

Møte torsdag den 20. juni 2013 kl. 09

President: Sigvald Oppebøen Hansen

Dagsorden (nr. 102):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Bygginge – bu – leve. Ein bustadpolitikk for den ein-skilde, samfunnet og framtidige generasjonar (Innst. 506 S (2012–2013), jf. Meld. St. 17 (2012–2013))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2014 (Innst. 500 S (2012–2013), jf. Prop. 146 S (2012–2013))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om å styrke norsk språk i offentlig tjenestetilrettelegging (Innst. 392 S (2012–2013), jf. Dokument 8:36 S (2012–2013))
4. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2013 mv. (Innst. 505 S (2012–2013), jf. Prop. 165 S (2012–2013))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om samtykke til inngåelse av avtale mellom Norge og EU om vilkårene for Norges deltagelse i Det europeiske støttekontoret på asylfeltet (EASO) (Innst. 460 S (2012–2013), jf. Prop. 140 S (2012–2013))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om fellesnordisk landinfo (Innst. 462 S (2012–2013), jf. Dokument 8:67 S (2012–2013))
7. Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal om egen lovrådgiver for Stortinget (Innst. 491 S (2012–2013), jf. Dokument 8:120 S (2012–2013))
8. Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i tilskuddet til partigruppene på Stortinget (Innst. 421 S (2012–2013))
9. Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. 457 S (2012–2013))
10. Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til den forberedende fullmaktskomité (Innst. 455 S (2012–2013))
11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar (Innst. 478 S (2012–2013), jf. Meld. St. 34 (2012–2013))
12. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Solveig Horne og Kari Kjønås Kjos om et styrket aktivitets- og folkehelse tilbud for mennesker med psykisk utviklingshemning (Innst. 476 S (2012–2013), jf. Dokument 8:116 S (2012–2013))
13. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønås Kjos og Per Arne Olsen om å styrke pasientrettighetene for sårbare pasientgrupper (Innst. 474 S (2012–2013), jf. Dokument 8:114 S (2012–2013))
14. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 486 S (2012–2013), jf. Prop. 174 S (2012–2013))
15. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om E6 Halselv–Møllnes i Finnmark – styrings- og kostnadsramme (Innst. 509 S (2012–2013), jf. Prop. 175 S (2012–2013))
16. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om revisjon og slutføring av Østfoldpakka. Utbygging og finansiering av E18 på strekningene Riksgrensen–Ørje og Knapstad–Retvet i Østfold og Akershus (Innst. 510 S (2012–2013), jf. Prop. 176 S (2012–2013))
17. Innstilling fra næringskomiteen om statens eierskap til Cermaq ASA (Innst. 511 S (2012–2013), jf. Prop. 178 S (2012–2013))
18. Stortingets vedtak til lov endringer i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Lovvedtak 103 (2012–2013), jf. Innst. 301 L (2012–2013) og Prop. 86 L (2012–2013))
19. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.) (Lovvedtak 104 (2012–2013), jf. Innst. 442 L (2012–2013) og Prop. 131 L (2012–2013))
20. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven mv. (behandling og beskyttelse av informasjon) (Lovvedtak 105 (2012–2013), jf. Innst. 445 L (2012–2013) og Prop. 147 L (2012–2013))
21. Stortingets vedtak til lov om endringer i passloven (politiets adgang til å benytte passregisteret) (Lovvedtak 106 (2012–2013), jf. Innst. 452 L (2012–2013) og Prop. 153 L (2012–2013))
22. Stortingets vedtak til lov om endringer i rettsgebyrloven og lov om notarius publicus (gebyr for notarialforretninger og testamentoppbevaring) (Lovvedtak 107 (2012–2013), jf. Innst. 453 L (2012–2013) og Prop. 148 L (2012–2013))
23. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffe-

- prosessloven (bording av skip ved terrorhandlinger m.m.)
(Lovvedtak 108 (2012–2013), jf. Innst. 411 L (2012–2013) og Prop. 132 L (2012–2013))
24. Stortingets vedtak til lov om endringar i inndelingslova (Lovvedtak 109 (2012–2013), jf. Innst. 393 L (2012–2013) og Prop. 109 L (2012–2013))
25. Stortingets vedtak til lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) (Lovvedtak 110 (2012–2013), jf. Innst. 456 L (2012–2013) og Prop. 115 L (2012–2013))
26. Stortingets vedtak til lov om endringar i vegtrafikkloven (miljøfartsgrenser) (Lovvedtak 111 (2012–2013), jf. Innst. 350 L (2012–2013) og Prop. 126 L (2012–2013))
27. Stortingets vedtak til lov om endringar i forsvarspersonelloven (Lovvedtak 112 (2012–2013), jf. Innst. 383 L (2012–2013) og Prop. 57 L (2012–2013))
28. Referat

Presidenten: Representanten Vigdis *Giltun*, som har vore permittert, har igjen teke sete.

Representanten Sonja Irene Sjøli vil setje fram eit representantforslag.

Sonja Irene Sjøli (H) [09:00:35]: På vegne av representantane Bent Høie, Sylvi Graham, Ingjerd Schou og meg selv vil jeg fremme forslag om bedre tilgjengelighet og reduserte helsekøer ved å øke antallet avtalespesialister.

Presidenten: Forslaget vil bli behandla på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart blir tekne opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag held fram utover kl. 16.

Sak nr. 1 [09:01:08]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Byggje – bu – leve. Ein bustadpolitikk for den einskilde, samfunnet og framtidige generasjonar (Innst. 506 S (2012–2013), jf. Meld. St. 17 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske frå kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir avgrensa til 1 time og 30 minutt og at taletida blir fordelt slik på gruppene:

Arbeidarpartiet 35 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Høgre 15 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil presidenten foreslå at det blir gjeve høve til replikkordskifte på inntil fire replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa innafor den fordelte taletida.

Vidare blir det foreslått at dei som måtte teikne seg på

talartista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Eirik Sivertsen (A) [09:02:23] (ordfører for saken): Boligpolitikken er kommet høyt på den offentlige dagsordenen og er omfattet av betydelig interesse. Derfor avholdt komiteen en høring i saken 30. april, og høringen var besøkt av en lang rekke organisasjoner, som benyttet anledningen til å gi sine gode innspill til meldingen.

Den sentrale utfordringen i dag er at det over tid har vært ubalanse mellom tilbud og etterspørsel. Forsyningen av nye boliger har ikke holdt tritt med etterspørselen. Dette har bidratt til en prisvekst på boliger som langt har overgått veksten i byggekostnadene, og som er høyere enn lønnsveksten i samfunnet.

Komiteen er enig om at de boligene som bygges i dag, skal stå i mange år framover. Derfor er det så avgjørende at disse støtter opp om viktige samfunnsmessige hensyn. Komiteen har understreket i sine merknader at det er et politisk ansvar å sikre at kvaliteter som aktørene i markedet ikke tar nok hensyn til, blir ivaretatt. Det sentrale virkemiddelet for å sikre disse hensynene er planleggingen etter plan- og bygningsloven.

Bruken av innsigelser er sentral når vi diskuterer arealplanlegging i kommunene. Det har vært et tema som svært mange kommuner har tatt opp med komiteen, bl.a. på de mange reisene vi har hatt rundt i hele landet. En samlet komité har merket seg rapporten «Innsigelsesinstituttets påvirkning på lokalt selvstyre», utarbeidet av Asplan Viak på oppdrag av KS.

Der framgår det at innsigelser ikke alltid fungerer i tråd med lovens bestemmelser, bl.a. når det gjelder bestemmelsene om tidlig deltakelse i planprosessene fra alle berørte innsigelsesinstanser, herunder både statlige, fylkeskommunale og kommunale. Komiteen mener at bestemmelsene om bortfall av retten til å fremme innsigelse bør utnyttes mer aktivt fra kommunenes side.

Komiteen har i merknader understreket at kvaliteten på boligen strekker seg utover den byggetekniske løsningen. Kvalitetsbegrepet omfatter også forhold som planløsninger, romslighet, materialbruk, energibruk, uteområder og tilgjengelighet. Den opplevde kvaliteten på boligen påvirkes også av omgivelsene. Derfor må boligbyggingen ses i sammenheng med stedsutvikling og transportløsninger. Det er etter komiteens oppfatning et politisk ansvar å legge til rette for bærekraftige løsninger som ivaretar disse hensynene.

Det er også et bredt flertall i komiteen, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, som gir uttrykk for at boligpolitikken i all hovedsak har vært vellykket. Nesten åtte av ti husholdninger eier sin egen bolig, vi har en høy standard på boligene, og vi har romslige boliger. I Norge er det heldigvis få som står helt utenfor boligmarkedet.

For dette brede flertallet er en god bolig sammen med muligheten for arbeid, rett til utdanning og nødvendige helse- og omsorgstjenester, pilarene i det norske velferds-samfunnet.

Det er den enkelte som selv har et ansvar for å skaffe

seg en bolig. Samtidig er det et offentlig ansvar å legge til rette for et velfungerende marked, slik at alle har muligheten til å skaffe seg en bolig og kan bo godt.

Flertallet viser til at det er sentralt å legge til rette for at det bygges nok boliger. Det er statens oppgave å sikre gode rammebetingelser for boligbygging. Kommunene har som oppgave å sikre og regulere nok areal til boligformål, sørge for rask og effektiv byggesaksbehandling og framskaffe kommunale utleieboliger.

Kort oppsummert kan en si at komiteen er enig om noen sentrale premisser og utfordringer, men vi er svært uenige om virkemidlene for å nå dit. Jeg forutsetter at representantene for de respektive partier redegjør for sine særstandpunkter og forslag.

Jeg er glad for at vi har fått en stortingsmelding som tar opp den brede boligpolitikken, herunder boligforsyningen. For Arbeiderpartiet er det en sentral politisk oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. Her er det et skille mellom Høyre og Fremskrittspartiet på den ene siden og Arbeiderpartiet med flere på den andre siden.

Norge har i dag et av Europas minst regulerte boligmarkeder. Det er et paradoks at vi i et land hvor mye annet er et offentlig ansvar, ikke har en tydeligere politisk plassering av ansvaret for å sikre folk et sted å bo. For Arbeiderpartiet er nettopp bolig en av de fire pilarene i velferdspolitikken, sammen med utdannings-, helse- og arbeidspolitikken. Til sammen utgjør disse grunnlaget for at alle skal kunne ha muligheten for å skape seg et godt liv.

Det er et statlig ansvar å sikre gode rammebetingelser for boligbygging. Kommunene har en oppgave, og staten har en oppgave. Vi ønsker kommuner med en offensiv og framtidsrettet boligpolitikk som møter en konstruktiv og samordnet stat.

Kort oppsummert ønsker vi å ta boligpolitikken i en litt annen retning. Vi vil ha litt mindre marked og litt mer politikk.

Boligene som bygges nå, vil være boligene vi bruker i mange tiår framover. Derfor må dagens boligpolitikk være framtidsrettet, også når det gjelder kvalitet på det som bygges.

Vi lever stadig lenger, og de fleste av oss ønsker å bo lengst mulig i vårt eget hjem når vi blir gamle. Da må utformingen av boliger ta hensyn til dette. Dersom vi skal øke andelen tilgjengelige boliger, må vi stille krav til tilgjengelighet i de boligene som bygges i dag. På tross av at noen aktører i byggebransjen hevder noe annet, viser flere rapporter at det ikke er spesielt mye dyrere å bygge boliger med god tilgjengelighet. Det er også flere aktører i bransjen som dokumenterer at boliger med god tilgjengelighet kan bygges med marginale merkostnader. Forutsetningen er at det er god planlegging og prosjektering som tar høyde for tilgjengelighet allerede fra starten av. For Arbeiderpartiet er det lite framtidsrettet å ta et steg tilbake og i 2013 begynne å bygge boliger som ikke er tilgjengelige for alle.

Det er et overordnet mål å redusere energibruken i bygg. Det debatterte vi bl.a. grundig i forbindelse med behandlingen av bygningsmeldingen tidligere. Da må vi bygge bygg som er energieffektive. Da er det litt underlig å registrere at det største opposisjonspartiet, Fremskrittspar-

tiet, vil tilbake til energikravene fra 1997 – altså mer enn 15 år gamle standarder til energieffektivitet. Det er mulig, slik det ble sagt fra bl.a. representanten Amundsen i debatten vi hadde i går, at Fremskrittspartiet erkjenner at det finnes menneskeskapte klimaendringer, og at Fremskrittspartiet støttet noen av de forslagene som var til behandling i går. Men dette er et konkret tiltak hvor Fremskrittspartiet ønsker å reversere endringer, noe som ikke er et konstruktivt bidrag for å møte den utfordringen vi står overfor.

For Arbeiderpartiet er det et mål at det skal være så enkelt som mulig å bygge boliger. Samtidig er vi opptatt av at det som bygges, skal bygges med god kvalitet og med færrest mulig feil. Derfor må det være en balanse mellom forenklingstiltak og kvalitetskrav. Regjeringen varslet forenklinger i planprosesser og byggesaksbehandling i bygningsmeldingen, og dette kommer vi til å følge opp med konkrete forenklingstiltak. Et av tiltakene som vil redusere saksbehandlingsmengden i kommunene, er fjerning av søknadsplikten for enkle tiltak på egen eiendom, for å nevne ett eksempel.

Opposisjonen vil kritisere oss for manglende tiltak og for at meldingen ikke inneholder tiltak. Det er vi ikke enig i. Vi kan selvfølgelig ha en diskusjon om det er mengden av tiltak, eller om det er kvaliteten på tiltak som skal være viktig. For det første inneholder meldingen en lang rekke tiltak, og den angir en hel rekke viktige grep vi skal gjøre for å komme i mål. Men la meg få lov til å nevne noen av de viktigste grepene for Arbeiderpartiet.

For det første handler det om studentboliger. Denne regjeringen har hatt en høy utbyggingstakt på studentboliger, og den skal vi fortsette. I løpet av Bondevik II-regjeringens siste år ble det bygd 314 nye studentboliger. Regjeringen Stoltenberg har i sin periode bygd om lag 1 000 nye boliger i året, og vi øker nå takten. For inneværende år er det gitt tilsagn om 1 500 nye studentboliger. For Arbeiderpartiets del har vi enda større ambisjoner, fordi studentboliger er et viktig bidrag for å lette trykket på boligmarkedet i pressområder. Vi har sagt at vi ønsker en opptrapping til om lag 3 000 bygde boliger i året. I tillegg ønsker man å gjøre noe med kostnadsrammen for studentboliger og øke andelen tilskudd til om lag 50 pst.

Det er selvfølgelig slik med dette tiltaket, som med alle andre tiltak: En ting er hva man sier og skriver, men det må følges opp i årlige budsjettvedtak. Det er vår ambisjon å gjøre det.

Husbanken har vært, er og vil være et av de aller, aller viktigste verktøy vi har innenfor boligpolitikken. Det er regjeringens mål at alle skal bo trygt og godt. Å utvide lånerammene, slik vi har gjort ved flere anledninger, er derfor ett av flere bidrag til økt byggeaktivitet og økt bokvalitet i Norge. Det vil vi også gjøre i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i morgen – en økning i rammen fra 20 mrd. kr til 25 mrd. kr for 2013.

Avslutningsvis: Denne stortingsmeldingen tar opp den brede boligpolitikken, herunder også boligforsyningen, som jeg var inne på innledningsvis. Men også det boligsosiale arbeidet har høy prioritet, det har hatt høy prioritet i hele perioden og vil ha det framover.

Boliger og tjenester må i stadig større grad ses i sam-

menheng. For å lykkes i det boligsosiale arbeidet må staten finne sammenhengene. Det er ikke alltid like enkelt, og det kan heller ikke være kommunenes ansvar å se alle disse sammenhengene. En samordnet stat gir bedre kommunale løsninger for den enkelte. Derfor lager vi, og varsler, en ny strategi som samler og målretter den offentlige innsatsen. Det er fortsatt et mål at alle skal kunne bo godt i Norge, uavhengig av størrelsen på lommeboken.

Gjermund Hagesæter (FrP) [09:12:44]: Som saksordføreren var inne på, er det bustadmeldinga vi no har til behandling. Ho har namnet «Byggje – bu – leve. Ein bustadpolitikk for den einskilde, samfunnet og framtidige generasjonar». Det høyrer veldig bra ut, og ein skulle tru at dette er ei melding med mykje substans og innhald – i alle fall når ein tar i betraktning den lange tida regjeringa har brukt på å utarbeide denne meldinga.

Meldinga er på 113 sider. Ho er altså ikkje spesielt tjukk – 113 sider. Der er det mange fine formuleringar – utan substans. Det er ein del ord som går igjen i meldinga. Ti gonger har ein brukt ordet «evaluere», det er ti forhold som skal vurderast. 15 gonger har ein brukt ordet «utarbeide» – altså er det 15 ting som skal ytterlegare utarbeidast. Så er omgrepet «sjå på» brukt 25 gonger. Og vinnaren blant dei orda som er brukte i bustadmeldinga, er «vurdere». Ordet «vurdere» er brukt 48 gonger – og det er mange gonger. Det er 48 forhold som skal vurderast. 98 gonger på 113 sider er det omtalt noko som skal utgreiast vidare – evaluert, utarbeidast, sjåast på, vurderast vidare – noko som på ein eller annan måte skal jobbast vidare med.

Det betyr at regjeringa har brukt nesten åtte år på å vurdere kva som skal vurderast. Det blir det, som sagt, ikkje mykje handling av. Det blir det stillstand av.

Som saksordføreren også var inne på, er Noreg eit land der dei fleste eig sin eigen bustad. Det har det vore brei politisk einigheit om, og det har også vore ein del av det norske lynnet, tradisjonar byggjer på ein måte på at ein skal eige sin eigen bustad – spesielt i Distrikts-Noreg, men også i byane.

Cirka 80 pst. eig sin eigen bustad, og ca. 20 pst. leiger. Det er også slik at dei siste åra har utviklinga gått i den retninga at ein ikkje berre eig ein bustad i løpet av livet sitt. Ein kjøper ein bustad og sel, så kjøper ein ein ny og sel, osv. Ein endrar på storleik, kvalitet og plassering av bustaden ut frå det den private familiesituasjonen tilseier.

Dei siste 20 åra har ein hatt ei sterk prisstigning på bustader. Det har sjølvsagt vore heilt uproblematisk for dei som i utgangspunktet eig bustad, dei som er inne på bustadmarknaden. Men denne sterke prisstigninga har medført at mange unge har fått problem med å etablere seg på bustadmarknaden. Både bustadprisar og leigeprisar har stige, men bustadprisane har stige mest. Det har også vore sterkare auke i bustadprisane enn i byggekostnadene og den generelle prisstigninga i marknaden.

Grunnen til at vi har fått denne stigninga – som andre land ikkje har hatt, andre land har gått motsett veg – er at vi har hatt ei god utvikling i økonomien, og vi har hatt ein høg oljepris. Det er noko som sjølvsagt ikkje kjem av regjering-

ga sitt arbeid, men ein høg oljepris har medført at ein har hatt ein veldig stor aktivitet i oljesektoren, og det har gitt gode ringverknader i økonomien. Ein har også fått gode inntekter til offentlig sektor som har medført at ein kunne auke talet på offentlig tilsette. Dermed har etterspurnaden etter bustader gått opp.

Finanskrisa har gitt låg rente. Det har sjølvsagt medført at den enkelte har fått betre kjøpekraft og har kunna auke gjelda si utan at rentebelastinga har auka i nemneverdig grad.

Finanskrisa har også medført at vi har fått ei stor innvandring til Noreg. I fjor hadde vi ein netto auke på 40 000 i talet på arbeidssøkarar og 10 000 i talet på asylsøkarar til Noreg. Dei har også behov for å bu – det blir etterspurnad etter bustader, noko som gjer at prisane blir pressa opp.

Det siste punktet, som kjem av regjeringa sin politikk, er at det har kome fleire detaljreglar. Talet på motsegner har auka når det gjeld å regulere til byggjeklare tomter. Det gjer at reguleringa tar veldig lang tid, og ein greier ikkje å møte den auka etterspurnaden før etter mange år.

Som saksordføreren var inne på, er det også kome nye krav til bygging av bustadene, f.eks. energieffektivitet – eit krav som har kome, og som både fordyrar og medfører at det blir bygd færre bustader. Det same gjeld også tilgjengelegheit for rullestol – uansett storleik på bustaden. Det har medført at dei minste leilegheitene ikkje blir bygde i det heile. Resultatet er at dei minste leilegheitene, ned mot 30 m², stig mest i marknaden – på grunn av at det rett og slett ikkje blir bygd fleire av dei. Det kjem av at det blir nesten heilt umogleg å tilpasse desse til rullestol.

Framstegspartiet er bekymra for stigande bustadprisar. Det er eit faktum at mange unge har problem med å kome seg inn på bustadmarknaden, og at denne utviklinga vil forverre seg når det no blir innført ytterlegare skjerpingskrav til energieffektivitet. Det vil medføre forverring, fordi det blir bygd færre og dyrare bustader.

Dersom prisene pressar seg ytterlegare opp, vil fallpotensialet vere desto større. Vi meiner at staten ikkje skal gå inn og detaljregulere korleis ein skal byggje ein bustad oppe i Finnmark, på Vestlandet, i Hedmark osv. Vi meiner at det i hovudsak skal vere opp til den enkelte husbyggjar og huskjøpar å avgjere kva for standardar og kvalitetar ein skal stille til det enkelte bygg. Vi meiner likevel at det må vere visse minimumskrav, f.eks. dei energikrava og den minimumsstandarden som vart innførte i 1997. Vi ser ikkje noko behov for at politikarane skal kome med noko ytterlegare krav utover det. Vi veit ikkje best for andre, vi meiner at folk veit best sjølv.

Noreg har eit omfattande regelverk og lovverk som ein må rette seg etter når ein byggjer bustader. Ein har desse lovene å rette seg etter når ein skal byggje bustad: plan- og bygningslova med forskrifter og rettleiingar – bygningsdelen – plan- og bygningslova – plandelen – kulturminnelova, energilovgivinga, brann- og eksplosjonsvernlova, el-tilsynslova, husleigelovgivinga, arbeidsmiljølovgivinga, diskrimineringslova, forbrukarlovgevinga, bustadoppføringslova, handverkartenenestelova, eigeidomsmeklingslova, avhendingslova, takseringsreglar osv., kontrakt- og

entrepriselovgivinga – offentleg anskaffingslov, avtalelova, kjøpslova – og miljølovgivinga.

I tillegg kjem det som vi har vore inne på tidlegare: offentlege høyringsinstansar i samband med byggesaker. Vi har altså 22 instansar som kan kome med motsegn, som kan stanse og hindre bustadbygging, mens vi altså ikkje har nokon nasjonal instans som arbeider for å fremje bustadbygging.

Framstegspartiet meiner derfor at denne meldinga på ein god måte understreker at problemet i Noreg ikkje er for lite bustadpolitikk, men for mykje og dårleg bustadpolitikk. Ein har rett og slett for mange reglar og for mykje detaljstyring, noko som gjer at det går for treigt med å dekkje den auka etterspurnaden etter bustader som vi har sett dei siste åra. Det er det som er poenget: Det offentlege må regulere mindre, ikkje meir, dersom bustadmarknaden skal kome i balanse.

Vi meiner at noko er riv ruskande feil når det altså går fem, seks, sju år berre for å regulere til ein byggjeklar tomt. Det fører sjølvsagt med seg at det blir mangel på tomter mange plassar, og at ein dermed får ei eksplosjonsarta stigning i bustadprisane, spesielt i sentrale område. Framstegspartiet meiner derfor at vi må vere svært tilbakehaldne med å påleggje detaljkrav til nye bygg, og at utviklinga der må vere naturleg, utan press frå sentrale styresmakter.

Kva er det då som må gjerast for å få ein betre balanse i bustadmarknaden? Jo, det er eit par punkt som Framstegspartiet er opptatt av, f.eks. at byråkrati og detaljstyring må reduserast. Det er altfor mange motsegner, altfor mykje detaljstyring. Det siste som kom inn, var uavhengig kontroll på bustader, noko som gjer det dyrare. Dette må ned til eit langt lågare nivå, det må ned til eit minimum. Det gjeld sjølvsagt òg motsegnene – dei må avgrensast. Mange gode byggeprosjekt har blitt forhindra på grunn av motsegner. No er eg sjølvsagt klar over regjeringa sitt arbeid med å koordinere desse motsegnene, at Fylkesmannen skal ta seg av det. Eg trur ikkje det er noka løysing i det heile. Eg trur rett og slett at det kan gi desse motsegnene endå større tyngd og styrke, slik at det blir vanskelegare å få bygd framover.

Kravet til energieffektivitet må reverserast. Eg trur at viss ein er opptatt av å spare energi, viss ein er opptatt av å auke energioverskotet i Noreg, så kan dette gjerast på heilt andre måtar, med positive verkemiddel: støtteordningar til f.eks. enøk-pumpe og ved å leggje til rette for meir utbygging av vasskraft osv. Det ville vere betre. At det skal vere passivhusstandard på alle bygg, uansett kor dei blir bygde – i Finnmark, på Vestlandet, i Hedmark, Oslo osv. – ville vere veldig feil.

Kravet til rullestoltilgjengelegheit må også fjernast, og det gjeld spesielt for dei minste bustadene. Det seier seg jo sjølv at det vil vere dei minste bustadene som blir tyngst ramma av dette kravet, som vil få dei største problema og dei største kostnadene med tilpassing.

Eigenkapitalkravet på 15 pst. må bort. Bankane må få gi ei bankfagleg vurdering av kven som skal få lån og ikkje. Viss ein har studert i mange år og ønskjer å kjøpe seg ein bustad, kan det godt hende at ein ikkje har så mykje eigenkapital, men ein har kanskje ein veldig god inntekt som gjer at det ikkje er noko problem å betene eit bustad-

lån, sjølv om ein låner 100 pst. Det må altså vere opp til bankane å vurdere kva som er bankfagleg forsvarleg å gi i lån.

BSU-ordninga må forbetrast. Ho må auke til 300 000 kr totalt – 25 000 kr i året og 28 pst. skattefrådrag. Dette er noko som også Høgre og Kristeleg Folkeparti har støtta oss i, og derfor håpar eg at dette kan bli ein realitet dersom vi får eit regjeringsskifte til hausten.

Dokumentavgifta må fjernast. Ho blir òg kalla flytte-skatten. Det betyr at dei som er mobile og flyttar og skiftar bustad oftare, må betale ein større kostnad i dokumentavgift enn det andre må. Dokumentavgifta er ei fiskalavgift. Tinglysingsavgifta dekkjer dei kostnadene staten har med å tinglyse. Dokumentavgifta er då ein ekstra kostnad.

Så er det – som saksordføraren var inne på – at det må byggjast fleire studentbustader. Det har vi foreslått. Under behandlinga av statsbudsjettet foreslo vi bygging av til saman 2 000 fleire studentbustader. Det er altså 1 000 fleire bustader enn regjeringa har foreslått. Vårt forslag blei stemt ned. Vi er no veldig glade for at regjeringspartia har kome etter og iallfall kjem oss litt i møte på det, men vi meiner altså at vi må byggje fleire studentbustader, og at vi må auke satsane. Det å byggje fleire studentbustader er eit grep som staten kan ta, og som vil vere verknadsfullt. I dag er det altså mangel på studentbustader. Det medfører at studentane etterspør både tre-, fire- og femroms leilegheit, spesielt i sentrale område i byane, for å bu i kollektiv i desse større leilegheitene. Det gjer at det blir desto vanskelegare for andre å kome inn på leigemarknaden.

Det er også andre måtar å gjere dette på, som andre land har tatt i bruk, f.eks. hybelcontainerar. Utanfor Amsterdam har ein bygd ein liten by med slike containerar. Dei blir bygde i same størrelse som ein container, dei blir frakta som ein container, dei kjem gjerne frå Kina, og dei er 28 m² store og veldig flotte. Det er altså eit grep ein kan ta for å få opp bygginga og få tilført fleire studentbustader veldig raskt. Det er snakk om eit år frå ein bestiller til dei er på plass.

Det siste punktet er dette som går på infrastruktur. Betre vegar og kollektivtilbud er gode verkemiddel for å gjere det lettare og raskare å pendle. Eg trur ikkje det er avstanden frå arbeidsplass til bustad som er det avgjerande, men at det er tida det tar frå bustaden til arbeidsplassen og tilbake igjen som avgjer kor langt unna arbeidsplassen ein ønskjer å busette seg. Derfor er infrastruktur veldig viktig.

Nasjonal transportplan er nettopp behandla, og der foreslo vi 45,5 mrd. kr meir kvart år til veg og bane. Dersom det hadde blitt vedtatt, hadde det blitt mogleg å pendle over langt større område. Det er altså ikkje tomtmangel totalt sett i dette landet som er problemet, men mangel på vegar og bane ut og inn frå dei store byane som gjer at mange trekker inn til sentrum for å etablere seg. Viss vi hadde fått investert i infrastruktur, hadde det blitt mykje lettare å pendle over lengre avstandar. Det ville også ført til at vi hadde fått bustadprisane ned, og at vi ikkje lenger hadde hatt noko som liknar ein politikarskapt tomtmangel. Vi ville fått tomter å byggje på og bustader, slik at også dei unge kunne etablere seg på bustadmarknaden, som mange er forhindra frå å gjere i dag.

Avslutningsvis vil eg på nytt fremje dei forslaga som Framstegspartiet står bak enten aleine eller saman med andre.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har teke opp dei forslaga han refererte til.

Michael Tetzschner (H) [09:30:17]: Hvordan vi bor, legger i stor grad grunnlaget for hvordan vi som enkeltmennesker opplever vår sosiale situasjon. Det er ganske interessant for oss som har deltatt i boligpolitikken over noen år, at denne meldingen ikke inneholder noen programklæring eller overordnet visjon for boligpolitikken i Norge. Ja visst, den inneholder mange flotte ord om hvor fint det er å bo trygt, men det behøvde vi vel ikke en stortingsmelding for å bli minnet om.

Tidligere opererte boligpolitikken med et nasjonalt mål for hvor stor del av f.eks. disponibel gjennomsnittsinntekt som skulle gå med til å dekke utgiftene ved å bo. Hvis jeg skulle formulert en målsetting for boligpolitikken, ville den blitt omtrent slik: Boligpolitikkenes mål er å legge til rette for at alle kan skaffe seg en tjenlig og trygg bolig som kan finansieres gjennom vanlig inntekt, ved at boligmarkedet kan levere en variasjon av boligtyper som passer den enkelte husstand og livssituasjon, og at offentlige boligløsninger og boligsubsidier bør brukes mer målrettet for å hjelpe svakstilte grupper bedre.

Noe av det som denne meldingen preges av, er at staten ikke helt har avklart sine styringsambisjoner. Jeg tror det er veldig viktig at staten retter sine styringsambisjoner mot det som politikken er til for å styre, nemlig samordnede beslutninger knyttet til fremføring av veier, av bane, av arealplanlegging i stort. Så kan man spille på en markedsdrevet boligproduksjon med ansvar på de partene som deltar der, og faktisk også med noe større forbrukerinnflytelse ved at de selv gjør sine preferanser om hvilke kvaliteter de ønsker ved sin bolig.

Et eksempel på at staten henger seg opp i mange underordnede og detaljerte forestillinger om hvordan Norge skal bygges ut, er jo den store bruken av innsigelser. Jeg viser her til kommunenes organisasjon, KS, som har hatt en bredt anlagt undersøkelse som viste at det knapt er noen større arealplan som ikke er blitt møtt av statlige innsigelser. Derfor må statlige etater redusere bruken av innsigelser, og de må koordineres og begrenses tematisk. Brukerne av innsigelse må minnes om grunnen til at man har innsigelsesinstituttet. Det skal altså bare brukes hvis det er av nasjonal betydning eller av sterk regional interesse.

Høyre mener at for å nå et mål om lavere boligpriser er det vesentlig at byggenæringen kan kutte sine kostnader. Byggenæringen må også selv bidra til en mer rasjonell produksjon. I dag kan f.eks. 22 000 boliger bygges på ferdigregulerte tomter bare i Oslo. Likevel er mange utbyggere tilbakeholdne fordi den statlige politikken inneholder tvetydige signaler, som gir dem usikkerhet.

Byggenæringen har et ønske om å bygge flere boliger raskere. Daglig møter imidlertid næringen utfordringer som står i veien for næringens behov. Bedriftenes hverdag – slik det meldes inn til oss gjennom høringer og

annet – preges av at man har et gjennombyråkratisk felt dominert av skjemaer, søknadskrav fra en rekke offentlige organer som ikke er samkjørte. Dette gjelder både små og store prosjekter, og særlig gjør det seg gjeldende for store og viktige prosjekter i og rundt byene.

Denne meldingen kommer jo helt på tampen av en stortingsperiode – og helt på slutten av den åtteårsperioden som de rød-grønne har styrt landet – og vi må konstatere at denne regjeringen ikke har hatt noe særlig hastverk med å få frem denne meldingen, noe som dessverre også passer inn i det allmenne inntrykket av at en ikke har ført en aktiv boligpolitikk. Det kommer også til uttrykk en betydelig avstand mellom det man oppnår i form av boligproduksjon, og det som meldes om behovet for boliger. Det er selvfølgelig fint at vi endelig har fått en stortingsmelding om boligpolitikken, men den kommer altså for sent. Dessuten er meldingen veldig utydelig om hva man vil, og for en stor del består jo disse tiltakene i å gjennomføre nåværende politikk. Det varsles nesten ingen konkrete tiltak for å løse boligspørsmålet.

Jeg vil reflektere litt – som representanten Hagesæter gjorde – rundt meldingsformen. Det har jo vært mange representantinitiativ her i salen som nettopp har forskuttert boligmeldingen. Vi har hatt forslag f.eks. om å endre reglene om at reguleringsplanene går ut på dato etter fem år, hvilket er med på å skape usikkerhet rundt finansiering av prosjekter. Da ble det selvfølgelig mottatt som interessant og notert til dels som et innspill som man hadde en velvillig holdning til – og så ble det vist til boligmeldingen. Og så kom jo boligmeldingen, og svaret er akkurat det samme, at dette er interessant, dette skal man se videre på. Da blir jo spørsmålet: Hva bruker man egentlig disse meldingene til?

Jeg tillater meg også å trekke inn en annen melding, Barn på flukt, som egentlig gikk ut på å berolige nervøse regjeringspartnere, mer enn å fortelle om man ville ha en ny politikk på dette feltet.

Så jeg må nesten være så frimodig å si at en del av meldingene har det klare formål å ikke varsle om hvor man kommer til å ta nye initiativ, men heller å berolige og si at i grunnen er alt såre vel og vi kommer ikke til å gjøre noe særlig med det. Det minner jo litt om samtalerapi – om man ikke får gjort noe med de underliggende problemene, er det ofte fint å få snakket om dem i alle fall.

Jeg må også si at under denne regjeringen har vi også andre som driver boligpolitikk. Finanstilsynet ledes av en person som personlig mener at vi nå er i en boligboble, og som i offentlig skrift har trukket inn parallellen til Irland, et land som er preget av en høy grad av arbeidsinnvandring. Da konjunktorene snudde i Irland, flyttet mange naturlig nok tilbake og etterlot seg da et hull i boligmarkedet, noe som førte til press på prisene. Dette er samme person som – med et slag – økte egenkapitalkravet med 50 pst., i desember 2011, uten – så vidt jeg forstår – at regjeringen var informert om dette, eller at man i hvert fall hadde den respekt for fagstatsråden at hun var involvert i dette. Så byråkratiet styrer Norge, og de gjør det på en måte som har effekter for boligspørsmålet – mens regjeringen da ikke styrer dette.

Særlig egenkapitalkravet er et godt eksempel. For å ta ut etterspørselen av noe av markedet rettet man virkemiddelet mot dem som var førstegangsetablerere. For egenkapital er jo ikke noe problem for dem som skal kjøpe sin andre bolig, for de har frie verdier i den gamle når markedet stort sett går oppover. Så dette var rett og slett et «masseødeleggelsesvåpen» beregnet nettopp på førstegangsetablerere, som vi fra før av vet nettopp etterspør de eldste, de billigste og de minste boligene i markedet, og som således ikke er den gruppen som presser prisene oppover. Dette har det vært nesten umulig å få en dialog med statsråden om, men jeg vil komme tilbake til dette senere i debatten.

Så det er ikke bare å si at man er ansvarlig for boligspørsmål – man må faktisk også styre de parameterne som virker mye sterkere inn på boligunderspørselen enn stortingsmeldingene, som vi bruker tid på her i Stortinget.

Det minner meg om et annet godt forslag som vi har spilt inn i merknadene og i forslagene, nemlig at vi ønsker at regjeringens ansvar tydeliggjøres ved at man legger plan- og boligspørsmålene i ett departement, så vi slipper den ansvarstransporten som vi også har sett ved enkelte anledninger her når vi har spurt om sammenhengende boligpolitikk.

Høyre har med noe uro merket seg språkbruken i meldingen om hvordan den videre skattleggingen av boliger og annen fast eiendom blir. Jeg tror vi bare skal understreke her i dag at boliginvestering er noe av det viktigste vi gjør i våre liv, og at det er svært viktig for folks trygghet at disse rammebetingelsene ligger fast, så man kan stole på dem over år, og at man altså ikke da skur opp beskatningen av bolig, at våre hjem ikke blir et yndet skatteobjekt.

For øvrig har vi sammen med Fremskrittspartiet fremmet syv forslag i saken. Blant dem er noe av det viktigste en presisering i plan- og bygningsloven om at man bare skal holde seg til spørsmål av nasjonal interesse når man har innsigelser. Det er også et forslag om forbedring av BSU-ordninger og annet. Jeg vil dessuten varsle at vi vil støtte de forslagene som er fremlagt av Venstre i salen i dag.

Aksel Hagen (SV) [09:40:40] (komiteens leder): Takk til saksordfører, til komité og til departement, med statsråd Liv Signe Navarsete i spissen.

Bolig er et viktig tema, og bolig er et artig tema. De fleste politikkområder kan med rette gjøre krav på å favne helheten i større eller mindre grad – kunnskapsdebatter, kulturdebatter, næringsdebatter og miljødebatter – og det gjelder absolutt også boligdebatter, som virkelig er blant dem. Under overskriften «bolig» kan en ta opp de fleste politikkområder.

Derfor er det også viktig at vi i slike meldinger og i debatter før, under og etter at slike meldinger blir lagt fram, også tar ansvar for å ivareta dette mangfoldet og den bredden som et slikt tema fortjener – og det syns jeg meldinga gjør på en god måte. Slik sett – bare for å kommentere det – undrer jeg meg litt over denne forestillinga om at en bare kan samle alt som på et eller annet vis har med bolig å gjøre, i ett departement. Etter min mening viser det at en ikke har tatt helt inn over seg nettopp den bredden som er i

boligtemaet og i boligdebattene – hvis vi ikke da mener at det er nok med ett departement og én statsråd i regjeringa.

Takken min inkluderer også absolutt Gjermund Hagesæter og Michael Tetzschner, sjøl om jeg syns at to personer som har vært på Stortinget så lenge, i noe større grad burde ha skjønt hva en stortingsmelding er. En stortingsmelding er ikke et budsjettdokument eller et konkret handlingsdokument. En stortingsmelding skal vise en god situasjonsbeskrivelse, og så vidt jeg har fått med meg i debatten omkring den meldinga, har de fleste nettopp sagt at det gjør den på en god måte. Den skal også vise god og riktig retning, og den skal inspirere oss til videre konkret arbeid der vi ikke syns stortingsmeldinga går langt nok – og det gjør de fleste av oss med alle stortingsmeldinger. Den skal være en inspirasjon nettopp til å arbeide konkret videre.

En del av dette mangfoldet som er viktig å ta vare på, går bl.a. på at det er viktig å se at boligutfordringer og dermed boligpolitikk må være noe helt annet i by og storby enn ute i distriktet og på bygda. På dette politikkområdet blir debatten ofte storby- eller Oslo-sentrert, og så glemmer vi litt hva slags boligpolitikk og hva slags boligdiskusjon vi skal ha for å fange opp utfordringene ute på bygda – som f.eks. er preget av at det knapt bygges boliger i mange av våre bygder, at det er et behov for utleieboliger, at det er problematikk knyttet til at om en selger en bolig der, får en tilbake veldig lite i forhold til det en kanskje investerte i boligen, hvis en bygde for bare noen få år siden, osv.

Det er også viktig å ta med seg at boligdebatten er en del av velferdsdebatten og velferdssamfunnsdebatten, og så er den absolutt en del av en næringsdebatt, for bolignæringene – det er mange av dem – er viktige sysselsettingsmessig. De er viktige lokalsamfunnsøkonomisk og nasjonal-samfunnsøkonomisk. De er veldig viktige når vi diskuterer framtidens kompetansebehov, både knyttet til utdanning og forskning. De er veldig viktige når vi skal diskutere arbeidsinnvandring, for det er mange arbeidsinnvandrere i disse byggenæringene våre. På velferdssida er dette med kvalitet, pris, trygghet og tilgjengelighet veldig viktig, her som i forbindelse med andre velferdstjenester.

Det er også en annen veldig viktig debatt som jeg syns meldinga tar opp, og som jeg syns det er viktig å arbeide videre med, og det er nettopp dette med forholdet mellom å eie og å leie. Vi har av historiske årsaker i veldig stor grad, oppmerksomhetsmessig både politisk og økonomisk, satt eielinja i fokus, og det skal vi fortsette med. Men vi har kanskje fått en viss ubalanse knyttet til at i et moderne samfunn vil flere av oss – ikke bare såkalt vanskeligstilte – være interessert i at det er et velfungerende leiemarked, ikke bare ordinært kommersielt, men absolutt også sannsynligvis utenfor det tradisjonelle kommersielle. Der kan både boligkommuner og boligsamvirke spille en viktig rolle.

Før tida mi går ut, er det også en par-tre andre ting som er viktige å ha med seg inn i boligpolitikken. Boligpolitikken er i stor grad en del av en byutviklings-, stedsutviklings- og kulturlandskapspolitikk og -tema. Det er viktig å se på bolig og boligbygging som et vir-

kemiddel for å lage gode, vakre, velfungerende samfunn.

Så er det et tilleggsproblem at bolig både er et spare- og spekulasjonsobjekt som det er lurt og riktig å plassere penger i, med de plussene og minusene som er knyttet til det.

Heidi Greni (Sp) [09:46:02]: Bolig er et nødvendig velferdsgode på linje med arbeid, rett til helsetjenester og utdanning. En trygg og stabil bosituasjon er en nødvendig ramme rundt alle menneskers liv.

Senterpartiet støtter regjeringens mål for bolig- og bygningspolitikken: bolig for alle i gode bomiljø, trygg etablering i eid eller leid bolig, boforhold som fremmer velferd og deltagelse, lett tilgjengelige, sikre, energieffektive og sunne bygg og ikke minst bedre og mer effektive byggesaksprosesser.

Et bredt flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, mener norsk boligpolitikk har vært vellykket for det brede lag av folket. Det at åtte av ti husholdninger eier sin egen bolig, har bidratt til selvstendighet og en høy boligstandard. Det er få som står utenfor boligmarkedet. Sammen med annen velferdspolitikkk skal boligpolitikken sikre at også de få som faller utenfor, skal få den hjelpen de trenger for å bo trygt og godt. Det er utrolig viktig, ikke minst for unger, å ha stabile rammer rundt sitt liv.

Samtidig som vi fortsatt skal legge til rette for at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig, må vi også utvikle leiemarkedet. I ulike livssituasjoner vil mange ha behov for å leie bolig i en kortere eller lengre periode. Studenter er gjerne i en fase av livet der det å leie bolig er mest aktuelt. Til tross for en høy utbyggingstakt på studentboliger i årene etter 2005 er det fortsatt udekte behov. Regjeringen har i revidert nasjonalbudsjett økt tilskuddet for 2013, slik at det i år gis tilsagn om 1 500 nye studentboliger.

Regjeringen har varslet en nasjonal strategi for boligso- sialt arbeid. Bolig for flyktninger som skal bosettes i norske kommuner, blir ett av satsingsområdene. Det er viktig for personer som har fått opphold i Norge, at de så snart som mulig får tilbud om en bostedskommune og en bolig som en trygg ramme for tilværelsen i Norge. Raskere bosetting betyr raskere integrering og en bedre plattform for deltagelse i arbeidsliv og lokalmiljø.

Staten skal ikke bygge boliger, men legge til rette for at det blir bygd nok boliger gjennom gode rammebetingelser. Kommunene har på sin side ansvaret for å sikre og regulere nok areal til boligformål, sikre rask byggesaksbehandling og framskaffe kommunale utleieboliger.

Jeg vil understreke betydningen av at regjeringen i revidert nasjonalbudsjett økte lånerammen i Husbanken med 5 mrd. kr. Grunnlån til bygging av boliger skal prioriteres, og da særlig lån til utleieboliger f.eks. til flyktninger og andre vanskeligstilte.

Etterspørselen etter bolig er stor mange steder i Norge, mye større enn tilbudet. Det henger sammen med befolkningsvekst, bl.a. som følge av høy arbeidsinnvandring. For Senterpartiet er det viktig at vi jobber på bred front for å øke boligforsyningen. Boligsituasjonen med sterkt prispress i enkelte byområder viser etter vårt syn beho-

vet for en politikk som hindrer sentralisering og sikrer en mer balansert fordeling av folketallsveksten. Regjeringens distrikts- og regionalpolitikk er viktig i så måte.

I byregioner er vi avhengige av å bygge tettere og høyere og utnytte tomtearealet mer effektivt, ikke minst for å spare matjord. I pressområder må kommunene samarbeide om å regulere tilstrekkelig antall tomter, og lokale og sentrale myndigheter må sammen bidra til samferdselsløsninger som utvikler større bo- og arbeidsmarkedsregioner.

Det er ikke bare i sentrale strøk det er utfordringer med boligforsyningen. Mange distriktskommuner har særlige utfordringer knyttet til lav boligbygging på grunn av lav markedspris på nye boliger, ofte langt under byggekostnaden. Derfor er det nødvendig å videreutvikle ordninger som sikrer boligforsyning også i disse områdene.

Det er mange hensyn som gjør seg gjeldende når en skal regulere areal til boligbygging. Det å kunne fremme innsigelser mot utbyggingsplaner er en viktig del av demokratiet vårt og viktig for å ivareta overordnede, nasjonale interesser. Samtidig viser rapporter at ordningen ikke bestandig fungerer slik den var ment. Jeg imøteser derfor regjeringens varslede gjennomgang av innsigelsesinstituttet. Noen hensyn må vi kanskje vekte mer, andre mindre.

Dyrkbar jord er en knapphetsressurs både på verdensbasis og i Norge. Jordvern hensyn må derfor vektet tyngre. Tilgang på trygg mat og rent vann, to av de få tingene som er viktigere enn bolig, tas ofte for gitt. Matjord er under så stort press at den trenger strengere vern for å bevares. Hensynet til utbygging av industri, infrastruktur og boliger må derfor balanseres mot det langsiktige hensynet til matproduksjon.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [09:51:14]: Kristelig Folkeparti mener at hovedformålet i boligpolitikken må være å legge til rette for et stabilt boligmarked, der alle får mulighet til å bo i egen bolig.

Vi har lenge manglet en aktiv boligpolitikk i Norge. Dette har skapt et opphetet boligmarked med en enorm prisstigning og stadig høyere terskler for å komme innenfor. De siste årene har det kun blitt bygget boliger tilsvarende 75 pst. av behovet. Med en så lav boligbygging sier det seg selv at det vil føre til en videre opphetning av et allerede opphetet boligmarked.

Det er altså et stadig økende behov for nye grep for å få flere boliger, samtidig som vi må unngå byspredning av hensyn til klima, jordvern og sosial kapital.

Nordmenn bor i byer og tettsteder, og det er her veksten er sterkest. Meldingen kunne nok hatt en klarere strategi for økt boligbygging. Kristelig Folkeparti mener at regjeringen i for liten grad tar inn over seg de store konsekvensene en lav boligbygging har. Det stadig økende presset på boligmarkedet presser i all hovedsak ut unge nyetablere, enslige, innvandrere og vanskeligstilte. Kristelig Folkeparti stiller seg derfor positiv til regjeringens forslag om å styrke Husbanken.

Vi trenger også en by- og tettstedsutvikling som i større grad legger til rette for at man kan bo, arbeide og handle på samme sted. Fortetting og høyere hus er viktigst i de store byene, men også mindre tettsteder må utnytte sent-

raene bedre til boliger, næringsbygg, butikker og restauranter. I dag er det dessverre alt for mange eksempel på mindre byer og tettsteder som planlegger på en måte som ikke er forenlig med hensyn til klima, jordvern og velfungerende lokalsamfunn. Kristelig Folkeparti mener derfor det er behov for skjerpede statlige retningslinjer om fortetting som også gjelder for mindre tettsteder.

Det blir stadig vanskeligere for unge å komme inn på boligmarkedet. Boligprisene er doblet på ti år uten at beløpsgrensene i BSU har hengt med. Kristelig Folkeparti går derfor til valg på å øke beløpsgrensen til 300 000 kr for totalt sparebeløp, 30 000 kr for årlig sparebeløp og økt fradrag til 30 pst. Dette vil utgjøre en enorm forskjell for unge som strever med å komme inn på boligmarkedet. Dette er særlig viktig i lys av den nylige skjerpningen av egenkapitalkravet til 15 pst. ved kjøp av bolig, som isolert sett synes mer som et tiltak for å styrke bankene snarere enn å legge til rette for et mer velfungerende boligmarked. Egenkapitalkravet vil føre til at flere unge og andre med svak økonomi vil få enda større problemer med å komme inn på boligmarkedet. Reglene presser unge over i leiemarkedet, og så øker spekulasjonen der. Eller de er nødt til å ta opp dyre forbrukslån på toppen av huslånet.

Studenter er også en gruppe som har vanskeligheter med å komme inn på boligmarkedet. Høye boligpriser på flere av studiestedene er med på å drive levekostnadene kraftig opp, noe som igjen fører til at studenter bruker mer tid på å jobbe framfor å studere. Kristelig Folkeparti mener tilbudet på rimelige studentboliger derfor må økes, og i Kristelig Folkepartis alternative budsjett ble det foreslått å øke tilskuddet til studentboliger tilsvarende 1 000 nye boliger. Bygging av studentboliger vil være en viktig del av en bærekraftig boligpolitikk, målrettet mot unge beboere. Jeg er derfor glad for at Kristelig Folkeparti i sitt program for neste periode har som klar målsetting å bygge 3 000 flere boliger i året. Dette er også god boligpolitikk.

Til slutt vil jeg nevne at Kristelig Folkeparti er fornøyd med at regjeringen følger etter og støtter oss og det regjeringsoppnevnte Boligutvalget med forslaget om å gjøre «Leie før eie»-ordningen til en nasjonal ordning. Ordningen skal sikre vanskeligstilte en mulighet på boligmarkedet. Husbanken må være pådriver i arbeidet der låne- og tilskuddsordninger må innrettes slik at eieretablering blir mulig.

Kristelig Folkeparti og mange med oss mener at det må mer til enn virkelighetsbeskrivelser og nostalgiske tilbakeblikk når det gjelder boligpolitikk. Det er behov for handling, tiltak og virkemidler som kan bedre situasjonen på boligmarkedet. Det er vår forventning, det er regjeringens mulighet og også løsningen på problemet. Så enkelt, men så avgjørende for så mange.

Trine Skei Grande (V) [09:56:36]: Norsk boligpolitikk har vært stort sett vellykket med tanke på et ønske om at folk skal eie sin egen bolig. Men det bygges for lite boliger i Norge, og det tar for lang tid å få gjort dem i stand. Det å bygge flere boliger er blant de viktigste tiltakene vi politikere kan bidra med for å holde prisene slik at det er mulig for folk å komme inn i boligmarke-

det med en normal lærerjobb eller normal sykepleiejobb.

Venstres målsetting i neste periode er at det skal bygges nesten 40 000 boliger per år. Det er 10 000 flere boliger enn det som gjøres akkurat nå.

Jeg er meget usikker på om denne meldinga er offensiv nok til å klare å oppnå det. Det eneste nye i meldinga er at regjeringen bestemte seg for likevel å beholde BSU, sjøl om man ikke øker beløpsgrensa.

Jeg er veldig uenig i hva som er poenget med en stortingsmelding. Det er ikke en drøftingsoppgave. Det er ikke en inspirasjonskilde for noen som helst. Det er endring i politikk. Det var i hvert fall meninga at det var poenget med en stortingsmelding inntil denne regjeringa tiltrådte. Det var fordi en hadde forslag til nye tiltak som en måtte ha godkjenning av i Stortinget, eller man hadde nye politiske offensiver eller endringer i politikk. Det var grunnen til at man leverte stortingsmeldinger, og ikke fordi det var hyggelig med en debatt i Stortinget over et tema.

Skal vi få gjort noen ting med boligutfordringene, trengs det å ta et helhetlig grep. Vi trenger forenkling av lovverket, spesielt innenfor plan- og bygningsetaten. Jeg må påpeke at jeg er for universell utforming, og at klimatiltalet blir tatt med i boligbygginga, men dette kan gjøres på mye enklere måter enn i dag. Jeg tror det finnes en del drivere innenfor dette feltet som man må ha politisk kontroll på hvis man skal klare å komme videre.

Et eksempel på dette oppdaget jeg da jeg besøkte SINTEFs ekspertgruppe på brann i Trondheim, der de sa at dagens brannforskrifter betyr at man legger brannforskrifter oppå gamle brannforskrifter oppå gamle brannforskrifter. Så ender man med et system der man har trippel og fire ganger sikring, og de som er fagfolk, er også de samme som leverer veldig mange av disse anleggene. Dermed er det ingen drivere som ønsker at noen av de gamle systemene skal koples ut når man får nye inn. Man legger brannsikringssystemene oppå hverandre, fordi man ikke har en objektiv kompetanse som er i stand til å si at noen av de gamle reglene kanskje kan sjaltes ut når vi får nye og bedre systemer inn.

Vi trenger enn opprydding i forhold til forskrifter, f.eks. TEK 10, og vi trenger en offensiv innfor infrastruktur. Derfor er alle forslagene som Venstre fremmet til NTP om mer kollektivtransport, en veldig viktig del av boligpolitikken. Meldinga burde vært tydeligere på mange av disse spørsmålene.

Vi trenger flere boliger for å dempe prisveksten. Det betyr at vi trenger tiltak for førstegangsetablerere.

Vi trenger 2 000 nye studentboliger årlig. Vi trenger å gjøre egenkapitalkrav veiledende, slik at bankene kan utøve mer skjønn. Vi trenger økning i BSU, og vi trenger å styrke Husbankens rolle.

Vi har lagt fram to forslag i dag, som jeg er glad for at iallfall to partier har sagt at de er enige i. Det ene forslaget gjelder at det skal gjøres lettere å leie ut egen bolig. Det å forenkle kravene her ville gjort det mulig å få veldig mange utleieenheter ut på markedet. Vi har prøvd å gjøre det mange ganger før – vi gir oss ikke. Vi mener at så lenge krav om rømningsveier, brannsikkerhet og at alt

det som gjelder beboernes sikkerhet, er oppfylt, kan man i større grad ha avtalefrihet, og kommunene kan få større handlefrihet til å gi dispensasjoner når de kan vurdere dette objektivt.

Det andre forslaget gjelder at vi ønsker å gjøre studentboliger til et eget reguleringsformål. Hadde dette blitt et eget reguleringsformål, hadde det gitt raskere prosesser og dermed flere boliger i markedet. Studentboliger bør være en viktig del av f.eks. byfornyelse. Når Oslo nå bygger ut Fjordbyen sin, har Venstre stått på veldig hardt for at studentboliger skal være en del av den fjordbyutbyggingen. Det skal vi nok klare. Men det kommer ingenting fra regjeringen som hjelper oss, verken i forbindelse med kostnadsrammer eller reguleringsloven hva gjelder reguleringsformålene.

I voteringen skal vi stemme for forslagene nr. 1, 3–7, og sjølsagt våre egne, som jeg tar opp.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:01:59]: Folk sine buforhold og bustadmarknaden set sentrale rammer for korleis me som samfunn utviklar oss. Ein god og trygg bustad er ein grunnpilar i livet til den enkelte, men òg ein av grunnpilarane i velferdssamfunnet. I stortingsmeldinga om bustadpolitikken, Byggje – bu – leve, legg eg på vegner av regjeringa premissane for ein offensiv og brei bustadpolitikk – tydelege målsetjingar: bustad for alle i gode bu-miljø, trygg etablering i eigd og leigd bustad og buforhold som fremjar velferd og deltaking. Dette er tydelege mål for den enkelte og for samfunnet.

Skattelette for dei som brukar bustad som investeringsobjekt og slik pressar prisane opp i konkurranse med folk med mindre midlar, f.eks. ungdommar, inngår ikkje i regjeringa sine mål for bustadpolitikken, jamfør representanten Tetzschner, som ikkje hadde lese måla, men som hadde desto større omsut for investorar.

Jamt over bur me godt her i landet – særst godt. Fire av fem eig bustaden sin. Me har større bustader enn i dei fleste andre land, og me er flinke på vedlikehald. I fjor brukte me 60 mrd. kr til å pusse opp heimane våre. Bustadmassen i Noreg er verd 600 billionar kr. Det er ein svær sektor i samfunnet, men aller viktigast for den enkelte sitt liv.

Bustadbygginga er tilbake på eit høgt nivå etter ein nedgang i samband med finanskrisa nokre år tilbake. Me har høg sysselsetjing. Inntektsutviklinga har vore god. Saman med lett tilgang til lån er dette med på å gjere bustadtraumen mogleg for mange. Folk flest bur bra – likevel er det mange som slit på bustadmarknaden. Det viktigaste me som styresmakter gjer, er å leggje til rette for å byggje fleire bustader – raskt.

Me vil at det skal byggjast meir, raskare og betre. Om kort tid kjem omfattande forenklingstiltak når det gjeld byggjesaker, i plan- og bygningsloven, som oppfølging av bygningsmeldinga frå i fjor. Med bustadmeldinga set me inn støytet mot planprosessane. Langdryge planprosessar og usikkerheit om utfallet gjer bustadene unødvendig dyre, og det forseinkar nødvendig bygging. Difor skjerpar me

inn at praktiseringa av motsegner må vere i tråd med intensjonen i lova. Det er viktige regionale og nasjonale omsyn som gjev grunnlag for statleg motsegn. Statlege aktørar skal tidleg inn i prosessen og dei må samordna seg mykje betre. I det biletet inngår òg tidsfristar i plansaker.

I seks fylke skal det no praktiserast ny motsegnordning, som eit pilotprosjekt. Staten skal snakke med éi stemme. Me må betre samarbeidet mellom kommunane og staten og mellom kommunane på regionalt nivå. I dei store byregionane må kommunar og fylkeskommunar samarbeide betre for å sikre bustadbygging og god arealbruk. Fylkeskommunane skal leggje særleg vekt på bustadbygging og god fordeling av bustadbygginga mellom kommunane i dei regionale planane. Me ynskjer at dei regionale planane blir lagde til grunn for frivillige avtalar mellom fylkeskommunen og kommunane. Då får me smart planlegging av bustader og me førebyggjer motsegner.

For fyrste gong skal staten lage planretningsliner for bustadbygging. Kommunane og regionane skal sjå nye bustadfelt og fortetting rundt kollektivknutepunkt i samheng med areal- og transportplanane sine. Me må fortette, me må nytte areala betre, og slik hindre at me brukar verdifulle område, både dyrka jord og andre område med viktige miljøkvalitetar.

Meldinga varslar òg andre tiltak for å få fart i bustadbygginga – evaluering av reglane for utbyggingsavtalar, rekkjefølgjekrav i bustadbygginga og femårsfristen for private planframlegg.

Byggjer me for få bustader, blir terskelen for å etablere seg høgast for dei med dei lågaste inntektene. Men trass i prisveksten har det dei siste tiåra vorte stadig fleire unge bustadeigarar: I fjor eigde fire av ti einslege i aldersgruppa 25–29 år bustaden sin. For ti år sidan, i 2003, var talet tre av ti. Det går ialfall i rett retning.

Mange husstandar har høg gjeldsbør. Det går greitt for dei fleste – med låge renter og låg arbeidsløyse. Men dersom marknaden snur, kan risikoen for mange vere stor. Difor er det å føre ein sunn økonomisk politikk på den eine sida – og å få opp bustadbygginga på den andre sida – noko av det viktigaste me kan gjere for å hjelpe unge inn på bustadmarknaden.

Startlånet skal vere for dei med langvarige bustad- og finansieringsproblem – ikkje for dei som kan spare nokre år før dei har råd til å kjøpe bustad sjølv. Enkelte vanskelegstilte som likevel har stabil inntekt, kan greie å handtere eit bustadlån. Difor har me forlenga nedbetalingstida, og startlånet kan vere ei viktig ordning for dei.

Tida går fort. Eg trur eg må kome tilbake til nasjonal strategi for bustadsosialt arbeid, for det er kanskje noko av det aller viktigaste me skal gjere i tida framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [10:07:21]: Som eg sa i mitt innlegg, inneheld bustadmeldinga mange fine formuleringar, men dessverre ingen substans. Det gjeld for så vidt òg så innlegget til statsråden.

Bustadmeldinga er på 113 sider. Ordet «evaluere» er brukt 10 gonger, det er 15 tiltak som skal utarbeidast, det er

25 tiltak ein skal sjå på, og det er 48 tiltak som skal vurderast. 98 gonger på 113 sider omtaler ein noko som skal utgreiast vidare på ein eller annan måte. Regjeringa har brukt nesten åtte år på å vurdere kva som skal vurderast. Då er spørsmålet: Kor lang tid treng regjeringa og statsråden på å få desse utgreiingane fram til Stortinget? Treng ein fire, åtte eller tolv år? Kva slags tidsaspekt er det ein ser for seg for utgreiingane?

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:08:25]: Det hadde vore fint om representanten Hagesæter hadde brukt tida si på å lese innhaldet i meldinga, i staden for å telje ord. Regjeringa har brukt desse åtte åra til å betre forholda på bustadmarknaden, spesielt for dei som treng det mest. Me gjorde eit stort lyft ved å styrkje bustønadordninga i 2009. I år er løyvingane på nær 3 mrd. kr. Det er 120 000 husstandar som mottok ca. 25 000 kr gjennom denne ordninga. Me har fått ny lov på dette området. Me sikrar personvernet betre. Me har gjort kraftige tak for låneramma for Husbanken. Me byggjer fem gonger så mange studentbustader i år som ein gjorde under Bondevik II-regjeringa. Me har auka tilskottet til utleigebustader, og me har auka tilskottet til etablering, me har auka tilskottet til tilpassing. Me gjer mykje, og me har lagt fram visjonane for den framtidige bustadpolitikken i denne meldinga.

Michael Tetzschner (H) [10:09:37]: Ifølge Aftenposten forrige uke frykter Finanstilsynet mange ledige boliger i Norge i årene som kommer. Direktør Emil Steffensen og leder Morten Baltzersen peker på den likheten som eksisterer mellom arbeidsinnvandringen i Norge, Irland og Spania og sammenbruddet i boligmarkedet i de to sistnevnte landene. Er statsråden enig i denne analysen – at vi kan bevege oss inn i en situasjon med overskudd på boliger?

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:10:17]: Eg har ikkje sett bakgrunnen for dei analysane som det her vert referert til, så det er vanskeleg for meg å seie meg einig eller ikkje. Eg ville gjerne ha sett bakgrunns materialet, ikkje berre konklusjonane.

Men kvar og ein kan tenkje seg til kva som ville skje viss den finanskrisa me ser i Europa, slår inn over Noreg for fullt. Det ville nok bety at mange av dei som i dag er arbeidsinnvandrarar, sannsynlegvis ville returnere til sine heimland. Det ville frigjere veldig mange bustader ikkje minst i det sentrale austlandsområdet. Korleis det vil slå inn i bustadmarknaden, vert spekulasjonar. Men det er klart at viss ein gjer som Venstre sin representant føreslo, å auke bustadbygginga til 40 000, og ein samtidig får ein slik nedgang i økonomien, kan det kanskje vere noko i det dei seier. Men eg har ikkje sett bakgrunnen for desse analysane, så eg kan ikkje vere meir konkret i det eg svarar.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:11:21]: For Kristelig Folkeparti er det viktig å få til en boligbygging der vi bruker fortetting, vi må bygge mer i høyden, konsentrere det rundt sentra – for å ivareta boligbygging – samtidig som vi skal ivareta klima, og ikke minst det som har med jordvern å gjøre.

Men i den nye jordloven § 12 åpnes det opp for spredt bosetting – på bekostning av landbruket – også vedtatt av Senterpartiet. Hvordan skal man kunne klare å se disse to tingene sammen – økt boligbygging, men samtidig ta vare på den viktige matjorda vår i tiden framover? Jeg innbiller meg at Senterpartiet er opptatt av det.

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:12:11]: Senterpartiet er særst opptatte av det. Men Senterpartiet er sjølvsagt også opptatte av at folk skal ha ein trygg plass å bu. Me må greie å ha to tankar i hovudet samstundes. Derfor må me differensiere mellom dei behova som er i pressområda, og der må me byggje høgare, tettare og utnytte arealet mykje betre enn det me gjer i dag. Det kjem me til å leggje opp til i dei nye rikspolitiske retningslinjene som me no har jobba fram, og som skal kome om kort tid.

På den andre sida er det viktig – på bygda, i dei mindre tettstadene – at ein òg kan få byggje bustader ute i grendene, viss ikkje vil grunnlaget for skulen, for butikken – for den sosiale infrastrukturen – etter kvart forvitte. Det må vere mogleg å ha to tankar i hovudet samtidig. Ei forsiktig omdisponering, ikkje nødvendigvis av mykje dyrka jord, men ute i grendene, trur me er viktig. Så ei differensiering her er heilt nødvendig.

Trine Skei Grande (V) [10:13:19]: Det å gjøre boligene våre sikre er kanskje basisen når man skal lage et regelverk for boliger.

Vi har veldig få kompetansemiljøer innenfor hele byggsida som sitter på objektiv kompetanse, som heller ikke er selgere inn i et marked, eller som leverer mange av de løsningene vi har – som det eksemplet jeg brukte om brann. Vi har ikke noe objektivt miljø som ikke leverer noen av tjenestene, og som kan gå inn og sjekke hva som er effektivt. I SINTEF-miljøet påstår man at man bare legger sikkerhetssystem oppå sikkerhetssystem oppå sikkerhetssystem, og ikke tar bort noen av de gamle kravene når nye og mer effektive løsninger kommer.

Hva er det statsråden kan gjøre for å minimere de gamle kravene når vi får nye og bedre løsninger teknologisk, og å sikre at det finnes objektive miljøer som kan vurdere dem?

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:14:19]: Når departementet utarbeider nye krav, er det ikkje slik at det vert gjort i eit vakuum. Veldig mykje forarbeid handlar om å innhente eit godt grunnlag nettopp frå institusjonar som SINTEF, NTNU og forskingsmiljø rundt om. Det gjeld i denne politikken, altså i bustadpolitikken og i bygningspolitikken, og det gjeld i andre sektorområde. Det er klart at i det arbeidet handlar det òg om å evaluere eksisterande regelverk.

Eg kjenner ikkje til den påstanden som er komen på dette feltet, men eg vil tru at mine folk som sit og lyttar her, har merka seg dette, og at ein òg kan ha ein dialog om kva som ligg her. Viss det er slik at det ligg lag på lag, vil det vere fornuftig å sanere, gå gjennom og sjå på kva som bør vekk. Det er jo det som normalt er prosessen når ein lagar nye lovverk.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Ingalill Olsen (A) [10:15:41]: Mange av oss som bor rimelig godt, tar det som en selvfølge. Det blir kanskje sånn i et samfunn med relativt små forskjeller, der åtte av ti eier sin egen bolig.

Men boligmarkedet har sine utfordringer. Det bygges for få boliger til vår voksende befolkning. Det er svært dyrt for unge å komme inn på boligmarkedet, og det er enda verre for vanskeligstilte. Utfordringene er selvsagt størst der befolkningsøkningen er størst.

Det er lett å tenke på at boligmangel kun er et problem i pressområdene på Østlandet og i de største byene rundt om i landet. Allikevel er det boligmangel rundt om i det ganske land. Vi som er rikspolitikere må evne å se alle sider av denne utfordringen.

I Distrikts-Norge bygges det nesten ikke nye hus. Prisene på boligmarkedet i de fleste distriktskommuner er så lave at byggherren kanskje taper halve investeringen ved et eventuelt salg. En boliginvestering i Distrikts-Norge blir ofte for dem som etablerer seg for livet, andre tør kanskje ikke. Man kan jo spørre seg hvorfor det ikke blir ledige hus der det er fraflytting. Svaret er enkelt – vår velstandsutvikling har bidratt til at vi kan flytte fra barndomshjemmet uten at vi trenger å selge det. Husene blir omgjort til fritidsboliger. De blir godt vedlikeholdt, men de er ikke tilgjengelig for mennesker som ønsker å bo på ett sted året rundt – hele året. Det er paradoksalt at områder som mangler kompetanse, fagfolk og arbeidskraft, ikke får utløst dette på grunn av mangel på boliger. Det er et bevis på at markedet ikke fungerer godt nok.

Distriktskommunene må ta boligmangelen på alvor. Uten hus, ingen tilflytting. Det betyr at kommunene som ønsker tilflytting, bør bygge utleieboliger, slik at det finnes boligtilbud tilgjengelig.

Husbanken har et tilskudd til utleieboliger som det er mulig å søke på, men det er rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet. Husbanken disponerer også et tilskudd rettet mot boligetablering i distrikt hvor det er små og usikre boligmarked. Tilskuddet går til tolv kommuner, som fra 2012 har deltatt i en treårig forsøksordning.

Norske kommuner disponerer totalt over 100 000 utleieboliger. Disse boligene er rettet mot ulike målgrupper, som vanskeligstilte på boligmarkedet, kommunalt ansatte og tilflyttere, og det er eldreboliger og omsorgsboliger, for å nevne noe.

I 2008 ble det etablert en ordning med investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser, og målet om 12 000 heldøgns omsorgsplasser eller sykehjemsplasser fram mot 2015 står fast. Det er regjeringens mål, og det jobbes det mot. Investeringstilskuddet til disse plassene er i løpet av inneværende periode økt ytterligere, noe som er positivt mottatt ute blant kommunene.

Boligpolitikk er så mangt og består av ulike deler fordi innbyggerne i kommunene har ulike behov. For å kunne fylle sin oppgave må kommunene sette boligpolitikk på dagsordenen og være aktive aktører. Kommunene kan velge om de ønsker å eie boligene selv, eller om de vil inngå avtaler med private om å leie eller disponere bolige-

ne. Dersom dette samarbeidet fungerer godt, kan det avlaste kommunene, og gi forutsigbare rammevilkår for utleierne. Det er også viktig å se til at Husbanken har en rolle som informant om ulike måter å gjennomføre dette på, ut fra hva den enkelte kommune ønsker eller har mulighet til. Husbanken er et svært viktig instrument for å kunne påvirke og utvikle boligsituasjonen over hele landet i ønsket retning, og regjeringen tar Husbanken aktivt i bruk.

Øyvind Halleraker (H) [10:20:56]: Høyre mener bolig- og arealpolitikk og tilrettelegging i stor grad handler om å gjøre det enklere for kommunene å planlegge og bygge, men også bistå med tiltak og økonomi for å løse de tyngste infrastrukturinvesteringene, som baneprosjekter i de største byene. Høyre har i denne sammenheng forpliktet seg til medfinansiering på opp mot 50 pst. i slike prosjekter, og minner om tilsagnet om Fornebubanen og videreføring av Bybanen i Bergen som gode eksempler. Det er eksempler på prosjekter som bidrar til fornuftig byforstørrelse og regionforstørrelse, og som letter presset på sentrale områder i byene.

Det er avgjørende å være i forkant med planleggingen. Høyre vil derfor planlegge mer helhetlig og med bedre planleggingsverktøy. Vi må passe på, slik at ikke ordninger som er innført i den gode hensikt, blir deres fiende eller hemske. Et viktig grep vil være å forenkle plansystemet ved å begrense bruk av KVU og KS1 til kun å omfatte prosjekter der det er klare konseptuelle valg. Ordningen med KVU og KS1 bør samtidig videreutvikles, slik at resultatet av dette arbeidet kan gi klarere føringer for prosjektplanleggingen etter plan- og bygningsloven.

Men prosessene bør også kunne forseres betydelig og forenkles slik at de tar kortere tid, uten at dette går ut over kvaliteten. Det bør være en bred medvirkning i planprosessen, og løsninger uten bred støtte bør siles ut så tidlig som mulig. Høyre ønsker også klare nasjonale retningslinjer for vektlegging av jordverninteresser og bolig- og transportutbygginger i storbyområdene. Dette for å avklare hvilke soner som kan utvikles på tross av at det er dyrket mark i dag. I tillegg må det utarbeides en prosedyre for bevaring og flytting av god matjord ved utbygging av dyrket mark.

Høyre mener kommunene burde få en garanti eller en slags avtale som gjør at de kan løfte saker opp på et høyere nivå allerede i startfasen av en lokal prosess. En forpliktende avtale med staten må gi kommunene en garanti for at ikke statens system kan forsinke og hale ut utbyggingsprosesser. Staten må i størst mulig grad tale med én stemme, og ikke som i dag, hvor det selv innenfor fylkesmannsembetet er tre forskjellige meninger om en sak.

Høyre vil trappe opp bruken av statlig planregulering av større transportkorridorer av stor nasjonal betydning, for å sikre raskere utbygging og arealutvikling. Det bør være et sett med enkle kriterier som automatisk utløser statlig plan og/eller statlig godkjenning av planprogram.

Høyre mener Nasjonal transportplan slik vi kjenner den i dag, burde vært en mer helhetlig plan for transportgrenene, hvor disse ses i sammenheng med hverandre, og vurderes opp mot ulike scenarier for utvikling, ikke bare for transportgrenene, men også innenfor bolig- og arealpoli-

tikken. Det følger derfor av dette at vi burde hatt en egen areal- og kollektivstrategi for storbyområdene.

Forskning bør også inngå som en viktig del av areal- og transportplanleggingen, slik at man kan legge best mulig kunnskap til grunn for alle avveininger.

Høyre mener at det bør etableres et avtaleverk mellom kommune og stat for samarbeid om areal- og infrastrukturutbygging. Samtidig bør innsigelsesadgangen for statlige myndigheter begrenses, slik at denne ikke virker unødig hemmende på boligbygging og lokal handlefrihet. Synergier og gjensidig påvirkning må avklares, for at det skal bli lettere å gjøre de optimale veivalgene.

Jeg har konsentrert meg om et lite riss av en del av Høyres nye bolig- og arealpolitikk som dreier seg om grensesnittet mot transportutfordringer, men hele bolig- og arealpolitikken må vi nok vente til høsten med å få satt ut i livet.

Lise Christoffersen (A) [10:26:13]: Jeg har lyst til å starte innlegget mitt med å sitere presidenten i Norske arkitekters landsforbund, Kim Skaara. Han sier at boligene skaper rammene for hvordan vi lever våre liv. Tydeligere kan det ikke sies. Boligpolitikken hører med blant de aller viktigste politikkområdene når vi snakker om rettferdig fordeling.

Det kom tydelig fram da vi hadde høring på boligmeldingen. For det første var det stor oppslutning, for det andre var spennet i hvem som meldte seg til høringen, stort, med alt fra KS til ulike boligprodusenter og eiendomsmeglere, fagforeninger, bransjeorganisasjoner, representanter for personer med nedsatt funksjonsevne, ungdom, leieboere og frivillige organisasjoner som jobber for rusmisbrukere og folk med dårlig råd. Tilbakemeldingene var unisone: I årene som kommer, må vi bygge mye, vi må bygge fort, og vi må bygge med kvalitet.

Det forventes en betydelig befolkningsvekst i Norge i de nærmeste 10–20 årene, og det er et særlig press rundt de større byene. Utfordringene er aller størst i Oslo-regionen. Samtidig har vi i den senere tiden sett at vi i dag står overfor en grunnleggende ubalanse mellom tilbud og etterspørsel etter boliger. Både bruktbolig- og nyboligpriser har steget i rekordtempo. Vanlig ungdom som skal etablere seg for første gang, og folk med dårlig råd, er de som rammes hardest i en slik situasjon.

Etter de borgerliges deregulering av boligmarkedet på midten av 1980-tallet og omleggingen av Husbanken til en bank for dem med spesielle problemer, har det bare gått én vei: Det har vært bygd for lite. Michael Tetzschers innlegg her i stad viste at sånn vil det fortsette hvis det blir et borgerlig styre. Men når etterspørselen overstiger tilbudet, vet vi hvordan det går. Selv om det har kommet noen signaler om at prisene er i ferd med å flate ut, er prisnivået på et kunstig høyt nivå mange steder. Høye boligpriser og mangel på egnede boliger er med andre ord et grunnleggende velferdsspørsmål som etter flertallets syn ikke kan løses av markedet alene – det er et politisk ansvar. Vi må bygge flere boliger for å unngå økt classeskille, og for å hindre at unge og svake grupper faller utenfor boligmarkedet.

Staten må spille en rolle, men jeg vil påstå at det aller

viktigste er hva som skjer, eller ikke skjer, ute i kommunene. Det er et politisk ansvar som kommunene må ta. Tilbakemeldingene fra høringsinstansene var helt entydige på dette punktet: Raskere planprosesser for å skaffe flere ferdigregulerte og byggeklare tomter er myndighetenes viktigste bidrag til økt boligbygging. Det er et kommunalt ansvar. Noen kommuner er svært aktive og tilrettelegger og kjøper opp områder med tanke på framtidig utbygging. De bruker den nye plan- og bygningsloven aktivt, legger boligbygging inn som en viktig del av kommunens planstrategi, utarbeider boligplaner som en videreføring av kommuneplanens samfunnsdel, nedfeller det hele i kommuneplanens arealdel og skaffer seg en planberedskap som gjør dem i stand til å handle raskt når mulighetene byr seg. Dette er gode kommuner å samarbeide med, også for private utbyggere.

Andre legger seg på en mer passiv linje, der en i stedet for å være i forkant, ligger på været til en privat grunneier finner at profitten er god nok til å starte utbygging. Det er en dårlig oppskrift. Det fører lett til kronglete planprosesser, der konflikter dominerer. Før den nye plan- og bygningsloven hendte det ikke sjelden at det dukket opp mer enn fem år gamle planer, som først måtte oppheves, før en kunne gå i gang med en ny.

Gjennom denne perioden har de borgerlige partiene om og om igjen forsøkt å gi et inntrykk av at det er fylkesmenene og ulike statlige sektormyndigheter som har ansvaret for den manglende boligbyggingen, fordi for mange og sprikende innsigelser fører til en handlingslammelse som kommunene uforskyldt havner i. Det stemmer ikke helt. Kommunene har et handlingsrom i dagens regelverk som de både bør og må ta, men det krever at det er politisk vilje til å gjøre det. Ett eksempel på slik manglende vilje – eller evne – lokalt mener jeg er den diskusjonen vi til stadighet ser poppe opp her i hovedstaden når det gjelder skoler med høy andel fremmedspråklige elever. Det er få virkemidler som vil være mer effektive for å løse dette problemet, enn en aktiv, kommunal boligplanlegging og boligpolitikk. I denne meldingen angir regjeringen en retning for det.

Helt på tampen en liten visitt til Gjermund Hagesæter, som ramset opp en rekke særlover som kommunene må ta hensyn til i sin planlegging. Det er fristende å returnere den utfordringen: Hvilke av disse hensynene skal vi se bort fra? Er det brann- og eksplosjonsvern? Er det rasfare? Er det framkommelighet? Jeg tror at Fremskrittspartiet skal få problemer med å svare på det.

Løsningen på disse problemene ligger snarere i å legge så mange som mulig av plankravene fra særlovene inn i plan- og bygningsloven, slik at kommunene har initiativet og kan involvere de berørte parter på et tidlig tidspunkt.

Jorodd Asphjell (A) [10:31:41]: En boligpolitikk for alle er en sterk og god ambisjon. Det handler om en boligpolitikk for dem som er unge, og for dem som er studenter. Det handler om en boligpolitikk for barnefamilier. Det handler om en boligpolitikk for eldre, men også for dem med nedsatt funksjonsevne – og ikke minst for dem som sliter med rusproblemer.

Alle har krav på å ha en god bolig å bo i – bo både godt

og trygt. Det er mange som sliter for å komme inn på boligmarkedet, i form av at en enten har nedsatt funksjons- evne, er arbeidsløs eller har dårlig betalingsevne osv. Derfor har denne regjeringen allerede gjort en hel del på dette området – for å bøte på de utfordringene enkeltmennesker står overfor, spesielt i boligmarkedet.

Takten på boligbyggingen har økt, men den må økes betydelig i årene framover for å holde tritt med den befolkningsveksten vi har. Vi har økt bostøtten, noe som gjør at mer enn 50 000 husstander kan få støtte i dag. Startlån til flere ungdommer og andre som har vanskeligheter med å komme inn på boligmarkedet, er også økt. Det bygges flere og flere kommunale boliger. Det er nå flere enn 100 000 kommunale boliger rundt omkring i Norge. For eksempel her i Oslo, hvor behovet og presset er størst, går andelen kommunale boliger nedover. Denne kommunen styres av bl.a. Høyre.

En ny undersøkelse fra Norsk institutt for by- og regionforskning viser at det siden 2011 har vært en økning i boligbyggingen i landet. De siste årene er det gitt statsstøtte til over 5 700 studentboliger. Vi bygger over 1 000 studentboliger hvert eneste år. Under den borgerlige regjeringen ble det bygd i overkant av 300 hvert år. Det viser bare at også denne regjeringen bidrar til at ungdom og studenter på en bedre måte kommer seg inn på boligmarkedet.

Vi har nå passert fem millioner mennesker i dette landet. Det er en økning på 10 pst. i de siste ti årene. Folketal- let vokser. Det vil vokse bare mer og mer framover i forhold til andre land i Europa. Vi ser at arbeidsinnvandring er den største årsaken til dette. Det fører kanskje til nye behov og nye krav.

Ved inngangen av 2012 var det flere enn 880 000 som bodde alene i Norge, og 626 000 husstander med bare to personer. Det sier også noe om hvilke krav vi har med hensyn til den utviklingen vi vil se framover, og hvordan boliger bør utformes.

Denne veksten kommer i all hovedsak i byene og i de største regionsentrene. Det utfordrer oss på flere områder, f.eks. når det gjelder jordvernet. Vi må selvsagt i langt større grad fortette i sentrale områder, men en fortetting i sentrale områder, som Trondheim, Oslo, Bergen, Stavanger osv., vil også utfordre jordvernet i langt større grad enn tidligere. Vi må være åpne for å ta i bruk dyrket mark, når vi ser at behovet vil øke framover.

Skal vi få unge barnefamilier og ungdom til å bosette seg i distriktene, ønsker ikke ungdom fra byene å flytte ut i Kommune-Norge for å bo i leiligheter. De ønsker eneboliger, med flere muligheter for eget hushold og større plass for egne barn. Da tror jeg nok at jordvernet kan være til hinder i mange sammenhenger, men vi må se på mulighetene og finne fleksible løsninger som gjør at ungdom velger å bosette seg i distriktskommuner framfor i byområder.

Det offentlige skal legge til rette for en god boligpolitikk. Det handler om infrastruktur som skoler, barnehager, kollektivtransport osv. Det handler om å ha gode reguleringsplaner som gjør det mulig å lage store og fine boområder. Det handler om gode nærmiljøer, som er viktige for god folkehelse. Det handler om kvaliteten på hus osv. Den

enkelt skal selv velge hvor han/hun vil bosette seg, men det er det offentliges ansvar å legge til rette for at folk kan velge hvor de ønsker å bosette seg.

God boligpolitikk er avgjørende for god folkehelse. Den rød-grønne regjeringen har i denne stortingsmeldingen pekt på satsingsområder som vil være viktige for framtidige generasjoner.

Håkon Haugli (A) [10:36:40]: Nær 80 pst. av Norges befolkning bor i byer og tettsteder. Det er der vi har det største presset, de høyeste prisene og problemene. Boligpolitikk og bypolitikk, boligbygging og byutvikling er to sider av samme sak.

I fjor viste byplansjef Ellen de Vibe til at i Oslo kommune er det plass til 130 000 nye boliger innenfor dagens byggesone – uten å røre Marka-grensen og med alle grøntområder i behold. Areal er et knapphetsgode, men selv i vår mest tettbygde storby er det altså ingen arealkrise.

Det er interessant å lytte til opposisjonens talspersoner her i dag. Framfor å telle ord og rette pekefingeren mot Fylkesmannen, kunne vi kanskje reflektere over hvorfor boligpolitikken er plassert nettopp i denne komiteen. Det handler selvsagt om at kommunene spiller en helt avgjørende rolle, fordi de styrer arealbruken. Høyre, som i dag opptrer som et rent opposisjonsparti, sitter faktisk med ansvaret for boligpolitikken i mange av de kommunene der presset er størst, f.eks. i Oslo, Bergen og Stavanger. Ødelandet på Fornebu i Høyre-styrte Bærum er et monument over elendig arealplanlegging. At kommunestyret i Bærum gjør vedtak om å bygge bare 5 000 boliger der det er plass til mange, mange flere, er ikke statens skyld. I et arealperspektiv er også Oslos nye småhusplan en fallitterklæring – en triumf for veletablerte villaeiere på bekostning av neste generasjons etablerere og klimaet.

Prognosesenteret mener det er behov for nesten 40 000 boliger hvert år i Norge, og 90 pst. av dem må bygges i byene. Boligbygging og transport må planlegges samlet. I løpet av 20 år får Oslo og Akershus kanskje 350 000 nye innbyggere. Befolkningsveksten vil gi to millioner flere daglige reiser. Av mange grunner – det handler om bokvalitet, tidsbruk, luftforurensing, klima og nærhet til jobb – er det viktig at disse reisene er korte. Det gjelder alle norske byområder. Det er der folk bor.

Fortetting er en del av svaret. Potensialet for fortetting på såkalt grå områder som ligger brakk, er asfaltert eller lignende, er stort. Bare i Oslo er det kanskje plass til 5 000 boliger på ledige tomter som allerede er regulert til boligformål, men som av ulike grunner brukes til annet. Kommunene må følge opp bedre og bidra til at regulering til boligformål fører til bygging.

Det er ikke mulig å bygge tett uten å bygge høyere. Det handler om å øke fra fire etasjer til fem etasjer, ikke om å bygge skyskraper. En god miks av boliger, butikker og restauranter i samme område gir areal- og energieffektivitet og reduserte transportbehov. Vi må ta et oppgjør med tanken om at høyere hus gir dårlig bokvalitet. Slik er det ikke. Marienlyst er et godt eksempel. Oslos tettest befolkede område er også et av de mest attraktive, med noen av byens høyeste boligpriser.

Kort om innsigelser, siden temaet er reist. Oslo er det fylket i landet der staten legger inn færrest innsigelser mot kommunale reguleringsplaner, men hvor kritikken av staten er sterkest. Det er et tankekors at partiene som styrer i Oslo, konsekvent retter pekefingeren mot staten framfor å ta ansvar lokalt. Innsigelser fungerer ikke alltid slik de bør, men loven gir kommunene rett til å avvise innsigelser som ikke er fremmet på riktig tidspunkt. Kommunene benytter i liten grad denne retten, kunnskapen om plan- og bygningsloven er for dårlig.

Hovedproblemet i dagens boligmarked er at det bygges for få boliger i pressområder. Prisveksten er bl.a. et resultat av at etterspørselen over tid har vært større enn tilbudet. Det må være et overordnet politisk ansvar å sørge for at det bygges mange nok boliger. Etter mitt syn er det i boligpolitikken behov for en helhetlig innsats på tvers av fagdepartementer og forvaltningsnivåer. Kommunene må ta sitt ansvar, men det handler også om at staten må opptre mer helhetlig og samordnet, om å se transport og bolig i sammenheng, om at regler må forenkles, og om at vi trenger å supplere det private markedet med offentlig bygging av boliger, sosialboliger og studentboliger. Boligmeldingen er en god start.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Hilde Magnusson (A) [10:41:01]: Det har vært gitt kommentarer når det gjelder hva en stortingsmelding skal være. Jeg synes stortingsmeldingen om bolig er god, og ikke minst er det flott at den kommer her til Stortinget, for da får vi diskutert boligpolitikk. Det å ha et godt sted å bo opptar mange mennesker.

Litt om forskjellen på boligpolitikk i byer og boligpolitikk på landet: Jeg kommer fra Voss, en kommune med 15 000 innbyggere. Jeg så på finn.no at det på Voss er et prosjekt hvor det kommer nye boliger. På Voss er det et press med tanke på at unge skal få etablere seg. Dette var boliger på fra 100 til 124 kvadratmeter, og prisene var fra 3,9 mill. kr til 5,1 mill. kr. Det er liksom ikke bolig for førstegangsetablerere. Pressområder er det også utenfor byene. Det er utfordringer i byene, men også ute på landet.

At vi må bygge flere boliger, og at boligforsyningen må opp, er noe av det meldingen selvfølgelig har fokus på. Jeg ser også at å jobbe videre med leie-til-eie-prosjektet er viktig. I en periode i livet har man kanskje ikke egenkapital eller mulighet til å komme seg inn på boligmarkedet, men etter hvert kan man komme i en posisjon hvor man kan eie. Det er et fint prosjekt å jobbe videre med.

Som statsråden sa, har produksjonen økt litt i det siste når det gjelder hva som blir bygd av boliger. Vi er forhåpentligvis på rett vei. Styresmaktene spiller på lag med de private og legger til rette for at det kan bygges boliger. Når det gjelder kommuneplanene, må de være effektive, og det skal være forutsigbart med tanke på dem som har lyst til å bygge i kommunene. Når man kommer til en kommune og har lyst til å komme i gang med boligprosjekt, må man bli møtt med en service, og da kan de som jobber på teknisk etat, være med på å bidra til det. Ikke minst kan – når re-

gjerungen nå legger til rette for forenkling i byggesak – de som jobber i kommunene rundt om i landet, bruke kreftene sine på det som er viktig, de store boligprosjektene, og ikke bli sittende og stange på små, enkle garasjer og tilbygg på hus og bruke ressursene sine på det.

En liten kommentar til innsigelser: Jeg tror det er 22 instanser som kan komme med innsigelser når det skal bygges. Jeg mener at innsigelser er noe vi må ha. Representanten Lise Christoffersen var også inne på det. Det gjelder både med transport, rassikring og andre ting vi synes er viktig.

Universell utforming er ofte et tema. Fremskrittspartiet ynder å snakke om det. Når vi ser at befolkningsgruppen over 80 år blir tredoblet i Norge fram til 2060, og vi vil at folk skal bo lenge hjemme, så gjelder det ikke bare funksjonshemmede, men hele befolkningen – man skal kunne bo i boligen sin hele livsløpet.

Til slutt vil jeg si at satsingen på studentboliger er noe av det viktigste vi gjør framover, for det vil også frigjøre boliger for oss andre.

Statsråd Liv Signe Navarsete [10:44:22]: Mykje av debatten så langt i dag har handla om å eige bustaden sin, moglegheita til å kjøpe seg ein bustad for folk som er rimeleg ressurssterke. Men det kan òg vere smart å leige bustaden for mange, kanskje i ein kortare eller lengre periode av livet. Ein godt fungerande leigemarknad er nødvendig for mobiliteten i arbeidsmarknaden både i bygd og by. Det er nødvendig på bygda fordi ein kanskje vil flytte dit for rett og slett å «prøvebu» før ein vurderer å byggje sin eigen bustad – i mange distriktskommunar, i motsetning til i byane, veks ikkje verdien av bustaden i takt med kostnadane – og i byane fordi det er mange i ein by som er mobile, og kanskje vil flytte på seg.

Me vil sikre dei som leiger bustad ein meir stabil og trygg busituasjon. Me styrkjer difor leigebuarorganiseringa og sender på høyring eit framlegg om å utvide minstetida for leigekontraktar frå tre til fem år. Leige-til-eigeordninga har òg vore teke opp tidligare i denne salen. Det er eit viktig tiltak for at dei som kanskje i utgangspunktet ikkje har råd til å eige, kan gjere det over tid. Husbanken sitt grunnlån skal òg vidareutviklast for å stimulere til bygging av fleire utleigebustader. Husbanken er det viktigaste verkemiddelet me har i bustadpolitikken.

Dei som sit nedst ved bordet, dei som kanskje har problem med både å leige og å eige, treng òg at me ser dei. Mange treng hjelp over lengre tid for å kunne klare seg i eigen heim. Difor vil regjeringa leggje fram ein brei strategi for det bustadsosiale arbeidet. Ein skal samle den offentlege innsatsen, bidra til fleire butilbod for fleire vanskelegstilte, følgje opp dei som treng hjelp for å mestre buforholdet og kvardagen og styrkje det bustadsosiale fagmiljøet. Fem departement er med på å arbeide saman med Husbanken og dei andre velferdsdirektorata i kommunesektoren, og frivillig sektor blir invitert med på å utvikle strategien, som skal gjelde frå neste år.

Det er viktig for meg å understreke at regjeringa fører ein bustadpolitikk for enkeltmennesket, for samfunnet og for framtidige generasjonar. Dei bygga me set opp i dag,

skal vare veldig lenge. Berre 1 pst. blir bygde nye kvart år, det er mykje eksisterande bygningsmasse. Difor må vi iallfall syte for at dei nye bustadane me byggjer, er tilrettelagde for at alle kan bruke dei. Det blir mange fleire eldre over tid, dei må ha moglegheita til å bu lengst mogleg heime i eigen heim. Bygga må òg vere rigga slik at dei varetek klimautfordringar og krav til energiforbruk.

Eirik Sivertsen (A) [10:47:36]: Vi er enige om at det er en utfordring her i landet at boligprisene har økt relativt mye de senere årene. Selv om vi ser tendenser til utflating nå, og at vi er i ferd med å bli innhentet også i Norge av den økonomiske krisen, er det fortsatt en utfordring. Prisene har økt av mange grunner, bl.a. fordi vi har hatt befolkningsvekst, det har vært en stor arbeidsinnvandring – en ønsket utvikling – det har vært en sterk vekst i reallønnen i landet, vi har historisk lav rente, som også er knyttet til at det er en økonomisk krise i Europa, og vi har for lite nybygging. Det har vedvart over tid, men det er også delvis et uttrykk for krisen som kom i 2008, og som bidro til en sterk oppbremsing i nybygging.

Vi synes å være enige i denne salen om at markeds mekanismer spiller en viktig rolle i boligmarkedet, og at vi skal bygge opp under dem. Men det er et paradoks at det bygges så lite. Her er det stor etterspørsel, det er høye priser og det er et liberalt marked – et lite regulert marked – men det bygges lite. Da er spørsmålet: Hva gjør vi med det? Skal vi styrke etterspørselen, eller skal vi styrke tilbudet? For oss er det viktig å jobbe med tilbudssiden og bidra til ytterligere boligbygging. Det jeg hører opposisjonspartiene er opptatt av – hvis vi ser bort fra studentboliger – er å styrke etterspørselssiden. De er opptatt av egenkapitalkravet, og de er opptatt av å gi skattestimulans til etterspørselen gjennom BSU-ordningen – det er deres svar.

Jeg hadde gledet meg til denne debatten, fordi jeg trodde vi kanskje skulle få svaret på det som har vært et mantra fra Høyre og Fremskrittspartiet de to siste årene, knyttet til innsigelser, fordi det er forklaringen på at det bygges så lite boliger her i landet. Hva får vi? Jo, vi får et forslag om å endre en del av bestemmelsen i plan- og bygningsloven § 5-4, som handler om formelle juridiske og økonomiske grunner for å fremme innsigelser.

Det er fortsatt ikke klart for meg hvilke innsigelser som skal forsvinne. Denne bestemmelsen er knapt brukt. Er Fremskrittspartiet og Høyre opptatt av at vi ikke skal ha gode nok plankart? Blir det bedre for utbyggerne eller innbyggerne? Mener Høyre at vi ikke skal ha en kvalitetssikring, og at juridiske bestemmelser i planene er gode nok og i tråd med loven? Er det de innsigelsene som er problemet? Er det sånn at Høyre og Fremskrittspartiet mener at Vegvesenet ikke skal få lov til å legge inn innsigelser mot håpløst dyre planer når det gjelder de veiprosjektene de skal gjennomføre? Det har Vegvesenet anledning til i dag, men det ønsker altså ikke Fremskrittspartiet og Høyre at de skal ha i fremtiden. De har ikke avklart spørsmålet. Det blir ikke mindre innsigelser av dette. Det er et dårlig forslag.

Aksel Hagen (SV) [10:50:58]: Tonen i denne debatten fra sentrale Høyre- og Fremskrittsparti-representanter er overraskende ironiserende, men ikke spesielt imponerende. Å latterliggjøre en stortingsmelding med ordene av typen «for sent» og «for lite» er en politisk sportsgren med lav politisk vanskelighetsgrad. Hva vil så Høyre og Fremskrittspartiet som er så forløsende med hensyn til å få alt på stell? Tja, som flere har vært inne på, tyder det på at hovedbudskapet er at stat og kommune og alt offentlig – og i og for seg også banker – i større grad skal abdilere, trekke seg tilbake og la markedet få bolte seg friere. Hovedstikkordene er «kvantitet» og «hastighet».

Vi hører bl.a. lite om offentlig planlegging, sjøl om Øyvind Halleraker gjorde et godt forsøk på å omtale planlegging, men det innlegget ble jo veldig brilliant kommentert av Håkon Haugli. Og særlig partier som Høyre og Fremskrittspartiet, som er så opptatt av at det skal være større lokalt sjølstyre, bør også være opptatt av at det lokale sjølstyret brukes på en kompetent faglig og politisk måte. Da er det nettopp planlegging som er et stikkord. Du kan ikke bare be om mer makt, du må også vise at du utøver makt på en kompetent måte. Da er hovedproblemet knyttet til planlegging, for lite kompetent god offensiv planlegging og ikke innsigelsesproblematikken. Når stikkordet er planlegging, er det særlig en planleggingsform som vi trenger i større grad framover, som skal være kompetent og politisk styrt. Det er den overkommunale/regionale planleggingen.

Det undrer meg at Fremskrittspartiet og Høyre – sjøl om Høyre har sagt at de vil bruke en to–tre år på å gjennomføre det – vil fjerne det regionale nivået nå når vi ikke minst i samfunnsplanleggingssammenheng trenger en god regional planlegging, og når stikkordet er bolig og hvordan vi skal møblere det regionale rommet, og heller ikke når stikkordene er transport og infrastruktur. Disse partiene vil fjerne det politiske organet som skal bedrive den så nødvendige politisk styrte demokratiske planlegginga. Det forutsetter at det er et ideal for Fremskrittspartiet og Høyre også, og ikke bare at det skal være styrt av embetsverk og fagfolk.

Det er noe trist over de to politiske partiene som har som hovedbudskap at vi skal renonsere på kvalitet og på viktige – jeg har lyst til å si – faktisk etiske verdier, som bl.a. jordvern, miljø, universell utforming osv. Det er et defensivt budskap og ikke et offensivt budskap, slik som de rød-grønne har, og som er skrevet i denne stortingsmeldinga.

Gjermund Hagesæter (FrP) [10:54:18]: Eg synest denne debatten har gått omtrent som eg hadde trudd. Det har altså ikkje komme nokre nye signal som går i retning av at det kjem til å bli bygd fleire bustader i tida framover og dermed få ein betre balanse i bustadmarknaden enn det er i dag. Det var mykje av det same som har blitt gjentatt frå opposisjonen. Statsråden viste til kva ein hadde gjort når det gjeld bustonad og personvern. Det er vel og bra, men det blir altså ikkje fleire bustader av slike tiltak.

Eg er bekymra for at ein vil ha dei same utfordringane framover, at ein ikkje får gjort noko når det gjeld det å få bygd fleire bustader raskare.

Representanten Lise Christoffersen etterlyste kva for ein lov vi ville forenkle. Ja, det har vi signalisert fleire gonger tidlegare. Eg treng ikkje gå igjennom alle desse love- ne, men vil vise til plan- og bygningsloven som er eit be- tydeleg hinder for bygging av bustader – det går tregt – og den loven har vi sagt vi vil forenkle og avbyråkratisere. Det har vi føreslått, og det står vi på. Vi trur òg vi kan få gjen- nomslag for dette etter valet til hausten, og det er eit viktig bidrag til å få fortgang.

Ein annan ting vi har sett på, er det som går på energi- effektivitet. Dei krava som er stilte – dette med eit passivt husnivå og alt det der – det er vi imot. Vi ønskjer å jobbe for at ein ikkje kan stille slike minimumskrav som regje- ringa ønskjer. Det medfører at bustadprisane og bygge- kostnadene går opp, og det medfører at det blir bygd færre bustader.

Tilgjengelegheitskravet for rullestol for dei minste bu- stadene er noko som vi òg ønskjer å gå imot. Vi har òg fremma forslag på at det ikkje skal stillast denne typen krav til at ein skal ha plass til rullestol i bustader under 55 kvadratmeter.

Vi har tiltaka for korleis vi skal forenkle og avbyråkra- tisere – og korleis vi skal få fortgang i bustadbygginga i tillegg til dette med infrastruktur osv.

Dette kan gå veldig bra, så framti vi får eit regjerings- skifte.

Til slutt vil eg signalisere at Framstegspartiet ønskjer å støtte forslag nr. 20 frå Venstre.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [10:57:32]: Mennes- ker med rus- og psykiske lidelser er overrepresentert i kart- leggingen av bostedsløse. De er ikke bare overrepresentert, men vi vet også at mennesker med rus- og psykiske lidel- ser oftest står lengst utenfor boligmarkedet, men også at de som oftest står helt utenfor boligmarkedet. Da vi hadde høring på rusmeldingen «Se meg!», sa generalsekretæren i Blå Kors det så klart, at man trenger ikke å ta inn noen til behandling hvis det ikke står en bolig klar når behandlin- gen avsluttes. Bolig er alfa og omega når det gjelder å hjel- pe mennesker som sliter med rusproblemer. Rusbrukernes egen interesseorganisasjon, RIO, sa det slik: Livet har gitt meg en boerfaring, det er å bo på gata.

Vi har store utfordringer – viktige utfordringer – og det er viktig at vi tar tak i dem og tenker helhetlig. Vi vet også at mennesker med rusproblemer ofte har én hovederfaring med det offentlige, det er tillitsbrudd. Ting som var lovet, skjer ikke.

I stortingsmeldingen som vi nå har til behandling, står det bra om at det har vært gjort forsøk med koordine- rende tillitspersoner, og at dette var et viktig tiltak i opp- trappingsplanen for rusfeltet. Det står også at følgeva- lueringen viser stor grad av måloppnåelse. Mitt spørsmål blir: Hva så? Hva vil regjeringen gjøre utover dette? Vi har prøvd det – evalueringen viser at dette er viktig, men hva så? Det sier denne meldingen ingenting om. Heller ikke når det gjelder de som er på LAR, legemiddelass- stert rehabilitering, der vi også vet at det å lære å bo er en helt avgjørende ting i rehabiliteringen. Det er mye let- tere å få medisiner, rehabiliteringen er den krevende delen

av LAR. Dette følges heller ikke opp i denne meldin- gen.

Så hører jeg i statsrådets innlegg at det skal komme en strategi – til neste år. Rusmeldingen ble lagt fram for et år siden, den ble avgitt i helse- og omsorgskomiteen for et halvt år siden, og disse menneskene må vente enda lenger for å få en strategi.

Mitt spørsmål til regjeringen er: Når vil det komme nye tiltak som hjelper dem vi nå snakker om – mennesker med rus og psykiske lidelser – slik at de får en bedre bosituasjon og slipper å vente? Hvor lenge må de vente?

Kjersti Toppe (Sp) [11:00:46]: Det å eiga eller dispo- nera fast bustad er ein vesentleg livskvalitet for dei fleste av oss. I Håvamål står det at «lite bu er betre enn inkje, heime er kvar mann herre.» Det er òg slik i dag. Det er ein god tradisjon i Noreg at det skal vera mogleg å eiga sin eigen bustad. Åtte av ti gjer det, men det må òg vera mogleg å leiga. Retten til å bu er overordna.

Den store utfordringa er at retten til å bu framleis ikkje gjeld alle. Retten er sosialt ulikt fordelt. Av dei som i dag står utanfor bustadmarknaden og er i kategorien bustadlau- se, har 60 pst. eit rusproblem, og 40 pst. har ei psykisk li- ding. Familiar i låginntektsgrupper flyttar oftare enn andre, og dei bur oftare trongt. Det er mange kommunar som har stort behov for fleire bustader til personar med psy- kisk utviklingshemming. Delen av yngre bustadlause er aukande. For innsette i fengsel er ein trygg busituasjon og oppfølging av busituasjonen etter lauslating ei utfordring.

Bustadsituasjonen for dei som ikkje sjølv maktar å skaffa seg bustad, må vera vår fremste prioritering. Det er òg ei viktig helseprioritering. Derfor er eg veldig glad for at det vert varsla ein eigen nasjonal strategi for bustadso- sialt arbeid i boligmeldinga. Eg merkar meg at regjeringa gjennom Husbanken spesielt vil stimulera til kommunale butilbud til personar med rusproblem, psykiske lidingar og dobbeltdiagnosar. Det er det stort behov for. Men det hjel- per ikkje berre å byggja fleire bustader for å få dette til. Vi må òg ha eit system som sikrar at vi byggjer dei rette bustadane, slik at dei med størst behov får først.

I pressområde er det heilt sentralt at kommunane tar politisk ansvar og har ein offentleg tomtepolitikk. Dersom tomtepolitikken vert overlaten til marknaden, er erfaringa- ne at bustader til vanskelegstilte tapar kampen. Da vert det i staden bygd bustader til kjøpesterke grupper – altså det som løner seg mest.

Fram til 2040 vil det verta dobbelt så mange personar over 67 år i Noreg. I meldinga vert det slått fast at dei fles- te bustadene for dei som skal ta imot helse- og omsorg- tenester dei neste ti åra, allereie er bygde. Det gjeld den ordinære, private boligmassen, dei 40 000 sjukeheimsplas- sane og dei 50 000 bustadene til pleie- og omsorgsformål. I Noreg finst det 240 000 lågblokkar med tre til fire etas- jar, men utan installert heis. Det er faktisk eit problem. Det er derfor viktig å hugsa på at vi ikkje berre må byggja meir, men òg fornøya og byggja om eksisterande hus. Sen- terpartiet har lenge vore ein pådrivar for økonomisk stø- nad for ombygging av eksisterande bustader, slik at busta- den vert mogleg mulig å bo i sjølv etter tap av funksjon.

Stønad til installering av heis i bustadblokkar er eit døme. Seinare i dag skal vi debattera folkehelsemeldinga. Vi har nettopp vedtatt omsorgsmeldinga. Bustadmeldinga er viktig, både for folkehelsepolitikken og for å få god omsorg i morgondagen.

Hilde Magnusson (A) [11:04:01]: Det har vært kommentarer om at de kravene vi stiller til å bygge bolig, skal gjøre det så mye dyrere. Så jeg tenkte jeg skulle si litt om innovasjon i byggenæringen, det å være litt kreativ, tenke nye løsninger og være «på».

Når det gjelder universell utforming, hørte vi at det skulle bygges en gassferje. Så begynte man tidlig i prosessen å tenke på at her skal det være universelt utformet. Og den ble ikke dyrere enn en ferje som ble bygget uten universell utforming. Så det gjelder å være «på» og tenke kreativt – og at bransjen også er med på det.

Strømutgiftene er en stor del av våre faste utgifter i Norge. Så vil Fremskrittspartiet at energikravene skal være de samme som i 1997. Er det fremtidsrettet? Regjeringen har i hvert fall større ambisjoner og tenker at folk skal få ned sine strømutgifter. I 2015 ønsker vi at det skal bygges passivhus. Vi skal bygge hus som har nullenergi i 2020, og det som er enda mer spennende, er plusshusene, hvor man skal produsere mer energi enn man bruker. Det virker nesten utrolig at man skal få det til. Men komiteen var jo på Kjørbo og fikk se det prosjektet man jobber med der. Og det at folk i bransjen – helt på tvers av ulike sektorer i byggebransjen – jobber sammen for å prøve å få til bygg som går i pluss på energi, er veldig spennende. Jeg delte ut en pris forrige uke til noen arkitektstudenter som hadde jobbet med et slikt prosjekt. Det at de som utdanner seg nå, er på dette sporet, tenker sånn som regjeringen og er framtidsrettet – at dette er fremtiden – det er veldig bra.

I byggemeldingen har vi med Bygg21 lagt opp til at hele næringen skal møtes, komme med innspill til regjeringen og legge til rette for en god strategi for innovasjon, kunnskap og kompetanse i byggenæringen. Når kostnadene for å rette opp byggs-kader er 2,6 pst. av det som brukes til å investere i å bygge nytt, så er det for mye. En utfordring er at de som utdannes – både rørleggere, elektriske og tømrere – ikke er så gode til å jobbe sammen. Og så er det selvfølgelig en utfordring at vi sårt trenger utenlandsk arbeidskraft, men her er det språkbarrierer. Så det å klare å møte utfordringene med byggefeil er også en del av det regjeringen jobber for. Når det gjelder kvalitet i bygg, er en ting balansen mellom effektive prosesser og kvalitet – byggtekniske løsninger er en ting, men så er det planløsninger, materialbruk, energibruk og uteområder. Det er også deler av kvaliteten som vi skal ha med oss. Når vi skal bygge så mye som vi skal gjøre framover, må vi ikke glemme det. Arbeiderpartiet mener at også det er et politisk ansvar – hvilken kvalitet vi har på boligene vi bygger.

Michael Tetzschner (H) [11:07:19]: Det har på mange måter vært en interessant debatt. La meg konsentrere meg om tre innlegg.

For det første vil jeg bemerke at statsråden ikke var kjent med Finanstilsynets analyse av boligmarkedet. Det

er jo ganske interessant, og mitt råd til statsråden er at hun holder seg løpende orientert om Finanstilsynet – ikke bare fordi det kan være faglig interessant, men fordi tilsynet lar handling følge ord. De har kunnskap om viktige rammebetingelser for boligfinansieringen, og det er klart at hvis de har et pessimistisk fremtidssyn, er det ikke rart at de øker kravet til nyetablertes egenkapital med 50 pst. fra den ene dagen til den andre. For statsråden kan det være greit å følge med i de analysene, så vet hun hva som kommer.

Det andre jeg ville stoppe litt opp ved, var representanten Haugli, som har gjort det til noe av et bravurnummer å ønske seg til Bærum kommunestyre, hvor han tydeligvis ville ha gått inn for høyere bolig-tall. Nå er jo Bærum en av de omegnskommunene som har doblet sitt antall innbyggere i løpet av veldig kort tid, og ifølge mine opplysninger legger de til rette for en utbygging i en helt annen størrelsesorden enn det tallet representanten Haugli nevnte. Siden han også var en visitt innom Oslo, kan jeg jo si at igangsettingstallene for Oslo i 2011 og 2012 er på 8 200 boliger. Det er ca. 1 000 mer enn summen av de tre andre storbyene i Norge – inklusiv Arbeiderpartiets eget utstillingsvindu, Trondheim.

Så er det er sidepoeng – hvis man først interesserer seg for lokalpolitisk adferd – at i Oslo har Oslo SV og Oslo Arbeiderparti systematisk gått inn for lavere boligalternativer, i betydningen bolig-tall, enn det byrådet har fremlagt forslag om for bystyret.

Det siste punktet i denne omgang, var representanten Sivertsen, som gjorde et poeng av at et av forslagene våre var en veldig enkel endring av plan- og bygningsloven § 5-4. Det er ofte i slike lover man gjør store endringer – f.eks. som vi har foreslått: å kutte tillegget om at tilsynsorganet nærmest gir seg selv myndigheten. For i tillegg til at det er av vesentlig betydning, står det også i dag «eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde». Da er det klart at det er fristende, hvis man synes man driver med viktige ting her i verden, å legge inn en innsigelse, og det er også det som er problemet.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [11:10:34]: Det var representanten Bekkevold som fikk meg til å ta ordet. Han var skeptisk til at vi åpner for spredt boligbygging i distriktene og lurte på om Senterpartiet ikke var bekymret for jordvernet. Jeg kan bekrefte at Senterpartiet er veldig bekymret for jordvernet. Men når det gjelder utkantbygdene, vil jeg si at i mange tilfeller er muligheten for spredt boligbygging, og kanskje omdisponering av et mål eller to med dyrket jord, avgjørende for å opprettholde matproduksjonen.

For å ta en liten historie fra min egen oppvekst: Sist på 1970-tallet var jeg med på en studiering som het lokalsamfunnet i grisgrendte strøk. Det var jeg og en gjeng gammelungkarer på 30 år og oppover som var bekymret for folketallsutviklingen i grenda, og da var jeg den yngste innbyggeren. Ville grenda bli avfolket, var det noen som ville ta over gårdene? Folk turte ikke å komme tilbake med unger, for det var ikke noen lekekamerater i bygda.

Så var det et par som ønsket å flytte tilbake, som ønsket å bygge på hjemgården, men som ikke hadde noen tilknytning til landbruket. Det ble omdisponert et par mål dyrket jord så de fikk seg hver sin tomt. De flyttet tilbake med barnefamilier, og det gjorde at odelsgutter og -jenter til småbruk i grenda faktisk turte å komme. Det var lekekamerater, det var et sosialt miljø, og det var trivelig å komme tilbake til bygda.

I 1990 var det så mange unger i denne grenda at de faktisk vurderte om de skulle starte opp barnehage. Ungdommene kom tilbake og tok over småbrukene, de drev med sauedrift. Enten levde de av landbruket, eller så drev de jorda i tillegg til at de hadde andre yrker utenom.

Jeg tror ikke denne bygda hadde fått den utviklingen hvis vi ikke hadde vært villige til å åpne for spredt boligbygging. Vi kan ikke ha samme boligpolitikken i Oslo som vi har i Holtålen. Derfor vil jeg absolutt forsvare at vi må ha muligheten til spredt boligbygging i distriktene for å opprettholde det sosiale miljøet, og for at folk skal ville komme tilbake nettopp for å drive den dyrkede jorda så ikke småbrukene blir liggende brakk, og vi går glipp av den viktige ressursen dette er.

Håkon Haugli (A) [11:13:17]: Bærum kommunestyre er et sted jeg ikke har noe ønske om å være. Jeg tok opp tilstandene i selve utstillingsvinduet for Høyres politikk fordi representanten Tetzschner kritiserte staten for manglende innsats for boligbygging.

Men det er ikke staten som er ansvarlig når Bærum kommunestyre bestemmer seg for å bygge 5 000 boliger på Fornebu, i strid med Stortingets forutsetninger da hovedflyplassen ble flyttet, som antydte et boligpotensial der på 12 000.

Det er heller ikke statens ansvar at Bærum kommunestyre ikke vil fortette langs Kolsåsbanen. Etter massive statlige investeringer kunne man kanskje forvente at Bærum var sitt ansvar bevisst, og som gjenytelse bidro til at flere fikk et sted å bo, klimavennlig og godt i nærheten av Kolsåsbanen. Nei, dette ønsker ikke Bærum kommunestyre av hensyn til eksisterende bomiljø. Hensynet til veietablerte villaeiere som allerede bor langs banen, veier altså tyngre enn hensynet til dem som skal etablere seg i kommunen.

Det er heller ikke statens ansvar at Bærum kommunestyre bestemmer seg for å øke kravet til tomtestørrelse i kommunen, slik at folk som allerede har tomt, må ha større areal til disposisjon for å bygge boliger.

Representanten Tetzschner går også inn på noen tall fra Oslo. I 2011 var det slik at Prognosesenteret antydte et boligbehov på 7 000 boliger i Oslo. Kommunens eget måltall var 4 500 regulerte boliger, og det ble bygd 1 846. Det ville vært flott om representanten i stedet for å ønske meg til Bærum kommunestyre, ønsket seg selv til Oslo bystyre, for der er det åpenbart en jobb å gjøre.

Eirik Sivertsen (A) [11:15:31]: Jeg tok ordet fordi Fremskrittspartiet har vært opptatt av, som representanten Hagesæter sa, å avbyråkratisere plan- og bygningsloven. Jeg er litt usikker på hva som ligger i begrepet «å avbyrå-

kratisere» en lov. Men det må jo bety at Fremskrittspartiet er glad for de tiltakene som regjeringen varsler i meldingen, der man vil effektivisere plan- og byggesaksprosessen, bl.a. gjennom å vurdere tidsbruken i plansakene, bruk av rekkefølgekrav, enklere håndtering av mindre reguleringsplanendringer og se på rollen til private aktører i områdeplanlegging. Dette burde representanten være i stand til å si at er gode, konkrete tiltak, som representanten har etterlyst.

I tillegg er representanten vel kjent med at vi har varslet en gjennomgang av innsigelsesinstituttet. Vi vil vurdere de virkemidlene som finnes der for å sikre at loven faktisk blir brukt slik som intensjonen er, fordi vi i komiteen er enige om at loven skal anvendes etter intensjonene. Det trenger vi ikke en forskrift om, men vi tar grep med tanke på det. Det er noen av de tiltakene som Fremskrittspartiet etterlyser.

Representanten Tetzschner kan åpenbart ikke ha hørt etter hva jeg sa med tanke på forslaget om endring av plan- og bygningsloven § 5-4, som Høyre og Fremskrittspartiet har fremmet. Poenget mitt var at de to siste årene har de borgerlige partiene brukt mye tid på å forklare manglende boligbygging med at det er innsigelser som er problemet. Så velger de, når vi omsider kommer til den saken der det er relevant å fremme et slikt forslag, å fremme et forslag som har tilnærmet null betydning, fordi man velger å fjerne en bestemmelse som er svært lite brukt, og som handler om formelle krav som: Er kartene gode nok? Det er kartene som er grunnlaget for utbyggernes planlegging. Etter min oppfatning kan ikke det fremme boligbygging, det må være til hinder for det. Man velger å gå løs på den bestemmelsen som sikrer at de juridiske bestemmelsene er gode nok. Skal vi spissformulere oss og være tabloide, ville man sagt at det er å sette rettssikkerheten i fare.

Og så velger man å gå løs på den bestemmelsen som brukes som hjemmel for Vegvesenet når en kommune f.eks. regulerer en løsning av veien som vil være svært lite lønnsom, svært lite samfunnsøkonomisk lønnsom og sløsing med samfunnets ressurser. Da henger spørsmålet igjen: Hvilke innsigelser er det som forsvinner? Hvordan vil dette bidra til å gjøre boligbyggingen enklere? Det har fortsatt ikke Høyre og Fremskrittspartiet svart på.

Avslutningsvis: Representanten Halleraker etterlyste samarbeid mellom statlige organer og kommunene. Jeg kan glede representanten Halleraker med at regjeringen har varslet at man vil utarbeide nye planretningslinjer som handler om både bosted, areal og transportplanlegging med utgangspunkt i de rikspolitiske retningslinjene vi har, i tillegg til – som representanten etterlyste – tydeligere føringer for hvordan boligbygging skal skje. Det kommer selvfølgelig i det neste dokumentet om dette.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [11:18:52]: Jeg tror representanten Sivertsen må ha misforstått, for vi sier ikke at innsigelser er alle problemers mor, men det er et av dem. Det å

målrette innsigelser til det som er viktig, er det som ligger i vårt forslag.

Det andre var til representanten Haugli, og det beskriver meldingen: Boligbyggingen og boligallene er resultatet av samspillet – eller manglende samspill – mellom statlig nivå, som er ansvarlig for planverket, regional planlegging og kommunestyrene, og selvfølgelig også markedet. En god del utbyggere synes det er usikre signaler og setter ikke i gang. Det kan ikke overprøves. Når det spres myter om at det er lave boligall i Oslo, har de vært grundig tilbakevist.

For øvrig er herr Hauglis antydning om at jeg skal ta en ny tårn i Oslo bystyre ikke særlig aktuell. Jeg synes jeg har gjort min borgerplikt etter å ha sittet der i 24 år.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:20:12]: Grunnen til at eg tar ordet nå, var direkte spørsmål og oppfordringar frå representanten Eirik Sivertsen. Han viste til at sidan Framstegspartiet er opptatt av effektivisering, avbyråkratisering og forenkling, måtte vi då vere veldig glade for at regjeringa no seier at dette er noko som dei vil vurdere.

Vel, vi i Framstegspartiet er ikkje så veldig imponerte over flotte ord og formuleringar. Bustadmeldinga er på 113 sider, og det er 98 forhold som ein skal greie ut vidare på ein eller annan måte. Regjeringa har hatt åtte år på seg til å forenkle. Det å komme etter åtte år og seie at ein nå skal vurdere å forenkle, meiner Framstegspartiet er altfor dårleg. Her må det handling til. Fine ord og flotte formuleringar har vi meir enn nok av.

Bustadkjøparane og bustadeigarane fortener nå at det skjer noko – spesielt dei unge som har problem med å komme inn på bustadmarknaden.

Presidenten: Representanten Aksel Hagen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Aksel Hagen (SV) [11:21:29]: Jeg hadde en sensorkollega på Høgskolen i Lillehammer, som ved en klage sa: Er jeg i tvil, så leser jeg oppgava.

Jeg syns at Fremskrittspartiet og Høyre burde være såpass i tvil når temaet er boligpolitikk at de leser stortingsmeldinga, og at de også følger med på bl.a. det Miljøverndepartementet sammen med Kommunal- og regionaldepartementet veldig konkret har gjort når det gjelder innsigelser.

Når vi har fått en sånn debattform at vi latterliggjør at statsråden ikke følger med Finanstilsynet, kunne det være interessant å latterliggjøre tilsvarende tilbake igjen – at en bør følge med på det som gjelder regjeringas konkrete og rådende politikk for tida: forenkling av plan- og bygningsloven, byggesaksbehandling og planbehandling, og ikke minst det som gjelder innsigelser og mer offensiv planlegging.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:22:24]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2014 (Innst. 500 S (2012–2013), jf. Prop. 146 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingalill Olsen (A) [11:23:31] (ordfører for saken): Den store innbyggerundersøkelsen viser at 96 pst. av innbyggerne er fornøyd med å bo i Norge. Det viser det vi alle vet, at vi som bor i Norge, er utrolig heldige. Vi bor i et godt land, i et trygt velferdssamfunn, hvor det meste fungerer. Det er et resultat av bevisste politiske valg, gjort av kloke politikere som ville utjevne, løfte befolkningens levkår og ikke øke forskjellene mellom folk.

Framlegget av kommuneproposisjonen er en del av maskineriet i dette velferdssamfunnet. Kommuner og fylkeskommuner tilføres penger, men de må gjøre jobben selv. Under stemmerettsjubileet i forrige uke sa parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet Helga Pedersen at velferdsstaten er kvinners beste venn. Kanskje er også kommunen velferdsstatens beste venn. Det er en venn som utfører mange av de tjenestene vi forbinder med en velferdsstat, og som innbefatter et godt sikkerhetsnett for enkeltmennesket. Det gir trygghet for barnehagetilbud, slik at foreldre trygt kan være i yrkeslivet og bidra til fellesskapet. Velferdsstaten gir skolegang og utdanning.

Videre har vi et offentlig helsevesen som ikke gjør forskjell på pasienten etter hvor stor lommeboka er. Vi har eldreomsorg og sosiale ordninger for dem som behøver det. Arbeidslivet er regulert, og både myndighetene, arbeidsgiverne og arbeidstakerne har gjennom et aktivt trepartssamarbeid mulighet til å finne omforente løsninger som avveier alle hensyn. Arbeidsmiljøloven er et ektefødt barn av velferdssamfunnet.

Kommune- og regionaldepartementet viser at det er inntekstvekst også i 2014 i Kommune-Norge. Realveksten vil ligge på mellom 6 og 6,5 mrd. kr. Mellom 5 og 5,5 mrd. kr av dette er frie inntekter. Av denne veksten er det satt av 1 mrd. kr til fylkeskommunene, der 0,5 mrd. kr skal gå til fylkevegene.

Mange var skeptiske da en mengde riksveger ble overført til fylkeskommunene, ikke minst fylkespolitikernes selv. Nå ser vi konturene av gode vegeiere, som er i full sving med vedlikehold og oppgradering. Jeg mener at fylkeskommunene er bedre vegeiere enn staten. De er nærmere, og kan prioritere riktigere. Det er ingen lett oppgave, men her har fylkeskommunene startet bra.

Det har tidligere vært meldt at kostnadsnøkklene for fylkeskommunene skulle revideres i 2014. Dette utsettes ett år, og presenteres i kommuneproposisjonen for 2015. Det gjenstår ennå å utarbeide et solid grunnlag for kollektive ruter, særlig båt- og fergesektoren. For kommunene legges det opp til en gjennomgang av kostnadsnøkklene i kommuneproposisjonen for 2016.

Den varslede veksten for 2014 gir rom for fortsatt høyt nivå på velferdstjenestene ute i kommunene. Vi vet at kommunesektorens utgifter til demografi og pensjon er store. Derfor må sektoren tilføres flere midler. Det er bred enighet i komiteen om at gode og forutsigbare rammevilkår for kommunesektoren er viktig for landet, for lokalsamfunnene og for den enkelte innbygger, og videre at norske kommuner står i en særstilling sammenlignet med kommuner i de fleste europeiske land.

67 mrd. kr er tilført siden de rød-grønne overtok i 2005. Det er ingen liten sum. Denne summen har bl.a. gitt oss 72 000 flere sysselsatte i kommunene siden 2005. Det er ansatte som jobber i skoler, i barnehager og i eldreomsorgen, og utgjør grunnstammen i den norske velferdsstaten.

De siste årene har vi hatt en massiv utbygging av barnehagetilbudet i Norge – noe av en barnehagerevolusjon. La meg komme med tall som illustrerer det på en god måte:

- Antall barn med plass i barnehage har økt med 62 600 i perioden 2005–2012 – en økning på 28 pst.
- I 2005 var 76 pst. av alle barn i alderen 1–5 år i barnehage. Nå er 9 av 10 barn i barnehage.
- Antall årsverk i barnehagene har økt med 45 pst. siden 2005.

Når vi vet hvor mye vi har fått ut av 67 mrd. kr, kan man holde det opp mot Høyres og Fremskrittspartiets skatteletteløfter, som beløper seg fra 25 til 100 mrd. kr. Disse pengene skal ikke brukes til velferdsproduksjon, men må tas ut av statsbudsjettet. Kanskje det er noe å tenke på for ordførere fra Høyre eller Fremskrittspartiet som sliter med å få budsjettet i hop?

Vi skal ikke underslå at noen kommuner strever med å få balanse i økonomien, men i løpet av de siste åtte år har det vært en enorm aktivitet i norske kommuner. Slik blir det mange nye skoler, sykehjemsplasser og ikke minst barnehageplasser. Men det blir også høy gjeld av høy utbyggingsaktivitet. Mange bygg er rehabilitert, og nye skoler og barnehager åpnes.

Allikevel er ikke kommunenes økonomiske situasjon ute av kontroll, slik enkelte prøver å gi inntrykk av. En god indikator på det er ROBEK, registeret for kommuner i økonomisk ubalanse. I mai 2005, etter nesten fire år med Bondevik II-regjeringen, var 116 kommuner i ROBEK. I mai 2009, etter nesten fire år med rød-grønn regjering, var 42 kommuner i registeret, og det er en formidabel snuopera-

sjon. Siden den gang har tallet vært stabilt lavt, og nå er det 49 kommuner i ROBEK.

Selv var jeg ordfører mens Erna Solberg var kommunalminister. Den sulteføringen norske kommuner var utsatt for da, unner jeg ingen av mine tidligere kollegaer, og heller ikke de som er ordførere nå, uansett hvilket parti de representerer.

Det kommer til å bli en forskjell for norske kommuner dersom vi får et mørkeblått styre bestående av Høyre og Fremskrittspartiet. Grunnen er at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker mindre omfordeling av skatteinntektene enn regjeringspartiene. Dette vil få store konsekvenser for kommuner som har lave skatteinntekter.

Den rød-grønne regjeringen har i løpet av denne fireårsperioden ytterligere omfordelt skatteinntektene, slik at skattesvake kommuner får overført mer fra skattesterke kommuner. Begrunnelsen for det er å utjevne forskjeller mellom kommunene. Her skiller Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen seg totalt fra Høyre og Fremskrittspartiet. Vi vil ha mindre forskjeller mellom kommunene, ikke større.

Utjevningen av skatteinntektene er et valg basert på ideologi og et ønske om i hvilken retning samfunnet Norge skal utvikle seg. Vi ønsker et samfunn med små forskjeller. Gjennom åtte år med en rød-grønn regjering har vi gjort endringer i det kommunale inntektssystemet for å sikre en mer rettferdig fordeling. Det har vi gjort for på en enda bedre måte å sikre muligheten for likeverdige tjenester over hele landet.

Vi vet at det er store ulikheter mellom kommunene når det gjelder skatteinntekter. Ulikheter i skatteinntekter gir ulikhet i tjenestetilbud. Derfor er utjevningen større nå enn i 2005. Skattesvake kommuner har fått mer, skattesterke mindre. Det blir det en jevnere fordeling av.

Høyre har stemt imot disse utjevningsforslagene. Sammenlignet med dagens inntektutjevning ønsker Høyre en endring som fører til at de som har minst, skal få mindre, og at de som har mest, skal få mer. Beregninger som Kommunaldepartementet har gjort av Høyres forslag, viser at så mye som 90 pst. av norske kommuner vil tape på en slik omlegging. Enkelte mellomstore og store kommuner vil tape millionbeløp, noe som selvsagt vil gå ut over velferden i disse kommunene, uavhengig av om endringen skjer i løpet av ett, tre eller fem år.

Høyre klager over at Kommunaldepartementets beregninger ikke er riktige, men jeg har til nå ikke sett noen egne beregninger fra Høyre som tilsier noe annet enn at konsekvensene av Høyres politikk blir slik beregningene viser.

Kanskje det nå, like før valget, er på tide at Høyre viser kortene sine til norske kommuner og ikke minst til velgerne, slik at de vet konsekvensene av sine valg. Det er virkelig på tide at de ikke bare sier at beregninger gjort av departementet ikke er riktige. Vel, da må de komme fram med konsekvensene av hva deres politikk vil føre til. Derfor blir valget i høst et retningsvalg mellom skattekutt eller styrking av kommuneøkonomien, mellom rettferdig fordeling eller mer til dem som har mest fra før. Vi som representerer den rød-grønne regjeringen, ser fram til valget. Vi gle-

der oss til det, og vi er stolte av det vi har gjort for norske kommuner de siste åtte årene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:33:43]: Eg vil først seie at Framstegspartiet gjer opp sine alternative statsbudsjett, der vi har skattelette – der vi har plass til det – utan at vi kuttar i aktiviteten i kommunane. Tvert imot aukar vi overføringane til kommunane. Derimot kuttar vi i byråkrati. Så vi seier i staden at ei krone i skattelette er ei krone mindre til byråkrati.

Arbeidarpartiet sin fraksjonsleiar skryter av at utviklinga i kommunane er på eit høgt nivå, at det har vore ein stor auke. Vi får tilbakemeldingar frå kommunane om at det er ikkje slik dei opplever det. Faktum er i alle fall at kommunegjelda aukar dramatisk. Gjelda har aldri vore så høg som no, og det verkar som om ho aukar i akselererande tempo, samtidig som vedlikehaldsetterslepet, bl.a. på kommunale vegar, aukar.

Då er mitt spørsmål: Er ikkje representanten frå Arbeidarpartiet bekymra når både gjelda og vedlikehaldsetterslepet aukar?

Ingalill Olsen (A) [11:34:49]: Når det gjelder Framskrittspartiets økonomiske opplegg, er det faktisk slik at det ikke er noen av de andre partiene som er representert i Stortinget, som slutter seg til det. Det virker som om de har ordninger på dette området og en oppfatning av virkeligheten som ingen andre har. Framskrittspartiet går inn for stykkprisfinansiering. Det fører til mer statlig byråkrati og mer statlig styring og ikke til mer lokaldemokrati.

Når det gjelder gjeldsutviklingen i sektoren, er den, som jeg sa i mitt innlegg, høy. Det kommer av høy investering. Og det er kommunenes ansvar. Men samtidig er det slik at gjelden er sammensatt av flere ting. Det er låneopp-tak som skal viderefremmes til privatpersoner eller til selskap, det er rentekompensasjonsordninger til skole- og kirkebygg, og det er tjenester som er knyttet til VAR-området, dvs. vann og avløp. Men totalt har gjelden økt på grunn av aktivitet i kommunene.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:36:05]: Det er noen temaer som har vært gjengangere i hele denne perioden, og der i hvert fall opposisjonspartiene har utfordret regjeringspartiene. En av disse gjengangerne er regjeringens somling med bl.a. å legge fram et forslag om individuell rett til brukerstyrt personlig assistanse. Dette har vært et gjennomgående tema i hele denne perioden, og fortsatt har man ikke dette på plass. Hva er det som gjør at Arbeiderpartiet vegrer seg for å innføre denne viktige rettighetsfestingen, som bl.a. fører til at mennesker med funksjonshindringer kan bli mer sjef i eget liv. Hva er årsaken til at Arbeiderpartiet etter åtte år i regjering fortsatt vegrer seg for å innføre en slik rettighet?

Ingalill Olsen (A) [11:37:05]: BPA, brukerstyrt personlig assistanse, som skal gis som et tilbud til dem som har behov for det, er en del av velferdstilbudet. Det er, som

representanten Bekkevold sier, riktig at det er et viktig område. Utgangspunktet for kommunene når det gjelder å gi tjenester til sine innbyggere, er at man skal gi penger til dem, slik at de kan øke velferdstilbudet. Vi har gjort det på svært mange områder ved å øke midlene til kommunene.

Når det gjelder BPA, har det vært mye diskusjon rundt hvor langt man skal gå, og hvordan man skal gjøre det. Jeg vet ikke om saken nå er på høring – det er jeg litt usikker på, for det ligger til en annen komité – men dette er et område som regjeringen har vært opptatt av, og som vi vil komme tilbake til, for vi ønsker at også disse brukerne skal få disse tjenestene.

Michael Tetzschner (H) [11:38:10]: Jeg merket meg at saksordføreren gledet seg til valgkampen, og at hun kritiserte mangelen på pengebruk under den forrige borgerlige regjeringen, i årene 2001–2005. Jeg får kanskje si at handlingsrommet i norsk økonomi har økt i perioden etter det, og det ville ha kommet enhver regjering til gode. Men hvis man skal bruke en hel valgkamp på å kritisere en avgått regjering, vil man kanskje ikke ha oppmerksomheten på riktig sted.

Når det så gjelder den såkalte sulteføringen, er det slik at hvis man ser disse periodene under ett, viser det seg at det har vært en litt større vekstprosent for kommunene under den rød-grønne regjeringen. Den er på 2,55 pst. i gjennomsnitt per år, mot den borgerlige regjeringens 2,25 pst.

Mitt spørsmål til saksordføreren er: Synes hun virkelig at denne forskjellen, på 0,3 pst. i gjennomsnitt, over så mange år forsvarer (presidenten klubber)...

Ingalill Olsen (A) [11:39:16]: Ja, jeg gleder meg til valgkamp, og det registrerer jeg at de andre rød-grønne partiene også gjør. Og det er flott at også opposisjonen gjør det, for da blir det spennende.

Det valgkampen kommer til å handle om, er at det blir et retningsvalg. Vi ønsker ulike ting. Vi ønsker noe annet enn opposisjonen, og det har vi vist når det gjelder kommunene. Vi har tilført penger, som har gitt aktivitet. Det har blitt mange flere ansatte i kommunene som utfører tjenester, slik at enhver innbygger rundt omkring i landet faktisk kan føle på sin egen kropp at ja, i løpet av de åtte siste årene har det blitt bedre å bo i min kommune, jeg har fått bedre tjenester, jeg har et bedre liv. Det er utgangspunktet vårt. Vi ønsker ikke å gi penger til skattelette, vi sier nei til det. Vi ønsker et ytterligere forbedret tjenestetilbud i norske kommuner. Det er forskjellen på oss og Høyre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:40:38]: Framstegspartiet har eit anna kommunalpolitisk utgangspunkt enn regjeringa og dei raud-grønne partia. Kjernen i vår kommunepolitikk er å setje mennesket i sentrum. Kommunen er til for innbyggjarane og ikkje omvendt. Det offentlege har eit overordna ansvar for å kontrollere kvaliteten og finansiere dei grunnleggjande velferdstenestene som blir lever-

te, men treng ikkje ta på seg oppgåver som private kan løyse like godt eller betre.

Vi ønskjer også valfridom for innbyggjarane. Derfor har vi eit anna finansieringssystem. Vi ønskjer behovsstyrt statleg finansiering av grunnleggjande velferdstenester i kommunane. Det betyr at dersom det er eit behov, så utløyser dette ei finansiering. Det betyr at det spelar inga rolle om ein bur i ein fattig eller i ein rik kommune, tenestene skal vere finansierte av staten. Dermed konstaterer ein eit behov, og så får ein den finansieringa. Dette er på same måte som barnehagane tidlegare blei finansierte ut frå talet på barn i barnehagen og timetalet.

Oppgåver som kommunane tar på seg utover desse grunnleggjande velferdstenestene, skal hovudsakleg finansierast av lokal skattlegging. Men inntil vi får gjennomslag for dette, tar vi sjølv sagt utgangspunkt i dagens rammeløyvingssystem og dei utfordringane som det gir.

Det er tydeleg at dei rammene som regjeringa har signalisert gjennom kommuneproposisjonen for 2014, langt frå er tilstrekkelege i forhold til dei utfordringane kommunane står overfor. Regjeringa skryter av at opplegget i kommuneproposisjonen 2014 gir ein realvekst på 6–6,5 mrd. kr i overføringar til kommunane. Det var også ordføraren for saka inne på. Det kan skape eit inntrykk av at den reelle, den verkelege, faktiske veksten for kommunane er i den størrelsen. Det er sjølv sagt feil. Og kvifor er det feil? Jau, i den summen er det stort sett berre tatt omsyn til lønns- og prisvekst. Ein har ikkje tatt for seg dei auka kostnadene som den reelle befolkningsveksten tilseier. Historia viser at ein alltid har budsjettert med lågare befolkningsvekst. Det som går på aldrande befolkning og auka kostnader på grunn av det, auka pensjonskostnader og auka kostnader på grunn av nye pålagde oppgåver som ikke er finansierte frå staten, er det heller ikkje tatt omsyn til.

Det betyr at kommunane ikkje har noko rom for å auke og forbetre tenestetilbodet. KS seier også at ein vil kunne halde det på same nivå. Vi meiner at vedlikehaldsetter-slepet og dei auka oppgåvene i kommunane gjer at vi er nøydd til å styrkje kommunane, og det meiner vi skal øymerkast. Vi går inn for at kommunerammene neste år skal styrkjast med 2,5 mrd. kr meir, og det skal gå til følgjande fordeling: 1 mrd. kr til driftsmidlar til kommunal eldeomsorg, 0,5 mrd. kr skal øymerkast grunnskulen, 0,5 mrd. kr skal øymerkast kommunal rusomsorg og psykiatri og 0,5 mrd. kr skal øymerkast Samhandlingsreforma.

Som eg var inne på, er det mange ting som går feil veg i Kommune-Noreg. Kommunane slit med dårleg økonomi. Talet på kommunar på ROBEK-lista har også auka dei siste to åra. Gjeldsbyrda til kommunane har meir enn dubla seg dei åtte åra regjeringa har sete med makta. Nye oppgåver er pålagde kommunane, som Samhandlingsreforma, utan at tilstrekkelege midlar har følgd med. Det har medført – og vil medføre – betydelege utfordringar for kommunane i tida framover.

Framstegspartiet fryktar at ein allereie anstrengt økonomi i mange kommunar kan bli forverra neste år. Det betyr at dei enorme etterslepa mange kommunar opplever når det gjeld rehabilitering av kommunal bygningsmasse

og infrastruktur som følgje av ein anstrengt kommuneøkonomi, ikkje blir reduserte, men kan for mange kommunar auke ytterlegare. Det er noko som Framstegspartiet er bekymra for, og det burde også fleire vere bekymra for.

Vi har blitt lova at vi skal få ei eldreomsorg som skin. Vel, når vi snakkar med lokale kommunepolitikarar, er det ikkje det biletet ein får. Når ein ser oppslag i pressa, er det heller ikkje det biletet ein får. For å få til ei verdig og god eldreomsorg, trengst det handling og ikkje berre valkamprat.

Framstegspartiet synest det er eit stort paradoks at eit av verdas rikaste land framleis har ei jamn nyheitsdekning i media om store problem og elende i sitt eldreomsorgssystem. Vi meiner at denne situasjonen er heilt uakseptabel. Men dessverre er det nok ein naturleg konsekvens av at vi har eit sosialistisk system som rasjonerer eldreomsorgstilbodet basert på rammeløyvingar og med økonomiske rammer som er for små – og som fritt kan brukast til andre formål til trengsel for omsorg av pleietrengande eldre. Når det ikkje er automatikk i at det blir stilt opp med midlar til eit veksande behov og ei veksande eldrebefolkning, blir køar, ventelister og høgare tersklar for hjelp resultatet mange plassar.

Sjølv om kommunane treng meir pengar, er det sjølv sagt også avgjerande at kommunane bruker pengane slik at ein får maksimal velferd for kvar krone. Her er det sjølv sagt viktig at ein legg til rette for konkurranse – intern konkurranse og ekstern konkurranse – og det er fordi konkurranse er sunt. Konkurransetsetjing er ikkje det same som privatisering, men konkurranse stimulerer folk til å yte sitt beste.

Heldigvis er det nokre kommunar som viser veg på dette området. Austevoll kommune var ein kommune som var på ROBEK-lista då Framstegspartiet overtok styringa i 2003 – for ti år sidan. I dag er Austevoll ute av ROBEK-lista, har nedbetalt det framførte underskotet og leverer gode tenester til innbyggjarane. Nyleg blei også pleie- og omsorgstilbodet i Austevoll konkurranseutsett. Ein baserte konkurranseutsetjinga 60 pst. på kvalitet og 40 pst. på pris. I dag kan dei eldre i Austevoll spise når dei ønskjer det, og dei kan velje mellom fisk og kjøtt til middag kvar einaste dag. Vi meiner at dei som har bygd dette landet, fortener slik valfridom som dei får i Austevoll.

Vi har også eit budsjetteringssystem/rekneskapssystem som er forelda og tildekkjer den reelle økonomiske situasjonen i kommunane. Her har vi ikkje avskrivning, men avdrag er då ein kostnad. Dersom vi hadde endra det til avskrivingsreglar og fått det inn som ein kostnad, ville det medført at dei fleste kommunane hadde fått raude tal. Dette er altså realiteten. Vi meiner at det rekneskapssystemet som vi har i dag, berre tildekkjer dei faktiske forholda.

Vi har i dag ein kommunestruktur som består av 428 kommunar. Dei burde blitt reduserte, helst til under 100 kommunar. Derfor må det først og fremst sikrast at kommunar som slår seg saman, ikkje taper økonomisk på det, slik som dei gjer i dag. Det har blitt litt betre. Ein får kompensasjon fullt ut i 15 år, pluss nedtrapping over fem år, men framleis er dagens ordning

ikkje god nok til å få fortgang i kommunesamanslåingane.

Færre kommunar ville også betydd at vi kunne avvike fylkeskommunen som eit eige politisk og administrativt nivå, og frigjort ytterlegare milliardar av kroner som kunne ha blitt nytta til grunnleggjande velferdstenester i kommunane.

Færre og større kommunar ville gjort det lettare å konkurransutsetje og også å ta i bruk moderne velferdsteknologi og ytt kvalitativt gode tenester til innbyggjarane. Framstegspartiet ønskjer robuste og handlekraftige kommunar som løyser sine oppgåver til beste for innbyggjarane.

Derfor er det både kortsiktige og langsiktige grep. Det kortsiktige vi går inn for her, er å tilføre meir pengar til kommunane, slik at ein kan sikre gode tenester. Det langsiktige er å endre rekneskapssystemet, leggje til rette og stimulere til sunn konkurranse og leggje føringar frå Stortinget om at vi får færre og større og meir robuste kommunar. Meir og betre velferd for kvar krone kommunane disponerer, er viktig, og det må vi arbeide for.

Til slutt vil eg fremme dei forslaga som Framstegspartiet står bak, enten aleine eller saman med andre.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har tatt opp de forslagene han refererte til. Dermed er alle forslagene som er tatt inn i innstillingen, tatt opp.

Det blir replikkordskifte.

Ingalill Olsen (A) [11:51:01]: Det er interessant å lese innstillingen, der Fremskrittspartiet presenterer hvordan partiet vil finansiere velferdstjenestene i kommunene, og også å høre det fra talerstolen. Løsningen er statlig stykkprisfinansiering av barnehager, skoler og eldreomsorg – ja kanskje av andre områder også. Finansieringsansvaret skal tas vekk fra dem som er nærmest innbyggerne i kommunen, og legges over på staten. Lokaldemokrati skal byttes ut med byråkrati. Men det som er interessant, er at Høyre allerede har avlyst denne politikken. Selv om det skulle gå så galt at Fremskrittspartiet kommer i regjering til høsten, vil de ikke kunne gjennomføre det Fremskrittspartiet skriver i innstillingen, eller det Hagesæter snakker om i sitt innlegg, fordi Høyre sier nei. Hva synes Hagesæter om at Høyre gang etter gang også på kommuneområdet legger ned veto mot Fremskrittspartiets politikk?

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:52:03]: Dette spørsmålet er ein gjengangar når Framstegspartiet får spørsmål, nemleg korleis behovsstyrt statleg finansiering fungerer. Då vil eg berre seie at det var slik barnehagane fungerte tidlegare. Då fekk ein statleg finansiering ut frå talet på barn i barnehagane og talet på timar i barnehage. No er dette endra, slik at ein får finansiering til kommunane i rammer basert på utdanningsnivået til mødrene.

Når det gjeld ressurskrevjande tenester, er det også finansiert i dag ved behovsstyrt statleg finansiering.

Når det gjeld regjeringsplattform – eg registrerer at Ingalill Olsen legg til grunn at det blir eit regjeringsskifte til hausten, og det er bra – går eg ikkje ut og seier kva

vi skal prioritere, og kva vi skal setje øvst og nedst på prioriteringslista. Men uansett, jo større Framstegspartiet blir, jo meir sannsynleg er det at vi får gjennomslag for finansieringssystemet vårt.

Aksel Hagen (SV) [11:53:12]: Det er tydeligvis krise i Kommune-Norge. Men spørsmålet mitt går ikke på det, det går også på finansieringsopplegget. Jeg skal innrømme at jeg er imot det, men jeg er faktisk mest nysgjerrig på hvordan det går an å være fanebærer for lokalt sjølstyre og samtidig gå inn for et slikt finansieringssystem. Er det de lokale politikkerne som skal vurdere behovet til enkelte før det eventuelt utløser statlig finansiering, eller er det et fagbyråkrati som skal sitte der, eller er det slik at en kan ta en telefon direkte til Finansdepartementet og si at nå er jeg klar til å ta imot penger? Her er ikke SV og de rød-grønne alene, også de borgerlige samarbeidspartnerne mener nok at her trengs det ei avklaring, mildt sagt. Det gjør ikke bildet klarere når de ekstra 2,5 mrd. kr som nå kommer, faktisk skal øremerkes – for det foreslår Fremskrittspartiet.

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:54:14]: Det at vi øremerker midlar, er jo å trekkje i retning av behovsstyrt statleg finansiering. Vi vil ha det inn på enkelte område som vi ønskjer å prioritere i Kommune-Noreg. Det eg sa, var at før ein får ei behovsstyrt statleg finansiering, må ein konstatere at det er eit behov, og då er det ei fagleg vurdering som må gå føre. Det blir også gjort langt på veg i dag når ein skal få sjukeheims plass, heimesjukepleie osv. Men poenget her er behovet, og det er viktig å ta med seg her at Framstegspartiet set ikkje byråkratar og lokalpolitikkarar i sentrum, vi set innbyggjarane i kommunane i sentrum. Det er mogleg at det kan vere nokre byråkratar der ute som ikkje synest dette er ei god løysing, men innbyggjarane vil automatisk få dekt dei behova som det etter ei fagleg vurdering er sagt at dei har behov for å få dekt.

Heidi Greni (Sp) [11:55:25]: Etter mitt syn er barnehage, eldreomsorg og skole grunnleggjande oppgaver for kommunesektoren. Jeg levde lenge i den villfarelse at det faktisk var tverrpolitisk enighet om det, men etter å ha sett intervjuet med Siv Jensen på Kveldsnytt 6. mai ble jeg veldig i tvil om hva som egentlig er de grunnleggjande oppgavene for kommunene. På spørsmål om Fremskrittspartiets opplegg for kommunesektoren var svaret:

Tallet mitt er mer sammensatt, for vi vil flytte noen av de dyreste oppgavene for kommunene fra kommune til stat. Når eldreomsorg og skole bortfaller som en kommunal forpliktelse, blir det mer penger igjen til å løse de helt grunnleggjande oppgavene.

Hvis dette ikke er grunnleggjande oppgaver for kommunesektoren, hva er det da? Er det å få lengre skjenketider og sørge for at det blir mer sprit tilgjengelig på de lokale butikkene som er de grunnleggjande oppgavene for kommunene?

Gjermund Hagesæter (FrP) [11:56:29]: Eg vil først seie at eg heiter ikkje Siv Jensen – eg heiter Gjermund Hagesæter, så spørsmål i tilknytning til det sitatet du viser

til, får du eventuelt ta ved ei anna anledning. Men det som er poenget her, er at vi går inn for eit anna finansieringssystem, som eg har forklara om og om igjen, altså ei behovsstyrt statleg finansiering av grunnleggjande velferdstenester i kommunane. Tidlegare var det altså slik at barnehagane var finansierte på denne måten. Eg har ikkje høyrte nokon lokalpolitikarar seie at dei mista lokal handlekraft og at lokaldemokratiet forsvann då dei hadde statleg finansiering. No går dette inn i rammeløyvingane. Det er akkurat dei same kostnadene med barnehagane, men det er altså ikkje noka automatisk finansiering. Så dette er eit godt system, og dette skal vi, forhåpentlegvis, vise etter valet at vi får gjennomslag for.

Presidenten: Replikskordskiftet er slutt.

Michael Tetzschner (H) [11:57:46]: Forholdet mellom stat og kommune er dessverre preget av en viss gjensidig mistillit. Det tror jeg er et forhold enhver politisk ledelse må ta på det dypeste alvor, uansett hvordan resultatet av valget faller ut. Det er jo slik at statens ukoordinerte sektorpolitikk har overført mange av sine ambisjoner til kommunene, og så har de betraktet kommunene som gjennomføringsorganer for statlig sektorpolitikk fremfor å overlate mer delegert myndighet til kommunene, slik at de kunne prioritere mellom berettigede behov, men nærmere den befolkningen som de er satt til å tjene. Jeg tror staten også har gått glipp av mange muligheter til å bruke den lokale innsikten som ligger i et kommunestyre, og den nærheten det har til de lokale forhold, nettopp på å få hjelp til å prioritere de samlede samfunnsmessige ressurser som brukes på f.eks. helse og velferd.

Denne regjeringen har tidligere fått ros for å ha avvirket videre de øremerkede tilskuddene. Men så har det dukket opp nye hindre for det lokale selvstyret, nemlig at man har bidratt til å rettsliggjøre også denne samfunnssektoren ved at man bruker lov og forskrift. Man presser kommunene inn i spesielle måter å løse oppgavene på. Det gir mindre fleksibilitet. Så gir man også rettigheter direkte til brukerne. Alle brukere som fyller visse objektive kriterier, og melder seg for kommunen, vil jo da utløse ressurser, uansett hva kommunestyret måtte mene om det.

Vi ser også hvordan man har liten forståelse for at veldig mange tjenester skjer på en vanlig arbeidsplass, hvor det faktisk er ganske viktig at ledelsen får anledning til å lede og bruke ressursene sine best mulig. Men der har man også falt for fristelsen til å pådytte den enkelte barnehage eller institusjon eller hva det måtte være, detaljerte bestemmelser om hvordan de skal drive, f.eks. detaljerte bemanningsnormer.

Lokalsamfunn bør ha større frihet enn i dag til å ta beslutninger som gjelder dem selv, og det lokale folkestyret på sitt beste ville sikret nærhet mellom folkevalgte og velgere og faktisk bygget opp under interessen for politikk og demokrati.

Et annet problem er at det for velgerne fremstår som nokså uklart hvem som har ansvaret for en tjeneste. Her kan jeg si at i tillegg til de ukoordinerte statlige sektorinteressene vet også mange kommunepolitikere å delta i den

sporten som heter «hver gang de har lyst til å gjøre noe nytt, må staten ta et medansvar». Dermed blir det et lap-petepe av spleiselag, hvor staten selvfølgelig velger hvor lenge den vil være med, og så sitter kommunene igjen med uoppfylte forventninger. Man kan gjøre mer for å få til en klarere arbeidsdeling, slik at velgerne i en kommune vet hvilke politikere de skal holde ansvarlige hvis det er svikt i tilbudet.

Vi vil mene at kommunesektorens evne til å løse sine oppgaver svekkes gjennom sterk statlig, detaljert styring. Vi ser også at kommunenes utgifter de siste årene har økt mer enn hva som har fulgt med av penger. Praksisen fra dagens regjering er at kommunene får tilskudd det første året et tiltak blir innført, men at man så trapper ned eller fjerner tilskuddet. Denne praksisen medfører at kommunene blir pålagt oppgaver som ikke er fullfinansierte. Dette er bekreftet i en av de utallige rapportene som KS har hatt i sitt forsknings- og utviklingsprosjekt under tittelen «Hvem tar regningen?», hvor bl.a. barnehagereformen og dens finansiering ble evaluert. Samtidig ser vi ytterligere utfordringer i forbindelse med gjennomføringen av Samhandlingsreformen og finansieringen av denne.

Under dagens regjering har kommunene og fylkeskommunene fått stadig flere lovpålagte oppgaver uten at finansiering har fulgt med. Dette medfører at kommunene enten må kutte i sine øvrige ansvarsområder eller, om man ikke klarer det, ta opp lån. Det er slik at kommunesektoren har vært gjenstand for en betydelig gjeldsoppbygging under denne regjering, som er ganske alarmerende, og KS har beregnet gjelden til, hvis man ikke gjør korrektive tiltak og korrigerer kursen, å utgjøre 75 pst. av driftsutgiftene årlig.

Frihetsbehovet for Kommune-Norge må også innebære frihet fra underfinansierte reformer. Det er faktisk regjeringen som er den største trusselen mot kommunenes frihet gjennom denne manglende finansiering og løfter på vegne av lokalpolitikere som setter dem i en umulig situasjon av forventninger, fordi de ikke klarer å levere.

Jeg tror vi kan slå fast at friheten til å kunne prioritere i tråd med lokalpolitiske ønsker er blitt systematisk svekket. Den viktigste friheten for kommunene er likevel frihet til å gi gode nok tjenester og frihet til lokal tilpasning. Det som truer denne friheten, er først og fremst at det ikke er ressurser til å utvikle og vedlikeholde kompetansebaserte, stabile, lokalt tilpassede tjenester på de områdene som vurderes som de mest sentrale: skole, helse og omsorg.

Det er selvfølgelig en god del man kan oppnå gjennom en kommunereform. Man kan få ned utgiftene til administrativt personale hvis man har en noe større befolkning å fordele de administrative kostnadene på. Men de som tror at organisatoriske endringer vil være nok for å gjenopprette den manglende tilliten i Kommune-Norge, vil nok være for optimistiske.

Det er også et problem at det kommunale selvstyret står rettslig svakt. Det jeg da tenker på, er at i mange sammenhenger ser kommuner og stat ulikt på både beregningsmetode og også rettslige konflikter. I dag fungerer konfliktløsningen slik at staten bestemmer som den vil, gjerne etter utstrakt bruk av tid. Vi ser behovet for å få etablert en uav-

hengig tvisteinstans mellom stat og kommune. Det var faktisk også forutsatt da Norge ratifiserte europarådskonvensjonen om lokalt selvstyre i 1989. Så vi har en folkerettslig forpliktelse til å gi kommunene et middel til å få prøvd sin sak i en diskusjon eller konflikt med statlige etater av en uhildet instans. Vi hadde også sett frem til at man fikk etablert et slikt uavhengig tvisteløsningsorgan, og jeg viser til representantforslag, Dokument 8:32 for 2011–2012, om nettopp å innføre et slikt tvisteløsningsorgan.

For å oppsummere: Høyre ønsker mer makt til kommunalt folkevalgte, mindre makt til statlige myndigheter. Da kommunene ble fratatt inntekter fra selskapsskatten, mistet de et viktig incentiv til lokal næringsutvikling og verdiskaping. Vi ønsker å la kommunene beholde en større del av egne inntekter gjennom selskapsskatten, da det vil utløse interesse for å legge forholdene til rette for lokalt næringsliv.

Det rød-grønne alternativet er å behandle kommunene mer og mer som velferdsstatklienter, og da er det ikke rart de vil innta den rollen. Da vil de bruke mer av sin tid til å påvirke statlige bevilgningsetater og overbevise dem om sine manglende muligheter, fremfor å se de mulighetene som er lokalt for å stimulere næringsliv og bringe vekst i den enkelte kommune.

Derfor ønsker Høyre en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunesektoren, endringer som skal sikre og stimulere til en positiv utvikling i kommunenes inntekter. Målet er å bygge opp under det lokale selvstyret ved at kommunene får beholde en andel av selskapsskatten og en større del av egne skatteinntekter. Dette skal selvfølgelig skje under hensyntaken til inntektsgarantiordningen, som innebærer en garanti for at kommunene alltid får en tidshorison for å tilpasse seg nye regimer og nye inntektsregler.

Per-Kristian Foss hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingalill Olsen (A) [12:07:59]: Høyre ønsker en annen fordeling av skatteinntektene til kommunene. Det sa Tetzschner akkurat nå på slutten av sitt innlegg. De har gjennom hele denne stortingsperioden tatt til orde for og stemt for forslag som vil føre til større forskjeller i kommunenes inntektsnivå. Større forskjeller i inntektsnivået gir større forskjeller i velferdstilbudet til innbyggerne.

Høyre skriver i sine merknader at de ønsker at kommunene skal få beholde «en større del av egne skatteinntekter». I dag er andelen av kommunenes inntekter som kommer fra skatt, 40 pst. Betyr det Høyre ønsker, minst halvparten, altså minst 50 pst., slik Høyre har ment gjennom hele denne stortingsperioden? Betyr det 45 pst.? Eller kanskje 55 pst.? Kan representanten Tetzschner konkretisere hvilken prosentandel «større del» betyr?

Michael Tetzschner (H) [12:08:58]: Et veldig godt mål hadde vært å nå 50 pst., for i det øyeblikket du får 50 pst. av egne inntekter, skjønner du at du må bruke ho-

veddelen av tiden din til å pønske ut hvordan du fremmer vekst og vekstvilkår, bl.a. for næringslivet i din egen kommune, og bli noe mindre opptatt av det kontaktarbeidet som ligger i å utløse statlige overføringer. Ideelt sett burde det ligget enda høyere, men det er klart at her er det også snakk om en gradvis tilvenning, så kommunene får anledning til å skifte fokus fra å være klient til å legge til rette for næringslivet.

Aksel Hagen (SV) [12:09:54]: To gode råd/spørsmål:

For det første: Jeg tror Høyre – jo før jo heller – bør tegne det kommunekartet, som ikke bare viser hvilke kommuner som blir vinnere med den nye tilnærminga, men også hvilke kommuner som blir tapere, slik at de allerede før valget kan forberede seg på de årene de skal trappe ned aktiviteten sin. Jeg regner med at Tetzschner er enig i det, men hvis han også har navn på noen kommuner som allerede nå skal tilpasse seg den nye, litt negative virkeligheten, kan vi ta det nå.

For det andre: Jeg syns Tetzschner har et veldig godt lokaldemokratisk innlegg. Jeg mener at Høyre trenger et tilsvarende innlegg om det regionale nivået, for hvis Høyre oppriktig er opptatt av samfunnsutvikling nedefra, vil de også trenge tilsvarende refleksjoner og betraktninger om organisering på det regionale nivået.

Michael Tetzschner (H) [12:10:54]: Takk for rosen som gjaldt det som innlegget var ment å være, nemlig en tro på det lokale selvstyret. Men vi kan ikke lukke øynene for det faktum at fylkeskommunen aldri har hatt legitimitet blant velgerne. Folk oppfatter at det er to politiske nivåer som har ansvaret i landet. Det er deres primærkommune – som de har et mer direkte forhold til, for de kjenner ordføreren og omgås lokalpolitikkerne i sin hverdag – og så er det staten. Vi ønsker å styrke kommunene som robuste enheter, og vi ønsker klare ansvarsforhold hvor også staten skal ta sin del av ansvaret.

Så til første del av spørsmålet: Fordelingen mellom det å få overført inntekter til en kommune sammenliknet med hva man selv klarer å legge til rette for av egne skatteinntekter, går jo ikke på den totale summen av penger man har til rådighet – og da vil selvfølgelig innbyggernes interesser veie tyngst.

Heidi Greni (Sp) [12:12:08]: For en liten stund siden behandlet vi distrikts- og regionalmeldingen her i salen. Da var det stor enighet om at det var et mål å opprettholde befolkningsstrukturen i Norge.

Høyres skatteopplegg går ut på å omfordele fra de omtrent 90 pst. fattigste kommunene til de omtrent 10 pst. rikeste kommunene. De rikeste kommunene ligger i de sentrale strøk av Norge.

Hvordan kan målsettingen om å opprettholde befolkningsstrukturen kunne nås, dersom man omfordeler midler fra – og sultefører – de kommunene som trenger mest regional utvikling og mest drahjelp for å få på plass arbeidsplasser, til de sterke kommunene i sentrale strøk av Norge?

Michael Tetzschner (H) [12:13:00]: Jeg tror spørren undervurderer at også det å vokse krever kommunale investeringer. Derfor ønsker vi også at vekstkommuner i større grad blir tilgodesett når de må gjøre investeringer for å ta imot en økende befolkning.

Ellers har vi det generelle virkemiddelapparatet på statlig hånd, som skal hjelpe til med næringsutviklingen i næringssvake strøk.

Overføringssystemet mellom kommunene er ikke det mest velegnede og målrettede når det gjelder å sikre bosetting i landet. Vi tror at det er en egenverdi i at de lokale politikere forstår at det er lokale skatteinntekter de i større grad disponerer enn i dag. Det vil også føre til at de oppdager et par andre ting som de rød-grønne ikke har med i vokabularet for tiden, og det er at man kan få mer ut av de skatteinntektene man tross alt får, dersom man kan gjøre omprioriteringer.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Aksel Hagen (SV) [12:14:13] (komiteens leder): Dette er en innstilling som temamessig favner bredt. Det er noe som bekrefter hvor viktig kommuner og fylkeskommuner er i den norske velferdsstaten – særlig når de samspiller godt med stat, næringsliv og det sivile samfunnet, og det gjør kommuner og fylkeskommuner som oftest.

Ulike undersøkelser viser oss at folk – ikke minst brukerne av alle de tjenester som kommuner og fylkeskommuner gir oss – i utgangspunktet er svært godt fornøyd. For oss politikere, både i posisjon og opposisjon, er det krevende å balansere klokt mellom det å være fornøyd og rose alt det gode arbeidet som blir gjort, samtidig som en skal både makte og tørre å se det som ikke fungerer, og i neste omgang sjølsagt også både makte og tørre å gjøre noe med det. For i dynamiske tider, i dynamiske samfunn som vårt, er det ingen svar, løsninger og metoder som er evig gode.

Denne innstillinga kan leses nærmest som en tverrpolitisk hyllest til videre vekst og utvikling av kommunene våre. Fylkeskommunen er det langt mer splittede oppfatninger om: Noen ønsker den en rask død – andre ønsker en langsom seigpining. Andre igjen ønsker status quo, mens noen av oss ønsker fylkeskommunene en ny vår, i form av store, kraftige regioner. Men samtidig er det per i dag i denne salen stor oppslutning om de fylkeskommunale aktivitetene. Det er jo et godt utgangspunkt.

Ellers er forskjellene i innstillinga mye et uttrykk for den klassiske forskjellen mellom posisjon og opposisjon på Løvebakken: Opposisjonen vil mer og raskere, mens posisjonen er mer preget av «problematisk begrensninger» som budsjett og handlingsregelen, som synger bak det hele.

Jeg skal ikke kommentere enkelttjenesteområder her i mitt første innlegg, men jeg er jo en klassiske SV-er og rød-grønn politiker. Mye er bra, og noe er utrolig bra, men sjølsagt kan og skal en del bli bedre.

I et samfunn som vårt, som er så rikt, som har så mange dyktige folk der ute i de fylkeskommunale og kommunale apparatene, som er så oppdatert kunnskapsmessig, og som har i seg mye fellesskapsfølelse, tillit og gjensidig respekt,

er det klart at vi har alle forutsetninger for å videreutvikle gode velferdssamfunn rundt omkring i Norge.

Jeg skal heller ikke prate om kommunestruktur. Det kunne jeg gjort, for vi prater veldig mye om kommunestruktur, og jeg synes det er interessant og viktig nok. SV vil jo også nå smøre kommunesammenslåingsprosesser, der kommuner ønsker å gjøre det. Men jeg tror vi overvurderer utfordringa knyttet til struktur. Hvis vi går til fagmiljøene våre, kan ikke de gi oss noe entydig svar – verken når det gjelder kvalitet, effektivitet eller demokrati. Og hvis en prater med praktikerne, er det også delte syn på dette. Samtidig ser vi nå at flere og flere sier at det ser ut som om en strukturendring er ønskelig og nødvendig.

Jeg skal konsentrere meg mest om denne stat–fylkeskommune–kommune-diskusjonen, som vi allerede har vært så vidt inne på. Den er viktigere og vanskeligere, og heller ikke her gir forskningen oss – i den grad jeg kan påberope meg å følge med på alt som er kommet av forskningsrapporter på dette området – noe entydig råd.

Men for meg som SV-er er det viktig å påpeke følgende: Vi har ofte en debatt av typen: Skal vi ha mer stat og mindre kommune eller mindre stat og mer kommune? Jeg tror dessverre vi nå ser en utvikling i det offentlige som tyder på at vi faktisk får mindre stat og mindre kommune. Det skyldes at svært mange kommuner har rigget seg veldig klar – det har ikke skjedd så mye til nå – til å gå fra en situasjon der de i stor grad driver med egenproduksjon av tjenester, til nå å være mer en bestiller av tjenester. Det tror jeg ikke minst er problematisk lokaldemokratisk. Én ting er at en får mer makt, myndighet og ansvar ned fra staten, men hvis du tar alt dette og gjennom bestillinger setter det ut til private, tror jeg det ikke minst demokratisk er en veldig krevende øvelse. Det er vanskelig nok for en lokalpolitiker å drive god politisk styring av egen aktivitet, men hvis den lokalpolitiske styringa først og fremst skal være knyttet til å utforme anbudsdokumenter, velge en leverandør og deretter forholde seg til rapportering fra den leverandøren, tror vi at dette i praksis vil svekke lokaldemokratiet.

I tillegg – dette har allerede vært nevnt i debatten i dag – er jeg overbevist om at dette bestiller–utfører–byråkratiet nettopp er et byråkrati i ordets negative forstand; et stort og problematisk byråkrati, som gir oss byråkrati-vekst.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:19:31]: KS har regnet ut at kommunenes utgifter i gjennomsnitt er 135 000 kr mer per person enn det man får dekt gjennom introduksjonsordningen for flyktninger. Det er merutgifter som da må dekkes innenfor kommunenes allerede trange rammer.

Staten bestemmer mottaket av flyktninger, staten plasserer dem ut til kommunene, og staten bestemmer hvilke tiltak, f.eks. introduksjonsordningen, som skal gjennomføres. Da er det vel også naturlig at staten dekker de faktiske utgiftene.

Så mitt spørsmål til representanten Hagen er: Hvorfor vil ikke regjeringen og SV dekke kommunenes faktiske

utgifter som de blir pålagt gjennom introduksjonsordningen?

Aksel Hagen (SV) [12:20:20]: Et svar, som er et litt sånn standardsvar når SV og Fremskrittspartiet debatterer, er at vi har noen budsjettbegrensninger å holde oss til, mens Fremskrittspartiet stort sett ikke har det.

Nå har heldigvis stat og kommune møtt hverandre. De har laget en god avtale og sagt at dette må vi løse i fellesskap.

Staten har ikke bestridd disse regnestykkene. Samtidig har ikke minst mange kommuner sjøl sagt at disse i mye større grad er en ressurs enn det en ofte har betraktet dem som. Vi ser at det er mange enkeltkommuner, bl.a. den Høyre-styrte kommunen Molde, som har funnet ut at hvis en jobber offensivt med dette, hvis en ser på dette som en del av de ordinære driftsoppgavene, klarer en fint å finne gode løsninger også innenfor de økonomiske rammene som en har i dag.

Så jeg er optimist. Sjøl om jeg ikke klarer å få til mer friske penger, er jeg optimist, for jeg tror Kommune-Norge er i ferd med å få mer og mer tak på dette.

Michael Tetzschner (H) [12:21:34]: Det gjelder representanten Hagens advarsel mot i det hele tatt å sette ut offentlige tjenester til noen private som kanskje kunne bidra.

En gang hadde vi et kommunalt busselskap her i byen som hadde monopol. De måtte ha tilskudd fra bykassen. Så delte man byen inn i fire konstruksjonsområder og eksponerte for konkurranse. Da sparte man 10 mill. kr for hver av de fire områdene som byen besto av. Det interessante var at de private busselskapene betalte skatt til kommunen, og folk var mer fornøyde enn før, i tillegg til at kommunens eget selskap etter hvert måtte bli like effektivt.

Hvilke landsulykker mener representanten Hagen fulgte av dette – bortsett fra at det ble betalt mer skatt?

Aksel Hagen (SV) [12:22:26]: Dette er for en SV-er ikke en landsulykke.

Jeg har vært gjennom den samme prosessen tidligere i mitt eget fylke, Oppland, der det var helt klart at vi hadde en utgangssituasjon som ikke var bra, i den forstand at monopolselskapet tok seg for godt betalt. Så ble det konkurranse.

Der vi har levd med konkurranse en stund, ser vi dessverre at dette også blir problematisk, for i praksis er det så få tilbydere at prisen er i ferd med å gå veldig opp igjen. Så det som først var en besparelse – viser det seg i ettertid – er i ferd med å forsvinne.

Det jeg la hovedvekt på i innlegget mitt, er det lokaldemokratisk problematiske knyttet til at når en setter ut tjenester og aktivitet, er det som politiker veldig vanskelig å styre den samme aktiviteten. Uavhengig av hva vi måtte mene om egen aktivitet i forhold til privatisering, bør vi være enige om at dette er lokalpolitisk veldig krevende.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:23:35]: Kristelig Folkeparti er bekymret for den stadig økende gjel-

den i norske kommuner. Nettogjelden har nå steget til over 40 pst. av inntektene ved utgangen av 2011. I årene 1997–2000 var nettogjelden så lav som rundt 10 pst. av inntektene. Gjelden der renteutgiftene netto belaster budsjettene og regnskapene, kan anslås til godt og vel 170 mrd. kr. Dette gjør kommunene svært sårbare for eventuelle renteøkninger, og kommunene går en usikker framtid i møte rent økonomisk. Kommunenes handlingsfrihet, beslutningsmyndighet og selvstyre kan også begrenses på grunn av dette.

Når jeg hører de rød-grønne partiene snakke om dette, virker det på meg som om dette ikke bekymrer dem i det hele tatt. Gjelder det også for SV?

Aksel Hagen (SV) [12:24:27]: Det gjelder ikke for SV, og det gjelder ikke for de andre rød-grønne.

Vi har allerede hatt en debatt om dette. Det er bekymringsfullt. Samtidig er det tegn på at kommunesektoren nå er optimistisk. De har et stort aktivitetsnivå. En del av det store aktivitetsnivået skyldes at en foretar investeringer.

Det vi er opptatt av, er å avdramatisere eller gjøre diskusjonen litt mer faktabasert. Det er bare vel halvparten av den gjelda som belaster kommuneøkonomien.

Hvis vi ser på renteøkning, er det slik at pensjonsplasing og andre pengeplasseringer gjør at kommuner faktisk vil tjene på en renteøkning. Så nettovirkninga av en renteøkning er mindre dramatisk enn det kan høres ut som fra opposisjonen.

Men sjølsagt er vi opptatt av dette. Det er nettopp derfor vi diskuterer det i forbindelse med hvert statsbudsjett.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Heidi Greni (Sp) [12:25:45]: Kommuneøkonomi høres kjedelig ut for mange, men det det egentlig dreier seg om, er basistjenester som svært mange av oss er avhengige av hver dag: barnehage, skole, omsorg og helsetjenester.

Jeg er glad for å tilhøre et regjeringsflertall som satter på kommunen som tjenesteleverandør – ikke bare med fine ord, men med en betydelig økning i overføringene. Fra 2005 til 2013 har overføringene økt med bortimot 68 mrd. kr. Veksten har gitt 59 000 flere årsverk i kommunesektoren – i all hovedsak innenfor barnehage, skole, pleie og omsorg. Sytten av atten årsverk går til tjenesteproduksjon, bare ett av atten til sentraladministrasjon.

Inntektsrammene for kommunesektoren for 2014 gir rom for et fortsatt høyt nivå på velferdstjenestene i kommunene.

Samhandlingsreformen innebar nye oppgaver for kommunene. Så langt har dette gått langt bedre enn mange spådde. Erfaringene er hovedsakelig i tråd med målene for reformen. Foreløpige anslag viser at avviket mellom faktiske og budsjetterte utgifter til medfinansiering er forholdsvis beskjedent, om lag 2 pst.

Jeg har merket meg at det har skjedd en endring denne våren som innebærer at alle dagens opposisjonspartier nå vil reformere kommunestrukturen i Norge. Det de egentlig mener med det, er at Stortinget, over hodet på lokaldemokratiet og dem som bor i kommunene, skal gjøre

dyptgripende og irreversible endringer i hverdagen til mange.

Senterpartiet er på ingen måte motstander av kommunesammenslåing der dette er lokalt initiert og forankret i den lokale folkeviljen. Partiet har tvert imot de fleste stedene vært i front for slike prosesser. Men vi har vært, og vil fortsatt være, en garantist for lokalt folkestyre og mot bruk av tvang for å presse gjennom slike utradringer av småkommuner.

Det kan virke som om enkelte nærmest skammer seg over at vi har så mange kommuner som vi har i dette landet. Over tid har man dyrket et sett med myter og forvekslet dem med vedtatte sannheter. Sammenlignet med mange andre land har vi ikke spesielt mange kommuner i Norge. Myten om at vi vil spare store summer på en storstilt strukturreform, stemmer kun hvis man ønsker en storstilt sentralisering av kommunale tjenester. Det kan godt være at det er nettopp det som ligger bak. Min hypotese er at de som ønsker tvangssammenslåing av kommuner, i realiteten ikke er fornøyd med at folk bor der de bor i dag, og vil tvinge dem til å flytte mer sentralt.

Bosetting av flyktninger som har fått opphold i Norge, er et nasjonalt ansvar, men det er kommunene som må gjøre jobben. Med økte lånerammer i Husbanken vil kommunene ha bedre mulighet til å framskaffe egnede boliger. Det er viktig både for flyktningenes livskvalitet og for integreringen at tiden i asylmottak blir så kort som mulig.

Senterpartiet og regjeringen har som mål at alle kommuner i landet skal kunne tilby likeverdige tjenester. Regjeringen har gjort flere tiltak for å redusere inntektsforskjellene mellom kommunene – f.eks. ny kostnadsnøkkel, endringer i inntektsutjamningen og avvikling av ordningen med kommunal selskapsskatt – noe det store flertallet av kommuner har tjent på. Generelt har disse endringene gjort at skattesvake kommuner har kommet i en bedre økonomisk situasjon, mens de rikeste kommunene har fått litt mindre.

Mye tyder på at Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å gå motsatt vei. Fremskrittspartiet tar til orde for å fjerne småkommunetilskuddet. Høyre ønsker å øke skatteandelen og redusere graden av utjamning mellom kommunene. Ved å ta fra de fattige og gi til de rike vil det store flertallet av kommunene – 90 pst. – tape. Vi vil få store kvalitetsforskjeller på kommunale tjenester.

Etter at fylkene overtok ansvaret for riksveiene, har det skjedd et taktskifte i investeringsnivået. Fylkeskommunene har vist seg å være gode veieiere, ofte bedre enn staten. Etterslepet på vedlikehold er imidlertid stort, og det vil kreve at fylkesveiene blir prioritert i mange år framover. Det har regjeringen tatt konsekvensen av. I Nasjonal transportplan ble det lagt opp til 10 mrd. kr ekstra den neste tiårsperioden til vedlikehold av fylkesveier.

Fylkene har også fått en viktig rolle som regional utviklingsaktør og koordinator, i et samarbeid mellom kommunene og andre offentlige og private aktører.

I motsetning til Høyre og Fremskrittspartiet, som ikke ønsker dette regionale nivået, mener vi at nettopp rollen som regional utviklingsaktør – herunder støtte til næringsutvikling og ansvar for et omfattende veinett – er et områ-

de der nettopp fylkeskommunen har åpenbare fordeler og kan bidra til mer regionalt tilpasset utviklingsarbeid enn det sentralstyrte ordninger vil kunne gjøre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åge Starheim (FrP) [12:31:14]: Senterpartiet var med på å vedta Samhandlingsreforma. Det vi ser i mitt heimfylke no, er at det vert lagt opp til å danne store interkommunale selskap for å ta seg av det, for ein innser at ein ikkje har kompetanse sjølv til å gjere det.

Eg vil spørje representanten for Senterpartiet: Vil ikkje dette vere ei innrømming av at små kommunar rett og slett ikkje har ressursar og kompetanse, og vil ikkje dette på sikt føre til ei enorm sentralisering og til udemokratiske forhold med interkommunale selskap?

Heidi Greni (Sp) [12:32:15]: Nei, tvert imot tror jeg at dette fører til bedre tjenester for innbyggerne. Min erfaring med Samhandlingsreformen er at det har vært veldig mye godt interkommunalt samarbeid om spesielle tjenester. De store, grunnleggende områdene er det kommunene selv som tar seg av. Når det gjelder intermediære plasser f.eks., er det helt naturlig at flere kommuner samarbeider om sånne spesialiserte oppgaver. Det er ikke bare de små kommunene som samarbeider, også bykommunene samarbeider for å få på plass et enda bedre kompetansemiljø og enda bedre tilbud til innbyggerne.

Jeg tror det er en styrke at vi har et godt interkommunalt samarbeid rundt omkring. Det er ikke noen hemsko for demokratiet at kommunene finner sammen, og kommuner kan finne forskjellige samarbeidsregioner, helt ut fra oppgavene. For noen passer det å være i en region når det gjelder Samhandlingsreformen og de oppgavene, og så kan det passe å være i en liten, annen konstellasjon når det gjelder helt andre oppgaver som de har felles med andre nabokommuner.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:33:32]: I sitt innlegg nevnte Heidi Greni satsingen på fylkesveier og skrøt av regjeringen, som i løpet av en tiårsperiode skal bruke 10 mrd. kr ekstra til vedlikehold av fylkesveier. Man skulle da tro at den første milliard ville komme i 2014. Men allerede i 2014 er de underfinansiert. I tillegg fjerner man rentekompensasjonen for transporttiltak i kommunene. Så her gir man med den ene hånden og tar med den andre.

Mener virkelig Senterpartiet at denne pakken er det verdt å ta bølgen for?

Heidi Greni (Sp) [12:34:18]: Det er riktig som representanten sier, at det er gjort endringer i rentekompensasjonsordningen. Det vil jo ha virkninger de første tre–fire årene, er det vel. Etter det vil denne økningen slå fullt ut. Det med rentekompensasjonsordning er jo egentlig å forskyve utgiftene fram i tid. Så nå tar vi dem altså løpende. Jeg vil påstå at fylkesveiene og takten i utbygging av fylkesveiene har blitt helt annerledes etter at fylkene overtok dette ansvaret. Jeg ser at i mitt hjemfylke er det en annen sammenhengende utbygging, en helt annen felles regional

planlegging, og vi har fått en helt annen takt i fylkesveitbyggingen, som viser at staten ikke er den rette til å drive fylkesveiene i distriktene.

Presidenten: Replikordskiftet er avsluttet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:35:36]: Kristelig Folkeparti legger til grunn at politiske beslutninger skal tas på lavest mulig hensiktsmessig nivå. Dette forutsetter at maktfordelingen og finansiering er slik at både kommuner og fylkeskommuner har virkemidler til å ivareta sine oppgaver.

Kommunene er den viktigste leverandør av velferdstjenester, og dette krever en forutsigbar og god kommuneøkonomi.

Det er bred enighet om at det må være samsvar mellom kommunens pålagte oppgaver og kommunens økonomi. Derfor er det avgjørende at statlige reformer og pålegg følges opp med tilstrekkelig frie midler. Kommunene er førstelinjetjeneste med tanke på tilrettelegging for næringsliv og samfunnsutvikling. Også dette krever at inntektene må stå i forhold til det ansvar og de plikter som dette medfører.

Gjennom undersøkelser blant ordførere og rådmenn har det kommet fram at innbyggernes forventninger overstiger kommunens økonomiske gjennomføringsevne. Dette er konsekvensen av at en stor del av tjenestetilbudet og førstelinjen legges under kommunal styring, uten at det følger tilstrekkelig med midler. Det er avgjørende for et godt tjenestetilbud i kommunene og for opprettholdelsen av tilliten mellom kommuneforvaltning og innbygger at nye tjenestetilbud som underlegges kommunene eller overføres fra stat til kommune, må fullfinansieres fra dag én.

Gjeldsnivået i kommunesektoren har økt kraftig de senere årene. Hovedårsaken til denne utviklingen er et høyt investeringsnivå og lånefinansiering knyttet til dette. Samlet utgjorde langsiktig gjeld ved utgangen av 2012 om lag 330 mrd. kr. Gjelden, der renteutgiftene netto belastet budsjettene og regnskapene, kan anslås til godt og vel 170 mrd. kr – eller oppunder halvparten av samlet gjeld.

Kristelig Folkeparti er bekymret for den stadig økende gjelden i norske kommuner, og, som jeg har redegjort for tidligere i en replikkordveksling, har nettogjelden steget til over 40 pst. av inntekten ved utgangen av 2011, mot 10 pst. for årene 1997–2000. Dette gjør kommunene svært sårbare for en eventuell renteøkning.

Vi i Kristelig Folkeparti ønsker et levende lokaldemokrati som har både handlefrihet og selvstyre. Vi ser at regjeringen har lagt oppgaver til kommunene og i tillegg gitt kommunene regningen for oppgavene. Regjeringen skyver ansvaret over på kommunene og lar kommunepolitikernes ta støytten for manglende finansiering og kutt i tjenester. Derfor mener jeg det er behov for å presisere at dersom kommunene pålegges nye oppgaver, må kommunene få tilsvarende økte tilskudd. Kun det vil sikre kommunene reelt selvstyre.

Det er veldig positivt at regjeringen nå endelig følger i våre fotspor og iverksetter tiltak for å få på plass raske bosetting av flyktninger. Rask bosetting etter at opp-

holds- og arbeidstillatelse er innvilget, er av stor betydning for den enkeltes tilpasning til og deltakelse i det norske samfunn. Kommunene bosetter i dag færre enn det IMDi anmoder om, og andelen kommuner som sier nei til bosetting, øker. Ifølge IMDi må landets kommuner bosette 28 000 flyktninger i perioden 2014–2016. I utgangen av mars 2013 ventet om lag 4 400 personer i asylmottak for å bli bosatt i en kommune. Av disse er 700 barn. Dette er et urovekkende høyt tall. For Kristelig Folkeparti er det uakseptabelt at bosettingsmålene ikke oppfylles. Det er sikkert mange årsaker til at flere kommuner har utfordringer knyttet til bosetting. Mangel på bolig, skoletilbud, arbeidsplasser, tidligere erfaringer og fare for omfattende familiegjenforening – som jeg hører også blir brukt – kan være mulige årsaker til det. En hovedårsak som stadig trekkes fram, er et for lavt investeringstilskudd til bygging av boliger samt et for lavt integreringstilskudd. Integreringstilskuddet er i dag lavere enn kommunenes kostnader knyttet til tilretteleggingen som behøves. Derfor er det positivt at regjeringen nå varsler økt integreringstilskudd, økt tilskuddsramme og inntil 40 pst. tilskudd til utleieboliger til flyktninger og andre prioriterte grupper.

Kristelig Folkeparti mener likevel at disse tiltakene alene ikke vil være nok til å få bosatt alle som venter på bosetting. Det krever en videre styrking av kommunens kapasitet og ressurser til bosetting for å komme i mål med bosettingen av alle dem som nå sitter og venter på mottak.

Som sagt: Når det ved utgangen av mars i år satt om lag 4 400 personer i mottak – dette er mennesker som har fått opphold og skal bosettes i en kommune – er det et urovekkende høyt tall. Jeg håper at alle partier vil være med på en dugnad som gjør at denne uverdige situasjonen for disse menneskene kan opphøre raskt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingalill Olsen (A) [12:40:54]: I Klassekampen i går kom det fram at dersom det skulle gå så galt at det blir regjeringsskifte til høsten, vil Fremskrittspartiet legge til rette for storstilt privatisering i norske kommuner. Ja, Fremskrittspartiets kommunalpolitiske talsmann, Gjermund Hagesæter, går så langt som til å love en «storstilt privatisering i norske kommuner dersom de kommer til makten etter høstens valg». Det å hjelpe Fremskrittspartiet til å komme til makten har Kristelig Folkeparti tenkt å gjøre.

Ifølge Fremskrittspartiet selv er Fremskrittspartiets fremste kandidat til kommunalministerposten deres ordfører i Austevoll kommune, som har privatisert hele pleie- og omsorgssektoren i kommunen. Hvilke tanker gjør representanten Bekkevold seg om å være et eventuelt støtteparti for en regjering som lover storstilt privatisering i Kommune-Norge, eller endog være medlem av en slik regjering?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:41:54]: Aller først må jeg jo si at i motsetning til Arbeiderpartiet har ikke Kristelig Folkeparti allergi mot enhver form for privatisering. Det kan nok være noen oppgaver som kunne egnet seg til det – ikke nødvendigvis innenfor det som har

med pleie og omsorg å gjøre, men kanskje andre områder.

Det som Kristelig Folkeparti har sagt, er at vi må ha en styrking av ideell sektor, en større styrking enn det de rød-grønne og regjeringen har fått til, for innenfor den sektoren finnes det mange aktører som gjør gode, viktige samfunnsoppgaver også innenfor helseområdet.

Ellers må jeg si at Fremskrittspartiet selvfølgelig får all mulig anledning til å snakke om sin politikk. Kristelig Folkeparti skal snakke om sin politikk, og så skal dette være et område som vi sikkert skal kunne samtale om når den tid kommer.

Aksel Hagen (SV) [12:43:07]: Først en beklagelse – eller at jeg ikke hørte godt nok etter, eller et eller annet slikt: De 170 milliardene er den 60 prosenten og ikke bruttogjelda.

For det andre: Jeg har tidligere benyttet anledningen til å få Kristelig Folkeparti og Geir Jørgen Bekkevold til å hylle det regionale nivået. Nå tenkte jeg at jeg skulle være ute etter en tilsvarende hyllest til prosjektet Saman om ein betre kommune, som er et endringsprosjekt som vokser mer og mer i omfang – som på mange måter er å sette den norske modellen ut i praksis, at en får dette trepartssamarbeidet mellom stat, kommune og fagforeninger.

Er Kristelig Folkeparti og representanten Geir Jørgen Bekkevold klar til å hylle Saman om ein betre kommune, og slik sett si at dette er et prosjekt en vil arbeide videre med også i neste periode?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:43:55]: Jeg vil gjerne være med og hylle alle prosjekter som gjør at kommunesektoren kan blomstre og videreutvikle seg. Dette og sikkert flere andre tiltak og prosjekter skal Kristelig Folkeparti være med og løfte fram. Vi er et parti som gjerne ønsker at beslutninger skal tas på lavest mulig nivå. Derfor blir kommunesektoren en viktig sektor. Det å ha en kommunesektor som blomstrer og videreutvikler seg, er svært, svært viktig også for Kristelig Folkeparti.

Til trepartssamarbeidet: Vi har ikke på noen som helst måte utfordret det, og vi ser at dette er ting som sikkert kan videreutvikles. Men det viktigste av alt er jo at alle gode krefter går sammen for å styrke kommunesektoren. Det er der velferdstjenestene først og fremst skapes og leveres, og derfor er det viktig at vi har en robust kommunesektor.

Ingalill Olsen (A) [12:45:07]: Jeg registrerer at Bekkevold ikke ønsker å svare på det mulige tvangsekteskapet mellom Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Jeg forstår det, for jeg tror det faktisk er ganske ubehagelig.

Jeg skal gå over til et annet felt. I vår komité har vi også ansvar for integrering og innvandring. Representanten Bekkevold var opptatt av bosetting. Det er vi alle sammen, for vi ønsker den dugnaden som representanten etterlyste. Det støtter vi representanten veldig på, og vi er glad for at representanten har den holdningen.

Men er representanten Bekkevold bekvem med å samarbeide med Fremskrittspartiet på det feltet som omhandler asyl og innvandring, og støtter Kristelig Folkeparti de

holdningene Fremskrittspartiet har på dette området, ikke minst når det gjelder de menneskene dette berører?

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:46:01]: Det er ingen grunn til å legge skjul på at det er stor avstand mellom Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet når det kommer til asyl-, innvandrings- og integreringsspørsmål. Det er et av de områdene der jeg ser at avstanden kan være så stor at det er en grunn til at vi fra Kristelig Folkepartis side har sagt at det er lite sannsynlig at vi sitter i regjering med Fremskrittspartiet.

Men alt skal kunne snakkes om, og det har vi vært veldig tydelig på. Vi ønsker en ny regjering, og vi ønsker etter valget – når velgerne har talt og sagt sitt – å sette oss ned med alle partiene og snakke om også de vanskelige områdene. Så får vi se hva vi klarer å komme fram til når de samtalene er gjennomført.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Trine Skei Grande (V) [12:47:12]: Vi behandler nå kommuneopplegget, noe som egentlig er etterfølging av debatten vi har hatt om distrikts- og regionalpolitikken. Essensen i det innlegget jeg holdt i forrige uke, var at velferdsstaten møter vi oftest når vi møter kommunen, og det er viktig å finne gode lokale løsninger. Men det er forutsatt at man har et lokalt handlingsrom – ikke bare økonomisk handlingsrom, som det snakkes om, men også handlingsrom med hensyn til de regler, direktiver, forskrifter og statlige foranstaltninger som kommer over alle de lokale avgjørelsene som skal tas. De fleste av verdiene våre skapes lokalt, og det er viktig at staten har incentiver som gjør at vi kan sørge for en sterk verdiskaping.

I forbindelse med distriktsmeldinga hadde vi sju konkrete forslag. Det ene var forslag om en kommunereform for nye, færre og sterkere kommuner, større bevilgninger til frie midler, friere kommunal skattøre, tilbakeføring av en del av selskapsskatten, deling av Innovasjon Norge, styrking av SIVA – ingen av disse forslagene fikk flertall i salen. Det er synd.

La meg først få utdype behovet for en kommunereform. Det er ikke sånn at beskrivelsen som Senterpartiet har lagt seg på i sin valgkamp for ikke å endre noe, er riktig. Det er faktisk sånn at det er stor bevegelse ute blant folk, der man ser de strukturene som vi hadde da både tilbudet fra kommunene var annerledes, fagbehovene var annerledes, og kommunikasjonen var annerledes. Ønsket er sterkt hos folk om å få til endringer – ja, så sterkt at sjøl KS nå er på laget for å se på mer hensiktsmessige og gode løsninger for å kunne gi gode tjenester.

Det handler ikke om å spare penger, men det handler om bedre tjenester for folk. I framtida kommer vi til å måtte kreve en annen type kompetanse. Det å kunne lage gode løsninger fortjener at vi styrker det lokale folkestyret. Skal vi styrke det lokale folkestyret og flytte makt nedover, er jeg helt enig med regjeringa når de skriver i melding at effekten av å gi kommunene mer makt blir svekket av at mange kommuner ikke har kapasitet og kompetanse til å følge opp det ansvaret. Der er jeg helt enig med regje-

ringa. Vi har for små enheter til å kunne flytte makt nedover. Vi har for små enheter til å styrke lokaldemokratiet. Den politikken som regjeringa nå står for, svekker lokaldemokratiet, svekker muligheten til å flytte makt nedover og svekker muligheten til å ha de gode lokale løsningene. Det er derfor Venstre kjemper for en kommunereform. Dette kommer til å være de viktige oppgavene å ta tak i for en ny kommunalminister.

Til slutt vil jeg gjøre oppmerksom på forslaget fra Venstre, som er omdelt i salen. Det er ikke noe nytt forslag. Vi har fremmet et tilsvarende forslag i forbindelse med behandling av kommuneproposisjonen de siste to–tre årene, men har beklageligvis ikke fått flertall. Det betyr at det fortsatt er like aktuelt.

Kommuneøkonomi er så utrolig mye mer enn penger. Det er sammenhengen mellom oppgaver, reguleringer, overføringer og frihet til å finne løsninger som er til beste for innbyggerne.

Problemet i dag er at vi har et lovregulert lokaldemokrati. Vi styrer med så mange lover, pålegg og rettigheter for hver enkelt borger at det snart ikke er mulig for lokalpolitikere å finne de gode løsningene. Det finnes inntil 7 000 paragrafer og forskrifter og et meget avansert inntektssystem som basis for det lokaldemokratiet vi har i dag. Det er et stort paradoks – med så mange paragrafer og så mange forskrifter – at det bare er 10 pst. av kommunene med færre enn 5 000 innbyggere som i det hele tatt har en jurist til å tolke alle de lovene, reglene, rundskrivene og forskriftene som kommer fra denne regjeringa.

Det er med andre ord 200 kommuner som ikke engang har ansatt en fagperson til å lese alle de beskjedene de får. Det er en del av det kompetansegapet vi ser mellom stat og kommune, det er den tappinga av lokaldemokratiet som vi ser.

Vi ville hatt en gjennomgang av hele lovverket som organiserer lokaldemokratiet vårt i dag, sånn at vi forhåpentligvis kunne sanert, ryddet opp og gjort forventningene til kommunene mye klarere, enklere og med større handlingsrom.

Til slutt vil jeg si at Venstre kommer til å stemme for forslagene nr. 1–3 og selvfølgelig for vårt eget forslag, som er omdelt i salen, og som jeg med dette tar opp.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp forslaget hun refererte til.

Statsråd Liv Signe Navarsete [12:52:45]: Kommunepolitikken er eitt av dei områda som mest tydeleg syner skilnaden etter kven som styrer. Det har òg debatten her i dag vist.

Kommuneopplegget for neste år følgjer opp den linja som regjeringa har hatt i snart åtte år. Men ved slutten av sesjonen kan det vere greitt å sjå litt tilbake og kanskje driste seg til å sjå litt framover.

Der den førre regjeringa stramma inn i kommunane sine budsjett, har me gitt handlingsrom. I snitt har kommunane tilsett 10 300 personar kvart år medan me har styrt. Det er i hovudsak folk som er i direkte dialog og gir direkte tenester til innbyggjarane. Under Bondevik II-regjeringa,

med Erna Solberg i stolen, var snittet 1 800. Skattelette var viktigare enn lokal velferd. Der den førre regjeringa svekte distriktssatsinga, har me sikra småkommunane moglegheiter, m.a. gjennom småkommunetilskot og regionale utviklingsmidlar. Desse verkemidla går ei usikker framtid i møte ved eit regjeringsskifte. Der den førre regjeringa lét rike kommunar verte rikare og dei fattige sakke akterut, har me utjamna skatteinntektene meir. Alle kommunar skal ha moglegheit til å yte gode tenester. Difor tek me litt frå kommunane med dei høgaste skatteinntektene for å gi til dei med dei lågaste. Dette har Høgre sagt at dei vil reversere. Eit skifte til hausten vil verte dramatisk for dei 373 kommunane som vil tape på ei slik reversering.

Kommuneproposisjonen for 2014 syner tydeleg i kva retning me vil fortsetje. Regjeringa ynskjer gode lokalsamfunn som kan gi gode tenester til innbyggjarane sine i heile landet. Det er ikkje slik, som enkelte vil framstille det som, at ein er minst nøgd med tenestene i dei mindre kommunane. Tvert om er det slik at det er i dei minste kommunane ein er mest nøgd med tenestene. Frå enkelte vert det søkt med ei svartmåling av situasjonen i kommunane. Sanninga er, som Kommunal Rapport hadde skrive på heile framsida for ei tid sidan, at det går betre. Det går eigentleg veldig bra. Ein yter gode tenester.

Inntektene til sektoren har reelt auka med 67,6 mrd. kr frå 2005 til 2013, og kommunane har brukt inntektene godt. I åra frå 2006 til 2012 har det vorte 59 000 fleire årsverk i kommunesektoren. I all hovudsak er det tenesteytinga som er viktigast for kvardagen til folk.

Me vert fleire i dette landet. Det gjer det nødvendig å byggje ut tenestene. Eg vil spesielt nemne to område som har vakse kraftig. Rundt 25 000 av dei nye årsverka i kommunesektoren har kome i pleie og omsorg. Fleire med behov for pleie og omsorg får hjelp tilpassa dei utfordringane dei har. Me har fått betre lege- og fysioterapidekning, og fleire av bebuarane på sjukeheim har fått einarom. Ei anna teneste som har auka kraftig, er barnehage. Vårt mål er å sikre alle ungar eit barnehagetilbod med høg kvalitet til låg pris. Sidan 2005 har 62 000 fleire ungar fått plass i barnehage, og barnehagedekninga har auka monaleg. Det betyr noko for dei ungene, og det betyr noko for foreldra, som veit at ungene har ein trygg kvardag.

Regjeringa held fram satsinga på kommunesektoren. I kommuneproposisjonen for neste år varslar regjeringa vekst i samla inntekter på mellom 6 mrd. kr og 6,5 mrd. kr – av dette mellom 5 mrd. kr og 5,5 mrd. kr som frie inntekter. Den føreslegne inntektsveksten legg til rette for styrking av det kommunale tenestetilbodet – igjen. Fylkeskommunane får 1 mrd. kr av den varsla veksten i frie inntekter, og dette er 0,5 mrd. kr i opptrapping til satsing på fornying og opprusting av fylkesvegane.

Mellom 4 mrd. kr og 4,5 mrd. kr av veksten går til frie inntekter til kommunane – som dei kan disponere til det den enkelte kommunen har mest behov for. Det er historisk låg øymerking. Når eg høyrer Framstegspartiet frå denne talarstolen, må eg spørje meg kva framtid kommunane går inn i viss leiaren i Framstegspartiet skal verte finansminister, og kanskje skal dei òg ha kommunalministeren. Det vert stram styring. Det vert øymerking, og det vert staten

som skal overta ansvaret. Kva skal eigentleg vere kommunane sine oppgåver i ei slik organisering? Det kunne det vore interessant å høyre noko om.

Kommunane må tenkje nytt om korleis dei løyser oppgåvene. Difor har me lagt fram ein innovasjonsstrategi for kommunesektoren. I strategien vert det lagt vekt på tverrsektorielt samarbeid, me skal få til eit studium i innovasjon, og me skal utvikle kommunane til å verte endå meir nyskapande enn dei er i dag. Det er slik at dei fleste statlege reformene har starta i ein eller fleire kommunar – sist no Samhandlingsreforma, som me har innført i landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åge Starheim (FrP) [12:58:06]: For ei tid sidan bestemte regjeringa at ein god del mil veg skulle overførast til fylka, og fylka skulle ha ansvaret for desse vegane. Samtidig vart det lagt opp til ein fordelingsnøkkel som gjekk ut på at 50 pst. av midlane til nyinvesteringar skulle vere etter folketal og 50 pst. etter veglengd.

Fylkesordføraren i Sogn og Fjordane, frå Arbeidarpartiet, og fylkesvaraordføraren i Sogn og Fjordane, frå Senterpartiet, har uttalt at dette er ei djupt urettferdig ordning.

Vil statsråden ta initiativ frå regjeringa for å få endre fordelingsnøkkel, slik at Sogn og Fjordane fylkeskommune ikkje vil vere i den situasjon som fylkesordføraren orienterte fylkestinget om no sist, at ein ikkje har midlar til vegar i Sogn og Fjordane dei neste ti åra?

Statsråd Liv Signe Navarsete [12:59:05]: Då desse riksvegane vart overførte til fylka, var Sogn og Fjordane kanskje det fylket som kom aller best ut, for det vart teke omsyn til dei fylka som hadde prosjekt under utbygging. Sogn og Fjordane fekk heile 10 pst. av ramma – langt over det ein elles skulle hatt. Difor har ein no kunna opne Bremangersambandet, og difor skal ein snart opne Dalsfjord-sambandet – takk vere denne regjeringa som har sytt for mykje meir midlar til fylka.

Det skal lagast kriterium for samferdsle som skal inn i inntektssystemet. Det er varsla i 2015. I overgangsåret, 2014, er det gitt ei fordeling, som beskrive av representanten. Det er eitt år. Den varige løysinga, den varige fordelinga, kjem i inntektssystemet for 2016, og ho vert ikkje slik som dette. Det har heile tida vore klart at dette var ei ordning for 2014.

Øyvind Halleraker (H) [13:00:22]: Den historiebeskrivelsen vi fikk frå statsråden, manglet ein viktig historisk kjensgjerning, nemlig at Bondevik II-regjeringa overtok regjeringsansvar i ein tid hvor det var helt nødvendig med grep for å rette opp norsk økonomi, og da måtte også kommunene bidra. Da de gikk fra borde, sa Arbeiderpartiets egen sjefskommentator at den nye regjeringa kommer til duk og dekket bord.

Sist jeg var i replikkordskifte med statsråden, var hun samferdselsminister. Noe av det siste hun gjorde var å overføre to tredjedeler av riksveiene til fylkeskommunene. De fikk med seg en liten portefølje – 1 mrd. kr – og en rentekompensasjonsordning. Forfallet og etterslepet øker.

Rentekompensasjonsordningen skal tas bort. Høyre syntes det var en god ordning og vil videreføre denne.

Syns ikke statsråden det var en god ordning, og er hun ikke bekymret for forfallet?

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:01:25]: Då fylket overtok resten av riksvegane, vart det òg gjort ein del tilpassingar, slik at staten har behalde ein del meir av dei vegane enn det som vart nemnt då vi diskuterte dette i ein annan setting.

Ja, rentekompensasjonsordninga var ei god ordning, men då var ikkje budsjettet til fylkeskommunane på det nivået det er i dag. For det fyrste la me inn 1 mrd. kr ekstra i 2009, i tillegg til det som var ramma på vel 5 mrd. kr som skulle overførast. Så har me lagt inn ei opptrapping på 1 mrd. kr årleg i den neste Nasjonal transportplan. Det er klart at det er meir verdt for kommunane enn rentekompensasjonsordninga, for dei midlane kan dei bruke enten til å investere direkte, eller til å ta opp lån.

Me føreset at denne regjeringa vert sitjande. Det vil bety at opptrappinga kjem på plass, og at dei vil få 1 mrd. kr ekstra, som vil vere varig, og som kan brukast enten til låneopptak, eller direkte til investeringar til drift og vedlikehald.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:02:35]: Jeg har lyst å stille et spørsmål knyttet til Samhandlingsreformen.

Det var viktig at dette skulle være en fullfinansiert reform. Nå viser tallene at den kommunale medfinansieringen ligger på rundt 120 mill. kr. Hvis man tar utgangspunkt i et makroperspektiv, kan man kanskje si at ok, da har man truffet ganske godt. Men hvis man går ned på kommunenivå, ser man at 220 kommuner bruker mer av sine egne penger til denne reformen enn andre kommuner som har kommet lenger i gjennomføringen, eller som har en annen økonomi. 220 kommuner har altså en høyere kostnad enn den de får kompensert. Dette kan jo være en anledning til å spørre statsråden om det ikke er tilfellet at denne reformen allerede nå bør etterberegnes.

Hva ønsker hun å gjøre for at også de kommunene som må bruke mer av egne penger, skal kunne oppleve at dette er en reform som både fungerer, og som er fullfinansiert fra statens side?

Statsråd Liv Signe Navarsete (Sp) [13:03:38]: Når me overfører midlar til kommunane, må me rekne på makronivå. Det vert heilt umogleg viss ein skal sitje og rekne på kvar enkelt kommune. Og ser me på makro, vil eg seie at 120 mill. kr er ganske godt treft.

Ser me på andre reformer, har dei slått litt ulikt ut. Kvalifiseringsprogrammet slår den andre vegen. Der har ein ikkje brukt den ramma som vert overført til kommunane, og det er ingen av kommunane – ettersom eg har høyr, eller KS – som krev at me skal dra inn igjen dei midlane. Det hadde vore naturleg viss me hadde ei ordning med etterrekning, at me òg dreiv inn igjen det som gjekk i pluss.

I fjor var demografiutviklinga slik at vi hadde ei for høg stipulering av demografi i forhold til det som vart realitetane. Me krev heller ikkje inn igjen dei midlane – det er fleire

hundre millionar. Ein fekk med seg over 2,5 mrd. kr i varige skatteinntekter som vert jamna ut, takk vere ei regjering som jamnar ut mellom rike og fattige kommunar, slik at alle får del i dei. Totalt sett meiner eg at dette jamnar ut meir enn dei 120 mill. kr, men eg har sagt at me skal følgje nøye med på dette framover.

Michael Tetzschner (H) [13:04:52]: Jeg lyttet til statsrådens talleksersis som munnet ut i et angrep på mitt parti, Høyre, antakelig som ledd i en sulteføringslegende om den forrige regjeringen.

Jeg kunne tenke meg å høre hva statsråden mener med at Høyre i sine alternative budsjetter har ligget under regjeringens forslag til rammer for kommunene i denne perioden.

Statsråd Liv Signe Navarsete [13:05:21]: Eit parti og ei regjering sin vilje til å stimulere enten kommunesektor, samferdsle eller andre sektorar kjem til uttrykk i stortingsproposisjon nr. 1 som regjeringa legg fram for Stortinget. Viss me ser på gjennomsnittleg realvekst i den tida Høgre satt i regjering og hadde makt, var gjennomsnittet ganske lågt: 1,6 pst. frå 2002 til 2005. At Stortinget, mot Høgre sin vilje, plussa på dei skrantne budsjetta så det i alle fall var litt meir når det skulle fordelast til kommunane, kan ikkje vere Høgre si forteneste. Kva eit parti gjer når det sit i opposisjon, har mindre betydning. Det er ikkje det som uttrykker partiet sin reelle vilje. Det er når du sit i posisjon, at politikken vert realitetar.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Eirik Sivertsen (A) [13:06:38]: Som medlem av kommunalkomiteen synes jeg selvfølgelig at dette er en av de aller viktigste debattene vi har i løpet av året. Jeg vil argumentere for at det også saklig sett er det, fordi kommuneproposisjonen avklarer hvert år rammene og retningen for kommunene i det påfølgende inntektsåret.

Norske kommuner omsetter for 400 mrd. kr hvert år. Det meste av det er omfordeling over statsbudsjettet, men det er også noe i egeninntekter. Til sammenligning er statsbudsjettet på i overkant av 1 000 mrd. kr. Én av fem sysselsatte her i landet er ansatt i en kommune. Én av fem høres ikke så mye ut, men når vi vet at det er 463 000 sysselsatte, skjønner vi at kommunesektoren er viktig. Og som det har vært sagt tidligere her: De aller fleste av oss innbyggere møter kommunen på daglig basis, enten gjennom at vi – som jeg – overlater barna i trygge hender i barnehagen, eller ved å gå på skole, har behov for helsetjenester eller har behov for omsorg på andre måter.

Representanten Michael Tetzschner forsøker å skape en tillitskrise og forteller at det er en krise mellom staten og kommunene i Norge. Det er en fortelling jeg overhodet ikke kjenner meg igjen i. Det har for meg ingen rot i virkeligheten. Det er mulig at det er slik i Oslo, men i de deler av landet der jeg oppholder meg mest, er det altså ikke sånn. Tvert imot er det et godt samarbeid. Det er et godt ekteskap, der kommune, stat og fylke arbeider sammen for å nå målene til beste for innbyggerne. Som i alle ekteskap er

det selvfølgelig noen diskusjoner og noen uenigheter, men dem lever vi også med.

Vi har styrket kommuneøkonomien med ca. 67 mrd. kr. Vi har i den perioden vi har hatt regjeringsmakten, vært opptatt av å ha større utjevning, fordi vi vil ha et mer likeverdig tjenestetilbud. Bakgrunnen for det er veldig enkel: Det er en sammenheng mellom inntektsnivået til kommunene og hvilket tjenestetilbud de faktisk kan gi. Den jobben startet vi med allerede i 2005 i denne sal, i debatten om samme sak: kommuneproposisjonen for 2006.

Jeg skal bare minne om hva daværende kommunalminister Erna Solberg var opptatt av å fortelle. Hun var opptatt av å snakke om politikerforakt. Hun sa at det loves så mye i denne debatten at det er mange som burde være flau over faktisk å ha sagt noe. Dette sa hun om de nåværende regjeringspartiernes representanter som sa noe om hva vi ville med kommuneøkonomien. Fasiten viser at vi overhodet ikke har noen grunn til å være flau. Vi er tvert imot veldig stolte av det vi har fått til i kommuneøkonomien.

Representanten Tetzschner sa også en ting i sitt innlegg som jeg er nødt til å arrestere ham på, fordi han påstår at økningen i handlingsrommet i den norske økonomien vil komme enhver regjering til gode. Nei, det er ikke sant. Vi har altså ikke gått til valg på skattelettelse i størrelsesorden 25 mrd. kr per år, som Høyre har gjort. Det ville ha innskrenket handlingsrommet med 25 mrd. kr i året for regjeringen. Vi hører at de borgerlige skal gå til valg på å danne regjering sammen. Fremskrittspartiet lover skattelettelse i størrelsesorden 100 mrd. kr. Det er 50 pst. mer enn det vi har styrket kommuneøkonomien med. Nei, de borgerlige har ikke det samme handlingsrommet, det kommer ikke enhver regjering til gode. Det handlingsrommet som vi har, har vi skapt fordi vi har gjort en prioritering – vi tror at de største oppgavene skal vi løse i fellesskap.

I sitt innlegg var Tetzschner også inne på forskjellene i vekst. Han antydte at når det gjelder årlig vekst i kommunesektoren, så er forskjellen mellom Bondevik II-regjeringen og den rød-grønne regjeringen, som har styrt i åtte år, marginal – fordi vi altså har hatt en årlig vekst på ca. 2,5 pst., og så påstår Tetzschner at med Bondevik II-regjeringen var veksten på ca. 2,25 pst. Ja, det er riktig det, men det Tetzschner ikke nevner i sitt innlegg, er at den økningen skyldes at opposisjonen i Stortinget – herunder Arbeiderpartiet – la på de budsjettforslagene som regjeringen kom med. Hvis vi legger til grunn Bondevik II-regjeringens proposisjoner, så ville veksten ha vært på 1,5 pst., som er anslagsvis 60 pst. av den veksten vi har hatt nå.

Jeg er veldig glad for at representanten Tetzschner også ga oss en avklaring på Høyres fordelingspolitikk, og at det forslaget man fremmet i fjor, men som man tydeligvis glemte å fremme i kommuneproposisjonen i år, står ved lag. De ønsker altså en skatteutjevning på ca. 50 pst. – og endog er det ønskelig med mer. Det er veldig greit å få en avklaring på det, for da vet vi at Høyres politikk fortsatt står fast.

Fortsatt er det uklarheter som jeg mener velgerne har krav på å få vite noe om. Det handler om Høyres forordningspakke, som er kombinasjonen av kommunenes økonomiske opplegg og skattefordelingen. Det er kommune-

strukturdebatten – hvor mange kommuner skal vi ha, og hvilken prosess skal det være, og skal det være frivillig eller ikke? Og det er ikke minst oppgavefordelingen – hvilke oppgaver skal gå til kommunen og hvilke skal gå til staten? Velgerne må få en avklaring på dette før valget.

Åge Starheim (FrP) [13:12:01]: Representantar frå den raud-grøne regjeringa skryt av kor mykje pengar kommunane har fått og kor mykje kommunane har til velferd, skule og andre viktige føremål. Er så folk ute i Kommune-Noreg fornøgd med den raud-grøne regjeringa si påståtte satsing på kommunane? Eg trur ikkje det.

Eg registrerer at det som skulle vere kommunalminister Liv Signe Navarsete si fanesak – å slå ring rundt distriktskommunane – er feilslått. På meg verker det slik at det er umåteleg viktig for kommunalministeren å fortelje kor mykje pengar ho har løyvd til kommunane dei siste åra – i håp om at folk skal tru at det er sant – utan å nemne kostnadsauken som har vore i denne tida.

Den raud-grøne regjeringa har oppnådd éin ting, og det er å auke byråkratiet vesentleg, mens dei varme hendene i omsorgsyрка og lærarane på skulane og andre vanskelegstilte er taparane.

Framstegspartiet meiner at enkeltmenneske og lokal-samfunnet skal ha stor fridom til å ta avgjerder som gjeld dei sjølve. Det lokale sjølvstyret sikrar nærleik mellom folkevalde og folk og bidrar til medbestemming. Kommunane utgjer sjølve grunnmuren for det lokale folkestyret og representerer nærleik, tilhøyrse, tryggleik og moglegheit for innverknad for befolkninga.

Framstegspartiet viser til at kommunesektoren har eit sjølvstendig ansvar overfor sine innbyggjarar for å løyse oppgåver ved å yte tenester, drive samfunnsutvikling, utøve myndigheit og vere ein lokalpolitisk institusjon. Samtidig har staten eit ansvar for å tilby kommunesektoren dei rette føresetnadene for at oppgåvene kan løysast til det beste for innbyggjarane.

Noreg står overfor ei rekke velferdsutfordringar som vedkjem kommunane, både direkte og indirekte. Kommunane vert bundne av auken i individuelle rettar på stadig fleire område. Kommunane vert også direkte ramma av m.a. aldring i befolkninga gjennom eit auka behov for kommunale tenester på dette området. Dette vil verte krevjande for kommunane, ikkje minst økonomisk, spesielt i ei tid der Kommune-Noreg har hatt redusert driftsresultat og innskrenka økonomisk handlingsrom.

Framstegspartiet meiner at det sentrale spørsmålet i dag er om kommunesektoren si evne til å løyse sine oppgåver til beste for innbyggjarane, best kan styrkast gjennom ei sterkare statleg styring eller gjennom eit sterkare kommunalt sjølvstyre og større likeverd mellom kommunesektoren og staten. Eg meiner det siste er løysinga.

Under dagens regjering har kommunar og fylkeskommunar fått stadig fleire lovpålagde oppgåver, utan at fullfinansiering følgjer med, noko som medfører at kommunane må kutte i andre viktige ansvarsområde.

Framstegspartiet meiner at fridomsbehovet for Kommune-Noreg også inneber fridom frå underfinansierte reformer. Regjeringa truar på mange måtar kommunane sin

fridom gjennom manglande finansiering og gjennom løfte som stiller lokalpolitikarar i utfordrande situasjonar, fordi dei ikkje er i stand til å levere det som vert forventat av dei. Fridom til å kunne prioritere i tråd med lokalpolitiske ønske har dermed vorte svekt. Det som har svekt denne fridomen er først og fremst at det ikkje er ressursar til å utvikle og vedlikehalde kompetansebaserte, stabile og lokalt tilpassa tenester på dei områda som vert sette på som dei mest sentrale, nemleg skule, helse og omsorg.

Øyvind Halleraker (H) [13:16:21]: Jeg vil ta opp et forhold som mange kommuner er opptatt av, nemlig at det i mange kommuner fortsatt er store utfordringer knyttet til kapasitet og kompetanse i forbindelse med Samhandlingsreformen.

Fra Høyres side har vi hele tiden ment at det aller viktigste fokuset i kommunene burde være systematisk bygging av kompetanse, kombinert med utbygging av større kapasitet *før* reformen ble innfasat. Vi mener derfor at det må satses på et kompetanseløft i omsorgssektoren for å gjøre kommunehelsetjenesten i stand til å påta seg stadig større oppgaver.

Videre mener vi at innfasing av rus- og psykiatrioppfølgingen i Samhandlingsreformens neste fase må gjøres først etter at noen kommuner har utviklet pilotprosjekter og høstet viktige erfaringer som kan komme hele sektoren til gode.

Høyre var imot innføring av ordningen med kommunal medfinansiering som virkemiddel for å styrke forebyggende tiltak og behandlingstilbudet i kommunene. Svært mange kommuner har for lavt befolkningsgrunnlag til å kunne etablere reelle alternativer til spesialisthelsetjenesten. Videre vil kommunens muligheter til å begrense utvikling av sykdom og behov for spesialisthelsetjeneste være begrenset på en rekke områder. Høyre frykter også at ordningen med generell kommunal medfinansiering i praksis svekker pasientens rett til spesialisthelsetjeneste fordi kommunene vil ha et sterkt incentiv, eller motiv, for å begrense bruk av slike tjenester.

Jeg minner her om rapporten fra Senter for økonomisk forskning ved NTNU som på oppdrag fra KS undersøkte årsakene til at kommunene kommer så ulikt ut i Samhandlingsreformen. I rapporten avdekkes systematiske avvik mellom hvor store utgifter de enkelte kommunene har hatt til medfinansiering, og hvor store inntekter de har fått gjennom inntektssystemet.

Høyre vil vise til at selv om lovnaden var at Samhandlingsreformen skulle være fullfinansiert, viser foreløpige tall fra Helsedirektoratet at dette ikke stemte, og at de faktiske utgiftene for kommunene ble om lag 150 mill. kr høyere – og det er alvorlig. KS uttaler at

«for de kommunene som rammes, er det snakk om store beløp, som innebærer mindre penger til skoler, barnehager, pleie- og omsorg».

Når det også er en kjensgjerning at regjeringens valglofter om tilsagn på 12 000 nye heldøgns omsorgsplasser ikke innfris, er jeg fristet til å ta ord som «valgflask» i min munn. I alle fall er dette å gjøre opp regning uten vert.

Høyre er og har vært kritisk til skapte forventninger

om 12 000 nye plasser når dette løftet i realiteten inkluderer rehabilitering og erstatning av sanerte plasser uten noe mål for hvor mange flere plasser det skal bli.

Det er grunn til bekymring for at mange kommuner i forbindelse med Samhandlingsreformen har fått et stort trykk på korttidsplasser på sykehjem til utskrivningsklare pasienter, noe som gir en høyere terskel for å få sykehjemsplass. Spesielt er det alvorlig at det er økende utfordringer knyttet til psykisk helse, og at mange unge står utenfor arbeidslivet på grunn av psykiske plager.

Vi er bekymret for den sterke fokuseringen på Samhandlingsreformens krav og utfordringer, og at dette har bidratt til at kommunene ikke makter å gi et godt nok tilbud innen rus og psykiatri til personer som sliter. Høyre har foreslått å etablere et tilbud av allmennpsykologer i kommunene, i samlokalisering med fastlegene.

Også i kommunal sektor kan vi lære av hverandre. I denne sammenheng vil jeg henvise til den vellykkede etableringen av et såkalt drop-in-tilbud med offentlige psykologer i Tvedestrand. Dette fungerer godt som et viktig lavterskeltilbud for tidlig innsats når det gjelder psykisk helse, særlig for barn og unge.

Hilde Magnusson (A) [13:21:17]: God kvalitet i de kommunale tjenestene i dag og i framtiden er blant regjeringens viktigste mål.

Innovasjon kan være et viktig virkemiddel for å utvikle tilbudet i dag og tilpasse tilbudet de utfordringer som kommuner og fylkeskommuner kommer til å møte i årene framover.

Norge har en omfattende offentlig sektor som sikrer velferd, omsorg, helse og utdanning, et velorganisert arbeids- og næringsliv, et betydelig offentlig eierskap og høy yrkesdeltagelse.

Det pekes i proposisjonen på at innovasjon i offentlig sektor vil ha stor betydning for landets samlede verdiskaping. For å oppnå en mer effektiv ressursbruk i offentlig sektor, kunne tilby bedre og tryggere tjenester og møte samfunnets framtidige utfordringer arbeider regjeringen for bl.a. å

- digitalisere offentlig sektor
- satse særlig på innovasjon i hele helse- og omsorgssektoren
- fremme innovasjon i kommunesektoren
- øke innovasjonseffekten av offentlige anskaffelser

Med innovasjonsstrategien ønsker regjeringen å bidra til nytenkning, fremme en innovasjonskultur og motivere til innovasjonsarbeid i kommunesektoren. Innovasjon skal være en integrert del av virksomheten og drives kontinuerlig. Kommunene skal i større grad benytte innovasjon og utvikle nye løsninger for å sikre gode tjenester for innbyggerne sine i tiårene som kommer.

Det er også viktig at erfaringene fra innovasjonsprosessene spres mer systematisk enn det som blir gjort i dag. En skal i større grad se på innbyggerne som en ressurs for samfunnet. Dette gjelder ikke minst de eldre. Kommunene skal bli enda flinkere til å trekke med innbyggerne og frivillige i arbeidet med å finne nye og gode løsninger.

Hva er så innovasjon i kommunene?

Innovasjon i næringslivet har i St.meld. nr. 7 for 2008–2009 blitt definert slik:

«en ny vare, en ny tjeneste, en ny produksjonsprosess, anvendelse eller organisasjonsform som er lansert i markedet eller tatt i bruk i produksjonen for å skape økonomiske verdier»

Men denne definisjonen er ikke helt treffende på offentlig sektor, så da er det i proposisjonen foreslått:

«Innovasjon er prosessen med å utvikle nye ideer og realisere dem slik at de gir merverdi for samfunnet.»

Da blir kortversjonen at det skal være noe nyttig, og det skal være nyttiggjort. Innovasjon blir da kjent eller ny viten som kombineres på en ny måte eller brukes i en ny sammenheng.

Det påpekes i proposisjonen at det kommer til å bli et stort behov for kommunal innovasjon de neste tiårene. Innovasjon og nye ideer er ikke noe nytt for de norske kommunene. En rekke velferdstilbud som vi i dag ser på som selvsagte, vokste fram fra gode ideer i enkelte kommuner. Ta f.eks. Samhandlingsreformen, der kongstanken er å få bedre samhandling mellom kommunesektoren og sykehuse. Kommuner som hadde gjort innovative ting på dette området før reformen, var bl.a. Alta og Ål.

Det er stemmerettsjubileum i år, og jeg har lyst til å si noe om lokaldemokratiet med tanke på at kvinnene fikk stemmerett for 100 år siden. Er det en liten svakhet for demokratiet at en femtedel av ordførerne er kvinner? Skal vi også være innovative her, tenke på muligheter for å få flere kvinner til å engasjere seg i lokalpolitikken? Er det kanskje noe med møtestrukturen og måten man organiserer det på?

Det samme gjelder Stortinget. Her har vi en kvinneandel på snart 40 pst. – veldig ujevnt fordelt i de ulike politiske partiene. Noen har 50 pst., noen har en veldig lav andel kvinner, og noen har over 50 pst. i stortingsgruppen sin. Kanskje man skal se på valgloven, se på hvordan man nominerer til Stortinget?

Dette har noe å gjøre med å tenke framover, og for 100 år siden sto disse kvinnene og kjempet en kamp for stemmerett for kvinner. Det gjør seg ikke selv – når man ser hvordan sammensetningen er i kommunestyrene og i stortingssalen. Så dette er en oppfordring til å være innovative og nytenkende i det politiske arbeid, slik at også kvinnene skal få en større andel i lederposisjoner i politikken.

Bård Hoksrud (FrP) [13:25:49]: Denne regjeringen skryter av tidenes satsing på samferdsel, og det har også denne samferdselsministeren gjort når det gjelder fylkesveinettet. Men jeg har lyst til å si at hvis man skal ta æren for et såkalt samferdselsløft – som ikke er så veldig rart, fordi alle regjeringer har bevilget mer penger enn den forrige regjeringen – burde man kanskje også påta seg ansvaret for at forfallet på fylkesveinettet heller aldri har vært større enn mens denne regjeringen har sittet.

De skryter av tidenes satsing, men forfallet på fylkesveinettet er nå et sted mellom 45 og 75 mrd. kr. Statens vegvesen sier at man bør regne med 55 mrd. kr som et slags mål for kanskje å ta det igjen. Ja, 45–75 mrd. kr – og regjeringens satsing på samferdsel på fylkesveinettet, det er 1 mrd. kr mer i året, eller 10 mrd. kr mer i perioden. Men

«oppsann» – det var ikke 1 mrd. kr i året, det var 651 mill. kr de fire første årene.

Da er vi nesten 1,4 mrd. kr på etterskudd etter fire år. Da har vi hatt et valg, en ny rullering av Nasjonal transportplan, og vi har hatt et valg til, gitt. Da er det sånn at de milliardene er nesten 1,4 mrd. kr mindre totalt i løpet av den fireårsperioden enn det regjeringen har vært ute og skrytt av land og strand rundt, spesielt Senterpartiets politikere.

Men ikke nok med det: Man tar bort rentekompensasjonsordningen som gjorde at fylkeskommunene kunne låne 2 mrd. kr i året. Det er 1 mrd. kr mer enn det man nå egentlig skulle fått hvis man hadde fordelt de 10 mrd. kr på ti år. Så tar man bort den ordningen og sier at det får dere ikke lov til lenger. Det er jo flott.

Det betyr at til fylkeskommunene, som nå har et forfall som er oppe i et sted mellom 45 og 75 mrd. kr, sier man: Lykke til, det får dere ordne opp i selv. Og de to milliardene er da blitt til 651 mill. kr, hvis man ikke låner de pengene også. Men man kan ikke fortsette å låne hvis man ikke får penger til å sørge for å betale det tilbake.

Jeg skjønner at statsråden har vært i Sogn og Fjordane og kjørt bil. Vi har også registrert at hun er klar over at det er et forfall på 4 mrd. kr i Sogn og Fjordane. I mitt fylke, Telemark, er forfallet 3 mrd. kr. Når statsråden kommer dit, kjører hun kanskje stort sett svarte biler, men kanskje burde hun ta en tur rundt omkring i landet og se på det dårlige veinettet; sette seg bak rattet og kjøre rundt på mye dårlig fylkesveinett, se hvordan det står til ute i den virkelige verden, også her på Østlandet, og kanskje litt i Nord-Norge også – forfallet bare i Nordland er på 7,8 mrd. kr.

Vi spør om å få vite hvordan de 651 mill. kr skal fordeles mellom fylkene, men nei, det skal vi komme tilbake til i statsbudsjettene. Da skal man kanskje få vite hvordan man har tenkt å la fordelingen være mellom de forskjellige fylkene. I Norge sier bilverkstedene, spesielt trailer- og vogntogverkstedene, at de skifter deler som de ikke skifter noen andre steder i verden enn på Brunkeberg i Telemark eller andre steder rundt omkring i distriktene i Hedmark og Oppland.

Kanskje statsråden burde begynne å gjøre noe med det enormt dårlige fylkesveinettet. Det er kommunalministerens ansvar, sammen med samferdselsministeren. Jeg vil be statsråden ta seg en tur for å se hvordan det ser ut der ute. Kanskje vi bør prøve å ha en større ambisjon enn å få mindre penger til fylkesveinettet i 2014 enn i 2013. Det forventer fylkespolitikere. Det forventer næringslivet i distriktene. Dette handler om distriktspolitikk. I Telemark får man beskjed fra tyske turistmesser, som sier at de anbefaler tyskerne å ikke kjøre via Telemark. Det er god distriktspolitikk for hotellene i Distrikts-Telemark, det! Kanskje statsråden bør ta seg en tur til Vrådal og prate med hotelleieren der, som mister busslast på busslast med turister, fordi veiene er så dårlige at turistsekskapene ikke vil kjøre med bussene sine der. De ødelegger bussene, og de har 40 pst. mer vedlikeholdskostnader. Dette er virkeligheten. Jeg håper statsråden begynner å gjøre noe med det.

Lise Christoffersen (A) [13:31:08]: Det er den 20. juni i dag. Det er Verdens flyktningdag, etablert av FN

i år 2000 for å få oppmerksomhet rundt flyktnings liv verden over. En fortsatt markering er nødvendig. Antall flyktninger i verden er nå på det høyeste nivået på 20 år.

Men hva i alle verden har det med kommuneproposisjonen å gjøre? Egentlig ganske mye! Jeg vil ta opp tråden fra forrige sak da vi diskuterte boligpolitikk. Det har noe med kommuner å gjøre, og det har noe med flyktninger å gjøre. Vi har lenge hatt en uholdbar situasjon når det gjelder bosetting av flyktninger. Mange kommer seg ikke ut av mottakene. Det er ingen kommuner som vil ta imot dem. Det er uverdige for verdens rikeste land. Dette er mennesker som har flyktet fra alt – flyktet for livet. De får plass på mottak – de kommer dit, men ikke lenger.

Da Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet for en tid tilbake sendte på høring et forslag om sterkere statlig medvirkning til bosetting av flyktninger, ble det et ramaskrik. KS protesterte heftig på det man oppfattet som tvang. NTNU fikk i den forbindelsen i oppdrag fra KS å gjennomgå hele prosessen fra innvilget søknad til bosetting i en kommune. En hovedanbefaling var å legge spørsmålet om flyktningeboliger inn som en del av kommunens ordinære boligforsyning og boligformidling. I april i år kom en ny avtale mellom KS og staten om bosetting av flyktninger, der begge parter skal bidra.

I år er det bevilget 5,1 mrd. kr til integreringstilskuddet. Nye 250 mill. kr kommer i 2014. Tilskuddet til utleieboliger til flyktninger og andre prioriterte grupper økes med inntil 40 pst., fordi mangel på bolig er det ordførere og rådmenn oppgir som viktigste grunnen til å si nei til flyktninger. Men fortsatt er vi i den situasjonen at antallet som blir sittende fast i mottak, øker. I år er 360 kommuner bedt om å ta imot 9 765 personer. Vedtakene hver for seg summerer seg til 5 812, altså en manko på nesten 4 000.

Så ser vi i samfunnet rundt oss stadig et sterkt engasjement blant ordførere og andre for personer som ikke har fått opphold i Norge. Jeg synes egentlig det er flott at folk bryr seg. Men jeg hadde mange ganger ønsket at engasjementet hadde vært like stort for dem som er her forfulgt og trenger beskyttelse, som ikke kan reise noe sted, men blir parkert på et venterom av varierende kvalitet. Det går ikke, og det er helt nødvendig at kommunene tar imot flere. Ja, det er helt nødvendig at kommunene tar imot alle hvert år. Dette er ikke et engangsprosjekt, men en varig oppgave som må med i kommunenes løpende planlegging.

Vi ser at det er stor forskjell på kommunene. Nesten 30 pst. tar ikke imot noen i det hele tatt. 54 pst. tar imot noen, men ikke alle de blir bedt om. Bare 17 pst. sier ja til hele anmodningen. Det er en fordeling kommunene imellom som kanskje er litt urettferdig.

Jeg mener det er grunn til å stille seg et spørsmål: Hva er det som gjør at forskjellen er så stor kommunene imellom? Mye tyder på at det først og fremst handler om vilje og evne til å finne løsninger ute i kommunene.

Jeg har noen få eksempler. Molde kommune vant Bosettingsprisen i 2012. Begrunnelsen var at kommunen har vist vilje til å bosette mange flyktninger over flere år. Flyktningene får kurs i hvordan de skal anskaffe egen bolig. Startlån brukes aktivt, og boliger frigjøres til nye flyktninger. Molde kommune er en kommune med

25 000 innbyggere. Den ble anmodet av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, IMDi, om å bosette 55 personer i 2012. De vedtok å bosette 55 personer, og 53 personer ble bosatt. I 2013 ble kommunen anmodet om 55 personer, og 55 personer ble vedtatt bosatt. 79 pst. er i arbeid eller utdanning etter endt introduksjonsprogram i 2012.

Vi kan si at Molde er en stor kommune. Men vi kan ta turen til Kvinesdal, en kommune på 5 800 personer, den eneste kommunen i Agder-fylkene som har svart positivt på anmodningen fra IMDi de siste to årene. Der betrakter politikernes bosettingen av flyktninger som en berikelse for bygda. De bygger boliger, samarbeider tett med det lokale næringslivet og satser bevisst på utdanning for nyankomne flytninger som et tiltak på veien mot å bekjempe barnefattigdom.

De ble i 2012 anmodet om å bosette 15 personer, og 15 ble bosatt. Tilsvarende i 2013: De ble anmodet om å bosette 25, og tar imot 25. De har en positiv holdning til å fortsette med det.

Vi kunne gått videre til andre kommuner, men det har jeg ikke tid til. Jeg mener dette illustrerer et viktig poeng. Her handler det også om vilje og evne ute i kommunene, og ikke bare om penger fra staten.

M a r i t N y b a k k hadde her overtatt presidentplassen.

Jorodd Asphjell (A) [13:36:34]: Det er viktig at folk kan bo, leve og arbeide ute i hele landet. Forutsetningen for det er å ha en god kommuneøkonomi, og staten spiller en viktig rolle nå det gjelder de budsjettene som leveres fra denne salen.

Det er vi som har ansvaret for å sette kommunene i stand til å gi gode og offentlige velferdstjenester ute i landet. Kommunesektoren har fått og vil få et betydelig økonomisk løft med den rød-grønne regjeringen både neste år og årene framover, hvis vi får fortsette etter valget. Det er i kommunene folk bor og lever livene sine. Det er her de gode oppvekstsamfunnene er. Det er her de lokale folkevalgte hver eneste dag bidrar til å utvikle samfunnene og de velferdstjenestene som vi er avhengige av.

Siden vi tok over regjeringmakta i 2005, har det blitt flere tusen nye årsverk i kommunesektoren og i offentlig sektor. Dette er årsverk som har gått til flere ansatte i barnehagene som gir barn og unge en tryggere oppvekst. Det er flere tusen ansatte i skolene som gir bedre lærevilkår for barn og unge, og som nå viser gode resultat også på internasjonale prøver. I tillegg er det også mange flere som jobber i helse- og eldreomsorgen, i skolehelsetjenesten osv.

Kvaliteten på de kommunale tjenestene må ytterligere forbedres. Det er derfor riktig at det også satses på økt kompetanse og økt rekruttering. Kompetansehevingen kan være desentralisert, slik at folk i distriktene kan gjøre dette kombinert med arbeid.

Ett av flere tiltak den rød-grønne regjeringen har iverksatt, er «Saman om ein betre kommune». 110 kommuner arbeider med viktige problemstillinger som sykefravær, heltid/deltid, kompetanse, rekruttering og omdømmebygging.

Det er riktig og viktig at kommunene selv finner lokale løsninger på sine behov og sine utfordringer. Det gjøres best i et samarbeid mellom ansatte, arbeidstakerorganisasjoner og det offentlige. Det er dette som kalles «den norske modellen». Jeg ser i Kommunal Rapport for 13. juni 2013 under overskrifta «Vil ikke være «saman om ein betre kommune»». Her kan vi lese at fagorganisasjoner bryter samarbeidet med Høyre-styrte kommuner, og med kommunen Stord, som har ordfører fra Høyre. Kommunen bryter samarbeidet med arbeidstakerorganisasjoner og vil konkurransesette og privatisere flere kommunale velferdsordninger. Da har man ikke skjønt hva «den norske modellen» er, og hva som skal til for å gi bedre velferdstjenester rundt omkring i landet. Lokalt samarbeid mellom folkevalgte, den administrative ledelsen, medarbeidere og tillitsvalgte er en forutsetning for å utvikle lokale velferdstilbud av høy kvalitet.

Nylig ble innbyggerundersøkelsen lagt fram. 96 pst. av dem som bor i landet, er fornøyd med å leve og bo i Norge. Det er små forskjeller mellom ulike landsdeler. Innbyggerne er mer tilfredse med offentlige tjenester enn noen gang tidligere. Det er tjenester av høy kvalitet, og det offentlige er en god leverandør av disse velferdstjenestene. Norge er i tillegg år etter år kåret av FN til et av verdens beste bo og leve i.

De problemene vi har, enten det er i offentlig eller privat sektor, må løses i fellesskap, og markedet kan ikke løse alle disse utfordringene alene. Det er vi – både på Stortinget, i fylkeskommunene og i kommunene – som må legge til rette for god utvikling sysselsettingsmessig og ikke minst bomessig, slik at folk ønsker å bo og leve rundt omkring i hele landet vårt.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Knut Storberget (A) [13:41:12]: Det er tre forhold jeg har lyst til å berøre i denne debatten. For det første handler jo denne debatten om det aller viktigste: framtidsperspektivet for landet vårt og i aller høyeste grad velferdsperspektivet – de som skal være ute og møte befolkningen og gi tjenester.

Jeg har innledningsvis lyst til å berømme og støtte de representantene – Bekkevold startet, og det ble godt ivare tatt av Christoffersen – som tok opp spørsmålet om bosetting av flyktninger. Jeg finner det underlig at så mange, også ledende lokale topper, kan være svært opptatt av enkelttilfeller – enkeltskjebner – folk som enten får nei-vedtak eller ja-vedtak – og samtidig være så ofte fraværende når det gjelder den største utfordringen: å få barn og eldre flyktninger i Norge bosatt raskest mulig ute i kommunene. Det håper jeg virkelig denne debatten sender et tydelig signal om.

For de andre er det helt avgjørende for hvordan dette landet skal utvikle seg i framtiden at vi, innenfor ansvarlighetens regler i økonomien, klarer å prioritere riktig. Der synes jeg statsråden og regjeringen skal ha stor honnør. I løpet av disse årene har man klart å prioritere inn veksten i kommunal omsorg og kommunal virksomhet, slik som vi

ser av dokumentasjonen, 67 mrd. tilførte kr der velferden skapes.

Det store temaet i norsk politikk fram mot valgkampen må jo være: De som ønsker å kutte, de som ønsker å bidra til store skatteletter for dem som har mest, må også ta et ansvar for å påvise hvor man vil kutte hvis man skal gjøre dette innen handlingsregelens regime. Vi sier fra vår side at man kutter ikke i skattene før det skinner av eldreomsorgen. Man kunne også si før det skinner av mange av de andre omsorgsoppgavene som finnes.

For det tredje har jeg lyst til å nevne, noe jeg synes er viktig, og som jeg også synes at vi har fått en viss avklaring på i denne debatten, Høyres tilnærming til hvordan vi skal fordele skatteøkningene – skatteutjevningen. Hvis det virkelig er slik at Høyre vil at skattens andel av kommunens totale inntekter skal være på 50 pst. – representanten Tetzschner var i sitt svar til Ingalill Olsen i replikkordskiftet inne på at skatteandelen ideelt sett skulle vært høyere. Hvis det er slik at man skal ha en andel av selskapskatten, har man da tatt konsekvensen av hva den type fordeling og retning av skatteutjevningen vil bety, bl.a. for de skatte-svake kommunene? For å ta mitt eget fylke: Det ville innebære at samtlige kommuner får betydelige kutt – Ringsaker 30 mill. kr, Elverum 16 mill. kr, og jeg kunne nevnt flere. Den type skjevhet synes jeg absolutt det er grunn til å få belyst. Jeg er i så måte glad for at vi fra representanten Tetzschners side har fått en viss klarhet i denne debatten.

Mette Hanekamhaug (FrP) [13:44:38]: Kommunene i landet er bærebjelkene i velferdssamfunnet vårt. De er velferdsleverandør, en tjenesteyter og en serviceinstitusjon. Politikk er prioritering, og vi prioriterer å øke den økonomiske handlekraften til kommunene, slik at innbyggerne kan finne trygghet i at kommunene deres leverer gode velferdstilbud med topp kvalitet.

Ja, politikk er prioritering. Regjeringen prioriterer bl.a. 3 mrd. kr til regnskogsfond – vi prioriterer 2,5 mrd. kr til kommunene. Regjeringen prioriterer opera og finkultur – vi prioriterer en best mulig skole for våre barn. Ja, regjeringen slår seg på brystet her i dag og skryter av økning til kommunesektoren. Samtidig vet de like godt som oss at hele denne blir slukt i demografikostnader og pensjonsforpliktelse.

Jeg representerer Møre og Romsdal, og jeg syntes det var herlig å høre representanten Christoffersen skryte av den politikken Fremskrittspartiet og Høyre har ført når det kommer til flyktninger i Molde kommune. Men dessverre ser vi i mitt fylke realitetene av regjeringens politikk – nedslitte skolebygg, kutt i antall lærere og lange ventetider i BUP og PPT. Enkelte steder ville innklimaet på skolene – innklimaet for barna våre – ikke blitt godkjent i landets fjøs engang.

Regjeringen påstår at den har ambisjoner for skolen, men gir ikke skolen økonomiske ressurser til å nå dem. Hovedtillitsvalgte i skolelederforbundet i Molde, Terje Røvik, sa det så treffende:

«Det er som å bli bedt om å stille opp i sprint og så få utdelt tresko».

Et annet problem er manglende oppfølging av Sam-

handlingsreformen. Flere kommuner har allerede mer enn brukt opp midlene de fikk overført til utskrivningsklare pasienter og behandling i sykehus, fordi de ikke har tilstrekkelig med sykehjems plasser. Eldre, syke og pleietrengende blir kasteballer i et system som er så presset økonomisk at man ikke har mulighet til å yte et godt nok tilbud. De blir kasteballer i et system som blir tvunget til å legge ned sykehjems plasser fordi regjeringen ikke prioriterer å gi nok midler. Vi har et system hvor alle skal med, bortsett fra skolebarn, syke, eldre, pleietrengende, psykiatrispasienter, rusavhengige eller andre som ikke passer inn i regjeringens skapte A4-mal. Ja, politikk er prioritering. Vi prioriterer 2,5 mrd. kr mer til kommunene. Det tilsvarer over 119 mill. kr bare til mitt fylke, Møre og Romsdal. Dette gjør vi nettopp for å sikre at vi når ambisjonene vi har på vegne av norsk skole, nettopp for å sikre at de eldre ikke blir kasteballer i velferdssystemet, og for å sikre at vi har gode velferdsordninger til alle landets innbyggere.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [13:47:53]: Siden 2006 har vi hatt en god utvikling i kommunene våre. Økonomien oppleves som stram, men god, og innbyggerne er svært godt fornøyd med de tjenestene de får. Det er bra og viser at kommunene er seg sitt ansvar bevisst og at stor lokal frihet innenfor gode rammer fungerer.

I årets kommuneproposisjon omtales evalueringen av det interkommunale samarbeidet. Jeg er en varm forsvarer av at kommunene samarbeider både for å bedre tjenestetilbudet til innbyggere og for å få mest mulig ut av hver krone de bruker. Samarbeid fører til fornyelse, forsterking og nødvendige endringer i tjenestetilbud og til bedre rettsikkerhet for innbyggerne, spesielt innenfor sårbare områder som barnevern. Det som imidlertid må ha stor oppmerksomhet i slikt samarbeid, er åpenhet og innsyn for folkevalgte og innbyggere. Det er en stor utfordring både i interkommunale selskap og interkommunale aksjeselskap.

Økt privatisering og konkurranseutsetting av tjenestene, som Høyre og Fremskrittspartiet ivrer så kraftig for, vil garantert føre oss i feil retning når det gjelder åpenhet og innsyn i kommunal sektor.

Det interkommunale samarbeidet har imidlertid en grense, og sammenslåing kan derfor være naturlig. Dette gjelder selvfølgelig i de store og sentrale kommunene, der det er kort avstand mellom rådhusene. Men det gjelder også i høyeste grad i de minste kommunene våre. Men det er ingen enkelt debatt, og vi må ikke forsøke å få det til å virke sånn.

I mitt hjemfylke, Nord-Trøndelag, har vi flere kommuner med under 1 000 innbyggere. En av dem er Leka, en øykommune med ca. 600 innbyggere. Det er et av de mest naturskjønne og spennende øysamfunn man kan oppdrive, der det ligger helt på grensen til Nordland. Men det er store utfordringer der – ikke bare økonomisk, men også i mangel på menneskelige ressurser i administrasjon og i helse- og utdanningssektoren.

I et oppslag i regionavisen sa en eldre arbeiderpartihovding på sagaøya at nå var tiden inn for å slå seg sammen med en av nabokommunene, på tross av lange avstander og kronglete reiseveier. Han fikk svar fra ordføreren at det

aller viktigste for Leka nå var å bestå som egen kommune. Han begrunnet det med at ved sammenslåing med en annen kommune, ville både skole og sykestue forsvinne. Det ville bety katastrofe for innbyggerne og for lokalsamfunnet Leka. Det er den erfaringen ordføreren har. Sammenslåinger fører til at tjenestetilbud og dermed lokalsamfunn forsvinner.

Jeg håper statsråden og andre tar en tur til Leka i løpet av sommeren. Samfunn som dette har behov for oppmerksomhet og noen å legge fram sine synspunkter for.

Kjersti Toppe (Sp) [13:51:12]: Kommuneproposisjonen for 2014 viser at regjeringa i løpet av dei siste åtte åra har satsa sterkt på kommunesektoren. Dette har òg vore eit av Senterpartiet sine fremste politiske mål.

Frå 2005 til 2013 har inntektene til kommunesektoren reelt økt med 67 mrd. kr. Også for 2014 er det lagt til rette for framleis utbygging av kommunale tenester, både i omfang og i kvalitet. Det er bra. Den demografiske utviklinga vil føra til auka behov for offentlege velferdstenester dei neste åra.

Fram mot 2040 vil det nesten verta dobbelt så mange menneske over 67 år. Skal vi klara å halda oppe dagens innretning og nivå på tenestene, vil det vera behov for mange fleire tilsette i helse- og omsorgssektoren. Betre tilrettelegging slik at folk kan bu heime lenger, meir bruk av teknologi, større innslag av frivillige, ny pårørandepolitikk og auka satsing på førebygging og kvardagsrehabilitering vil vera blant dei viktigaste satsingane i åra som kjem.

Det er òg viktig å minna om at pårørande yter stor innsats – ja faktisk har omsorgsinnsatsen utført av frivillige og familie vore om lag like stor i talet på årsverk som den offentlege innsatsen på det kommunale pleie- og omsorgsfeltet.

Representanten Gjermund Hagesæter kritiserte eldreomsorga i Noreg og meiner det er eit paradoks at eit av verdas rikaste land har slike – etter utsegna hans – dårlege tilstandar. Kanskje representanten Hagesæter kan visa til eit anna land i Europa som har betre utbygd offentlig omsorg, og som er like godt tilgjengeleg uansett inntekt, arbeid og sosiale forhold? Vi ligg på topp i sjukeheimsdekning. Vi er også blant dei landa med høgast dekning av offentlig heimesjukepleie og heimetenester. Faktum er at i mange andre land, ja kanskje dei aller fleste, må familien ta eit mykje større ansvar enten økonomisk eller personleg, eller begge delar, for eldreomsorga og for sine foreldre enn det tilfellet er i Noreg.

I Noreg er det det offentlege som er berebjelken i pleie- og omsorgstilbodet. Det skal vi vera stolte av, og det skal vi snakka opp. Visst er det utfordringar i eldreomsorga i Noreg likevel, men nettopp derfor har vi starta Samhandlingsreforma, som er ei tillitserklæring til kommunane og kommunehelsetenesta. Det er ei retningsreform i helsevesenet med vekt på førebygging og desentralisering av tilbod. I tillegg har vi vedtatt stortingsmeldinga Morgendagens omsorg, som legg strategien for ei vidareutvikling av pleie- og omsorgstilbodet.

Senterpartiet har tru på at dei som har ansvar for tenestene, òg må ha det økonomiske ansvaret. Statleg sjekkhef-

tepolitikk for omsorgstenester til eldre vil premiera sjukdom og funksjonsnedsetjing. Det vil ikkje gi eitt øre til førebygging og tiltak som hindrar sjukdom og funksjonstap hos den enkelte.

Ingalill Olsen (A) [13:54:30]: Fremskrittspartiet har alltid mer til alle gode formål enn alle andre partier, sånn er det også på kommunesektoren – så sånn sett er det akkurat sånn det alltid har vært.

Jeg vil gjerne balansere utsagnet til Hagesæter om KS. For KS har sagt at opplegget i kommuneproposisjonen for 2014 og veksten er nødvendig. De ønsker seg selvfølgelig mer – det er deres jobb.

Veksten viser helt tydelig at det går framover. Siden 2005 er det tilsatt 10 000 flere ansatte i kommunene årlig – hvert eneste år. Dette viser en riktig retning. Det synliggjør også veksten.

Hagesæter var også innom ROBEK. Det er forskjell på 49 kommuner i ROBEK og 116 kommuner. Det var faktisk en fjerdedel av kommunene som var i ROBEK i 2005. Det er forskjell på det, og det viser helt tydelig den retning at kommuneøkonomien er blitt forbedret.

Hagesæter var inne på eldreomsorgen. Han sier at rammebevilgning er et sosialistisk system, og at det er helt uakseptable forhold i eldreomsorgen. Alle partiene i vår komité minus Fremskrittspartiet er for rammefinansiering, så da må både Høyre og Kristelig Folkeparti være sosialister, etter Fremskrittspartiets oppfatning. Jeg må si at det er ikke begrepet «sosialist» som slår meg når jeg hører Michael Tetzschners innlegg – dog kanskje litt mer under representanten Bekkevolds innlegg.

Hagesæter bruker Austevoll som eksempel. Da spør jeg: Er de ansattes lønns- og pensjonsvilkår blitt dårligere ved privatiseringen? Er det blitt mer effektivitet av at Austevoll har måttet ansette tre til fire personer for å administrere denne konkurranseutsettingen? Det å kunne velge mellom fisk og kjøtt til middag hver dag – er det valgfrihet, og er det det som er hensikten? Jeg har ikke vært på sykehjem, men jeg har ligget på et offentlig sykehus her i byen, og for å si det rett ut: Jeg kunne velge mellom mange middagsretter – og det på et offentlig sykehus.

I Austevoll har de hatt en fremskrittspartiordfører i ti år. Det tok ti år å få velge mellom kjøtt og fisk. Hvorfor kunne de ikke få det da det var offentlige ansatte der?

Jeg vil kommentere noe av det som Michael Tetzschner tok opp. Han sier at det er mistillit mellom stat og kommune. Det er mulig det er en følelse av avmakt mellom deler av kommunene og andre. En følt likevekt er muligens helt umulig å få til, men det er et mål å strebe etter. Jeg skal komme tilbake i et senere innlegg med hvorfor det er sånn.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:57:40]: Jeg håper jeg klarer å holde et innlegg som gjør at Ingalill Olsens forsøk på å gjøre meg til sosialist, ikke blir bekräftet. Jeg er kristendemokrat og er stolt av å være det.

Til Samhandlingsreformen: Kristelig Folkeparti tenker at det må være en forpliktende kvalitetsreform som følges opp med reelle kostnadsberegninger. Reformen skal i tråd

med intensjonen fullfinansieres av statlige midler. Dette var vi inne på litt tidligere.

Kommunene har fått større utfordringer etter at Samhandlingsreformen trådte i kraft. Pasientene som skrives ut fra sykehusene, er sykere. De kommunale ansatte har strukket seg langt for å gjøre overgangen mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helsetjenesten så god som mulig for den syke. For å hindre raske og unødvendige reinnleggelser mener Kristelig Folkeparti at kommunene må settes i stand til å møte utfordringene ved at de får mer og bedre utstyr og bedret kompetanse.

Selve intensjonen med Samhandlingsreformen var at den skulle være fullfinansiert. Foreløpige anslag viser at utgiftene til kommunal medfinansiering blir om lag 120 mill. kr høyere enn det som er overført kommunene fra sykehusene. Nærmere 220 kommuner har høyere kostnader enn de får kompensert, noe som gir utfordringer i det øvrige tjenestetilbudet i kommunene. Dette gjør at kommunene får mindre handlefrihet og begrensede muligheter på andre områder. Derfor er vi så opptatt av at denne reformen må fullfinansieres. Jeg synes det er bra at statsråden i hvert fall signaliserer at hun vil følge nøye med på denne reformen også i tiden framover.

I tillegg til at kommunene går økonomisk usikre tider i møte, somler også regjeringen med å rettighetsfeste elementære tjenestetilbud til befolkningen. Regjeringen somler bl.a. med å legge fram et forslag til individuell rett til brukerstyrt personlig assistanse. Denne ordningen har vært svært viktig for å fremme selvstendighet og uavhengighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Vi i Kristelig Folkeparti mener at alle med nedsatt funksjonsevne som har behov for det, må få individuell rett til denne tjenesten helt fra fødselen av. For mange er det helt avgjørende for å føle selvstendighet og verdighet. Derfor tok jeg også det opp i en replikkveksling tidligere i dag.

Helt til slutt: Representanten Ingalill Olsen hadde en liten visitt til meg i sin replikk, der hun utfordret Kristelig Folkeparti angående samarbeid med Fremskrittspartiet når det gjelder asyl- og innvandringspolitikk. I forrige uke ble Venstre og Kristelig Folkeparti kritisert av Fremskrittspartiets første nestleder, Per Sandberg, i Klassekampen, fordi han mente at vi hadde skylden for at de lengeboende asylbarna var i den situasjonen de var. Han brukte begrepet «den uverdige situasjonen som disse asylbarna er i». Det synes jeg er interessant – og det kom fra Fremskrittspartiet. Jeg lurer på: Når skal vi få høre sentrale arbeidertpolitikere bruke begrepet «den uverdige situasjonen som disse barna er i»? Det savner jeg, og det tror jeg også flere av samarbeidspartiene savner.

Olov Grøtting (Sp) [14:01:02]: Kommuneøkonomi handler om mennesker. Det handler om primærhelsetjenesten, som tar vare på mennesker fra de ligger i mors liv og helt fram til livets slutt. Det handler om hvem som tar vare på ungene våre, fra de begynner i barnehagen som ettåringer, til de går ut fra videregående når de er 18. Det handler om hvem som gir våre eldre hjelp og omsorg. Det handler om kultur, boligarealer, veier, rent vann i springen – noe vi for øvrig tar som en ren selvføl-

ge – ja, nesten alt i livene våre utenfor vår private sfære og jobben.

Kommunene ble sulteføret under Bondevik II-regjeringen. Målet var at de skulle slå seg sammen, men jeg forsto aldri helt hvorfor. Under den rød-grønne regjeringen har kommunenes økonomi blitt styrket, og vi har fått en mer rettferdig fordeling kommunene imellom. Når kommunene likevel må spare i disse økonomiplantider, er det fordi de ikke har satt pengene på bok. De har opprettet nesten 60 000 nye årsverk i kommunal sektor. Det insinueres fra opposisjonen og media at det er byråkratiet som har økt – det hørte vi på radioen så sent som i dag. I kommunal sektor er 17 av 18 nytilsatte i produksjon, kun 1 av 18 er i administrasjon.

Kommunens tjenester er viktige for folk, men alle opposisjonspartiene vil nå slå sammen kommunene med tvang. KS, med en leder som er tidligere profilert høyrepolitiker, går tydelig ut og vil slå sammen kommuner. Senterpartiet er ikke imot kommunesammenslåing der lokalsamfunnene ønsker det, men det må avgjøres lokalt. Høyre vil ha fire kommuner i Hedmark. Hva vil en oppnå med det? Kommunen i nord vil bli større i areal enn Oslo, Akershus, Østfold og Vestfold til sammen. Hvorfor vil man fjerne dyktige småkommuner? Kommuner som er små i antall mennesker, men store i areal. Kommunebarometeret viser at disse småkommunene nord i Hedmark er av de beste i landet til å yte kommunale tjenester. Jeg mener at noe av hemmeligheten er at små kommuner har kort vei mellom innbyggerne og kommunens ledelse og folkevalgte. De har god oversikt over innbyggernes behov og driver effektivt.

I går kunne vi lese i Dagens Næringsliv om seks ordførere i Follo, og deres holdning til kommunesammenslåing for deres kommuner. De fleste av dem er høyreordførere, og de var også sterkt tvilende til sammenslåing, enda avstandene der er veldig korte. Jeg vil sitere én:

«Stordrift, javel. Men det finnes mange ulemper. Vi har allerede sett dem når det gjelder Nav og politi».

Jeg vet ikke hva Høyre og de andre opposisjonspartiene vil oppnå med en massiv kommunesammenslåing, men lurer faktisk på om de ønsker dårligere kommunale tjenester.

Aksel Hagen (SV) [14:04:13]: I forrige debatt, boligmeldingsdebatten, var ikke minst Høyre og Fremskrittspartiet veldig opptatt av eie-linja, framfor leie-linja. Den er helt sjølsagt, særlig når du har penger, så det er i tilfelle de vanskeligstilte som kanskje i noen få år må innom leie, før de begynner å eie. For det å eie gir trygghet og bedre forvaltning av verdiene, er økonomisk mest effektivt osv. Jo, det å eie er hovedlinja i boligpolitikken.

Når vi går til debatten her, om temaet kommune, drift av kommune, kommunal tjenesteproduksjon, er det plutselig mer og mer feil å satse på eie-linja. Nå er idealet å eie minst mulig – kjøpe tjenester eller leie mest mulig. Så nå er plutselig god forvaltning og effektivitet knyttet til det ikke å eie, nå er det knyttet til det å være en god bestiller. Lokalpolitisk aktivitet blir da knyttet først og fremst til å bestille tjenester. Ikke eie og drive sjøl, sier både Høyre og Fremskrittspartiet når temaet ikke er bolig, men kommu-

nal tjenesteproduksjon. OPS er slik sett det optimale – en bestiller, og deretter leier en i 30, 40 eller 50 år, med en tilnærming av typen «ute av syne, ute av sinn».

Men nei, for når vi tenker oss om, er det jo slik at Fremskrittspartiet egentlig samtidig har sagt noe stikk motsatt. Det er ikke lokalpolitikkerne som skal bestille, det er brukerne som skal bestille, ut fra sine behov. Etter min mening er det nettopp dette som truer lokaldemokratiet i dag. Det er ikke staten som truer lokaldemokratiet. Det er enten det såkalte brukerdemokratiet – for å ta Fremskrittspartiets variant – der det skal bli en samhandling mellom bruker og stat, eller «tilbydermakttilnærminga», der det er den private tilbyderen av disse tjenestene makta først og fremst blir overført til, eller det «bestillerbyråkratiet» som en kommune, eller en offentlig institusjon, må bygge opp for å drive nettopp dette spillet hvor en ikke lenger skal eie, men kjøpe og leie.

Mens representanten Åge Starheim i sitt innlegg er bekymret over kommunenes manglende frihet til å prioritere fordi det er for lite penger ute og går, og representanten Mette Hanekamhaug er ute etter det samme, har representanten Gjermund Hagesæter sagt det stikk motsatte i dag: Kommunene skal ikke ha mer penger, det er staten som må ha mer penger, for dette skal være brukerstyrt – brukeren skal melde et behov inn til staten, og så skal staten betale.

Dette må på ett eller annet tidspunkt Fremskrittspartiet avklare: Er det staten som skal ha mer penger, er det brukeren som skal koordinere med staten, eller er det lokalpolitikkerne som skal få mer frihet til å bestemme både innholdet i og omfanget av kommunale tjenester?

Statsråd Liv Signe Navarsete (Sp) [14:07:27]: Eg vil føye noko til det føregåande talar sa. Han tok opp ei viss forvirring over politikken til Framstegspartiet, for representanten Åge Starheim sa at manglende finansiering frå staten svekte kommunanes fridom til å prioritere lokalpolitiske ynskje. Men det ein legg inn frå Framstegspartiets side, er jo øymerka. Det er ingen moglegheit til å prioritere lokalpolitisk når ein øymerker midlane, og i tillegg skal ha statleg overtaking av dei viktigaste områda kommunane har. Eg òg ber om at dette vert avklart. Det er viktig for veljarane og for det politiske miljøet å vite kva Framstegspartiet eigentleg meiner.

Det er òg andre ting som er eigna til å forvirre. Tidlegare i dag tok representanten Gjermund Hagesæter opp det at vi regulerer kommunane for mykje gjennom lov og regelverk. Men i spørjetimen i same salen har Framstegspartiet etterlyst meir innblanding, nemleg strengare reglar for å hindre bustadbygging i område der det er fare for flaum og skred. Den eine dagen vil ein ha mindre regelverk, den andre dagen vil ein ha meir – det kan det òg vere greitt å få avklart.

Så til brevvekslinga med Høgre om skatteutjamning, som har vore ein gjengangar. Høgre teiknar eit feil bilde av kva dei spurde meg om, og kva me skreiv i vårt svarbrev frå departementet. Det har vorte teke opp i mange samanhengar, og eg tenker at det kan vere greitt å gjere greie for det. Høgre bad oss om å berekne effekten av alle endringar

som var gjorde i inntektssystemet sidan 2005. Det har me sjølv sagt ikkje er mogleg, for det har vore mange endringar i utgiftsutjamninga. Det er heller ikkje interessant å sjå på utgiftsutjamninga, for ho er basert på objektive kriterium. Det som me har vore presise på heile tida, er at våre tal viser effekten av dei politiske delane av inntektene til kommunane – i praksis dei ulike regionaltilskota og ulike modellar for fordeling av skatteinntekter. Skatteinntektene utgjør over halvparten av dei frie inntektene til kommunane. Skatteinntektene er ulikt fordelt mellom kommunane. Viss me gjer endringar når det gjeld kor stor del av inntektene som kjem frå skatt, kva for skatteinntekter kommunane skal få, eller graden av utjamning av skatteinntekter, vil det gi endringar i inntektene til kommunane, og det er nett det me har vist med våre berekningar. Høgre har sagt at tala er feil. Eg har gong på gong tilbode Høgre om å kome med sine tal, slik at vi kan gjere nye berekningar. Enno har ingen svart.

Høgre hadde stått seg på å vere ærlege om kva dei står for. Dei bør innrømme at mindre skatteutjamning gjer at mange kommunar vil tape pengar. Det er ikkje så vesentleg om Fredrikstad og Sarpsborg tapar 87 eller 93 mill. kr – men dei tapar. Det er ikkje så vesentleg om Ringerike tapar 21 eller 23 mill. kr – men dei tapar. Slik kunne vi ramse opp mange kommunar.

Dei rike vert rikare med Høgres opplegg, dei fattige vert fattigare. Eg vil kalle det klassisk Høgre-politikk.

Heidi Greni (Sp) [14:10:52]: Alle opposisjonspartiene har gjort narr av Senterpartiets kommunesammenslåingsallergi.

Venstre sa at Senterpartiet ikke vil endre noen ting. De må ha gått glipp av et eller annet. For det første har vi i Senterpartiet programfestet at vi er for frivillig kommunesammenslåing. For det andre kan jeg ikke komme på en eneste kommunesammenslåing de siste årene uten at det vært tatt initiativ av en senterpartikommune. I Sør-Trøndelag har vi nå to kommuner, senterpartistyrte Ørland og Bjugn, som er inne i en prosess for å vurdere kommunesammenslåing. Senterpartiet, med kommunalministeren, har gjort endringer for å gjøre det enklere å slå seg sammen. Staten betaler nå alle kostnader ved kommunesammenslåing, og kommunene får beholde inntekten fire år lenger enn før.

Det er ganske spesielt å høre alle opposisjonspartiene snakke om at de vil ha mindre statlig styring, færre innsigelser, større handlingsrom, mindre detaljert lovverk. Kommunestyrerepresentantene er i stand til å ta vare på det nasjonale ansvaret. De har vett til å ta alle disse avgjørelsene – de har egentlig vett til å styre det meste selv. Men når det kommer til kommunestruktur, er de totalt inkompetente. Jeg må virkelig spørre: Hva var det som skjedde med meg mellom den dagen da jeg var ordfører og ikke hadde peiling på hva som var best for min kommune når det gjaldt kommunesammenslåing, og dagen etter, da jeg gikk opp trappa her? Det hadde liksom skjedd et under: Jeg var blitt i stand til å tegne det nye kommunekartet for hele Norge. Jeg fatter ikke logikken her.

Alle har «færre kommuner» som et mantra. I fjor var det halvering av antallet kommuner, i år skal det være godt

under 100. Nå venter jeg virkelig på kartet. Jeg tror innbyggerne i de 329 kommunene som skal bort, er veldig interessert i hvilke kommuner det gjelder.

Til representanten Hagesæter: Jeg kan berolige ham med at riktignok er jeg nærsynt, men jeg ser forskjell på ham og Siv Jensen. Jeg beklager at jeg levde i den villfarelse at de to hadde noenlunde samme virkelighetsoppfattelse når det gjelder kommunenes grunnleggende oppgaver. Jeg får stille spørsmålet til Fremskrittspartiets medlemmer i kommunalkomiteen på en annen måte: Støtter dere partilederens uttalelse, at skole og eldreomsorg ikke er grunnleggende oppgaver? Hvis svaret er ja, kan dere klargjøre for meg hva som er grunnleggende kommunale oppgaver? Er det bare å sørge for at det er mer sprit i lokalbutikken, at det er frie skjenketider – eller er det noen andre oppgaver dere mener er grunnleggende for kommunene?

Presidenten: Presidenten vil i all vennskapelighet vise til forretningsordenens § 53, at all tale skal rettes til presidenten.

Michael Tetzschner (H) [14:14:25]: Det hadde vært utmerket for kvaliteten i ordskiftet om man konsentrerte seg om det som faktisk var foreslått, og om det som faktisk ble sagt.

Jeg merket meg at Navarsete – ut fra svaret på spørsmålet mitt i en tidligere replikkrunde, hvor jeg ba henne redegjøre for forskjellen mellom regjeringens rammer for Kommune-Norge og Høyres – forsto og nok hadde følelsen av det som var fasiten, nemlig at vi har hatt akkurat den samme rammen. Dermed mener jeg at det ikke er grunnlag for å videreføre denne sulteføringslegenden.

Enhver politisk ledelse av landet må selvfølgelig ta utgangspunkt i konjunktorene, det makroøkonomiske bildet, når den fordeler penger videre i systemet. Det fikk representanten Syversen til å ta ordet. Han mente at makroøkonomien ville bli påvirket hvis regjeringen, dvs. Stortinget, ikke beskattet befolkningen høyt nok. Det er en misforståelse. Pengene blir ikke borte om de ikke trekkes inn fra privat sektor – de går jo ikke tapt for samfunnet av den grunn. Jeg vil fastholde at det i stor grad er konjunktorene og makroøkonomien som legger grunnlaget for finansieringen av velferdsstaten generelt – og av kommunesektoren spesielt, som vi diskuterer her i dag.

Til spørsmålet om målet – et rimelig arbeidsmål – 50 pst. egne inntekter og 50 pst. overføringsinntekter. Vi har ikke fremstilt dette som noen tvangstrøye, men det er rimelig over tid å arbeide i den retningen. Av samme grunn vil vi også at individene stort sett skal utnytte sine egne inntektsmuligheter, og ikke leve på overføringsinntekter fra det offentlige. Man blir tross alt mer opptatt av de mulighetene man har, enn av begrensningene.

Det var greit å få fastslått at sulteføringslinjen mellom en tidligere borgerlig regjering og den nåværende, rødgrønne, regjeringen kan koke ned til å være en forskjell i vekstbane på 0,3 pst., som til og med Arbeiderpartiet skal ha ros for å ha brakt i den retningen. Man kan ikke argumentere med begge deler, at man først unngikk en ulykke – og deretter argumenterer som om det var en ulykke.

For øvrig vil jeg si til representanten Hilde Magnusson at innovasjon ikke bare er nye teknikker, det kan være gamle teknikker organisert eller mikset på en ny måte. Det kan til og med være slik at det å nedlegge ting og slippe dobbeltbehandling av f.eks. fylkeskommunen – kvitte seg med fylkeskommunen – er et stort, innovativt grep.

Are Helseth (A) [14:17:42]: Med Samhandlingsreformen har norske kommuner fått et tydeligere ansvar for folkehelsearbeidet og lokale helsetjenester. Ved besøk i mange kommuner ser jeg at denne muligheten til å gi innbyggerne bedre tjenester er grepet, og Helsedirektoratets nøkkeltall for 2012 bekrefter dette.

Samhandlingsreformen skal hindre at pasienter ligger på sykehus etter at behandlingen er ferdig. Det er bra for rehabiliteringsarbeidet og forebygger sykehusinfeksjoner. Allerede første året er vi halvveis mot målet. For å gi et godt faglig tilbud til pasienter som ikke kan skrives ut direkte til hjemmet, har kommunene de siste årene øket antall korttidsplasser. Helsedirektoratets tall viser også at kommuner med mange korttidsplasser har færre liggedager for øyeblikkelig hjelp på sykehus blant sine eldre.

En del av folkehelsearbeidet er hjelp til endring av levevaner ved helsesamtale, aktivitetstilbud, kostholdsendringer og røykeslutt. Dette skjer bl.a. på frisklivssentralene. Det er veldig gledelig at antallet frisklivssentraler er mer enn doblet fra 2008 til i fjor.

Innen 2016 skal alle kommuner etablere tilbud om øyeblikkelig hjelp døgnopphold. Det vil redusere antallet lange reiser til sykehus for sykdom som like godt kan behandles med tilbud i kommunene. Selv om fristen er 2016, har 111 kommuner allerede søkt om og fått tilskudd til å starte i 2012. Tre av fire kommuner planlegger å samarbeide om de nye løsningene.

Det er viktig at sykehusene ikke skriver ut pasientene for tidlig til kommunen, slik at antallet nye innleggelser øker. Her viser Helsedirektoratets tall at det er behov for forbedringer. I 2010 var tallet for reinnleggelser 16 pst. og i 2012 19 pst. Begge tallene er for høye, og sykehus og kommuner må gå gjennom sine faglige rutiner.

Vi er et svært friskt folk med høy levealder. En gutt født i 2011 kan forvente å bli 79 år gammel, mens jenter kan forvente å bli vel 83 år gamle. Hvorfor? Rent vann, god arealplanlegging, gode barnehager og gode helsestasjoner med vaksiner er avgjørende. Alt er kommuneoppgaver, alt gjøres i våre kommuner.

Gjermund Hagesæter (FrP) [14:20:50]: No er det fleire, m.a. representanten Aksel Hagen, kommunalministaren og representanten Heidi Greni, som har problem med å skjønne vårt finansieringssystem og korleis vi tenkjer rundt det. Vel, eg trur ikkje eg har lang nok tid til å forklare det, for det verkar som om ein har litt tungt for å forstå det. Vi har i alle fall forsøkt i fire år no å forklare det, men eg skal prøve ein gong til.

I utgangspunktet ønskjer vi at grunnleggjande velferdstenester i kommunane skal vere statleg finansierte. Skule, eldreomsorg, helse – dei grunnleggjande velferdstenestane – skal vere statleg finansierte. Då treng kommunane

sjølvsagt ikkje så mykje pengar, i og med at dette blir finansiert frå staten, så då vil dei ha pengar til å utføre dei andre oppgåvene. Inntil vi får gjennomslag for dette, held vi oss til det rammeløyvingssystemet vi har i dag, som eg hevdar er eit sosialistisk system, som ikkje fungerer slik eit meir marknadstilpassa system ville fungert.

Eg vil også understreke at det er ingen som helst ueinigeheit mellom partileiinga og kommunalfraksjonen til Framstegspartiet på dette området. Vi er heilt på linje, vi er heilt einige om dette. Dette er ein politikk som er godt forankra i Framstegspartiet.

Ingalill Olsen var inne på at Framstegspartiet alltid har meir til alle formål. Det er ikkje riktig. Vi har ikkje meir til byråkrati, vi har ikkje meir til finkultur, og vi har heller ikkje meir til bøndene enn det Senterpartiet har. Vi har litt andre prioriteringar, som kjem fram i vårt alternative statsbudsjett. Ein av dei tinga vi har vore inne på tidlegare, er konkurranseutsetjing. Austevoll har konkurranseutsett pleie og omsorg. Det var basert på 60 pst. kvalitet, 40 pst. pris. Det har gitt eit betre tilbod til innbyggjarane. Vi har tru på konkurranse fordi det stimulerer til innsats, noko monopol ikkje gjer. I Os, derimot, har vi òg konkurranseutsett, men der var det kommunen sjølv som vann anbodet. I motsetning til dei raud-grøne partia, spelar det ikkje nokon rolle for oss om det er det private eller det offentlege som driv det. Det viktigaste for oss er at innbyggjarane får dei beste tenestene.

Lars Peder Brekk (Sp) [14:24:05]: Jeg har hørt på denne debatten med interesse og lagt merke til at flere representanter fra partiene Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil ha det enkelte kaller en kommunereform. Det er et fint ord for en storstilt rasing av kommunestrukturen i dette langstrakte landet. Representanten Gjermund Hagesæter vil helst ha færre enn 100 kommuner, altså legge ned minst 329 kommuner. Om vi forutsetter at det gjelder de minste kommunene, vil knapt 1,3 millioner innbyggere bli berørt direkte fordi de bor i en kommune som da blir lagt ned.

Alle vet at Senterpartiet er garantisten for at det ikke blir tvangssammenslåing i neste periode. Vi er for frivillighet, vi er for mer og bedre samarbeid mellom kommunene, vi er opptatt av effektiv drift av kommuneadministrasjonene – vi har mange dyktige ordførere og kommunestyreprerentanter i dette landet som bidrar til det – og vi er for gode tjenester. Men vi har tillit til at innbyggerne evner å forstå og ta stilling til det spørsmålet, og vi tror at de selv skal bestemme over egne kommunegrenser, over egen kommunal framtid.

For Senterpartiet handler dette om grunnleggende verdier, om demokrati, om nærhet mellom politikk og administrasjon, mellom folk og politikere. Med Høyre og Fremskrittspartiet – og med støtte fra Venstre – vil spørsmål om kommunestrukturen avgjøres i denne salen. Folk flest skal altså ikke ha det avgjørende ordet gjennom folkeavstemning. Det kaller Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre demokrati. Folk skal ikke bestemme selv lenger. Hvorfor gjør man det? Jo, sjølvsagt fordi man skal spare penger. Man skal legge ned skoler, sykestuer, endre eldreomsorgen

og sørge for at man driver mer effektivt, som det så fint heter.

Partiene Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil frata minimum 1,3 millioner mennesker muligheten til selv å påvirke valg av kommunestruktur og kommunetilhørighet. De 1,3 millioner bryssomme – for de partiene – menneskene som mottar tjenester i kommunene, som mottar eldreomsorg, som bruker skolene, som bruker barnehagene, skal altså ikke få bestemme over hvordan de ønsker å organisere det. Det skal gjøres i denne salen. Kaller vi det demokrati? Ja, jeg kaller det elitens demokrati – elitens demokrati, som Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre står for i denne saken.

Ingalill Olsen (A) [14:27:03]: Jeg vil kommentere noe av det Høyres representant Tetzschner tok opp. Han sa at det var stor mistillit mellom stat og kommune, og jeg oppfattet det sånn at han ønsket at stat og kommune skulle være mer likeverdige. Arbeiderpartiet er for lokaldemokrati, men vi mener at stat og kommune har ulike roller. Statens rolle er bl.a. å utjevne, føre til at det blir mer likhet mellom landets innbyggere, og at vi kan gi likeverdige tjenester når vi diskuterer området kommuneøkonomi. Det er utgangspunktet, og der har staten en helt annen rolle enn kommunene.

Tetzschner sier det er bra at vi ikke øremerker. Det er historisk lav øremerking i det forrige budsjettet og i denne kommuneproposisjonen. Det Tetzschner sier, spriker helt fra det Fremskrittspartiet mener. De ønsker mye mer rettighetsfastsetting. Også på dette området er det stor forskjell mellom samarbeidskameratene på borgerlig side.

Tetzschner har også tatt opp at de ønsker et tvisteløsningsorgan. Vi har to tvisteløsningsorgan: Det ene er rettet mot barnevern, og det andre er knyttet til Samhandlingsreformen, for utskrivningsklare pasienter. I tillegg har vi andre konfliktløsningsorganer. Fylkesmannen er et organ som kan løse konflikter, og vi har konsultasjoner med KS. Vi ønsker ikke et tvisteløsningsorgan. Vi ønsker ikke at politikk skal bli juss, vi ønsker at politisk skjønn skal brukes – av det blir det de beste resultatene.

Det ser ut som denne debatten går mot slutten, og jeg skal ikke dra den ut lenger – hvis ikke noen andre bidrar til det – så jeg har lyst til å si tusen takk for debatten. Det har vært spennende og gode innlegg, og det har vist seg å være tydelige forskjeller mellom partiene på dette området – sånn skal det være. Jeg tillater meg også å si tusen takk til kommunalkomiteen for det gode samarbeidet vi har hatt – på tross av partienes skillelinjer.

Erling Sande (Sp) [14:29:48]: Noko av det som fascinerer mest med denne og tilsvarende debattar i denne sal, er det havet av forskjell som er mellom representantar frå partiet Høgre her – altså på Stortinget – og dei representantane ein møter frå partiet Høgre rundt i lokalsamfunna og kommunane. I mitt fylke, Sogn og Fjordane, er det verken kommunesamanslåing, endring i selskapskatten eller innretningar i kommunenøkkelen til fordel for dei rikaste kommunane som er tema når eg møter Høgre-folk i Sogn og Fjordane.

Nei – kva er det dei er opptekne av? Dei er opptekne av ei rammefinansiering som tek omsyn til dei utfordringane som dei aktuelle kommunane har, ofte med fokus på geografi og avstandar – og nettopp det at Noreg ser forskjellig ut.

Eg har to råd til partiet Høgre. For det fyrste: Å lytte meir til lokale forkevalde, men ikkje minst vere ærlege overfor dei. Kva vil den innretninga som partiet Høgre føreslår i dag og i budsjetta år etter år, bety for mange av kommunane rundt om i dette landet – òg for mange Høgre-styrte kommunar? Eg trur det hadde vore bra om folket på Bulandet og Værlandet i Askvoll visste at dette opplegget vil bety meir enn 7 mill. kr mindre årleg til Askvoll kommune. Korleis skal Askvoll kommune dekkje inn desse midlane? Vi kan sikkert diskutere ulike tal, men retninga er jo heilt eintydig. Dei er ein av dei kommunane som vil kome dårlegare ut med det opplegget som Høgre føreslår. Ja, kva vil det bety? Det vil bety eit dårlegare tilbod for ungene i skulen og for dei eldre i den kommunen. Dette burde Høgre vere ærlege nok til å seie. 23 av 26 kommunar i Sogn og Fjordane taper på dette opplegget. Du kan kanskje slå i hop ein del kommunar, men du får ikkje plusstal ut av det.

Eg vil avslutte med å gjenta dei to råda: Lytt meir til lokalpolitikarane, og ver for all del ærleg overfor dei for kva dette opplegget vil bety for mange menneske, òg for Høgre-styrte kommunar rundt om i landet vårt.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:32:28]: Representanten Tetzschner sa at det var makroøkonomien som bestemmer fordelinga eller overføringa til ulike sektorar. Ja, til dels, men storleiken på prioriteringa av ulike sektorar vert òg bestemt av politiske prioriteringar. Høgres Michael Tetzschner får det til å høyrast som om Bondevik II-regjeringa gjorde store kutt i statsbudsjettet sine rammer. Det ein kutta i, var skatt. Ein kutta i skatten – det fekk utslag for kor mykje pengar ein hadde til å prioritere til andre område. Eg registrerer òg at Høgre framleis ikkje vil halde seg til fakta. Erna Solberg sine kommuneopplegg – som ho la fram for Stortinget – var ikkje 2,23 pst. vekst, men 1,6 pst. Det utgjer ganske mange milliardar i forskjell når du får nokre år på så store summar.

Det er òg ei politisk prioritering som gjer at regjeringa fordeler rammene slik at alle skal kunne gi likeverdige tenester. Og som representanten Erling Sande sa, er det ikkje noko rop rundt om i landet i dei 373 kommunane som taper på Høgre sitt opplegg, om at dei skal gjere om dette. Det er heller ikkje noko rop der ute om at Framstegspartiet sin kommunepolitikk skal innførast – der ein vil kutte småkommunetilskotet: 11,2 mill. kr for kommunane i Nord-Troms og Finnmark, 5,2 mill. kr for mange kommunar rundt om, f.eks. Leka, som vart nemnd her – 600 innbyggjarar på ei lita øy. Det er mange slike kommunar langs kysten. Du kan ikkje taue dei inn til land og slå dei saman med andre, dei må ha moglegheiter for utvikling.

Eg har hatt besøk av ordføraren på Leka, og fleire unge jenter derifrå som gjorde eit veldig sterkt inntrykk på meg med omsyn til korleis dei ynskjer å kjempe for sin kommune, sitt lokalsamfunn, der dei har tilhørs-

le, og som dei ynskjer å flytte tilbake til og realisere sine livsprosjekt ein gong. Det er mange slike ungdommar der ute, og dei fortener å få vite kva slags politikk ei Høgre–Framstegsparti-regjering vil føre og kva kart dei vil teikne. Dei fortener å få vite korleis økonomien skal vere – enten kommunen vert slått saman eller dei skal kunne fortsetje som eigen kommune. Det bør ein vere ærleg på før valdagen den 9. september.

Ingrid Heggø (A) [14:35:32]: Det er godt å bu og leva i Noreg. Eg lurte litt då eg høyrde debatten her før i dag, for det høyrdest ikkje sånn ut på alle innlegga. Men det er eit faktum at Noreg er som ei øy i eit Europa i krise. Det har verkeleg kome midlar til kommunane under den raudgrøne regjeringa – og dette merkar ein.

Eg var sjølv kommunepolitikar under Høgre siste gong dei var i regjering, og det var ikkje alltid like triveleg å sitja og skjera ned og skjera ned.

Eg trur nok òg det er mange Høgre-ordførarar som er veldig glade for at vi skifta regjering i 2005.

Med Høgre sitt kommuneopplegg ville 23 av 26 kommunar i Sogn og Fjordane tapa nesten 100 mill. kr totalt – det er alvorleg mange sjukeheims plassar og lærarar i skulen. Det ville verkeleg gått ut over velferda i kommunane våre. Er det verkeleg det vi kan forventa oss av ei regjering der Høgre har handa på roret? Eg trur svaret er ja, og eg kjem tilbake til det.

Så vert eg òg litt forundra då eg høyrde Framstegspartiet seia at dei er bekymra over regjeringa sitt opplegg fordi det ville svekka kommunane sin fridom til å prioritera sine ønske. Eg trudde jo det var øyremerking Framstegspartiet stod for og gjekk inn for. Eldreomsorg er eit godt eksempel på kva dei meiner her.

Det er litt vanskeleg å veta om Høgre vil ha øyremerking eller ikkje. Men det er vel i kjent stil for tida.

Så vil eg seia litt om vegløyvingane til fylka. Det seier seg sjølv at for eit fylke som vårt, Sogn og Fjordane, ville det slå dårleg ut når det er folketalet som er eit av kriteriana – i alle fall når det tel så mykje som 50 pst. Dette punktet er nok noko vi bør sjå på og ta ein ekstra runde på når vi ser på fylkeskommunane og finansieringa av dei. Vedlikehaldet av tunellar bør bl.a. gjerne vektast inn her. Det er mykje dyrare å vedlikehalda vegar med mange tunellar enn vegar som ikkje har tunellar.

Eg er heilt trygg på at dette punktet nok opptek oss raud-grøne mykje meir enn det vil oppta ei blå-blå regjering.

Det er heilt riktig som representanten Hagesæter frå Framstegspartiet sa i innlegget sitt: Framstegspartiet har ikkje meir pengar til alt, ikkje til jordbruk og bistand, noko som Kristeleg Folkeparti bør leggja spesielt merke til – og alle som er opptekne av levande bygder og busetnad over heile landet.

Til slutt vil eg nemna ein post som Høgre tømde siste gong dei sat i regjering: dei kommunale næringsfonda. Vi raud-grøne fylte dei opp att.

Ja, det er stor skilnad på partia.

Presidenten: Representanten Michael Tetzschner har

hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Michael Tetzschner (H) [14:38:38]: Det er innlegg av den kaliber som vi hørte av de to siste representantene, altså statsråden, nemlig at forholdet mellom stat og kommune er dessverre preget av en viss gjensidig mistillit. Det var det jeg innledet mitt hovedinnlegg med. Det er nettopp fordi man sier at man gir mer penger til kommunene, i virkeligheten følger det flere plikter med enn det følger penger. Det har vi tillatt oss å påpeke.

Jeg mener også at hele sulteføringslegenden kan man trygt legge død i dag. Til og med statsråd Navarsete sa at det hadde vært en vekst, og det kan da umulig være det samme som at man bryter sammen i kommunesektoren.

Man må huske på at de skattelettelsene som den gang ble innført, var som oppfølging til det nye skattesystemet, hvor man måtte ned i inntektsskatt for å likestille med kapitalbeskatning – og vel å merke slik at den rød-grønne regjeringen ikke økte disse skatteprosentene da de hadde anledning til det.

Presidenten: Representanten Gjermund Hagesæter har også hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Det er vel kanskje fåfengt, men presidenten vil likevel minne om at vi har en lang kveld foran oss.

Gjermund Hagesæter (FrP) [14:40:09]: Eg registrerer at dei raud-grøne ikkje heilt har koordinert angrepa sine på Framstegspartiet. Mens representanten Ingalill Olsen seier at Framstegspartiet alltid har meir til alle, seier representanten Ingrid Heggø at Framstegspartiet ikkje har meir til alle.

Fasiten er våre alternative statsbudsjett. Der blir det nøyaktig vist korleis vi prioriterer, og det er god, nyttig lesnad for alle.

Elles registrerer eg også at enkelte samanliknar Noreg med resten av Europa og seier: Sjå kor bra det går i Noreg, og kor dårleg det går i Europa! Vel, det er altså ikkje takka vere regjeringa. Det er takka vere at vi har vore heldige og funne olje, og at vi har ein oljepris på over 100 dollar fatet. Eg trur at viss Hellas og Italia hadde hatt tilsvarende rikdommar som Noreg har, hadde dei også greidd seg bra.

Trine Skei Grande (V) [14:41:23]: Grunnen til at jeg har tegnet meg, er Senterpartiets innlegg her – spesielt innlegget til representanten Brekk. Han påstår at grunnen til at man ønsker kommunesammenslåing, er at man ønsker å spare penger. Jeg tror ikke man kommer til å spare noen penger på å slå sammen kommuner. Man sparer kanskje en ordførerlønn. Det er mulig det går ut over partiapparatet til Senterpartiet, men jeg tror ikke det er den store, avgjørende delen.

Grunnen til at Venstre er for å slå sammen kommuner, er at vi tror det blir mer lokaldemokrati fordi vi kan delegerer flere oppgaver hvis enhetene er store nok. Vi vil delegerer mye makt til kommunene, derfor må vi ha større enheter. Hvis vi skal gjøre det vi mener – innenfor mange

felter i den norske velferdsstaten – med å flytte mer makt til kommunene, må vi ha kommuner som er i stand til å ta de oppgavene, akkurat slik som Senterpartiet skriver i innstillinga til meldinga fra regjeringa, som jeg refererte til i mitt hovedinnlegg.

Det dette er en kamp om, er hvorvidt vi skal delegerer mer makt til kommunene eller fortsette som før, slik at de utvikles mer og mer til grendautvalg. Jeg skjønner at det blir mange heldags politikere i Senterpartiet av å ha denne grendautvalgsstrategien, men jeg tror det er dårlig for lokaldemokratiet. Venstre har alltid fra denne talerstol kjempet for et sterkt lokaldemokrati. Vi har aldri kjempet for at man først og fremst skal spare penger med sånne modeller, men vi vil flytte makt ned – mye mer makt ned enn det man har klart under denne regjeringa.

Så skjønner jeg ut fra gårdsdagens pressekonferanse til Senterpartiet at hovedstrategien er at alt skal være akkurat sånn som det er, og at Senterpartiet nærmest er i ferd med å innnta Høyres konservative ideologiske tradisjon. Det får de gjerne drive valgkamp på, men de må være så ærlige at de refererer til det vi andre faktisk mener. Det er ingen av oss som har sagt et ord om at vi skal spare penger gjennom denne reformen, men vi skal lage bedre tjenester og mer lokaldemokrati. Det kommer til å være Venstres utgangspunkt.

Statsråd Liv Signe Navarsete [14:43:41]: Til representanten Tetzschner: Ja, det var òg vekst under Bondevik-regjeringa, men han dekte jo ikkje kostnadene me hadde til endra folkesetnad – demografi. Difor var det store kutt i kommunane. Til liks med representanten Heggø var eg òg lokal- og regionalpolitkar i dei åra, og det kjende ein rett og slett på kroppen. Difor kom 118 kommunar på ROBEK-lista.

Nestemann på talarlista, representanten Lars Myraune, hadde eit heilsides oppslag i Trønder-Avisa 15. oktober 2005, der han sa:

«Jeg sa det til Erna Solberg for lang tid siden at dersom regjeringen ikke forbedrer kommuneøkonomien, så taper vi valget.»

«Regjeringen har ikke hørt på mitt råd», sa Myraune i oppslaget i Trønder-Avisa, der overskrifta er: «Høyreordfører glad for skifte.»

Tydelegare kan det vel kanskje ikkje seiast at òg i Høgre sine eigne rekker såg ein at den kursen ein var inne på for kommunane, bar heilt gale av stad.

Representanten Trine Skei Grande snakka om grendademokrati, snakka nedlatande om dei mindre kommunane med ein arroganse som faktisk ikkje er vanleg frå den kanten – Trine Skei Grande plar ikkje vere arrogant – og snakka om Senterparti-konservatisme. Men det er faktisk Senterpartiet som har gått i bresjen for dei kommunesamanslåingane som har vore. Eg ser få Venstre-ordførarar som tek til orde for kommunesamanslåing. Me har ein i mitt fylke. Eg har ikkje høyrte at han har vore høgt på barrikadane for kommunesamanslåing. Det har heller ikkje Høgre-ordførarar eller Framstegsparti-ordførarar. Dei sit med hendene i fanget og ropar på at Stortinget skal ta tak. Det synest eg er ganske stussleg. Viss dei meiner at det er

så negativt for eigen kommune at dei ikkje vil setje det på dagsordenen sjølv, burde dei kanskje spørje seg sjølv om det er det dei skal bruke tida på dei næraste åra.

Representanten Hoksrud frå Framstegspartiet hadde ein svær tirade om samferdslepolitikken. Eg kan ikkje bruke meir av tida i dag til å melde meg fleire gonger, men eg vil berre seie at eg var i Vrådal i februar. Eg har køyrt Telemark både på kryss og tvers – for ikkje å seie heile landet på kryss og tvers – og sett mange både gode og dårlege vegar. Og det er ikkje slik at alt forfallet som er i vegsektoren, har kome under denne regjeringa si tid i statsråds-kontora. Me har lyfta budsjetta, og i fylkeskommunane er dei lyfta monaleg. Samferdsleramma er lyfta spesielt, men ikkje minst den generelle ramma som òg kan brukast til samferdsleinvesteringar. Og det gjer mange fylke. Ein brukar faktisk òg den generelle veksten i kommuneramma til å prioritere viktig infrastruktur i sitt fylke.

Lars Myraune (H) [14:46:47]: Jeg skjønner at det oppslaget i Trønder-Avisa om den tiden jeg var ordfører på Frosta, har fått et fint oppslag i Kommunaldepartementet, og jeg har hørt det referert til tidligere.

Det som fikk meg til å ta ordet i denne debatten, var da statsråden snakket så varmt om Leka. Nå kjenner jeg ordføreren på Leka ganske godt, og jeg vet jo hvorfor han avla Kommunaldepartementet et besøk for noen få uker siden. Det var ikke fordi nåværende regjering gir ham mer enn nok eller nok til å drifte kommunen. Det var nettopp fordi at han ikke så noen mulighet til å drifte kommunen med det denne regjeringa har gitt den. Så han har faktisk lukta på om han – ikke skulle taue Leka inn til fastlandet, men – skulle få tjenester fra fastlandet.

Jeg var ikke fornøyd med tildelingen i 2005. Det er helt korrekt. Men vi berget i alle fall kommuneøkonomien uten å innføre eiendomsskatt. Nå er det Senterparti-ordfører i bygda, og de innfører eiendomsskatt fordi de må. De får ikke tildelt nok til å drifte kommunen. Så jeg synes ikke det er riktig at statsråden skryter av at nå er det så meget bedre enn før. Det som er saken, er at ja, det har kommet mer penger til kommunene, men det store er at det er blitt så mange flere pålagte oppgaver til kommunene. Det er en belastning for veldig mange kommuner rundt omkring i Norge.

Når det gjelder kommunesammenslåinger, skal jeg ikke si så veldig mye om det. Det er en ganske vanskelig sak, og jeg skal innrømme at Senterpartiet i noen tilfeller har et poeng i den sammenhengen. Vi må huske på at vi må se på innbyggerne. Det er dem du skal serve. Det finnes en annen løsning. Jeg har bodd i Tyskland i mange år. Der hadde du forskjellige typer kommuner. Du hadde mindre kommuner med mindre ansvar, og du hadde store kommuner med stort ansvar. Det er på en måte det vi har gjort en god del av i Midt-Norge, hvor du har slått sammen kommuner, og hvor du har oppgaveløsning i fellesskap, og det er absolutt en måte å gjøre det på.

Siden dette er mitt siste innlegg i denne salen, vil jeg gjerne få lov å minne om mitt første innlegg. Der ga jeg uttrykk for at jeg håpet at i denne perioden kunne det gamle begrepet «all makt i denne sal» komme tilbake. Dette er

mitt siste innlegg, og jeg vil få lov å gi uttrykk for at jeg har registrert at all makt kom ikke tilbake i denne sal.

Øyvind Halleraker (H) [14:49:43]: Jeg skal forsøke ikke å trekke ut dette altfor langt, men det var nødvendig å ta ordet til deler av den historieskrivningen som ble gjort her.

Først til dette vanskelige spørsmålet om kommunesammenslåing, som også er blitt et mantra fra Senterpartiets talere i dag. Det undrer meg at ikke Senterpartiet i sin refleksjon rundt det iallfall ser at vi tross alt har et litt annet ansvar her og en annen tilnærming til det spørsmålet som rikspolitikere enn som lokalpolitikere. Det bør i hvert fall interessere såpass at man dveler ved tanken. Men kanskje er det nettopp erfaringen med regionreformen eller det som blir kalt forvaltningsreformen, og som endte opp med å flytte to tredjedeler av riksveiene over til fylkene og noe annet småtteri – det var det eneste som ble igjen etter den store regionreformen vi skulle få i Norge – som ligger bak.

Så til tallene som statsråden stadig kommer tilbake til. Jeg står med tall fra statsrådens egen proposisjon pluss TBU's rapport fra 2012, og de tallene som representanten Tetzschner har referert flere ganger, er helt i overensstemmelse med de tallene som står i disse rapportene. Der går det fram at det var smalhans i hele Kommune-Norge på hele 1990-tallet – gjennomsnittlig. Det var også tøffe år i 2001 og 2002, men deretter startet veksten igjen i kommunene. Så hadde den rød-grønne regjeringen et svært godt år i 2006, men etter det ligger man på samme nivå som Bondevik II-regjeringen.

Så er det også grunn til å stille det samme spørsmålet som jeg stilte representantene her i en tidligere debatt: Hvorfor er det blitt slik at gjelden har økt så kolossalt i kommunene? Hvorfor er det blitt slik at stadig flere kommuner tyr til eiendomsskatt som de helst ikke vil ta i bruk? Og hvorfor er det slik at vi hver eneste dag, nærmest, leser i avisene at innbyggerne ikke får det tilbudet de synes de har krav på? Selvsagt er det en forklaring på at det ikke står så godt til i kommunene som særlig representanter fra Arbeiderpartiet har sagt at det gjør, og som de er så stolte av her i dag.

Lars Peder Brekk (Sp) [14:52:34]: Representanten Trine Skei Grande og jeg er født i samme region, vi er namdalinger begge to, i hvert fall i utgangspunktet. Jeg bor fortsatt i Vikna, hun har flyttet til Oslo. Vi har et felles utgangspunkt, en felles kultur, men vi er jammen meg veldig forskjellige når det gjelder oppfatningen av hvordan vi skal videreutvikle demokratiet og spesielt lokaldemokratiet i dette landet.

Venstre sier at de ønsker bedre tjenester og mer lokaldemokrati. Det betyr større kommuner. Det betyr også selvsagt tvangssammenslåing, som ikke nevnes særlig direkte av dem som står på talerstolen her. Hvorfor tegner ikke Venstre kartet? Hvorfor forklarer ikke Venstre og de andre partiene hvordan de vil ha det kartet seende ut? Det er viktig for folk flest å vite hvem som blir omfattet av den typen tvangssammenslåing som Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre her snakker varmt for. Hvorfor tør ikke Fremskrittspartiet, Venstre og Høyre å høre på folk? Det bor fortsatt 1,3 millioner mennesker i de kommunene som iall-

fall Fremskrittspartiet har sagt at de skal tvangssammenslå. Hvorfor tør ikke Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre å høre på folk flest? Det er ganske brysomt – antakelig – at man rundt omkring i landet møter en situasjon der folk flest ikke ønsker å bli tvangssammenslått. De slår ring rundt kommunen de er beboere i, de er glad i de politikerne de velger, de oppfatter at de har gode tjenester stort sett rundt omkring i landet.

Og så kan vi selvsagt videreutvikle tjenestene, vi kan gjøre ting bedre, og det kan også være slik at enkelte steder skal man gjøre endringer i struktur, men på frivillig basis. Det som jeg lurer på, er fortsatt: Hvorfor går man bort fra å høre på folk flest, hvorfor skal det bestemmes i denne sal?

Til representanten Halleraker som sier at vi som rikspolitikere har et annet ansvar enn lokalpolitikere: Ja, Senterpartiet tror på lokalpolitikere.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [14:55:15]: For meg som senterpartist er det et gode å ha nærhet til dem som styrer. Jeg mener også det er et gode og en nødvendighet å ha nærhet til tjenester. Derfor blir det interessant å høre, når man har uslokkelig tro på at kommunesammenslåing skal føre til bedre tjenester: Hvordan skal det bli bedre når en som innbygger skal få lengre vei til dem som styrer og kanskje også lengre vei til tjenester? Det blir interessant å se hvordan Venstres retorikk om lokaldemokratiet skal gå sammen med Fremskrittspartiets ønske om mer statliggjøring av tjenester.

Det har vært økt satsing på kommunesektoren under den rød-grønne regjeringen – ingen tvil om det. Jeg husker veldig godt tilbake som lokalpolitiker da den tidligere kommunal- og regionalministeren, Erna Solberg, sto og møtte oss utenfor høyblokka utenfor statsministerens kontor og sa: ikke en krone mer til kommunene. Det er noe annet nå.

I 2012 var det 300 kommuner med vekst i folketallet. Det var 101 flere enn i 2005 da vi overtok. Innenfor det distriktspolitiske virkeområdet var det i 2012 180 kommuner med vekst i folketallet, mot 84 da vi overtok i 2005. Kommunene satser, de bygger velferden, de sikrer at det blir flere som jobber i skolen, de har bygd ut barnehager, de sikrer at vi får flere hender i omsorgen, de tar tak i satsing på næringsutvikling og bolyst og gjør en kjempegod jobb etter mitt syn. Det skal vi være stolte av. Da forundrer det meg at man er så negativ til det som skjer ute i landet, og sier at distriktspolitikken ikke virker, og at man skal omgjøre tjenester til staten. Jeg hørte representanten Siv Jensen si at man fjerner en del av de store oppgavene fra kommunene med tanke på helse og skole, så kunne kommunene konsentrere seg om de virkelig viktige oppgavene. Og hva er de viktige oppgavene? For meg og Senterpartiet er det å ha gode velferdstjenester nær folk – det er det som er det viktige, og det har den rød-grønne regjeringen levert godt på.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Presidenten tillater seg å minne om at det er 25 saker til på dagsordenen i dag.

Trine Skei Grande (V) [14:58:04]: Jeg merker meg, president, at det gjør presidenten hver gang jeg tegner meg.

Presidenten: Det var ikke meningen.

Trine Skei Grande (V) [14:58:09]: Det er slik at Venstre er for mer lokal makt. Dermed vil det bli kortere vei til makten enn det er under dagens regjering. Hvis man flytter makt fra staten ned til kommunale ledd, blir det kortere ledd sjøl om det kanskje blir en og en halv kilometer lenger til kommunestyremøtet.

Vi mener at vi lytter til de kommunene som jobber med dette, og det er faktisk en del ordførere i Venstre som også jobber med å få til større regioner rundt seg. En av dem som jobber aktivt med det, er f.eks. ordføreren vår i Hurdal, som ser at han ikke klarer å bygge opp fagmiljøet godt nok, han klarer ikke å løfte de store investeringene man trenger hvis man ikke er flere til å gjøre det, for det er nemlig slik at folk flest vil ha gode tjenester. Vi vil ikke ha tvangssammenslåing, vi vil at kommunene skal få mer makt og da få muligheten til å lage de regionene. Det har vi sett at de klarer i andre land.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [14:59:22]: Den kommunestrukturen vi har i dag, ble satt tidlig på 1960-tallet. Da var det ventetid på å få telefon, og bil var ikke akkurat allemannseie. Så har det skjedd en liten utvikling på de årene. Samfunnet har blitt mer moderne, og avstandene har blitt kortere.

Når Fremskrittspartiet foreslår å endre kommunestrukturen og få færre og større kommuner, er det for å bedre fagmiljøene for de små kommunene som i dag ikke klarer å utføre de tjenestene de skal utføre. Samtidig ønsker vi at nye oppgaver skal tilføres kommunene fra staten og fylkeskommunen, slik at du får et bedre lokaldemokrati, at kommuner får reelle oppgaver å jobbe med, og ikke minst at de også får ressurser til å jobbe med disse.

Nå er det sånn at KS også er positiv til sammenslåing. Mange kommuner er positive til sammenslåing – bare det ikke gjelder deres egen kommune. Nesten samtlige kommuner ser at det trengs endringer i kommunestrukturen i dag, og er villige til å se på endringer, men de er som sagt litt mer skeptiske når det gjelder deres egen kommune.

At Senterpartiet ikke er store tilhengere av kommunesammenslåing, har jeg forståelse for. Et parti som har partiprogrammet sitt skrevet i runer, er ikke akkurat et parti som ser på utvikling og modernisering som det helt store. Men det som er viktig med kommunesammenslåinger, er at du allikevel får nærhet til tjenester, og du får et større og bedre fagmiljø.

Så er det en ting som ofte blir vektlagt; at du skal ha nærhet til rådhuset. Spør innbyggerne: Hvor mange ganger i året er du på rådhuset? Hvor mange ganger besøker du visse tjenester i kommunen? Spør også innbyggerne: Hvor går kommunegrensene dine – mellom deg og nabokommunen? Svaret uteblir veldig ofte. Det er det som er viktig. Det er veldig mye hjertet som styrer denne debatten, og så tenker en ikke på konsekvenser og hva som kan bli bedre med en kommunesammenslåing.

Det som er viktig, er at kommunene får nye oppgaver, at de får penger som følger med disse oppgavene, og at de får et bedre og større fagmiljø, slik at de kan gi en mye bedre tjeneste til innbyggerne i kommunen.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Liv Signe Navarsete [15:02:04]: Det er interessant å lytte til innlegg om kommunestruktur, for det viser ei haldning til innbyggjarane i dei mindre kommunane som eg skulle ynskje at dei innbyggjarane sjølve hadde sete og lytta på. Då hadde dei kanskje fått eit noko anna syn enn dei har på enkelte parti.

Dagens kommunestruktur er jo ikkje noko stort problem. Me har ikkje spesielt mange, og me har heller ikkje spesielt små kommunar i Noreg, samanlikna med andre land. Ei storstilt sanering av kommunar endrar ikkje den norske geografien – dersom ein ikkje vil flytte folk eller tenester.

Eg ynskjer at me skal byggje bruer og vegar til folk der dei bur, ikkje som førre regjering, som brukte det som lokkemiddel for at ein skulle slå seg saman. Stakkars folk i Bjarkøy – me såg korleis det gjekk – det har ikkje vorte mykje bru, men dei slo seg saman med Harstad.

Nyleg kom tal frå innbyggjarundersøkinga til Difi, som synta at brukarar av kommunale tenester i mindre kommunar er meir fornøgde med tenestene dei får, enn dei er i større. Men ut frå det som har vore sagt her i dag, vil eg tru at dei same representantane meiner at desse innbyggjarane ikkje har vett nok til å skjønne at dei burde vore meir misnøgde med tenestene dei får.

Me har teke grep for å kartleggje kompetanseutfordringar i kommunesektoren. Me fekk nyleg ein rapport om kompetansesituasjonen, og utgreinga syner at dagens kunnskap gir relativt liten grad av innsikt i korleis kommunane står rusta til å møte sentrale utviklingstrekk. Difor følgjer me opp det me gjer i direkte kommunikasjon med kommunane og gjennom meir forskning. Me er opptekne av at vi skal ha god kompetanse i kommunane, men òg den kompetansen som finst i norske kommunar i dag, vert veldig undervurdert.

Så håpar eg at me iallfall gjennom valkampen, om ikkje før, får vite kva for store oppgåver Venstre vil leggje til kommunane. Ein snakkar veldig mykje om makt og oppgåver til kommunane. Det ville òg vere interessant å få vite litt meir konkret kva det skal vere, og korleis ein vil få gjennomslag for dei forslaga saman med Framstegspartiet, som både her og andre stader gir tydeleg uttrykk for at dei vil sentralisere makt, ifrå kommunane til staten.

Ser me debatten her i samanheng med innstillingane som vart gjorde til distrikts- og regionalmeldinga og Nasjonal transportplan, der Høgre og Framstegspartiet meir eller mindre vil avvike distriktpolitikken, gjer det meg ganske uroa for norske distrikt dersom dei skulle få makt i neste periode.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har hatt

ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heidi Greni (Sp) [15:05:02]: Jeg hadde ikke tenkt å forlengte debatten, men når representanten Morten Ørsal Johansen kunne fortelle at avstandene har blitt så mye mindre, må jeg virkelig ta fram kommunekartet som stortingskandidaten fra Fremskrittspartiet i Sør-Trøndelag tegnet i forkant av landsmøtet til Fremskrittspartiet.

Der var Holtålen, Røros, Tydal og Selbu kommuner sammenslått til en kommune – ikke noen stor enhet folketallsmessig, vi har fortsatt ikke passert 20 000 innbyggere, men kommunen blir da godt og vel like stor som Vestfold fylke. Det som kompliserer dette lite grann, er at to av kommunene ligger i Neadalsfjøret, og de andre to kommunene ligger i Gauldalen. Da har man sett helt bort fra geografi – som jeg håper kandidaten fra Sør-Trøndelag har et visst kjennskap til – og det vil fremdeles ta i hvert fall tre timer å kjøre fra den ene enden av kommunen til den andre.

I tillegg skulle visst kommunesenteret ligge på Røros. Jeg er ikke helt overbevist om at selbyggene deler den tanken. De har aldri hatt en bo- og arbeidsregion som har hatt noe med den regionen å gjøre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

S a k n r . 3 [15:06:14]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjer-mund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om å styrke norsk språk i offentlig tjenesteutøvelse (Innst. 392 S (2012–2013), jf. Dokument 8:36 S (2012–2013))

Lise Christoffersen (A) [15:06:48] (ordfører for saken): I denne saken ber Fremskrittspartiet regjeringen om å sikre at utenlandske borgere som ansettes i offentlig sektor, har gode nok norskkunnskaper til å sikre god kvalitet og hindre misforståelser i møtet mellom brukerne av offentlige tjenester og de ansatte i offentlig sektor. Spesielt framheves viktigheten av god kommunikasjon med helsepersonell, men også i barnehager og skoler og innen kollektivtransporten.

Fremskrittspartiet har reist saken tidligere i denne stortingsperioden, gjennom et skriftlig spørsmål til fornyings-, administrasjons- og kirkeministeren. Komiteen ba også om ministerens uttalelse i denne saken. Hun svarte nå, som i forrige runde, at det er den enkelte virksomhet som selv har ansvaret for å rekruttere kvalifiserte medarbeidere til ledige stillinger og vurdere hvilke krav som skal stilles, bl.a. til norskkunnskaper.

Samtidig viser hun til at det etter 1. september i år vil bli innført obligatoriske prøver for dem med rett og/eller plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Slik dokumentasjon vil være nyttig for arbeidsgivere som skal rekruttere nye medarbeidere. Språkopplæring vil dessuten være ett av flere tiltak i den kommende handlingsplanen for bedre bruk av innvanderes kompetanse i arbeidslivet.

Det skal vurderes å innføre språkkrav til enkelte faggrupper i helsevesenet. Det er avsatt penger på inneværende års budsjett til språkopplæring for helsefagarbeidere. Det er utarbeidet en veileder for tilsetting av helsepersonell, der viktigheten av språkkunnskaper understrekes.

Komiteen deler forslagsstillernes syn på at det å beherske norsk er viktig for å sikre god kvalitet i offentlig tjenesteyting, men de øvrige partiene er enige med statsråden i at dette må være den enkelte arbeidsgivers eget ansvar, enten det er statlige eller kommunale arbeidsgivere. Flertallet, som består av alle de andre partiene, innstiller derfor på at forslaget om at dette skal være et statlig, overordnet ansvar, avvises. Jeg forutsetter at Fremskrittspartiet selv tar opp de forslagene de har fremmet i saken.

Avslutningsvis vil jeg også framheve et poeng som flertallet i saken har nevnt i sine merknader. Når forslagsstillerne viser til at innvandringen til Norge påvirker sammensetningen av ansatte i offentlig sektor, skal en heller ikke glemme at det også gjelder brukerne av offentlige tjenester. Det at ansatte også behersker andre språk og kjenner andre kulturer enn den norske, er også en ressurs som øker kvaliteten i de tjenestene som ytes.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [15:09:54]: La meg begynne der saksordføreren sluttet, nemlig med at det er positivt at vi har ansatte i offentlig tjeneste som også behersker andre språk. Det er jeg helt enig i, men når de bare behersker andre språk, er det ikke riktig så positivt. Det er en forutsetning at når en er i offentlig tjeneste i Norge, må en kunne snakke norsk og kommunisere både med kollegaer og med brukere av tjenesten.

Det har i media gjennom lang tid vært nevnt situasjoner der brukere av offentlige tjenester blir møtt med ansatte som ikke behersker norsk språk godt. Vi har eksempler på fastleger som ikke klarer å kommunisere, som ikke klarer å forstå hva pasienten mener, og som da heller ikke klarer å formidle til pasienten hva som eventuelt skal skje. Dette har vi flere eksempler på.

Så har vi en del eksempler på barnehageansatte. Det har framkommet klager fra foreldre som ikke klarer å kommunisere med de ansatte i barnehagen der barna deres går. De klarer ikke å få formidlet det som skal sies om barnet som eventuelt er spesielt, og de får heller ikke tilbakemeldinger fra de ansatte, fordi de ansatte ikke klarer å kommunisere.

Vi har også eksempler på sykepleiere som har problemer med språket, og spesielt når det gjelder leger og sykepleiere, skaper dette en del situasjoner som ikke bare er ubehagelig, men som kan bli direkte farlige. Vi har eksempler på feilmedisinering, og vi har eksempler på kommunikasjon som har gått så feil at det faktisk har vært fare for liv.

Når vi har slike situasjoner, og vi ikke er villig til å se på om vi kanskje bør ha en nasjonal norm, et nasjonalt mål, nemlig at de som skal jobbe i offentlig sektor og ha kommunikasjon med brukere, skal kunne gjøre seg forstått på norsk, så har vi et problem i Norge.

Dette dreier seg ikke om hvorvidt en sykepleier kommer fra Moldova eller fra Romania. Det er ingen krav til dem som kommer fra Europa – innenfor EØS-områ-

det – men når vi bruker Moldova og Romania som eksempel, er det fordi de snakker rumensk i begge land. For moldoveren er det et krav om å kunne norsk når en skal jobbe i Norge, men for rumeneren er ikke dette et krav. Jeg skjønner ikke logikken i det, og det tror jeg heller ingen andre gjør.

Vi har et annet eksempel, som er skremmende. Det gjelder meddommere i norske rettsaler som ikke klarer å forstå hva saken dreier seg om, men som er med og fatter avgjørelser i saker som går direkte på personer, og som er med og dømmer eller frikjenner folk. Når disse meddommerne ikke klarer å forstå det norske språk, sier det seg selv at det svekker rettssikkerheten til den enkelte. Slik kan vi ikke ha det. Det er en forutsetning å ha gode kunnskaper om norsk språk for å kunne arbeide og virke i Norge. Det er en forutsetning å kunne kommunisere – med naboer, med kollegaer, med kunder eller med brukere av private og offentlige tjenester. Dårlige norskkunnskaper kan forårsake skade – faktisk fatale skader – og det kan uthule rettssikkerheten. Det kan skape farlige situasjoner og misforståelser, som kan ramme en tredjepart. Det er rett og slett dårlig HMS-arbeid.

Her har den enkelte virksomhet et ansvar. Det er det ingen tvil om, og det er jeg enig i. Men vi som politikere har også et ansvar, fordi det som går godt i offentlig sektor, og det som går mindre godt, slår tilbake på oss.

Hvis flertallet ikke går inn for de forslagene som Fremskrittspartiet herved fremmer, gjør vi verken utenlandske ansatte i offentlig sektor, brukerne eller samfunnet en tjeneste. Vi gjør dem en bjørnetjeneste – som kan få uheldige følger – og jeg vil kalle det en ansvarsfraskrivelse.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Rigmor Aasrud [15:14:38]: Saksordføreren har redegjort for sakens realiteter, og saken har vært drøftet i denne salen tidligere.

Jeg er enig i at det er viktig at det i møte mellom brukerne av offentlige tjenester og offentlig ansatte ikke er språklige hindringer for å forstå det partene sier.

I dag er brukerne av offentlige tjenester mer mangfoldige enn tidligere, og den språklige bakgrunnen deres er derfor også mer variert. Det betyr at offentlig ansatte med variert språkbakgrunn bidrar til likeverdige tjenester til hele spekteret av befolkningen.

Forslagsstillerne viser til media, hvor det framkommer opplysninger om at det er sviktende norskkunnskaper blant helsepersonell. La meg først understreke at det er mye helsepersonell fra utlandet som bidrar til at vi har nok helsepersonell i Norge, og mange av dem gjør en uunnværlig jobb i det offentlige helsevesenet. Derfor har Helse- og omsorgsdepartementet vurdert tiltak for å styrke kvaliteten på fremmedspråklige helsearbeidere. Språkopplæring vil være et sentralt tema i det arbeidet. Språkferdigheter i offentlig pleie- og omsorgstjeneste er en del av totalvurderingen når en ansetter folk.

Helse- og omsorgsdepartementet har utarbeidet veilederen «Gode rutiner – gode tilsettinger. Veileder for ar-

beidsgivere i helsetjenesten ved tilsetning av helsepersonell». Her presiseres det at arbeidsgiver alltid bør foreta intervju og innhente referanser for å sikre at den som tilsettes, har tilstrekkelige norskkunnskaper for stillingen.

Fra 1. september 2013 innføres en regel om at innvandrere som har rett og/eller plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, må gjennomføre obligatoriske avsluttende prøver. Kandidatene får dermed dokumentert sine norskkunnskaper.

Helse- og omsorgsdepartementet har i statsbudsjettet for 2013 avsatt 3 mill. kr til en satsing på kvalifisering av fremmedspråklige til helsearbeiderfaget – det inkluderer også språkopplæring.

En forutsetning ved enhver ansettelse er at den som ansettes, har gode nok norskkunnskaper til å kunne utføre arbeidet sitt på en god måte. Den enkelte virksomhet har ansvaret for å rekruttere medarbeidere og sikre at disse har tilfredsstillende norskkunnskaper.

Det er viktig at virksomhetene vurderer kravene til norskkunnskaper med utgangspunkt i virksomhetens behov. Språkferdigheter vurderes som en del av totalvurderingen ved ansettelser, hvor bl.a. intervju, referanseinnhenting og ulike tester er av stor betydning.

Imidlertid kan lov og forskrift stille bestemte krav til kompetanse for disse yrkene.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet arbeider nå med en handlingsplan for bedre bruk av innvandreres kompetanse i arbeidslivet. Planen omfatter også språkopplæring.

Ansatte i offentlig sektor har varierende grad av kontakt med brukere, og kravet til kunnskaper i norsk vil være forskjellig. Virksomhetene har ansvar for å iverksette nødvendige tiltak for kompetanseutvikling, dvs. også eventuelt behov for språkopplæring.

Forslagsstillerne ber regjeringen fremme de nødvendige forslag om krav til at utenlandske borgere som ansettes i offentlig sektor, har tilfredsstillende kunnskaper i norsk språk, og at utenlandske ansatte i offentlige virksomheter får tilfredsstillende språkopplæring.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet er den sentrale arbeidsgivermyndighet i staten. Vi kommer ikke til å fremme forslag om generelle krav til norskkunnskaper som skal gjelde alle ansatte i offentlig sektor, og iverksette generelle tiltak for språkopplæring for utenlandske ansatte i offentlig sektor. Jeg mener den enkelte virksomhet er nærmest og best til å vurdere behovene og de aktuelle kandidatene.

La meg avslutningsvis nevne noe som forunderer meg litt. Fremskrittspartiets medlemmer understreker ofte i ulike sammenhenger – senest registrerte jeg det i den debatten vi akkurat nå har lagt bak oss – at det er for mye byråkratisering i statlig forvaltning. De snakker om hvor viktig det er med mindre pålegg, mindre sentralisering og større handlingsrom for både private og offentlige virksomheter. Men jeg skjønner at i denne saken har de liten tiltro til de statlige virksomhetenes egen vurderingsevne, og til at virksomhetene selv kan vurdere språkferdighetene til sine ansatte.

Jeg er av den oppfatning at rigide krav og regelverk

knyttet til de ansattes språkkunnskaper kan føre til at virksomhetene mister verdifull kompetanse som samfunnet på mange områder er avhengig av.

Gjermund Hagesæter (FrP) [15:20:22]: Statsråden var inne på at ho ikkje kunne skjønne kvifor Framstegspartiet fremjar eit slikt forslag, sidan vi var imot byråkrati. Vi er imot byråkrati, men det å vareta innbyggjarane sine interesser og sikre – og førebyggje – at det ikkje er kommunikasjonsvikt mellom lege og pasient, mellom sjukepleiar og pasient osv. er det viktigaste her. Vi set innbyggjarane i sentrum.

Vi kan ikkje sjå at dette er noko byråkrati. Eg trur at dersom ein held fram med det alle desse eksempla på kommunikasjonsvikt, viser – overalt, i barnehage og på forskjellige stader – vil det skape større utfordringar enn om ein innfører eit slikt krav som dette.

Derfor kjem vi med to forslag. Det eine er at utanlandske borgarar som blir tilsette i offentlig sektor, har tilfredsstillende kunnskapar i norsk språk. Det synest eg er eit minimum, slik at dei kan kommunisere på ein trygg måte. Og så seier vi også at regjeringa må setje i verk tiltak for utanlandske tilsette i offentlege verksemdar slik at dei oppnår eit tilfredsstillende kunnskapsnivå i norsk språk.

Her kan ikkje regjeringa sitje og fråskrive seg alt ansvar. Dette er ein alvorleg situasjon. Vi har meir enn nok eksempel frå media på at det har vore kommunikasjonsvikt, og då kan ikkje regjeringa berre distansere seg frå dette problemet. Då må vi ta initiativ her og sikre at innbyggjarane kan møte opp hos offentlege tenestefolk og vente å kunne kommunisere på norsk på ein god og trygg måte utan at det blir kommunikasjonsvikt som i verste fall kan medføre fare for liv og helse.

Aksel Hagen (SV) [15:22:48] (komiteens leder): Dette er interessant. Vi har akkurat det samme ordskiftet nå som det vi hadde under debatten om kommuneproposisjonen. Hvis temaet er innbyggernes interesser, sier Fremskrittspartiet at svaret må være stat. Gjermund Hagesæter har en formulering nå som er identisk med den han har hatt minst et par tre ganger under debatten i forrige sak.

Det er veldig klargjørende for alle de andre partiene at lokaldemokratiet for Fremskrittspartiet ikke strekker seg langt nok til å inkludere en forståelse for å ta innbyggernes interesser alvorlig. Så Fremskrittspartiet er statspartiet – det statsregulerende, byråkratiserende partiet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [15:23:41]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2013 mv. (Innst. 505 S (2012–2013), jf. Prop. 165 S (2012–2013))

Aksel Hagen (SV) [15:24:04] (komiteens leder og ordfører for saken): Sakens realiteter er som følger: Det fore-

ligger en proposisjon. Her har det forut for den proposisjonen foregått noen forhandlinger, som ble innledet 12. april. Den 30. april la staten fram endelig tilbud. Hovedsammenlutningene aksepterte tilbudet samme dag.

Dette ble en lett oppgave for komiteen å ta tak i. Vi har under punkt 2, Komiteens merknader, ingen merknader. Vi slutter oss til forslaget. Til punkt 3, Komiteens tilråding, har vi heller ingen andre merknader – eller retttere sagt står det vel «ingen merknader». Slik sett rår vi Stortinget til å gjøre det vedtaket som her er referert til.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 5 og 6 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [15:25:05]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om samtykke til inngåelse av avtale mellom Norge og EU om vilkårene for Norges deltagelse i Det europeiske støttekontoret på asylfeltet (EASO) (Innst. 460 S (2012–2013), jf. Prop. 140 S (2012–2013))

Sak nr. 6 [15:25:25]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om fellesnordisk landinfo (Innst. 462 S (2012–2013), jf. Dokument 8:67 S (2012–2013))

Lise Christoffersen (A) [15:25:59] (ordfører for sakene nr. 5 og 6): I den første saken behandler Stortinget et forslag fra regjeringen om at Norge skal inngå en avtale med EU, der vi får muligheten til å slutte oss til Det europeiske støttekontoret for asylsaker, EASO. Kontoret er lokalisert til Malta. Det er en enstemmig komite som slutter seg til forslaget. Saken har også vært til uttalelse i utenriks- og forsvarskomiteen, som sluttet seg til utkastet vårt til innstilling. Også deres tilslutning var enstemmig.

Komiteen valgte å avstå fra å avholde høring i saken. Begrunnelsen for det er at komiteen allerede 8. juni 2010, da vi behandlet Meld. St. 9 for 2009–2010 om norsk flyktning- og asylpolitikk i et europeisk perspektiv, ga vår tilslutning til at tilknytning til EASO skulle være et prioritert tiltak i oppfølging av meldingen.

Forslag til avtale foreligger nå. I saken blir det redegjort for de enkelte bestemmelsene i avtalen om Norges deltakelse. Det er satt av midler i budsjettet for 2013. Samarbeidet innen EASO er til fordel for alle. Støttekontoret skal bidra til et tettere samarbeid mellom EU-landene på asylfeltet og oss assosierte. Informasjons- og erfaringsutveksling blir en viktig del av samarbeidet. Land som mottar mange asylsøkere, skal bli bedre i stand til å håndtere søknadene, bl.a. ved å få tilgang til egne asylstøtteam som etter anmodning kan settes inn i kortere perioder. Det kan

også vi komme til å nyte godt av. Det skal samarbeides om aktiviteter og kunnskapsformidling når det gjelder opprinnelsesland. Det skal sørge for at søknadene behandles på en betryggende måte. Det vil tilføre oss verdifull oversikt over utviklingen i asylankomstene i Europa og styrke Dublin-samarbeidet. Det legges også opp til et tett samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger.

Avtalen vil komme alle de samarbeidende landene til gode, men det viktigste er likevel at dette samarbeidet vil bidra til å høyne standarden på asylfeltet i hele Europa og sikre at internasjonale konvensjoner og avtaler overholdes. Det er aller viktigst for dem som søker asyl. Kompetanse om mottaksforhold, saksbehandling og sårbare grupper er blant de temaene som framheves.

Komiteen anbefaler derfor at Stortinget samtykker til at avtalen inngås på det grunnlaget som er framforhandlet.

I den andre saken fremmer Venstre forslag om at det bør opprettes en felles skandinavisk eller nordisk landinfo i utlendingsforvaltningen. Hensikten med forslaget er å øke kvaliteten i saksbehandlingen i utlendingssaker. Når en samlet komité innstiller på at forslaget ikke bifalles, er det ikke fordi vi er uenig i hensikten med det, for den er god. Det handler om å utnytte hverandres kompetanse på tvers av landegrensene. Det handler også her til syvende og sist om å ivareta rettssikkerheten til dem som søker beskyttelse i Norge. Oppdatert informasjon om situasjonen i opprinnelseslandet er helt vesentlig i så måte. Det er Landinfos oppgave å sørge for at slik informasjon er tilgjengelig.

Når komiteen likevel ikke bifaller forslaget, er det fordi det allerede er etablert et tett samarbeid mellom Landinfo og de nordiske søsterorganisasjonene, slik statsråden opplyser i sitt brev til komiteen. Samarbeidet omfatter alt fra jevnlig fagmøter, utveksling av årlige planer, samordning av temaene for informasjonsinnhentingsreiser og felles reiser. I forrige sak behandlet vi samtykke til at Norge slutter seg til det formaliserte samarbeidet i Det europeiske støttekontoret på asylfeltet.

Også her er det allerede, før vi kommer så langt som til å inngå en avtale, utviklet et omfattende samarbeid, og heretter skal vi altså delta fullt ut. Informasjonsutveksling er en viktig del av dette samarbeidet i Europa. Det nevnte jeg innledningsvis. Det samme er etterprøving og bruk av landinformasjonen. I tillegg skal støttekontoret lage analyser som kan bidra til mer enhetlige vurderingskriterier de europeiske landene imellom. Et siste poeng er at EASO også skal samarbeide tett med FNs høykommissær for flyktninger.

Komiteen støtter altså hensikten bak forslaget, men en samlet komité deler statsrådets vurdering av at opprettelsen av enda en formell struktur nå neppe vil bidra til ytterligere gevinster.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Trine Skei Grande (V) [15:31:08]: Jeg kommer ikke til å kommentere den første saken, der er jeg helt enig i det som ligger i innstillinga fra komiteen. Men jeg har lyst til å ta opp forslaget, vårt opprinnelige. Jeg vet at vi i dag ble

10 minutter for seine, vi har rukket det med de 287 andre forslagene vi har fremmet de siste to ukene, men jeg har skjønnet at presidentskapets innstilling er at vi sjøl med noen minutters forsinkelse skal klare å få behandlet det.

Grunnen til at vi har fremmet dette forslaget, er to typer tilbakemeldinger. Det er tilbakemeldinger fra de ansatte i UDI, som jobber med denne typen områder, som sier at det å ha en inngående innsikt ikke bare i hva som skjer i alle land, men i hva som skjer i alle regioner og alle land, er en ganske krevende jobb, og at det tar lang tid fordi det er et stort fagområde. For Venstre er det viktig at asylsøknader tar kort tid. Alt vi kan gjøre for å sørge for at behandlingstida blir kortere, er bra, ikke bare på grunn av de problemene det fører til at folk blir værende lenge i Norge uten en avklaring, men også fordi det er mye bedre for folk å få en rask avklaring på framtida si.

Den andre tilbakemeldinga vi har fått, er fra dem som jobber med denne gruppa asylsøkere, som syns at det av og til ikke er optimale kunnskaper om de landene man uttaler seg om. Vi har en god del eksempler i avslag som viser at det er en del manglende kunnskaper om de landene det er snakk om. Jeg skjønner at det er vanskelig å holde oversikt over et så komplekst saksområde med så store endringer. Derfor mener vi at man kunne ha utviklet en felles base på nordisk nivå for å få det til, ut fra innspill både fra dem som jobber med det, og fra dem som jobber med den typen søknader.

Så vi tar opp vårt forslag igjen. Vi syns det er godt, og vi kommer til å jobbe for å få til det i de andre posisjonene vi kan få, for å presse på.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 5 og 6.

Sak nr. 7 [15:33:16]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal om egen lovrådgiver for Stortinget (Innst. 491 S (2012–2013), jf. Dokument 8:120 S (2012–2013))

Per-Kristian Foss (H) [15:33:55]: Presidentskapet ser det som svært viktig at lovforslag som blir fremsatt av stortingsrepresentantene, blir gjennomgått og kvalitetssikret av faglig kompetente instanser, både når det gjelder lovtekniske forhold, forholdet til Grunnloven og forholdet til andre rettsregler. Et klart flertall i presidentskapet mener det er gode muligheter for slik bistand også med dagens organisering av lovarbeidet. Alle lovforslag – både de som er fremsatt av regjeringen i en proposisjon, og de som er fremsatt av representantene – blir gjennomgått og korrekturlest av Stortingets administrasjon og kvalitetssikret også når det gjelder det lovtekniske. Representantene har også mulighet til å henvende seg til Stortingets administrasjon for juridisk og lovteknisk bistand med utforming av lov-

forslag i forkant av at de blir fremsatt. Denne ordningen benyttes bare tidvis.

Representantene har også mulighet til å be Stortingets administrasjon om å utrede juridiske og andre faglige problemstillinger i forbindelse med et lovarbeid. Utredningsseksjonen kan f.eks. fremskaffe bakgrunnsinformasjon og utrede juridiske konsekvenser av et lovforslag. Utredningsseksjonen har imidlertid begrenset kapasitet. Dette har en ressursmessig side og må ses i sammenheng med at lovgivningsaktiviteten på Stortinget kan variere ganske sterkt gjennom året, og fra år til år. Jeg vil kanskje legge størst vekt på det siste. Sagt på en annen måte, og mer direkte – aktiviteten har en tendens til å henge sammen med et nær forestående valg. Derfor er kapasiteten selvfølgelig ikke alltid tilpasset aktiviteten i Stortinget. Etter flertallets mening må derfor behovet for styrking av administrasjonens utredningskapasitet vurderes jevnlig i forbindelse med behandlingen av Stortingets eget budsjett.

Presidentskapets flertall mener at det ikke er ønskelig å bygge opp et utredningsapparat i Stortingets administrasjon som et fullverdig alternativ til det regjeringen har til disposisjon. La meg si det slik: Det vil være en ganske vesentlig bemanningsmessig oppgave. I norsk konstitusjonell praksis er det regjeringen som legger frem de langt fleste lovforslag. Regjeringen har derfor bygget opp et omfattende utredningsapparat for bl.a. å kunne oppfylle opplysningsplikten overfor Stortinget etter Grunnloven § 82.

Også den juridiske kvalitetssikringen av lovforslag er i vår konstitusjonelle praksis lagt til regjeringen, i hvert fall siden opprettelsen av et eget lovkontor, som det het den gang, i Justisdepartementet i 1885. Dette kontoret, senere Lovavdelingen, skulle ha et hovedansvar for de juridiske og tekniske sidene ved lovarbeidet. Selv om Lovavdelingen ble organisert som en enhet i et departement, formelt underlagt statsrådets styringsrett og konstitusjonelle ansvar, har det vært lagt til grunn at avdelingen gir sine juridisk-faglige vurderinger uavhengig av departementets politiske ledelse.

Oppfatningen av Lovavdelingen som faglig uavhengig i lovgivningsspørsmål kommer også til uttrykk ved at Stortinget eller en stortingskomité ber om lovteknisk bistand. Det er sjelden at anmodninger om slik bistand, i et rimelig omfang, ikke blir etterkommet.

Etter fast praksis har komiteene også mulighet til å stille skriftlige spørsmål til fagstatsråden om en sak som komiteen har til behandling, herunder anmodninger om lovteknisk bistand. Stortingets presidentskap har ved flere anledninger påpekt at det er av stor betydning for Stortingets lovgivende virksomhet at departementene etterkommer slike anmodninger fra komiteene og partigruppene om lovteknisk bistand. Men det må også vises forståelse for at departementene ikke kan imøtekomme slike anmodninger hvis det kreves et særdeles omfattende arbeid, og – jeg vil legge til – hvis det krever politiske vurderinger utover det en lovavdeling naturlig kan foreta.

Etter flertallets vurdering er det samlet sett gode muligheter for å få juridisk og lovteknisk bistand i forbindelse med utarbeidelse av lovforslag i partigruppene eller komi-

teene, enten i Stortingets administrasjon eller ved å rette en anmodning om det til regjeringen. Presidentskapets flertall ser derfor liten grunn til å styrke Stortingets utredningskapasitet på permanent basis med sikte på lovteknisk assistanse. Presidentskapet vil foreslå at representantforslaget derfor ikke bifalles.

Øyvind Korsberg (FrP) [15:39:11]: La meg starte med å vise til merknadene og forslaget som ligger i innstillingen.

Det som er utgangspunktet her fra forslagsstillerne, er å styrke Stortinget som lovgiver. Som Foss helt riktig sier, bruker man i stor grad Lovavdelingen i Justisdepartementet i dag, og til saker som ligger til behandling i Stortinget, fungerer det stort sett greit.

De gangene det ikke har fungert optimalt, er når stortingsrepresentanter på eget initiativ ber om assistanse for å utarbeide et lovforslag. Det har vært tatt opp tidligere i denne sal ved Morten Ørsal Johansen bl.a. Noen lovforslag og det arbeid som skal gjøres, er mer krevende enn andre. Da er det etter mitt syn problematisk når man ikke får nødvendig assistanse.

Så er det sånn at juridiske spørsmål kan få ulike svar. Lovavdelingen i Justisdepartementet bistår mye, men det er ikke til å legge skjul på at også Lovavdelingen i Justisdepartementet har gjort en del feilvurderinger i det siste. Det har jeg skrevet i innstillingen, tre konkrete saker, og den fjerde er muligens underveis. Det er den saken vi behandlet om medieeierskapsloven i Stortinget på mandag, der man har fått en helt annen konklusjon fra Schibsted, som har brukt jurister, enn det Lovavdelingen i Justisdepartementet har kommet til. Hva som blir utfallet av det, er det for tidlig å konkludere med, men det viser bare at det ikke er Lovavdelingen i Justisdepartementet som sitter med fasiten i alle saker. Jeg tror også det blir vanskelig å finne ett miljø som sitter med alle svar, men det som er utgangspunktet for forslagsstillerne, er å styrke stortingsrepresentantenes mulighet for å komme med gode og ikke minst riktige lovforslag.

Så er det ikke sånn som flertallet i presidentskapet skriver i sine merknader helt til slutt, at det er

«liten grunn til å styrke Stortingets utredningskapasitet på permanent basis med sikte på lovteknisk assistanse».

Det som skrives i forslaget, er at man skal nedsette et utvalg for å vurdere hvordan man på best måte kan legge til rette for stortingsrepresentantene. Det som er mitt utgangspunkt, og også forslagsstillerens utgangspunkt, er rett og slett å få de beste verktøyene som er mulig å oppdrive, selvfølgelig innenfor rimelighetens grenser, overfor stortingsrepresentanter. Det føler vi ikke blir ivaretatt i dag, og det følte vel heller ikke en stor del av opposisjonen på mandag da vi behandlet saken om medieeierskapsloven, der det helt åpenbart kom fram at vi får et lovforslag fra Kulturdepartementet, behandlet i kulturkomiteen, og har verken kapasitet eller kompetanse til å vurdere det juridiske rundt det, og spesielt når det blir tidspress i så måte.

Det er sånn at Stortinget forholder seg til regjeringen og ikke nødvendigvis til Lovavdelingen i departementet.

Til slutt tar jeg opp forslaget som jeg har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg har tatt opp det forslaget han refererte til.

Akhtar Chaudhry (SV) [15:43:46]: Den formelle makten i Norge er delt i tre: mellom storting, regjering og domstolene. Forutsetningen for en slik tredeling er at det er en viss grad av autonomi i hver av disse institusjonene. Det betyr at domstolene skal fatte sine beslutninger på de lovene som er laget, uten innblanding fra politikerne nderveis. Det betyr at regjeringen er den som forbereder og legger fram saker for Stortinget. Og det betyr at Stortinget er suveren til å vurdere de sakene som regjeringen legger fram, og til å vedta lover.

Det er ikke vanntette skott mellom disse tre pilarene. Det er f.eks. regjeringen som peker ut høyesterettsdommere, som skal dømme etter de lovene som Stortinget har vedtatt. Og ikke minst: Stortinget kan selv ta initiativ til å utforme og vedta lover, uavhengig av regjeringen, enten gjennom representantforslag eller gjennom behandlingen av regjeringens saker. I begge tilfeller står Stortinget fritt til å vedta akkurat de lover som Stortinget mener landet trenger, uavhengig av regjeringen.

Men denne autonomien forutsetter en lovkompetanse. Den lovkompetansen har ikke Stortinget som institusjon i dag. I dag er det kun regjeringen som besitter en slik kompetanse, i Lovavdelingen i Justisdepartementet.

Partigruppene på Stortinget kan selvsagt skaffe seg en slik lovforberedende kompetanse selv gjennom å kjøpe slike juridiske tjenester privat eller selv ansette de beste jurister. Men slike tjenester er gjerne dyre, og det vil gjøre at de partiene med best råd, kan kjøpe de beste tjenestene, mens mindre partier vil bli avskåret fra denne muligheten. Dette vil ikke være et heldig system, fordi gruppenes økonomi ikke bør spille en rolle for hvorvidt stortingsrepresentanter eller partigruppene skal kunne utføre sin gjerning som lovmaker. Dette har etter min mening med grunnleggende prinsipper i et demokrati å gjøre.

En slik rolle bør heller ikke spørsmålet om et parti er i regjering, spille. Posisjon og opposisjon bør ha like muligheter til å få utredet sine lovforslag. I dag virker systemet slik at det er regjeringspartiene som styrer Justisdepartementet, og dermed formelt Lovavdelingens prioriteringer. Jeg minner om at en bedre balanse mellom rettighetene til partiene i opposisjon og posisjon også var begrunnelsen da SV i sin tid tok initiativ til å få opprettet Stortingets utredningsavdeling. Den ble opprettet nettopp for at partier i opposisjon ikke skulle være avhengig av regjeringen og departementene for å få utredet spørsmål om saker de ville ha utredet. Den fungerer etter vårt syn utmerket etter hensikten.

Derfor støtter SV en slik utredning av en egen lovkompetanse i Stortinget, slik det tas til orde for i representantforslaget.

Grunnen til at SV har et eget forslag i saken, er at vi mener hensikten med en slik lovkompetanse må være å gi stortingsrepresentantene rask og god hjelp til å vurdere egne forslag til lov og få hjelp til å formulere egen alternativ lovtekst til regjeringens forslag, uavhengig av Jus-

tisdepartementets lovavdeling, ikke å kvalitetssjekke eller kvalitetssikre det arbeidet som Lovavdelingen utfører, slik Fremskrittspartiet tar til orde for. Om dette skulle være ønskelig, må jeg minne om at Stortinget allerede har mulighet til å benytte seg av den grunnlovfestede retten Stortinget faktisk har til å få lovteknisk bistand eller få sjekket lovforslag opp mot Grunnloven av Høyesterett.

Jeg tar hermed opp mitt forslag i saken.

Presidenten: Representanten Akhtar Chaudhry har tatt opp det forslag han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [15:48:10]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i tilskuddet til partigruppene på Stortinget (Innst. 421 S (2012–2013))

Per-Kristian Foss (H) [15:48:28]: Dette er en enstemmig innstilling fra presidentskapet, som baserer seg på en enstemmig komitéutredning som gjelder retningslinjene for partigruppenes tilskudd.

Presidentskapet er av den oppfatning at modellen som utvalget har kommet frem til, omfordeler tilskuddene på en hensiktsmessig måte. De minste og mellomstore gruppene tilgodeses med økt tilskudd. Økningen i tilskuddene til de minste gruppene gir den konsekvens at tilskuddet til de største gruppene reduseres noe.

I tillegg foreslår vi at fra 1. oktober 2013, altså i år, får partigrupper som får redusert sitt tilskudd fra denne dato, som følge av Valgtingets beslutning – altså resultatet av valget, for å si det slik – en overgangsordning ut kalenderåret 2013. Jeg viser ikke minst til det behovet gruppene har for å ivareta arbeidsmiljølovgivningen for egne ansatte i gruppene, og derfor trenger en viss overgangstid.

I tillegg gjøres det enkelte mindre endringer i retningslinjene. Jeg nevner stikkordsmessig: Formålsbestemmelsen fremhever at tilskuddet gis for at gruppene skal kunne drive sin virksomhet slik at representantene kan utøve sitt stortingsverv – det er en litt klarere og tydeligere målsetting – og at kjøp av tjenester fra partiet er inkludert i det formålet. Vi nevner bl.a. å kunne kjøpe HR-tjenester fra partiet for grupper med ikke så stor virksomhet.

Nå åpnes det også for kjøp av flere tjenester, der det er viktig å sikre at det fortsatt ikke skal skje overføringer fra partigruppene til partiorganisasjonene. Det skal altså gå til stortingsrelevant arbeid, men det åpnes for et visst kjøp av tjenester mellom gruppene og partiene.

Det er enighet om alle endringer og selvfølgelig også denne overgangsordningen, som blir lagt til grunn, fordi jeg tror at alle partier frykter at det kan bli nødvendig for dem å benytte seg av denne overgangsordningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [15:51:04]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. 457 S (2012–2013))

Per-Kristian Foss (H) [15:51:30]: Jeg kan ikke varsle den samme enstemmighet i denne saken, muligens, men presidentskapets flertall fremmer forslag om at Stortinget fastsetter godtgjørelsen som Stortingets lønnskommisjon har foreslått. Det var derfor vi oppnevnte Stortingets lønnskommisjon.

Forslaget går ut på en årslønnsvekst for 2013 for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer på 3,5 pst. Det er det samme som beregnet årslønnsvekst i så vel statlig som privat sektor.

Akhtar Chaudhry (SV) [15:52:22]: Det er en kjensgjerning at når folk tjener forskjellig, og når den årlige lønnen øker i prosent, øker lønnen mer for dem som har mest fra før. Derfor mener SV at stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer bør få en økning i godtgjørelse på linje med folk flest – målt i kroner. Det dreier seg om, for stortingsrepresentantene, ca. 17 500 kr, som er omtrent det folk flest vil få i lønnsøkning i år. I stedet foreslås det en godtgjørelse som for stortingsrepresentantene vil bety det dobbelte av det folk flest kommer til å få i år.

Jeg ser at det ikke er flertall for forslaget i salen, men for oss er det viktig å fremme prinsippet og ikke minst sende et signal til lønnskommisjonen om at de merker seg at vi mener at lønnen bør økes i takt med det folk flest får reelt sett, og at man ikke bruker prosentmål og dermed øker lønnen mer enn for vanlige folk.

Jeg tar opp forslagene mine i innstillingen.

Presidenten: Representanten Akhtar Chaudhry har tatt opp de forslagene han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [15:53:58]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til den forberedende fullmaktskomité (Innst. 455 S (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 11 og 12 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 11 [15:54:36]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar (Innst. 478 S (2012–2013), jf. Meld. St. 34 (2012–2013))

Sak nr. 12 [15:54:54]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Solveig Horne og Kari Kjønås Kjos om et styrket aktivitets- og folkehelsestilbud for mennesker med psykisk utviklingshemning (Innst. 476 S (2012–2013), jf. Dokument 8:116 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Håkon Haugli (A) [15:56:26] (ordfører for sak nr. 11): I den store fortellingen om det moderne Norge hører en stadig bedre folkehelse hjemme. På 1900-tallet økte den gjennomsnittlige levealderen med 30 år, og den øker fortsatt.

Den norske befolkningen har god helse. Begge mine besteforeldre hadde søsken som døde av tuberkulose. Folkehelsedugnaden gjennom de siste 100 årene stagget de smittsomme sykdommene. Tannpuss og fluor har gitt bedre tenner, vi har tilgang på prevensjon og vaksiner, og de fleste hus er knyttet til vannverk som sørger for rent vann. Folk flest har god helse og lever lenge.

Sykdom og død skyldes i økende grad måten vi lever på: mat med for mye salt, sukker og fett samt for lite fysisk aktivitet. I 2011 slo et toppmøte i FN fast at ikke-smittsomme sykdommer utgjør en av de største truslene mot menneskelig utvikling dette århundret. Disse problemene løser vi ikke på legekantorene eller på operasjonsbordet.

I folkehelsemeldingen beskrives utfordringene, og det fremmes forslag til tiltak. Adressaten er ikke først og fremst helsetjenestene, men hele samfunnet. Prinsippet om «helse i alt vi gjør» innebærer at hensyn til befolkningens helse må ivaretas i all politikk og i hele bredden av samfunnet. Meldingen retter oppmerksomheten mot faktorer som påvirker helse og livskvalitet, istedenfor å ha et sykdomsperspektiv.

Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid. Vi er uenige om noe, men det er mye vi står sammen om. Hele komiteen deler regjeringens ambisjon om en bred mobilisering for folkehelse.

Mens Norge på mange andre områder er et samfunn med små forskjeller, er det systematiske helseforskjeller mellom inntekts- og utdanningsgrupper. Norske menn med høyere utdanning lever 6,3 år lenger enn menn uten. Et rettferdig samfunn, uten store forskjeller mellom folk, gir bedre vilkår for godt folkehelsearbeid. Folks helse er et resultat av hvordan vi innretter samfunnet.

Meldingen løfter fram frivillighetens betydning i folkehelsearbeidet. Frivillighet og folkehelse er to sider av samme sak. Det kommer tydeligst fram der frivillige organisasjoner har et direkte ansvar for aktivitet som er helsefremmende, slik vi ser innen idretten og speideren. Organisasjoner som jobber for å øke bevisstheten om og gi et tilbud til personer med bestemte funksjonsnedsettelse eller diagnoser, spiller en annen viktig rolle.

Nasjonalforeningen for folkehelsen gjør begge deler. Pårørendeskoler og tilbud til personer med demens er viktig. Det samme er organisasjonens arbeid for å påvirke samfunnets holdninger og kunnskaper om demens.

Vi har også frivillige organisasjoner som jobber helhetlig med forebygging. Organisasjonen MOT har gode resultater med å forebygge blant ungdom, lenge før problemer oppstår. Det er et viktig arbeid.

I tillegg er alt frivillig arbeid helsefremmende, uansett hvor det skjer. Kulturaktiviteter, turgrupper, lag og foreninger er – uansett hva de driver med – gode arenaer for sosialt samvær, kunnskap og felles opplevelser.

I meldingen inviteres også næringsaktører til samarbeid. På få år har den norske importen av palmeolje falt kraftig: fra 26 000 tonn i 2005 til 5 000 tonn i 2012 – i en periode der forbruket i resten av verden er doblet. Det skyldes godt samarbeid mellom næringslivet og myndighetene. Og mens komiteen behandlet meldingen, kom nyheten om at tilsvarende samarbeid var etablert for markedsføring rettet mot barn. At næringsaktører på denne måten tar samfunnsansvar, er flott.

Det er enighet om mye på folkehelseområdet, men det er ulikheter i synet på balansen mellom det individuelle og fellesskapets ansvar. Arbeiderpartiet er opptatt av at helse ikke er et moralsk spørsmål. Alle har ansvar for egen helse, men fellesskapet har ansvar for alles helse.

Per Fugelli har advart slik:

«(...) individualiseringen av det forebyggende helsearbeidet har moralske bivirkninger. (...) De som røyker, spiser chips og sitter i sofaen i stedet for å kaste seg ut i akebakken med røde eplekinn, er svake, dumme og skyldige. Folk får ikke mer livsmot (...) av slik stempling.»

Livsmot og livsglede er viktig. Vi svinger ingen moralske pekefinger, men vi er opptatt av å bruke de virkemidlene som finnes – lovgivning, pris og tilgjengelighet – for å fremme helse.

Vi må begynne med barn og unge. I høringene fikk regjeringens mål om en time daglig fysisk aktivitet i skolen bred tilslutning. Fysisk aktivitet er viktig for barns vekst og utvikling. Trudvang skole i Sogndal har hatt 60 minutter daglig bevegelse for alle elever i to år. Elever som del-

tar, har fått bedre karakterer enn landsgjennomsnittet på nasjonale prøver i 8. og 9. klasse.

Barn og unges psykiske helse må få mer oppmerksomhet. Undersøkelser viser at barn og unge opplever helse-tjenestene som utilgjengelige. Det finnes kunnskapsbaser-te metoder for forebygging og tidlig innsats for barn med symptomer på psykisk uhelse, f.eks. Psykologisk Første-hjelp. Det er viktig at slike verktøy tas i bruk, f.eks. i skolehelsetjenesten. At skolehelsetjenesten nå styrkes, er virkelig flott, og enormt viktig.

Røde Kors Ungdom har pekt på at kvaliteten på sam-livs- og seksualundervisningen varierer for mye. At ung-dom kan utvikle gode og sunne holdninger til seg selv, sin seksualitet og helse samt økt respekt for andres grenser og integritet, er viktig for folkehelsen.

Å endre matvaner handler om mer enn å kjenne til de ulike næringsstoffene. Geitmyra matkultursenter for barn gjør en viktig innsats for å spre matglede og jordbruksfor-ståelse. Senteret finansieres med midler fra offentlige og private og er en viktig aktør for barnehager, skoler og fri-villige i Oslo. Senteret er også en ressurs for andre deler av landet. Vi er opptatt av at de også framover skal ha ram-mebetingelser som gjør det mulig for dem å fylle en slik rolle.

Demens representerer en stor utfordring både for folke-helsen og for omsorgstjenestene. Forskning viser at ulike tiltak kan bremse sykdomsutviklingen og gi pasient og på-rørende bedre livskvalitet. Komiteen er opptatt av å se sam-menhengen mellom levealder og mål om å forebygge og bremse utvikling av demens. I merknadene om dette er det en feil i innstillingen. På side 9 i det trykte heftet, i siste avsnitt i første spalte, er ordet «flertallet» brukt to ganger der det skulle stått «komiteen».

Arbeiderpartiet er også opptatt av de folkehelseutford-ringene Norge får som resultat av at vi er blitt et mer mang-foldig samfunn. Diabetesforekomsten blant innvanderbe-folkningen i Norge, særlig blant kvinner fra Sør-Asia, er urovekkende. Vi er opptatt av at det bygges videre på de gode erfaringene Diabetesforbundet og andre har i dialog med minoritetsmiljøene.

Aktivitet og arbeid er helsefremmende, mens passivitet og utestengelse bidrar til uhelse. Tiltak for å fremme til-knytning til arbeidslivet har stor betydning for den enkel-tes mestring og helse. Regjeringen har innført Jobbsjansen som en permanent ordning fra sommeren 2013. Ordningen retter seg mot innvandrere som står langt fra arbeidslivet. Det er – blant mye annet – også et godt folkehelseiltak.

Omgivelsene betyr mye for livskvalitet og helse. Å drive god by- og stedsutvikling handler også om å fremme folkehelse. Om gang- og sykkelveier nedprioriteres, gir det mindre miljøvennlig transport, mer støy og dårligere luft, men det svekker også folkehelsen.

Folkehelsemeldingen er av Aftenpostens Thomas Boe Hornburg beskrevet som en «dultedugnad». Det er en tref-ende beskrivelse. Folks valg er i stor grad påvirket av omstendigheter. En dult er en gest – en vennlig handling.

Kommuner, fylkeskommuner og staten kan dulte mer ved å gjøre det enklere for folk å ta sunne valg. Men dult-ing er ikke nok. Overvekt, alkohol og tobakk rammer ikke

bare den som tar valgene, det rammer også tredjepersoner, særlig barn. Mer enn 50 000 barn i Norge bor hos foreld-re med et risikofyllt alkoholkonsum. Hvert femte barn er overvektig.

Under overskriften «Formynderstaten» skrev komitéle-der Bent Høie i fjor på sin blogg i Dagens Medisin:

«Det er i debatten om virkemidler, at vi nå ser en fremmarsj for overformynderiets ideologi.»

Men det er ikke overformynderi å bruke pris, tilgjen-gelighet eller lovgivning for å beskytte barn mot sykdom. Selvsagt går det grenser, men Høyre er altså imot at barn har rett til et røykfritt miljø med henvisning til et ullent frihetsbegrep. Frihet for hvem?

Klisjeen om at vi ikke kan vedta oss til bedre helse er kun det – en klisje. Det er ikke sant at vi ikke kan vedta bedre helse. Selvsagt kan vi ikke vedta at enkeltpersoner skal trene eller spise sunnere, men gjennom historien har Stortinget gjort mange, mange vedtak som har gitt folk bedre helse. Det er et påfallende fellestrekk ved alle disse vedtakene: Representanter som bruker uttrykket «vi kan ikke vedta oss til bedre helse», har stemt imot.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt president-plassen.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [16:05:21]: Fremskrittspar-tiet deler svært mange av intensjonene som regjeringen legger til grunn i folkehelsemeldingen, men mener samti-dig at man nok en gang ser en stortingsmelding med mange gode ord og få konkrete forslag. De få forslagene som er i meldingen, viser at regjeringens linje er å begrense folks frihet, og den har få tiltak som gir positiv stimulans til selv å ta større ansvar for egen helse. Det er i altfor liten grad satset på tiltak som vil gjøre det lettere å velge en mer aktiv og sunn tilværelse.

Meldingen handler mest om at regjeringen vil vur-dere, arbeide for, bidra til, videreutvikle, legge grunnlag for, bygge ut, samarbeide om, tilrettelegge for, videreføre eller bistå med. Vi hadde håpet at helseministeren hadde kommet med noen konkrete og forpliktende tiltak.

God folkehelse handler om å gi barna våre trygge og gode oppvekstmuligheter, mestring på skolen med en skoledag uten mobbing, og valgfrihet for eget voksenliv.

Kunnskap bygger barn og ungdom til å ta riktige valg for sin framtid. Derfor handler forebygging om mye mer enn hva vi putter i munnen, og hvor mye vi beveger oss. Fedme er ikke alltid et tegn på bare dette, men kan også handle om sykdom eller vonde følelser.

Jeg ønsker meg derfor en politikk som ikke handler om å peke på late mennesker, men som ser enkeltmennesket, og som skaper trygghet og valgmuligheter.

Det er også viktig å ha med seg at sykdommer som f.eks. kreft, ikke bare handler om en dårlig livsstil, men faktisk kan ramme sunne og spreke mennesker, ja det rammer sågar små barn som aldri har rukket å leve usunt.

Fremskrittspartiet mener at egen helse i all hovedsak er et individuelt ansvar, et ansvar som folk må ønske å ta. Myndighetene må ha et ansvar for å tilrettelegge for at folk kan velge en livsførsel som fremmer god helse.

Vi ønsker oss en skole som i større grad legger til rette for at barn og unge får utløp for sitt naturlige behov for fysisk aktivitet. Skoledagen er i for stor grad basert på fysisk inaktivitet. Derfor har Fremskrittspartiet fremmet forslag om å tilby alle elever fysisk aktivitet i skolen hver skoledag. Dette er et riktig og viktig tiltak fordi det også legger grunnlag for økt læring.

Det er i stor grad frivilligheten som er den største tilretteleggeren for bedret folkehelse. Den aktiviserer gjennom en rekke ulike aktiviteter alle aldersgrupper over hele landet og er det fremste Norge kan by på innen folkehelsearbeid. Fremskrittspartiet har derfor foreslått momsfritak for frivillige lag og organisasjoner. Dette ville ha bidratt til en betydelig utbygging av infrastruktur, som ville gitt større tilgang på anlegg og gitt økt fysisk aktivitet og bedre folkehelse. Dessverre har frivilligheten store finansieringsbehov for å etablere nye anlegg og oppdatere nødvendig utstyr. Og dessverre står altfor mange svømmebasseng tomme. Det hjelper ikke at regjeringspartiene gjentar til det kjedsommelige at de har økt bevilgningene til kommunene. Fakta er fakta: Pengene strekker ikke til.

Riksrevisjonen har avdekket mangelfull måloppnåelse for svømmeanlegg, og det var langt færre basseng åpne og tilgjengelige enn det som framgår av den offisielle statistikken. Riksrevisjonen fant det særlig uheldig at kommuner ikke kan tilby barn svømmeopplæring som forutsatt i læreplanen, og påpekte betydningen av at befolkningen får tilgang til svømmeanlegg.

Tall fra Gjensidigestiftelsen viser at halvparten av landets tiåringer ikke kan svømme. Minst 150 000 barn går sommeren i møte uten å kunne svømme. Manglende svømmeferdigheter fører derfor hvert år til at barn drukner. En bedre svømmeopplæring kan føre til færre drukningsulykker, økt fysisk aktivitet og bedre helse i befolkningen generelt.

Fremskrittspartiet ønsker å legge til rette for at flere arbeidsgivere blir stimulert til å bidra til at egne arbeidstakere blir mer fysisk aktive. Dette er spesielt viktig ettersom man i det norske arbeidsliv er vesentlig mindre fysisk aktive nå enn for bare noen tiår siden. Vi vil derfor innføre skattefritak for arbeidsgiverbetalt trening.

Når det gjelder den eldre befolkningen, ønsker vi å styrke hverdagsrehabiliteringen for dem som er i ferd med å få sviktende helse, og dermed i større grad blir inaktive. I den sammenheng har vi flere ganger fremmet forslag om å innføre Fredericia-modellen fra Danmark, som har oppnådd betydelige resultater med sitt prosjekt.

Fremskrittspartiet støtter opp om det viktige arbeidet som gjennomføres gjennom frisklivssentraler og lærings- og mestringssentre over hele landet. Mange av disse henvender seg spesielt til den gruppen av mennesker som trenger oppfølging og motivasjon for å kunne bedre sin helsesituasjon.

I tillegg er det svært viktig at vi greier å gi de eldre som havner i ulike former for eldreinstitusjoner, et aktivitetstilbud. Dette vil bidra til å styrke, ikke bare den fysiske, men også den psykiske, helsen, samt gi økt trivsel.

Fysisk aktivitet er viktig for alle. Derfor har Fremskrittspartiet vært så opptatt av at personer med behov

for tilrettelagt treningsutstyr, ikke lenger får delfinansiert dette av det offentlige etter fylte 26 år. Dette regelverket må endres, og vi konstaterer at regjeringspartiene kommuniserer dette utad, til tross for at de stemmer imot endringer når de har muligheten i denne sal.

Fremskrittspartiet mener det er et paradoks at det store flertallet av partiene på Stortinget har en uttalt målsetting om å bedre tannhelse tilbudet til befolkningen, samtidig som vi ser liten bedring i praksis. Etter åtte år med flertallsregjering er tilbudet innen tannhelsefeltet tilnærmet uendret. Signal om bedre skjermingsordninger og egenandestak for tannhelse tjenester er ikke fulgt opp. God tannhelse er et grunnleggende fundament for å oppnå god folkehelse. Vi er spesielt bekymret for tannhelsen til personer med store tannhelseutgifter og lav betalingssevne – mennesker som ikke har råd til å opprettholde god tannhelse, og som dermed står i fare for å få en rekke følgesykdommer. Dette bidrar igjen til å skape et helsemessig klasseskille i befolkningen, noe som er unødvendig.

Fremskrittspartiet mener at noen av utfordringene vi i dag har, trolig kan løses gjennom bedre diagnostiseringsverktøy, mer treffsikker behandling og også nye legemidler. Det er derfor viktig i et folkehelseperspektiv å styrke forskning og utvikling knyttet til de store livsstilssykdommene.

Fremskrittspartiet har derfor foreslått å styrke forskning på flere av disse sykdommene, eksempelvis diabetes, KOLS, kreft og demens. Ny teknologi og nye behandlingsmetoder bør også ses på i et forebyggende perspektiv.

Fremskrittspartiet mener at norske avgifter i stor grad ikke fremmer folkehelse. For eksempel er ikke sukkeravgiften i realiteten en avgift på sukker. Det er faktisk slik at sukkerfri brus har akkurat den samme avgiften som sukkerholdig brus, noe som gjør at det ikke finnes noen økonomiske stimuli til å velge det sukkerfrie alternativet. Likevel viser statistikken at stadig flere velger det sukkerfrie alternativet.

Marengs, som består av over 90 pst. sukker, er fritatt fra sukkeravgift. Marsipan i butikken har sukkeravgift, men ikke om den ligger oppå en kake. Når det gjelder kroken, ser vi noe tilsvarende. Om du kjøper den som hel kroken, i form, er den fritatt fra sukkeravgift, men dersom du kjøper strø-kroken, må du betale avgift. En avgift som er så til de grader tilfeldig, fremmer ikke god helse.

Når det gjelder alkohol, har man valgt å øke avgiftene på alkoholfri drikke mer enn på alkoholholdig drikke – en handling som ikke henger sammen med regjeringens fokus på at høye avgifter er avgjørende for å holde forbruket nede.

Når vi først er inne på alkohol, er det også verdt å merke seg at i løpet av de siste årene har økningen i alkoholkonsumet vært på 17 pst. Samtidig mener regjeringspartiene at deres alkoholpolitikk er den eneste som virker.

Kunnskap om innholdet i mat og drikke er et viktig verktøy for den enkelte med hensyn til å ta gode valg. Dagens merking er verken god nok, universelt utformet eller brukervennlig. På dette området har vi et betydelig forbedringspotensial, og det er å håpe at næringen selv i stadig

større grad ser seg tjent med å videreutvikle og forbedre seg på dette området.

Fremskrittspartiet støtter ikke innføringen av en forskrift om markedsføring mot barn, men er glad for, og har tillit til, at næringen ivaretar ansvaret den har pålagt seg selv gjennom den forpliktende avtalen, og partnerskapet, som skal iverksettes.

Fremskrittspartiet kan ikke få understreket nok at det nå er behov for en betydelig satsing på psykisk helse. Det finnes gode eksempler på prosjekter som gjennomføres for å få flere mennesker tilbake i arbeidslivet. Vi vil bl.a. nevne det samarbeidet kommuner og fylkeskommuner har med friskgårdene flere steder i landet. Vi har merket oss at deres arbeidsmetode bygger på en helsefremmende tilnærming for å styrke mennesker til å mestre arbeidslivet.

Fremskrittspartiet ønsker seg en ny opptrappingsplan for psykisk helse, dels fordi vi ikke nådde alle målene fra den forrige opptrappingsplanen, og dels fordi mye av det vi faktisk bygget opp, nå bygges ned. Psykiske plager og lidelser står for så mye smerte og utenforskap at her kan vi ikke hvile.

Fremskrittspartiet ser at flere partier er veldig opptatt av sosiale forskjeller og helse, og at man ønsker kunnskap om disse forskjellene. For oss er ikke dette så underlig. Det er de med dårligst helse som lever på uføretrygd eller sosialhjelp, og disse ytelsene er atskillig lavere enn en arbeidsinntekt vil være. Samtidig bruker syke mennesker mye penger på egenandeler, medisiner, tilrettelagte tjenester og utstyr. Det er derfor helt naturlig at dette medfører dårligst råd for dem med dårlig helse. Fremskrittspartiet har derfor programfestet, og gjentatte ganger fremmet, forslag som ville ha styrket disse økonomisk, med hensyn til regulering av pensjon, og også for å holde egenandelene nede.

Samtidig er Fremskrittspartiet opptatt av å ikke sette folk i bås, slik det gjøres i denne saken, som i andre saker. Ikke alle med lav inntekt har dårlig helse og dør tidlig. Det er heller ikke slik at alle med god råd, har god helse og lever lenge. En prosentvis andel kan fortelle oss noe, men brutt ned mot enkeltmennesker ser bildet annerledes ut. Jeg mener det er viktig både å være klar over det og å kommunisere det.

Forebygging er viktig, men det er likevel litt morsommere å snakke om livsglede. Jeg vil derfor avslutte mitt innlegg med noen ord om Fremskrittspartiets forslag om Special Olympics Norge. I et folkehelseperspektiv er dette en utrolig viktig sak, som sterkt ligger meg på hjertet. Det handler om idrettsglede på nøytt nivå – mestring, tilhørighet og fysisk aktivitet. Det lyder som musikk i en helsepolitikers øre.

Men fagre ord og muntlig støtte er ikke nok for at denne organisasjonen kan leve videre, utvikle seg og nå enda flere. Special Olympics Norge har startet opp flere aktiviteter for utviklingshemmede som ikke ønsker å bedrive organisert idrett. Tilbudene handler om både fysisk aktivitet og kostholdskurs. Et av tilbudene er trugeløp. Dette er en aktivitet som passer ekstra godt for mennesker med litt dårlig motorikk. Det arrangeres stevner i Holmenkollen og på Bislett. De er landsdekkende og varer en hel helg. Her samles opp mot 250 deltage-

re. I tillegg er det mange lokale og regionale arrangementer.

Fremskrittspartiet lot seg både sjarmere og overbevise i møter med denne organisasjonen og deres medlemmer samt på deres arrangementer. Vi har et sterkt og inderlig ønske om å bidra til at deres økonomiske situasjon får en løsning i nær fremtid – og i årene videre.

Å se pur glede, samhold og likeverd blant utviklingshemmede varmet meg så mye at jeg fikk tårer i øynene, fortalte vår leder, Siv Jensen, til vår stortingsgruppe etter å ha overvært et arrangement i vinter. I ettertid har vi blitt gjort kjent med de økonomiske utfordringene som organisasjonen står overfor – derfor dette representantforslaget.

I helseministerens svar av 16. mai beskriver han det samme som forslaget gjør. Helseministeren bruker tre hele sider på en virkelighetsbeskrivelse samt en opprømsing av alle mulige andre tiltak som man kan greie å dytte på saken – som en form for unnskyldning for at man ikke støtter forslaget konkret.

Dette beklager Fremskrittspartiet, men tar det til etterretning.

Jeg tar likevel opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Kari Kjønås Kjos har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Bent Høie (H) [16:18:44] (komiteens leder): Når Stortinget i dag behandler en ny stortingsmelding om folkehelse, går det inn i en god tradisjon med at en hvert tiende år behandler en helhetlig stortingsmelding om dette temaet.

Stortinget behandlet St.meld. nr. 37 for 1992–1993, Utfordringer i helsefremmende og forebyggende arbeid, i 1993. I 2003 behandlet Stortinget St.meld. nr. 16 for 2002–2003, Resept for et sunnere Norge. Den inneholdt strategier for den tiårsperioden vi nå har lagt bak oss. I dag behandler vi en stortingsmelding om strategier for den neste perioden, under overskriften «God helse – felles ansvar».

Hvis vi ser på innholdet og målsettingene i disse to meldingene – den ene lagt fram av en sentrum–Høyre-regjering og dagens, lagt fram av en rød-grønn regjering – finner vi at det ikke er forskjellene som framstår som det tydeligste, men likhetstrekkene.

Situasjonsbeskrivelsen i stortingsmeldingen Resept for et sunnere Norge var at utviklingstrekk i samfunnet gir nye helseutfordringer. Eksempelene som ble trukket fram, var økt globalisering, et flerkulturelt samfunn, et krevende arbeidsliv og rusproblematikk. En viste til at Verdens Helseorganisasjon påpekte at en tredel av den samlede sykdomsbyrden i industrialiserte land skyldes de fem risikofaktorene tobakk, alkohol, høyt blodtrykk, kolesterol og overvekt.

Målene i stortingsmeldingen Resept for et sunnere Norge var å få en politikk som kunne bidra til:

- flere leveår med god helse i befolkningen som helhet
- å redusere helseforskjeller mellom sosiale lag, etniske grupper og kjønn.

Har vi så lyktes i den tiårsperioden? Både ja og nei. Vi har lyktes med å få flere leveår i befolkningen som

helhet. Men et hovedfunn fra den globale sykdomsbyrdestudien fra 2010 viser at økende levealder er forbundet med flere år med nedsatt helse og sykdomsbyrde fra ikke-dødelige tilstander. Samtidig som levealderen har økt for alle, har grupper med lang utdanning og høy inntekt hatt den beste utviklingen. Resultatene fra en nyere norsk registerstudie med data fram til 2009 tyder på at de sosiale helseforskjellene har blitt større over tid.

Andre tegn er mer positive. Når det gjelder overvekt og fedme hos barn og unge, ser vi av de siste tallene at andelen går ned for både jenter og gutter.

Mye tyder på at debutalderen for alkohol går opp, og at andelen som bruker illegale rusmidler, går ned blant de yngste.

Men det store bildet er at levealderen stiger som følge at vi har lyktes med å skape et velferdssamfunn. Bedre boforhold, tryggere arbeidsplasser, regulert arbeidstid, økonomi til å kjøpe næringsrik mat og utdanning til alle er hovedforklaringen. Det at vi får flere eldre i Norge, er derfor det fremste uttrykket for at vi har lyktes på mange områder.

Samtidig ser vi at livsstilssykdommer utgjør en større del av sykdomsbildet og bidrar til at kvaliteten på de «vonde» leveårene som vi har vunnet, går ned. Det betyr at en betydelig andel av pasientbehandlingen som foregår på sykehusene våre i årene som kommer, vil være relatert til livsstilssykdommer. Noen antyder at så mye som 80 pst. av behandlingen vil være knyttet til dette. Dette er sykdommer som vi i stor grad kunne ha forhindret ved å lykkes bedre på andre samfunnsområder. For å si det enkelt: Sykehusutgiftene våre vil i årene framover i økende grad være prisen som vi som samfunn må betale for å ha mislyktes på andre samfunnsområder. Hovedløsningen for folkehelsen er altså på andre politikkområder enn den direkte helsepolitikken.

Vi ser at hovedforskjellen i helse er knyttet til utdanning og tilknytning til arbeidslivet. Skolen er derfor helt sentral – ikke først og fremst for å kompensere for foreldrene eller samfunnets mangel på oppfølging av barna, men for å gjøre det som nettopp er skolens fremste oppgave: utdanning. Det som vil bety mest for folkehelsen, er at vi klarer å skape en skole med muligheter for alle.

Hva forteller internasjonal forskning oss om hva som er viktigst for å nå det målet? Er det skolemat, er det mer fysisk aktivitet i skolen, er det mer valgfag? Nei – svaret er ganske enkelt: Det er læreren. Fem år med en kompetent lærer er nok til å utjevne forskjellene mellom elevene som skyldes foreldrenes utdannings- og inntektsnivå.

Derfor er Høyres klare prioritering at et lærerløft er den neste store satsingen, der staten skal ta et ansvar for skolen. Dette er noe av det viktigste vi kan gjøre for folkehelsen. Det innebærer rett og plikt til etter- og videreutdanning for de lærerne som er i skolen i dag. Det innebærer en innføring av en femårig masterutdanning for de lærerne som i framtiden skal begynne i skolen, og det innebærer ikke minst muligheten for å gjøre karriere i klasserommet, og ikke utenfor av klasserommet.

Det er der vi bor og i det som samfunnsmedisineren Per Fuggeli kaller «flokken vår», det gode liv leves og skapes. Skal en ha rom for å utvikle de gode lokalsamfunnene, fa-

miliene og nettverkene, må disse styrkes. På engelsk finnes ordet «empowerment», men jeg har ikke klart å finne et like dekkende norsk ord for dette. Det å styrke lokaldemokratiet, styrke familien og styrke og tørre å delegerer makt lokalt, er derfor en vesentlig del av folkehelsearbeidet. I Høyre sier vi at maktspredning gjør samfunnet mer robust.

I denne sammenheng har frivilligheten en dobbel funksjon. Studier viser at en hovedforklaring på den store tilliten vi som bor i de nordiske landene, har til hverandre og til våre samfunnsinstitusjoner, skyldes at en stor andel av befolkningen er engasjert i frivillige organisasjoner. Den tryggheten som denne tilliten gir, er avgjørende for vår folkehelse – ikke minst den psykiske folkehelsen. Samtidig er det de frivillige organisasjonene som stort sett alltid lager møteplasser og aktiviteter som fremmer vår fysiske og psykiske folkehelse – alt fra idrettens omfattende og profesjonelle arbeid med fysisk aktivitet, verdighet og inkludering, til de små velforeningenes årlige grillsammenkomster. Derfor må vi gi frivilligheten økonomiske vilkår og ikke minst bevare dens frihet og armslag.

Det enkle er ofte det beste. Jeg vil derfor slå et slag for friluftslivet, den gode norske tradisjonen med å gå en tur i nærmiljøet. Her gjør de interkommunale friluftsrådene og friluftslivets frivillige organisasjoner et fantastisk viktig arbeid, både med den fysiske tilretteleggingen av områder for friluftsliv, som gjør det enkelt tilgjengelig og til en fin opplevelse, og gjennom å organisere felles turer og opplevelser. Det er kjekt å gå på tur, men det er ofte kjekkest å gjøre det sammen med andre. Mange uten familie og venner i nærheten har muligheten til å møte andre gjennom disse organiserte aktivitetene, uten at det koster noe, og i sitt nærmiljø. Den fysiske og psykiske helsen går her bokstavelig talt hånd i hånd – på tur. Som en av frisklivssentrene sier det i sitt motto: «Hvorfor sitte inne – når alt håp er ute?»

På denne bakgrunn vil Høyre støtte Venstres forslag nr. 8, 9 og 11.

Vår helse kan ikke bare gjøres til fellesskapets ansvar. Vi er også nødt til å ta et personlig ansvar. Jeg synes at stortingsmeldingen i all hovedsak, sånn som den er lagt fram, balanserer disse forholdene. Vi må ikke komme i den situasjonen at vi undergraver den enkeltes ansvar for egen helse, samtidig som vi anerkjenner at vi kan gjøre mye på det overordnede nivået. Derfor er kanskje noe av det viktigste statlige bidraget til folkehelse den reguleringen som vi har på områdene alkohol og tobakk. Bare innenfor området alkohol er det fire helt sentrale virkemidler som det er nødvendig å hegne om også for framtiden. Det er å ha et avgiftsnivå på alkohol som gjør at konsumet holdes nede. Det er å beholde vinmonopolordningen. Det er å ha regulering av salgstider og salgssteder og skjenketider og skjenkesteder, og det er å beholde reklameforbudet. På området tobakk vil et høyt avgiftsnivå være et vesentlig virkemiddel. Derfor foreslår også Høyre i sine alternative statsbudsjetter et høyere avgiftsnivå på tobakk enn det den rødgrønne regjeringen har lagt fram. Dette er effektive virkemidler på et nasjonalt nivå som det er viktig å forsterke videre.

Audun Lysbakken (SV) [16:29:01]: Hvorfor er det sånn at vi i Norge, hvor levestandarden er så god og helse-tilstanden i befolkningen er blant de beste i verden, likevel må sette folkehelse og økt innsats for forebygging så høyt på dagsordenen? Er det egentlig nødvendig?

Svaret på hvorfor det er nødvendig, ligger i to sider ved vårt samfunn. Det ene er at baksiden av velstandsmedaljen er at vår livsstil knyttet til mindre aktivitet, kosthold, alkohol og tobakk, medfører økt helserisiko og flere livsstilssykdommer. Men det andre – som kanskje er det aller viktigste – er knyttet til de store helseforskjellene i samfunnet som følger de forskjellene som vi ellers kjenner til: klasseskille som ligger i sosial status, posisjon og økonomi.

Folkehelsepolitikken er avgjørende for dem av oss som mener at det gode samfunn er det med små forskjeller, og som ønsker å redusere forskjellene ytterligere. De med høyest utdanning og de beste levekårene, har bedre helse og lever lenger enn de som sitter nederst ved bordet.

Dette vet vi mer om i dag enn vi gjorde for 10–20 år siden. Vi vet at vi ikke kan behandle oss ut av det, vi vet at selv om vi bruker stadig mer penger på behandling, er reparasjon bare en del av svaret i helsepolitikken. Vi trenger å bruke større ressurser på forebygging. Derfor er vi i SV glad for at regjeringen og Stortinget i forbindelse med behandlingen av Samhandlingsreformen og folkehelseloven, har vedtatt nettopp det; at folkehelse og forebygging skal gis betydelig høyere prioritet i årene som kommer.

Den meldingen vi diskuterer i dag, følger opp de føringene og forventningene som ble lagt til grunn da Stortinget behandlet folkehelseloven. Meldingen understreker at staten skal ta et betydelig overordnet ansvar i folkehelsepolitikken, det skal ikke være kommunene og fylkenes ansvar alene. Meldingen understreker videre at alle statlige sektorer og departementer får et ansvar for folkehelsen, akkurat som næringslivet og arbeidslivet har det. Folkehelse skal være overordnet samfunnspolitikk, ikke bare sektoransvar for helsesektoren og helsemyndighetene. Det skal satses på forskning og kunnskap. Staten skal tilrettelegge for kommunene med økt kunnskap om helsetilstanden i befolkningen lokalt og hvilke tiltak som gir de beste resultatene. Og spesialisthelsetjenesten skal få et betydelig ansvar for forebygging.

Det er mange kommuner, organisasjoner, foreninger og frivillige lag som gjør mye på området – tilrettelegger for fysisk aktivitet, organisasjoner bidrar til psykisk helse og forebygging, og ikke minst gjøres en fantastisk innsats innen friluftsliv rundt om i landet.

I alle disse miljøene er det store forventninger og ikke minst stor entusiasme knyttet til folkehelsearbeid som bidrar til lokal mobilisering, trivsel, bygging av gode lokalsamfunn og sterke fellesskap. Det er bra at dette skal og må følges opp bedre og med mer ressurser i årene som kommer. Det må satses bredt, sånn at intensjonen med det overordnede folkehelsearbeidet og målretting mot utsatte grupper, følges opp.

Vi har noen viktige mål og noen viktige valg i årene som kommer. Det handler om å klare å prioritere forebygging, ikke bare reparasjon. Det handler om å klare å prio-

ritere en politikk som gir mindre, og ikke større, forskjeller, og det handler om virkelig å satse på forebygging på de arenaene der det er viktigst. Der merker jeg meg at det ikke er bare enighet i denne salen. Det er f.eks. betydelig uenighet om hvordan vi skal utvikle morgendagens skoledag, som sannsynligvis er en av de aller viktigste arenaene for folkehelsearbeid. I SV tror vi på en ny skoledag der vi satser på lærerne, men også på å bygge en ny skoledag rundt lærerne – med mat og fysisk aktivitet. Jeg merker meg at Høyre gjør to av de viktigste folkehelse tiltakene til saker de vil profilere seg aktivt imot, både i denne debatten og i valgkampen.

Vi tror at kosthold og det å bevege seg, er en forutsetning både for god helse og for kunnskap i morgendagens skoledag.

Det er en veldig god stortingsmelding vi behandler i dag. Den kommer til å danne grunnlag for folkehelsepolitikken i lang tid framover. Nå blir jobben for oss å følge dette opp.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [16:34:16]: Nordmenn har ei gjennomgående god helse, men det er skyer i horisonten, og vi har tydelege sosiale helseforskjeller i befolkninga. Levealderen i Norge er høy, men vi er ikkje lenger på verdstoppen, slik vi var for ein generasjon sidan. Livsstilssjukdomar vert omtalt som den nye folkesjukdomen. Vårt gode liv er vorte eit problem. Vi er nøydde til å ta grep for å førebyggja den utviklinga. Skal vi lukkast med ein god helsepolitikk og hindra sløsinga med ressursar i helsevesenet, må vi førebyggja. Alle har ansvar for eiga helse. Skal vi sikra alle rett til god helse, må vi i tillegg ta i bruk verkemiddel på befolkningsnivå for å gjera dei sunne val enklare – i staden for å retta reparasjonstiltak inn mot den enkelte.

Regjeringa har tatt dette på alvor. Folkehelsemeldinga som vi debatterer i dag, er ei oppfølging av folkehelselova som begynte å verka i 2012. Erkjenninga av at det meste som påverkar folkehelsa, skjer utanfor helsevesenet, ligg til grunn. Sosialmedisinsk grunnleggjar Rudolf Virchow sa det slik for 150 år sidan:

«Politikk er intet annet enn medisin i stort.»

Med det meinte han at politikk er å fordela levekår og verdiar, og dermed helsevilkår, mellom grupper i samfunnet. Når politiske styresmakter lokalt, nasjonalt og globalt fordeler levekår som inntekt, arbeid, utdanning, bustad, mat og miljø, fordeler dei samtidig rammevilkåra for helse. Denne regjeringa sin politikk på andre felt enn helse betyr mykje for folkehelsa. Det er dette perspektivet og erkjenninga som ligg til grunn i folkehelsemeldinga vi behandlar i dag. Vi vil prioritera fellesskap og fellesskapsløysingane. Gratis frukt og grønt i skulen vil gi ein stor helsegevinst. Om berre 3 pst. av elevane aukar sitt permanente inntak av frukt og grønsaker med 25 gram, vil tiltaket vera økonomisk lønsamt.

Meir fysisk aktivitet i skuletida vil også bety mykje for folkehelsa. Folkehelseinstituttet antar at auka fysisk aktivitet saman med betre kosthald vil kunna halvera risi-

koen for diabetes type 2. Når astma er årsaka for 20 pst. av barna som blir lagde inn på sjukehus, er det viktig å løysa utfordringane knytte til infrastruktur, luftforureining og inneklima i barnehage og skule.

At Nasjonal transportplan har eit lyft for gang- og sykkelveg og trafikksikring av skulevegar, er god folkehelsepolitikk. Å redusera økonomiske forskjellar i befolkninga – tiltak mot barnefattigdom – er å gi grunnleggjande økonomisk tryggleik til alle. Det bidrar til betre helse. Vi må tenkja folkehelse på alle politikkområda.

Førebygging og folkehelse er sjølve ryggrada i helsepolitikken. Samhandlingsreforma, som er ei retningsreform for helsevesenet, har dette som sitt utgangspunkt. Førebygging skjer der folk bur og lever sine liv. Derfor er kommunepolitikken viktig, derfor er kommunehelsetenesta heilt sentral.

Senterpartiet er svært glad for den opptrappinga av helsestasjonar og skulehelsetenesta som er varsla i meldinga. Dette er lågterskeltiltak som når alle barn og unge, og der ein kan ha tidleg innsats og driva god førebygging.

Forutan kosthald og fysisk aktivitet utgjær også rusmidlar og stråling ei folkehelseutfordring. I 2008 var det ifølgje Folkehelseinstituttet 4 000 innleggingar i somatiske sjukehus forårsaka av alkoholrelaterte lidingar. Halvparten av pasientane ved landets psykiatriske akuttavdelingar har problemfylt bruk av rusmiddel. Mellom 50 000 og 150 000 barn lir på grunn av vaksne sitt rusmisbruk. Derfor er restriktiv alkoholpolitikk god folkehelsepolitikk for å sikra fridom for alle, ikkje berre for nokon få.

Noreg ligg i verdstoppen når det gjeld føflekkskreft. Det er ein direkte samanheng mellom bruk av solarium og kreft. Verdas helseorganisasjon plasserer solarium i same kategori som røyking og asbest. Fleire land har innført aldersavgrensing og krav til betening. 73 pst. av befolkninga ønskjer, i følgje Kreftforeiningas undersøking, 18-årsgrense i Noreg. Då regjeringa i fjor innførte 18-årsgrense, raljerte Høgre og Framstegspartiet over forslaget. Men dei er i utakt med befolkninga når dei meiner at ein ikkje skal førebyggja blant barn og unge.

Opposisjonen, som er einig om mykje på helseområdet, er tilsynelatande også einig om ikkje å ha ein aktiv folkehelsepolitikk. Fleire gode tiltak står i fare: gratis frukt og grønt, fysisk aktivitet i skulen, tobakksskadelova, alkoholova, 18-årsgrense på solarium, avgiftspolitikkk på rusfeltet, avgiftspolitikkk på kosthaldsfeltet, reklameforbod mot alkohol, skjenketider, vinmonopolordninga, fjernsynsreklame for alkohol – og ein vil også ha fjernsynsreklame for smertestillande tablettar, for å nemna noko.

Opposisjonen er på tilbodssida i valåret. Det hjelper lite når ein ikkje er einig om det aller mest grunnleggjande i helsepolitikken, nemleg folkehelsepolitikken.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [16:39:19]: Helse henger sammen med måten vi organiserer samfunnet vårt på. I det store bildet har vi en god helse, men det er utfordringene vi er satt til å ta tak i fra denne sal. Hovedutfordringene er at de sykdommene vi nå får, skyldes måten vi lever på: litt for mye salt, litt for mye sukker, usunt fett – ja, vi er litt for lite fysisk aktive. Og vi vet at fysisk aktivitet også

kan henge sammen med vår psykiske helse. Som det gode sentrumspartiet Kristelig Folkeparti er, sier jeg at ja, jeg har selv et ansvar for min helse, og samfunnet har et ansvar. Eller sagt på en annen måte: Helse er både et individuelt og et offentlig ansvar.

Jeg har en visjon om at de gode folkehelseløsningene skal være så nær at jeg snubler over dem. Det er dem jeg skal velge når jeg er litt sulten og går inn i kiosken. Det er dem jeg skal velge når jeg lurer litt på hva jeg skal gjøre i helgen. Hvis vi ser ti år tilbake, fant vi firepakninger med epler på bensinstasjonene. Nå er det enkeltepler til fem kroner. Det har skjedd en endring. Det er flott. Og det er veldig bra at det er mange som sier: Vi vil. Vi vil ta de sunne valgene. Men da må vi også legge til rette for det. De må være så snublende nær. En tursti i nærområdet med universell utforming må være snublende nær; en tursti som alle vet om, og som alle kan bruke.

Det er en samlet komité som sier at gode oppvekstvilkår for barn og unge er blant de viktigste oppgavene i samfunnet. Det er viktig i seg selv, men det legger samtidig grunnlaget for en helse for resten av livet. 21 organisasjoner, som representerer to millioner mennesker, har skjønt det. De har sagt at de vil ha en time fysisk aktivitet i skolen nå. Vi vet at fysisk aktivitet øker konsentrasjonsevnen, gir mer fysisk og psykisk overskudd, bedrer hukommelsen og øker selvtilliten. Dette er en medisin som jeg kjenner jeg blir litt rørt av. Tenk om vi kunne gjøre noe, slik at våre unger får litt mer selvtillit når de går ut av skolen? Noe som gjør at de litt oftere sier: Ja, jeg kan noe! Fysisk aktivitet kunne være det som gjorde dem litt rakere i ryggen. Fysisk aktivitet kunne være det som ga dem økt selvtillit. Jeg tror at dette er noe vi må gjøre. For det er de gode mønstrene vi må legge til rette for. Da helsedirektør Bjørn Guldvog presenterte nøkkeltallene for helsetjenesten, sa han at

«framtidens helse blir skapt gjennom å satse på dem som er unge i dag».

Det er en god setning, en viktig setning å ta med seg. Det dreier seg om fysisk aktivitet, det dreier seg om ernæring, og det dreier seg om psykisk helse – det må være innsatsområdene våre.

Solen skinner i dag. Det er godt å ta seg et bad. Vi kan ikke gjøre det akkurat nå. Det er et individuelt ansvar, for familien og for fellesskapet, at vi lærer oss å svømme. Det er store forskjeller. I min hjemkommune, Fredrikstad, er det en skole som i løpet av de fire siste årene har gitt 152 undervisningstimer i svømming, mens en annen skole bare gir svømmeundervisning til dem som ikke kan svømme. Dette er ikke noe brudd på noen av læreplanene, for den sier ikke så mye om hvor mange timer man skal ha. Men Kristelig Folkeparti mener at det å kunne svømme er viktig, og vi vil innføre en nasjonal prøve i svømming for fjerde klasse.

Forbrukermakt er viktig, og det ser vi på nedgangen i bruken av palmeolje. Vi vet også at det innenfor næringsmiddelindustrien er et stort forsknings- og utviklingsmiljø som tar de viktige stegene, fra FoU og inn i produksjon. Det er viktig, og derfor har vi tillit til den forpliktende avtalen som nå er inngått mellom næringsen og regjeringen

med tanke på markedsføringen av usunn mat og drikke overfor barn og unge.

Man sier i meldingen at folkehelsepolitikken skal være kunnskapsbasert. Det er viktig. Det sa også Bondevik II-regjeringen. Da vet vi også at den kunnskapen vi har om å bruke nærmiljøene, er viktig å ta med seg videre. Vi vet at de frivillige organisasjonene gjør mye godt folkehelsearbeid. Da må vi satse på frivilligheten. Godt folkehelsearbeid handler til sjunde og sist om å mestre hverdagen, om vi er barn, unge eller gamle.

Borghild Tenden (V) [16:44:39]: Helse er et viktig område i politikken fordi det inngår i så mange politikkområder, som flere har vært inne på. Selv om Venstre ikke sitter i helse- og omsorgskomiteen i denne perioden, har vi selvsagt vært – og er – opptatt av dette temaet og fremmet en rekke forslag i løpet av fireårsperioden. Vi har fremmet både representantforslag og forslag i våre alternative budsjetter. Alt har selvsagt blitt nedstemt av regjeringspartiene. Noen av Venstres forslag blir fremmet i salen her i dag, så muligheten er der fortsatt.

Fram til omtrent 1950-tallet var smittsomme sykdommer vår største helseutfordring. Løsningen på de smittsomme sykdommene var ikke bare den revolusjonerende behandlingen med antibiotika. Det var også kunnskap om hygiene, satt i system gjennom folkeopplysning. Dermed kunne man forebygge antallet nye sykdomsutbrudd, samtidig som man hadde et tilbud om medisin til dem som var rammet av infeksjoner.

I dag er det de ikke-smittsomme sykdommene som fyller legekontorer og sykehus. I dag består nesten halvparten av sykefraværstatistikken av muskel- og skjelettlidelser, altså kroniske plager og lidelser, og nærmere 20 pst. av fraværet skyldes lettere psykiske lidelser.

Som gammel gymlærer vet jeg at fysisk aktivitet er godt for både kropp og sjel. Jeg er derfor glad for at vår helseminister er så tydelig på dette området. Folkeopplysning og gode rollemodeller er viktig.

Kosthold er godt beskrevet i meldingen vi nå diskuterer, og det er også derfor Venstre i dag fremmer et konkret forslag om å fjerne moms på frukt og grønt, slik at det blir billigere å leve sunt. Det er mulig å bruke skattepolitikken til å fremme folkehelsen. Det har innføringen av sukkeravgiften vist oss. Venstre mener også at friluftslivet må prioriteres høyere for at vi skal nå de målene vi vil i folkehelsepolitikken. Tilskuddet til friluftstiltak må derfor styrkes. Det samme må frivillige organisasjoner som organiserer helsefremmende aktiviteter. Mange av oss vet hvor mye helse som ligger i å gå en tur i naturen.

Psykisk helse er – som beskrevet i meldingen – i økende grad årsak til frafall og sykmeldinger. Folkehelseinstituttet anslår at de samlede samfunnsøkonomiske kostnadene for psykiske lidelser i Norge beløper seg til mellom 60 mrd. kr og 70 mrd. kr årlig. Beløpet omfatter tapt arbeidsfortjeneste, sykepenger, trygdeutgifter, sosiale ytelser og behandlingstkostnader. Ifølge Verdens helseorganisasjon er psykiske lidelser, målt i sykdomsbyrde, den mest kostbare av alle sykdomsgrupper i Norge. Det sier meg at vi trenger å satse på å styrke folks psykiske helse, helst så tidlig i livs-

løpet som mulig. En nasjonal opptrappingsplan for helsestasjonene er derfor helt nødvendig. Det samme vil gjelde for skolehelsetjenesten, og derfor vil Venstre gjøre helse-søstre langt mer tilgjengelige for skoleelever enn de er i dag.

Derfor fremmet Venstre nå i vår et representantforslag om et lavterskeltilbud i kommunene med elleve forslag, som alle er viktige forebyggende tiltak i tråd med Samhandlingsreformens intensjoner om å forebygge mer fremfor å reparere. Representantforslaget ble godt mottatt i komiteen, men selvsagt nedstemt. Venstre fremmer i dag forslag om å styrke utdanningen av helsesøstre og forslag om å styrke skolehelsetjenesten. Venstre har også et forslag for å bedre tilgangen til psykologer i kommunene ved å innføre en prøveordning med fastpsykolog i kommunene, og ved å bedre tilskuddsordningen slik at flere psykologer ansettes i kommunene.

Forebygging er alltid det beste, og jo raskere man kan få god hjelp, jo bedre. Det er viktig å tilrettelegge for å styrke individet og dets muligheter til å ta ansvar for seg selv, samtidig som samfunnets mindre ressurssterke grupper vil kunne få tilbud og hjelp til veiledning etter behov. Det vil føre til store besparelser for samfunnet og gi økt livskvalitet for den enkelte.

Til slutt tar jeg opp Venstres forslag som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten har tatt opp de forslagene hun viste til.

Statsråd Jonas Gahr Støre [16:48:50]: En av mine viktigste ambisjoner som helse- og omsorgsminister er å sette folkehelsepolitikken høyt på dagsordenen. Det er mange grunner til det. Jeg synes komiteens leder ga én god grunn, nemlig at alt det vi bruker på sykehus, på mange måter kan ses på som prisen for det vi mislykkes med andre steder i samfunnet. Folkehelse er altså nøkkelen og inngangen til å nærme seg dette store spørsmålet. Derfor denne meldingen, som nå har fått god behandling i komiteen, og debatteres i salen.

Jeg vil slutte meg til dem som sier at stort sett har nordmenn god helse. Levealderen øker, og det har vært en betydelig reduksjon i tidlig død av hjerte- og karsykdom de siste tiårene. Folk vurderer sin egen helse som god. Velferdsutvikling og levekår er blant de viktigste påvirkningsfaktorene for den gode helsen. Utviklingen av den norske velferdsstaten og de universelle velferdsordningene er derfor god helsepolitikk – moderne politikk for det 21. århundre – med felles gratis skole for alle barn og unge, bedre boliger, bedre vann- og sanitærforhold, vaksinasjonsprogrammer, en god offentlig helsetjeneste og et arbeidsliv som ivaretar arbeidstakernes rettigheter, helse, miljø og sikkerhet, og med en vilje til omfordeling og rettferdig fordeling.

Den positive utviklingen viser at vi har løst mange helseproblemer. Nå må vi ruste oss for å møte nye utfordringer. Vi lever lenger, og det er en ren bonus for velferdsstaten, men samtidig betyr økt levealder også flere syke eldre som trenger hjelp, og at flere rammes av kreft, hjerne-

slag og andre kroniske sykdommer. Sykdomsbildet endrer seg med endret levemønster knyttet til livsstil, til hva vi spiser og drikker og til et stillesittende liv. Og psykiske lidelser utgjør en større del av sykdomsbelastningen, noe vi har debattert mange ganger i denne komité og i denne sal. Den medisinsk-teknologiske utviklingen gjør at vi kan behandle mer og flere enn før, og folks forventninger til helsetjenesten øker.

Samtidig er det slik at vi ser sosiale forskjeller i helse; vi ser dem nettopp der. Selv om alle grupper i Norge har fått bedre helse, er ikke de sosiale forskjellene borte. Folks helse henger nært sammen med levekår og sosiale forhold. Levealderen har økt mest i grupper med lang utdanning og høy inntekt.

Regjeringen synliggjorde disse forskjellene i stortingsmeldingen om utjevning av sosiale helseforskjeller, som ble lagt fram i 2007. Siden da har Helsedirektoratet laget årlige rapporter for å følge utviklingen i arbeidet for å redusere disse forskjellene. Rapporten for 2012, som publiseres i disse dager, viser at Norge er det landet i Europa som har minst forskjeller i inntekt, og at dette henger sammen med den skattepolitikken og betydelige omfordelingen som finner sted gjennom velferdsordninger. Dette er ikke enkle tiltak, det er ikke slik at vi bedrer folkehelsen ved å trykke på enkelte beslutningsknapper. Dette er en sammensatt politikk.

Utfordringene må møtes med en folkehelsepolitikk som trekker lærdommer av fortiden og tilpasser seg utfordringene som vi nå møter. Det skal være en politikk som bygger på den norske velferdsmodellen, og som utvikler seg ved å dra nytte av erfaringer og ny kunnskap. Fortsatt vil derfor arbeid til alle, barnehage til alle, en god skole og en tilgjengelig helsetjeneste være viktig. Men vi skal også legge mer vekt på deltagelse og inkludering. For meg er det en videreutvikling av demokratiet. Vi har et spesielt ansvar overfor barn og unge, og derfor må hovedinnsatsen rettes inn her.

Folks helse påvirkes først og fremst av forhold som ligger utenfor helsesektoren. Derfor burde denne debatten egentlig finne sted i alle andre komiteer i Stortinget og i en sal som også engasjerte representanter langt utenfor helseområdet. Men en sterk offentlig helsetjeneste er likevel en viktig forutsetning for god helse og for å utjevne sosiale helseforskjeller. Utfordringene er en felles oppgave for hele samfunnet, og de må møtes på tvers av sektorer, nivåer og fagmiljøer. Folkehelsemeldingen bygger på denne erkjennelsen, og her er det slik at bidrag fra andre statsråder i regjeringen har vært vel så viktige som de som er kommet direkte fra Helsedepartementet. Hensynet til befolkningens helse skal og bør inngå i alle sektorer. Det er det viktigste vi kan gjøre for å styrke folkehelsearbeidet i fremtiden.

Jeg er glad for at en samlet komité slutter seg til de ambisiøse målene vi har for denne politikken. Vi har en enestående mulighet til å ta tak i dagens helseutfordringer, med et samfunn preget av sosial trygghet, tillit – og med orden i økonomien. Men det er trekk ved utviklingen som påvirker folks helse i negativ retning, og det har vært berørt i denne debatten: Fysisk aktivitet som en naturlig

del av arbeid og daglige gjøremål, er redusert eller nesten borte. Barn blir kjørt til skole og aktiviteter i stedet for å gå eller sykle. Voksne kjører bil til butikken og tar rulletrappen opp og ned, vi tilbringer stadig mer tid foran tv- og dataskjermen, og vi svømmer dårligere.

Mat er tilgjengelig nærmest døgnet rundt på møteplasser, arrangementer, bensinstasjoner og i kiosker. Ofte er det usunne matvarer som er lettest tilgjengelig. Regjeringen har som mål å gjøre det lettere å velge sunt. Vi vil sørge for bedre merking av mat, vi skal skjerpe kravet til næringsinnholdet i matvarer, og vi skal arbeide for å etablere en smilefjesordning på serveringsstedene. Vi vil invitere bransjen til samarbeid om merking av energi- og næringsinnhold for mat- og drikkevarer. Vi vil legge bedre til rette for fysisk aktivitet i hverdagen, og vurdere hvordan skoledagen kan organiseres slik at elevene sikres minst én time fysisk aktivitet hver dag.

Helsemyndighetene vil samarbeide tett med veimyndighetene for å få flere til å gå eller sykle. Om kort tid etablerer vi et nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet, som bl.a. skal formidle forskningsbasert kunnskap til barnehager og skoler. I løpet av 2014 setter vi i gang en kampanje for fysisk aktivitet – litt inspirert av røykekampanjene, men nå med et annet fortegn – der befolkningen får informasjon om hva fysisk aktivitet faktisk gjør for kropp og sjel.

Så har vi omtalt helsestasjons- og skolehelsetjenesten, som kommer fram når revidert nasjonalbudsjett vedtas i denne sal. Vi vil også stimulere ytterligere til utvikling av frisklivstilbud og lærings- og mestringstilbud i kommunene, som vist i revidert nasjonalbudsjett.

Helse- og omsorgstjenesten har et spesielt ansvar for å støtte det forebyggende arbeidet i andre sektorer gjennom å være en faglig og politisk pådriver. Innstillingen fra komiteen viser at det er tverrpolitisk enighet om at helse må ivaretas i all politikk. Det lover godt for folkehelsearbeidet fremover. Men vi må et skritt videre. Det er ikke bevilgninger, vedtak, regler og lover alene som kommer til å regulere dette. Det er en fin balanse mellom individuelt ansvar og samfunnsansvar, og ikke minst tilrettelegging – i frivillige organisasjoner, fagbevegelse, næringsliv, arbeidsgivere, i hele det sivile samfunnet og i det brede lag av folket. Det trengs en ny tilnærming som motiverer og inspirerer hver enkelt.

Vi vil samarbeide mer – og inviterer til det – med næringslivet. Det er en økende forståelse for at folkehelse er en viktig del av næringslivets samfunnsansvar. De som jobber i næringsliv og arbeidsliv, er også foreldre, og de vet hva det handler om. Enkle tiltak som å plassere frukt og grønt godt synlig i butikken, og å minske størrelsen på brusflasker og porsjoner, er tiltak som monner. Og norsk mat- og drikkeindustri, som har fått ned sukkerinnhold, kan gå videre og få ned saltinnhold og ytterligere sukkerinnhold.

I møtet med mat- og drikkevarebransjen har vi samme oppfatning av utfordringene med fedme og overvekt, og det at den industrien nå sier at dette er et problem, er et steg i riktig retning. Vi vil begrense markedsføring av usunn mat og drikke til barn som ett av flere tiltak for å frem-

me gode kostvaner, og jeg er som kjent blitt enig med mat- og drikkevarebransjen om å etablere en forsterket, bransjestyrt reguleringsordning. I innstillingen virker det, bl.a. fra Høyres side, som at dette nærmest kom av seg selv, men jeg tror at planen om å gjennomføre en forskrift om det ikke ble en slik enighet, medvirket til at vi fikk den forståelsen – iallfall hvis vi skal tro næringen selv. Derfor ligger det i skuffen i departementet en regulering som kan brukes, om evalueringen i 2015 viser at dette ikke har ført til de ønskede resultater, men det tror jeg det kommer til å gjøre. Jeg tror vi er på et godt spor.

Jeg møter den samme positive oppslutningen i nøkkel-sektoren – den frivillige sektor, det sivile samfunnet, der den sosiale kapitalen formes og forvaltes. De frivillige representerer en betydelig ressurs i folkehelsearbeidet. De gjør en uvurderlig innsats, spesielt når det gjelder fritidsaktiviteter for barn og unge. Vi ønsker at de frivillige skal bli enda viktigere samarbeidspartnere i folkehelsearbeidet, som i omsorgsarbeidet, noe som er hovedbudskapet både i omsorgsmeldingen og i denne meldingen.

Derfor har jeg i samarbeid med Røde Kors invitert til et seminar med frivillige organisasjoner 27. juni, i neste uke. Der ønsker jeg å få innspill til hvordan frivillige organisasjoner kan bidra i oppfølgingen av stortingsmeldingene Morgendagens omsorg og folkehelsemeldingen. Jeg vil også etablere et nasjonalt kontaktforum for å styrke dialog og samarbeid om folkehelseutfordringene mellom frivillige organisasjoner og myndighetene.

Til sist så er det et representantforslag om å styrke aktivitets- og folkehelsestilbudet for mennesker med utviklingshemning, og virkemiddelet skal da være å sikre midler til Special Olympics Norges arbeid for mennesker med funksjonshemming. Jeg er fullt ut enig i at mennesker med psykisk utviklingshemning skal sikres et godt aktivitets-tilbud med bevegelse, lek og fysisk aktivitet. Vi beveges alle av å se den nytten slik aktivitet har. Gjennom spillemidlene til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, NIF, legger regjeringen til rette for at personer med nedsatt funksjonsevne kan delta i idrettsaktiviteter.

Mennesker med utviklingshemning er ofte avhengig av det offentlige når det gjelder små og store valg i livet. Samtidig har de den samme retten til et selvstendig liv, og de skal ha de samme valgmulighetene som andre. Dette gjelder også muligheten til delta i idrett eller i andre aktiviteter i dagligliv og fritid – og i kjerneaktiviteten, som er friluftsliv. Regjeringen arbeider med en stortingsmelding om levekår og tiltak for personer med utviklingshemning. Fritid og idrett er et av temaene som blir tatt opp her.

Til slutt: Vi skal utvikle dette arbeidet i tråd med Samhandlingsreformen. Skal vi få mest mulig helse igjen for ressursene, må vi prioritere forebygging. Regjeringens forslag om å legge fram en folkehelsepolitisk melding for Stortinget hvert fjerde år vil legge grunnlaget for en helhetlig drøfting. Da blir det ikke hvert tiende år, som representanten Høie var inne på – det tror jeg vi alle er enige om.

Folkehelsearbeid er samfunnsbygging. Smittevernarbeid og hygienearbeid var en forutsetning for utviklingen

av velferdsstaten og det moderne Norge. Vi skal fortsatt ha smitteberedskap, men en fortsatt prioritering av folkehelsepolitikk vil også være like viktig for velstand og fellesskap i det 21. århundret.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sonja Irene Sjøli (H) [16:58:57]: Det er min påstand at et perfekt eksempel på forebyggende folkehelsearbeid er at et foster får god omsorg før det blir født. Det handler med andre ord om å sikre en god svangerskapsomsorg, inkludert jordmørtjeneste i kommunene og følgetjeneste til fødeavdelingene, men selvfølgelig også omsorg for kvinnen, at hun har et egenansvar.

For fire år siden behandlet vi fødselsmeldingen her i Stortinget. Den kom etter at fagrådet for fødselsomsorg og Statens helsetilsyn kom med krass kritikk av den tjenesten. Det har nå gått fire år siden Stortinget behandlet den meldingen, og bl.a. for å styrke det forebyggende helsearbeidet skulle det utarbeides faglige retningslinjer for svangerskapsomsorgen. Disse retningslinjene foreligger fremdeles ikke, og mitt spørsmål er: Når kan vi forvente at regjeringen følger opp Stortingets vedtak?

Statsråd Jonas Gahr Støre [17:00:07]: Nå merket jeg meg ikke akkurat den observasjonen i merknadene fra Høyre til folkehelsemeldingen, men jeg hører spørsmålet fra representanten. For å kunne gi henne et presist svar på det vil jeg konsultere i departementet og sørge for at representanten får et godt og opplysende svar i brevform.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:00:33]: Vold mot kvinner er ikke bare kriminalitet, det er også et stort helseproblem.

Statsråden sa i sitt innlegg at han ønsker å sette folkehelse høyt opp på dagsordenen. I dagens Vårt Land er det en kronikk fra rød knapp-kampanjen Stopp vold mot kvinner, som gir statsråden to utfordringer som jeg ikke egentlig synes innstillingen omtaler. Derfor drar jeg det opp nå.

Det går på forebygging av vold, og at denne kampanjen gir statsråden to utfordringer. De utfordrer ham for det første til å få på plass en nasjonal strategi for forebygging av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, og at statsråden også tar ansvar for å få på plass en holdningsskapende kampanje.

Mitt spørsmål er om statsråden kan ta med seg dette i det videre arbeidet med hensyn til å sette folkehelse høyt på dagsordenen.

Statsråd Jonas Gahr Støre [17:01:39]: Det var en god artikkel i Vårt Land, og det er et godt spørsmål. Departementet har begynt arbeidet med svaret. Jeg mener at det er viktig å ha den dialogen, og dette tar jeg veldig på alvor. Vi har tatt opp dette med vold som et helseproblem også i stortingsmeldingen om vold i nære relasjoner, som jeg arbeidet meget nært med justisministeren om. Svaret er ja, vi arbeider for å styrke spesialisthelsetjenestens og helse-tjenestens kapasitet til å håndtere det helseproblemet vold

er, og vi har også omtalt vold som et helseproblem i folkehelsemeldingen. Det er et uttrykk for en bevissthet om det.

Det er også slik at Verdens helseorganisasjon i løpet av de siste 10–15 årene har sett betydningen av å sette vold på dagsordenen som et helseproblem. Dessverre er det slik at det treffer begge kjønn og alle aldre, men særlig kvinner. Derfor fortjener det å bli problematisert også i en sånn sammenheng, så jeg er glad for at representanten understreker det i dette spørsmålet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tove Karoline Knutsen (A) [17:02:54]: Det finnes et sørafrikansk begrep som uttales «o-buntu». Ubuntu er en slags felles betegnelse for en livsholdning som bærer fram ideen om at vi blir menneskelige gjennom møtet med andre. «Jeg er meg fordi du er deg fordi vi er noe sammen – i et fellesskap», sier man i Sør-Afrika. Ubuntu er trua på et bånd som er universelt og knytter det genuint menneskelige sammen. Det er et flott ord med en viktig påminnelse til oss alle.

Ubuntu er nær i slekt med sider av det helhetlige helsebegrepet som skisseres i den meldinga vi debatterer i dag, fordi begrepet nettopp dreier seg om betydninga av fellesskap. Kanskje kan ordet inngå i den forståelsesramma vi skal ha for det breie folkehelsearbeidet regjeringa har tatt initiativ til, og som også berører noe av det mest personlige og menneskelige ved våre liv: det vi er sammen med andre.

Folkehelsemeldinga er ny, og den er banebrytende. Med denne meldinga forteller regjeringa om hvordan man vil utmeisle en politikk som kan bidra til bedre fysisk og psykisk helse for folk gjennom hele livsløpet, og vi adresserer de viktige utfordringene knyttet til de ulike fasene i livet. Jeg vil spesielt peke på at vi tydelig må fokusere på vår psykiske helse, på sosiale relasjoner og gode fellesopplevelser.

Vi vet at ensomhet, psykiske problemer og rusproblemer kan forebygges med målrettede tiltak som fremmer trivsel, deltakelse og samhold. Derfor er det så viktig å forstå og anerkjenne det helsefremmende ved f.eks. kunst og kulturaktivitet, og at vi kan ha gode arenaer for å samles både for publikumsopplevelser og egen deltakelse. Dette er kvaliteter ved livet vårt, både når vi er barn, unge og voksne – og ikke minst i våre eldre år.

Det er vel ikke til å legge skjul på at vi som samfunn kanskje ikke fullt og helt anerkjenner de kulturelle og åndelige behovene hos den eldre befolkninga. Vi snakker iallfall ikke så veldig mye om det. Men også når vi blir eldre, har vi mennesker drømmer og ønsker for våre liv. Vi har behov for å kunne delta, gi av vår erfaring, oppleve, og være inkludert i lokalsamfunnet. Heldigvis har regjeringa bevilget penger til gode kulturtiltak spesielt rettet mot eldre og andre som ikke så lett når de generelle tilbudene.

Det er mange som er opptatt av – og som kan noe om – hvordan de skapende kreftene i kunst og kultur påvirker helsen vår. Ved Høgskolen i Nord-Trøndelag har man forsket på enkeltmenneskers og gruppers deltakelse i kulturlivet og sett på sammenhengen med helse. For mange

grupper er sammenhengen veldig tydelig. Det dreier seg om smertelindring, om å bedre folks psykiske helse ved f.eks. å dempe angst, og om å øke kognitive og språklige ferdigheter.

Forskerne i Nord-Trøndelag peker på at vi trenger mer forskning for å få det fulle bildet av de mulighetene som ligger i koblinga mellom kultur og folkehelse. Det tror jeg de har rett i. Ikke minst burde flere ha undersøkt den innvirkninga musikk har på demente, både når det gjelder å oppnå ro og psykisk velbefinnende, og for å finne tilbake litt av det språket som er gått tapt.

Et annet godt eksempel finnes i Asker. På Sem gård ble senteret NaKuHel – altså natur-kultur-helse – opprettet i 1994 av professor Gunnar Tellnes, som lenge hadde sett behovet for å koble disse dimensjonene og sette spillet mellom dem i fokus. Senteret er organisert som en stiftelse og drives i stor grad gjennom frivillig innsats. Her er et stort antall aktivitetsgrupper i sving, med f.eks. musikk, litteratur, lokalhistorie og turaktiviteter på dagsordenen – med bedring av deltakernes helse som et viktig mål.

Brukerundersøkelser viser at dette virker etter hensikten. En av deltakerne på senteret sa det slik: Som en omsorgsfull gartner steller en pjuskete blomst, ga NaKuHel-senteret meg akkurat den næringsrike jorda og et passelig klima som jeg fikk hente meg inn i og vokse på.

Jeg er opptatt av det helsefremmende perspektivet i folkehelsearbeidet, det som legger til rette for at vi kan leve glade, gode, sosiale og aktive liv. Det perspektivet er sentralt i den store fortellinga om den rød-grønne regjeringa, fra Soria Moria og fram til i dag. Det er det jeg vil kalle ubuntu i den politikken som skal bære oss også i framtida.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Are Helseth (A) [17:08:08]: I folkehelsemeldingen har lokalsamfunnene og kommunene en betydelig del av gjennomføringsansvaret. Lokalt gjøres allerede mye godt folkehelsearbeid. For å bli enda bedre trenger vi modeller som deler erfaring og ny kunnskap.

Derfor vil jeg følge opp Tove Karoline Knutsens eksempel og referere til natur-kultur-helse-senteret i min nabokommune Asker. Dette senteret har 20 års erfaring med helsefremmende arbeid. De samler og formidler kunnskap om opplevd god helse gjennom natur- og kulturopplevelser, fellesskap, selvorganisering og mestring. De fokuserer på den mentale dimensjonen av helsebegrepet, balanse, glede og mestring.

Gjennom selvstyrte grupper og satsing på det friske i mennesket oppnås gode resultater med svært begrensede budsjetter. Barn og unge er en viktig målgruppe. Denne høsten gjennomføres et pilotprosjekt sammen med grunnskoler i Asker. NaKuHel fremhever betydningen av kreative aktiviteter for barn og unge i nærmiljøet som bidrag til å fremme livskvalitet og forebygge psykiske lidelser. Pilotprosjektet er et første steg mot å etablere NaKuHel-fag i grunnskolen.

Senteret har et godt samarbeid med hjemkommunen,

Asker kommune. Samarbeid med andre kommuner skal bidra til å spre kunnskapen regionalt og nasjonalt.

NaKuHel-modellen er innovativ og annerledes, og jeg mener den er et viktig bidrag til nye skritt i folkehelsearbeidet i Norge. Senteret utreder hvordan konseptet kan videreutvikles som et regionalt inspirasjons- og kunnskapscenter for kommuner og frivillige organisasjoner for å nå målene i folkehelsemeldingen.

Jeg sa at her oppnår man masse resultater med svært begrensede midler. I debattene vi har om folkehelsemeldingen – akkurat som i dem vi hadde om Samhandlingsreformen – blir det ofte sagt at for å kunne starte forebyggende helsearbeid, må man først ha store bevilgninger. Noe trenger bevilgninger, men akkurat på det forebyggende området er det masse som ikke koster én krone. Det koster ikke mer å lage en god arealplan i en kommune enn en dårlig. Det koster ingenting å ikke sette ut en colaautomat på en skole, og det koster ingenting å gi en man møter om morgenen et smil og hilse. Da utløses gladhormoner i hjernen både hos den som smiler og den som mottar smilet, og så lever vi noen sekunder lenger.

Knut Storberget (A) [17:11:24]: For å følge opp siste taler må jeg si at det meste av det positive du kan gjøre på dette området, koster svært lite, men er svært lønnsomt. I så måte vil jeg gi honnør til både statsråden og regjeringen for å være så tydelige på dette feltet. Det har betydning også utenfor helsepolitikken – at vi beveger oss fra et reparasjonssamfunn til et forebyggende samfunn, enten det er i sosialpolitikken som sådan, justispolitikken eller mer definert inn i helsepolitikken.

Denne typen debatter som ren metode syns jeg Stortinget skulle dvele mer ved og gi høyere status. I så måte er jeg glad for så tydelig melding og så tydelig perspektiv som jeg har sett i løpet av det siste. Det trengs. Det trengs ut ifra et livskvalitetsstempel, men det trengs også i aller høyeste grad ut ifra en diskusjon om hvor stor kapasitet velferdssamfunnet – og særlig det offentlige – skal ha i framtida. Da trenger man å diskutere forebygging. Ved siden av alle effektivitetsdebatter vil forebygging, tror jeg, bli mer og mer politisk viktig. Derfor er denne typen debatt og den meldinga vi nå behandler, svært viktig.

Jeg mener også at mange av de tiltakene vi ser i folkehelsepolitikken – det være seg mot tobakk, alkohol og mange andre gode tiltak – i stor grad dreier seg om å være frihetsskapende tiltak. Derfor er jeg uenig med representanten Kjønås Kjos som fokuserte mer på tiltak som begrenser folks frihet. Mange av disse tiltakene utvider jo folks frihet og gir muligheter for folk, enten det er barn eller voksne, til å leve mer fullverdige liv enn de ellers kunne gjort om ikke tiltakene hadde vært satt inn. I så måte er det et paradoks at de som kanskje er ivrigst på reparasjon og villigst til å bevilge mest mulig penger ved enhver anledning, er dem som kanskje bremser mest på den effektive forebygginga.

Til slutt har jeg lyst til å understreke at forebygging handler om noe mer enn bare at frivillige organisasjoner drar deg med på tur. Jeg ble møtt av Turistforeningen i dag tidlig som hadde gode turalternativer, og vi må ha det

også. Men det handler i stor grad om politikk, om tilgjengelighet, om lovverk – som representanten Høye var inne på – og om pris. Kanskje litt utover Fremskrittspartiets marerengsargumentasjon. Alkoholpolitikken er et slikt virkemiddel. Bare for noen år siden kom Verdens helseorganisasjon med tall om at 600 000 mennesker dør av alkohol. Én av fire er unge menn. I Norge er disse tallene betydelig lavere. Det viser at man har lyktes i veldig stor grad med den forebyggende politikken i Norge. Politikken har i så måte gitt mye liv og frihet tilbake.

Sonja Irene Sjøli (H) [17:14:33]: Jeg er helt enig med det representantene Helseth og Knutsen uttrykte. Kong Salomo sa også for tre tusen år siden: «Glede i hjertet gir en god helse». Det tror jeg er en observasjon de fleste av oss kan underskrive.

Folkehelse er et krevende område, ikke minst fordi det går langt inn i folks private sfære. Det handler om hvor fysisk aktive vi er, og hva vi spiser. Det handler om våre vaner og uvaner, og det som skjer fra vi står opp om morgenen til vi legger oss om kvelden. Folkehelse kan heller ikke avgrenses til en kort periode i vårt liv. Grunnlaget legges mens vi er barn og følger oss opp gjennom ungdomstiden og voksenlivet. Vi voksne mennesker påvirker igjen våre barn. Helsen vår avgjør stort sett hvor gamle vi blir, og hvordan alderdommen skal fortone seg. Folkehelsen i Norge er generelt bedre i dag enn for noen tiår siden. Levealderen øker for hvert år og er blant de ti høyeste i verden. Endringer i levevaner, bedret kosthold og redusert røyking har bl.a. bidratt til dette. Samtidig ser vi at levevaner varierer mellom sosiale grupper og kan bidra til økte sosiale helseforskjeller.

Frivillige lag og organisasjoner nedlegger hver dag et stort arbeid gjennom å legge til rette for gode friluftsopplevelser og fysisk aktivitet for oss alle. Ikke minst legges det ned et stort arbeid gjennom barne- og ungdomsidretten, men det når ikke fram til alle. Den fysiske aktiviteten blant nordmenn har gått ned de siste 50 årene, og stadig færre har hardt fysisk arbeid. Vi kjører bil, og mange er opptatt av stillesittende arbeid og aktiviteter på fritiden. Spesielt er det bekymringsfullt at altfor mange barn er inaktive. Anne Lise Ryel i Kreftforeningen har sagt det ganske treffende: «Før måtte vi rope barna inn. Nå må vi jage dem ut.»

Spesielt mener jeg at arbeidet må rettes tydeligere mot påvirkning av helseadferd og livsstil, utvikling av lavterskeltilbud for fysisk aktivitet og planlegging av fysiske omgivelser for å gjøre det lettere å velge en aktiv livsstil. Vi må ha en helhetlig tilnærming til folkehelsearbeidet, økt fysisk aktivitet i skolen, tilgang til svømmeundervisning og svømmehaller er viktige faktorer, og skole og hjem må samarbeide. Skolen kan ikke alene løse utfordringene med å gi barna nok daglig fysisk aktivitet. Det er så absolutt også et foreldreansvar.

Susanne Bratli (A) [17:17:27]: Det er på få områder at Gro sine kjente ord om at alt henger sammen med alt, er så gyldig som det er på folkehelseområdet. Folkehelsemeldinga er derfor ei melding som fortjener at mange flere enn helsepolitikkerne er med og diskuterer den. Det er slik

at flere av oss burde ha vært oppmerksom på at de politiske valgene vi tar innfor de fleste områdene, på en eller annen måte er et folkehelsevalg.

Tirsdag vedtok vi Nasjonal transportplan for 2014–2023. Transportplanen som skisserer transportpolitikken for de neste ti årene, er også en viktig plan for folkehelsearbeidet. De valgene som ble tatt tirsdag om satsing på kollektivtransport og sykkel- og gangveier i storbyene er viktige for folkehelsen. Jeg kan ikke huske at noen av dem som deltok i debatten, nevnte ordet folkehelse. Men om det var noen av oss som gjorde det, er jeg ganske sikker på at det var i samme setning som man også nevnte ordene gang- og sykkelvei. Det er det som er det mest opplagte område å se i sammenheng med helse. Det å bruke over 8 mrd. kr på gang- og sykkelveier de neste ti årene vil være med på å medvirke til at flere velger å gå og sykle framfor å ta bilen.

Den store folkehelseutfordringa innfor samferdssektoren er trafikkulykkene. I 2012 mistet 145 mennesker livet i trafikken i Norge, og 699 mennesker ble hardt skadd. Dette er 145 for mange menneskeliv som ble tapt, men det er det laveste tallet på antall drepte og skadde på norske veier siden 1950, og det er 30 pst. lavere enn i 2005, til tross for at trafikken har økt med 12 pst.

De rød-grønne partiene og regjeringen har overoppyllet den gjeldende nasjonale transportplanen når det gjelder penger. Det er viktig, men det er enda viktigere at den har overoppyllet når det gjelder trafiksikkerhet. Det er enda færre drepte og hardt skadde på norske veier nå enn det som var etappemålet i den gjeldende nasjonale transportplan. Og når vi ser at tallet på antall drepte ved utgangen av mai var seks færre enn på samme tidspunkt i 2012, er det grunn til å anta at den positive trenden fortsetter. Nullvisjonen, visjonen om en framtid uten drepte og hardt skadde i trafikken, er en viktig ledestjerne og ligger til grunn for vår tenkning når det gjelder trafiksikkerhet. Men når vi har kommet så langt ned i antall drepte og hardt skadde i trafikken, er det ambisiøst at vi har satt et etappemål for neste nasjonale transportplan på en halvering av antall drepte og hardt skadde. Det vil kreve at vi tar i bruk stadig nye og mer effektive tiltak for en stadig tryggere trafikk. For å komme videre i trafiksikkerhetsarbeidet – og dermed også i folkehelsearbeidet – må vi ta i bruk tiltak som er mer målrettede enn de er i dag, tiltak som er kontroversielle, tiltak som faktisk vil kreve modige politikere.

Derfor passer det godt for meg å avslutte mitt siste innlegg fra Stortingets talerstol med følgende hilsen til de politikere som skal styre landet fra høsten av: Dersom vi virkelig mener noe med en nullvisjon, vil det kreve kontroversielle beslutninger av modige politikere. Vi trenger et bredt spekter av tiltak for å nå ambisiøse etappemål. Folkehelse handler om livet og livskvalitet. Vi har ingen å miste, heller ikke i trafikken.

Are Helseth (A) [17:20:49]: Hvis jeg bare hadde én krone å bruke på helsetjenester, ville jeg brukt den ene kronen på forebyggende helsearbeid. Jeg nevnte i mitt forrige innlegg at natur- og kulturopplevelser kan løfte oss. Det er også noe annet som kan løfte oss: Vi kan løfte oss selv. Selvhjelp er en kraft i dette arbeidet.

Helse er evnen til å mestre hverdagens krav, sa folkeopplyseren Peter F. Hjort. Jeg synes det på en god måte summerer en retning for folkehelsearbeidet. Selvgorganisert selvhjelp er en forståelse og et bidrag i folkehelsearbeidet som handler om akkurat dette, å gi den enkelte mulighet til å mestre. Selvhjelpsarbeidet legger til grunn at alle mennesker har iboende ressurser som kan aktiveres, gjenerobres og mobiliseres når livsproblemer oppstår. Selvhjelp er en vei for å finne ressursene og ta dem i bruk. Verdien av dette helseperspektivet er viktig i folkehelsearbeidet og handler ikke bare om arbeid i selvhjelpsgrupper.

Erfaringsbasert kunnskap om eget problem representerer ressurser som vi hittil nesten ikke har tatt i bruk. Jeg mener dette er en helt avgjørende helsebrønn for framtiden. En videre satsing gjennom kompetansesenteret Selvhjelp Norge og andre tiltak i Nasjonal plan for selvhjelp vil styrke folkehelsearbeidet og en bærekraftig velferdsstat.

Den nasjonale planen for selvhjelp, som nå er til revidering i Helsedirektoratet, har som mål at alle skal ha kunnskap om selvgorganisert selvhjelp. Her gjør Selvhjelp Norge et godt og svært viktig arbeid. Selvgorganisert selvhjelp gjør oss sterkere som brukere og deltakere i eget liv og i samfunnet. Slik skapes varige og gode forandringer når livsproblemer har vokst seg for store. Det må sies at selvgorganisert selvhjelp er en av de solide bunnplankene i vårt folkehelsearbeid.

Jorodd Asphjell (A) [17:23:29]: Først og fremst vil jeg gi honnør til helseministeren som så tydelig har løftet fram folkehelsearbeidet i samfunnsdebatten – gjennom denne folkehelsemeldingen og ikke minst gjennom Samhandlingsreformen, som vi tidligere har hatt til behandling, og ny folkehelselov. Det har gjort at man over hele landet, i organisasjonene, arbeidslivet, kommunene, fylkene og staten, har diskutert hvordan man kan forbedre folkehelsen for innbyggerne.

Bedre folkehelse skapes først og fremst utenfor helsesektoren. Jeg vil sitere forrige utenriksminister:

«Helse er så viktig at det ikke kan overlates til helseministeren alene.»

Jeg tror dagens helseminister er veldig godt fornøyd med det sitatet fra forrige utenriksminister.

Bomiljø, utdanning, arbeid, fritid og sosiale relasjoner påvirker vår helse hver eneste dag. Dette innebærer at vi må ha et stort engasjement og involvering fra mange sektorer i samfunnet. God helse er et felles ansvar. Vi må legge til rette for sunne valg. Å legge til rette for sunne valg handler om å trekke fram noen gode løsninger, samtidig som man er veldig restriktiv på andre områder. Dette vil gjøre at man begrenser de livsstilssykdommene vi ser. Vi ser at livsstilssykdommer blir et større og større problem rundt omkring i hele verden.

En time fysisk aktivitet er et viktig tiltak for å stimulere barn og unge til å være i aktivitet, enten det er i barnehagen eller om det er på skolen. Gang- og sykkelveier er også viktige. Derfor har vi gjennom Nasjonal transportplan lagt opp til en formidabel satsing, for vi ønsker at barn og unge skal sykle til og fra skolen. Å utvide ordningen med gratis

frukt og grønt er også viktig, også for at man skal lære å velge det som er sunt.

Jeg husker en dag jeg skulle hente mine barn i barnehagen. Det var en kald vinterdag, og jeg lot bilen stå på tomgang. Da jeg kom ut, sto alle barna i barnehagen og hostet og harket – de hadde lært at det var miljøskadelig. Da lærte barna meg at dette ikke var særlig sunt og godt, og jeg gjorde det ikke flere ganger. Hvis barn, både i barnehagen og på skolen, blir opplært til å være i aktivitet og til hva man skal spise til lunsj og frokost, vil de også oppdra oss voksne til å ta de gode valgene. Derfor er det viktig at vi legger til rette for gode valg, både hjemme, på skolen og i fritiden, og at vi stimulerer alle til det.

Ettersom vi snakker om folkehelse, må jeg tegne meg på talerlisten en gang til. – Da får jeg gå én runde til opp hit.

Wenche Olsen (A) [17:26:40]: God helse er viktig. Den norske befolkningen har stort sett god helse. Kanskje tar vi den gode helsen som en selvfølge helt til den svikter. Det som er utfordrende, er at vi ser store sosiale helseforskjeller. Generelt er det slik at grupper med lang utdanning og høy inntekt har bedre helse og lever lenger. Det er en utfordring vi må ta på alvor. Selvsagt er det slik at alle har et ansvar for egen helse, men samfunnet har ansvar for alles helse. Da må vi gjøre det enkelt å gjøre gode valg.

Altfor ofte handler helsedebattene om reparasjon og behandling av sykdommer og lidelser, ikke hvordan vi kan forebygge dem. Det er ikke alltid like populært å fronte de tiltakene som forebygger. Fremskrittspartiet, som er veldig ivrig etter å debattere rusbehandling, er ikke like villig til å forebygge. De vil at 18-åringer skal kunne kjøpe sprit i dagligvarebutikken i hele butikkens åpningstid. Det betyr at en 18-åring skal kunne kjøpe seg vin, øl og sprit i butikken fra kl. 07 om morgentil kl. 23 på kvelden, samt på søndager og helligdager, og at man i tillegg vil senke avgiftene på tobakk og alkohol og innføre EUs tollregler på disse varene, er vel heller ikke gode tiltak for å forebygge sykdom og lidelser. Venstre som også er et parti som liker å markere seg i rusdebattene, skal ha vin og sterkøl i butikkene. Det er litt spesielt når alle er enige om at det å forebygge er bra, at man ikke vil ha regulative tiltak, som vi vet beviselig virker.

Vi vet at det er viktig for barns læring at de har spist. Det er bekymringsfullt at mange barn ikke har fått i seg mat før de kommer på skolen, eller at de ikke har med seg matpakker. Derfor må vi ha flere opplegg som det de har på Grålum skole i Sarpsborg. For 80 000 kr i året har skolen gratis frokost hver dag – det dekker både kostnader til mat og lønnskostnader til assistent. Tre dager i uken kan elevene kjøpe seg lunsj for mellom 15–25 kr. Både elevene, foreldrene og lærerne er veldig fornøyd med det opplegget. Lærerne sier det har stor betydning for konsentrasjonen til elvene, og at det er positivt i og med at det skaper et godt sosialt miljø. Når vi ser det har så gode resultater, er det jo litt spesielt at Høyre og Kristelig Folkeparti ikke kan slutte seg til at det er viktig at skolene legger til rette for gode måltider og tilbyr frukt og grønt i løpet av skoledagen.

Folkehelse er ikke noe vi kun driver med i helsesekto-

ren. Vi må tenke folkehelse i alt vi gjør. For å låne ministerens ord: Det er bedre å bygge sunne barn enn å reparere syke voksne.

Sonja Mandt (A) [17:29:48]: Som vi har hørt i debatten her, er folkehelse så mangt – fra de store felles tiltakene som løses av fellesskapet, til det hver og en av oss kan gjøre selv.

Vi vet at fysisk og psykisk helse hører sammen, at bruk av kultur og natur, idrett for alle – på alle nivå – tilrettelegte friområder, og allmennhetens rett til svaberget, bade-plassen og kyststien er folkehelse. Det er det lett å bli enige om.

Men én ting er vi litt mer politisk uenige om, og det er bruken av og tilgjengeligheten til alkohol, og hva det betyr for folkehelsen. Når Venstre og Fremskrittspartiet f.eks. vil øke tilgjengeligheten – ha vin i butikk og lengre åpningstider – gir det dårlige signaler med tanke på folkehelsen. De sier altså én ting – det er bra med folkehelse – men de vil noe annet.

Velferdsutvalget i Nordisk råd har satt søkelys på alkoholbruk sett i et folkehelseperspektiv i Norden. Utvalgsforslaget, som fikk stor tilslutning på sesjonen, består av tolv godt begrunnede forslag som bør være lette å gjennomføre. Det bes bl.a. opprettet en arbeidsgruppe som skal se på relevansen av all den forskningen som er gjort, for å finne de beste løsningene for å redusere problemene. Det er også viktig å styrke den evidensbaserte forskningen for å kunne se virkningen på kroniske sykdommer, livsstilsykdommer og virkningen på barn og unge som vokser opp i hjem med alvorlig alkoholmisbruk.

Alkolås som alkoholpolitisk tiltak er også nevnt, da ulykker relatert til bilbruk og alkohol har store konsekvenser og rammer mange barn og voksne.

Det pekes også på at vi må samarbeide mer i Norden, mer med EU og med andre aktører for å finne gode løsninger, fordi vi erkjenner at alle land har de samme store utfordringene.

Rådet som kommer fra alle store forskermiljøer, er at tilgjengelighet og pris er de beste virkemidlene. De fleste anbefaler at alle bør følge Norges modell med et vinmonopol. Det å svekke eller uthule vinmonopolet er derfor feil vei å gå hvis vi mener noe med at vi skal påvirke folkehelsen. Det er viktig at en har et bevisst forhold til at også alkoholpolitikken som føres i landet, påvirker folkehelsen.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt president-plassen.

Are Helseth (A) [17:32:20] (ordfører for sak nr. 12): Til sak nr. 12, representantforslag fra Fremskrittspartiet om Special Olympics Norge:

En samlet komité er enig med forslagsstillerne i viktigheten av at også psykisk utviklingshemmede får mulighet til å delta i folkehelsefremmende aktiviteter og idrettsaktiviteter. Mennesker med psykisk utviklingshemning er ofte avhengig av god tilrettelegging og organiserte tilbud i regi av idrettslag, andre frivillige lag og foreninger – ofte i samarbeid med lokale myndigheter.

Jeg viser til at regjeringen gjennom spillemiddeltildelingen til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité legger til rette for bred idrettsdeltagelse i nærmiljøet for personer med nedsatt funksjonsevne, og vil fremheve idrettens arbeid med integrering, der de ulike organisasjonsleddene har ansvar for tilbudene til personer med nedsatt funksjonsevne.

Special Olympics Norge er ikke medlem av Idrettsforbundet – dette forhold tas ikke opp i representantforslaget. Organisasjonen har hatt en samarbeidsavtale med Idrettsforbundet som ble sagt opp tidligere i år etter at Special Olympics Norge hadde inngått et samarbeid med Euroлото.

Special Olympics-bevegelsen arbeider med utbredelse av idrett for mennesker med utviklingshemning, og mange norske idrettsprofiler støtter organisasjonen med ambassadørarbeid.

Norske idrettsutøvere markerer seg sterkt internasjonalt også her. Special Olympics ble arrangert i Pyeongchang i Sør-Korea fra 29. januar til 5. februar i år. Den norske troppen, med 27 deltagere, vant hele 16 gull-, 10 sølv- og 20 bronsemedaljer. Dette er en dobling sammenlignet med mesterskapet for fire år siden i Idaho, USA. Det er en ære å få gratulere fra Stortingets talerstol. Så gode resultater skyldes kanskje litt organisering og støtteapparat, men det er de aktive selv som viser utholdenhet i treningen, og som er best når det gjelder.

Når det gjelder Fremskrittspartiets verbalforslag i seg selv, mener vi det vil ha sin naturlige plass som en del av Stortingets behandling av budsjettet senere i år.

Kjersti Toppe (Sp) [17:34:59]: Eg har ein kommentar til skulemat. Representanten Høie sa frå talarstolen at skulemat ikkje er staten sitt ansvar, at det er eit val mellom kva for tiltak som har størst betydning for barn sine moglegheiter i skulen, og at det viktigaste for Høgre er at kompetansen hos lærarane vert auka. Eg meiner at Høgre og Høie tar feil.

Å utvida skulefruktordninga og styrka mattilbodet i skulane er ikkje ei skuleprioritering, det er ei helseprioritering. Å satsa på skulemåltid er eit val mellom reparasjon og førebygging. Det er ikkje eit val mellom frukt- og grøntordninga og betre lærarar. Det er eit val mellom å få endå større helseutgifter og behandlingsskøar i framtida og å gjera noko for å redusera desse. Det er eit val om å redusera sosiale helseforskjellar i befolkinga, og det er ei helseprioritering for å gi barn og unge like moglegheiter for god helse. Dette er då ei helseprioritering Høgre og heller ikkje Venstre og Kristeleg Folkeparti er villige til å ta. Dei går faktisk til val på at dei skal fjerna frukt- og grøntordninga. Det kan eg ikkje forstå. Det er greitt nok at dette ikkje vart innført av dei, men at ein vil ta vekk gratispleia frå elevane i grunnskulen etter valet, med den grunnivinga at det skal gjera læringa betre, kan eg ikkje forstå. Vi veit betre. Erfaringane med frukt og grønt og skulemåltid viser at det gir betre læring. Det gir meir konsentrasjon, det gir meir ro i klasserommet, og det vert òg rapportert om at det reduserer mobbing. Men for meg er ikkje dette det viktigaste – det er ei helseprioritering.

Så veit vi òg at når det gjeld abonnementsordninga, som desse partia vil ha i staden, har vi solide undersøkingar på at det er eit tilbod for dei ressurssterke. Det fører til sosiale helseforskjellar. Betalingsordninga er for dei som betaler.

Så ein kommentar til Framstegspartiet som viser til at alkoholinntaket har auka i Noreg – og at det er eit bevis på at politikken vår ikkje verkar. Eg må berre få seia at det er eit litt lettvent poeng. Kastar ein eit blick nedover i Europa, ser ein jammen konsekvensen av kva ein alternativ alkoholpolitikk vil vera – noko Framstegspartiet går inn for.

Framstegspartiet vil bruka forskning som eit tiltak for å betra folkehelsa. Forsking er alltid bra, men det er jo rart at Framstegspartiet nektar å ta inn over seg den forskinga og kunnskapen vi har, om samanhengen mellom ein restriktiv alkoholpolitikk og tilgjengelegheit, og mellom pris og alkoholkonsum.

Statsråd Jonas Gahr Støre [17:38:09]: Noen tilleggs-kommentarer – den ene går på det med kunnskap. Jeg vil bare vektlegge det i meldingen som sier at vi må samle kunnskap og dra nytte av den.

I min første uke som helseminister besøkte jeg HUNT i Nord-Trøndelag. Jeg skal tilbake for å besøke dem i morgen. Jeg tror det er veldig viktig at dette stortinget signaliserer at vi kommer til å være rede til å støtte en HUNT 4, som sikrer Norge unikt materiale. Det andre er at vi støtter opp om Folkehelseinstituttets mulighet til å drive avansert forskning på folkehelse. Det er veldig viktig for politikktutforming, og jeg håper at Stortinget vil være det bevisst.

Nå er det slik at jeg som helseminister gleder meg over alt vi har felles i denne sal, og jeg vil ikke snakke noe av det ned. Men jeg vil jo minne om at det er noen dypere forhold her som faktisk trekker i litt ulik retning.

Jeg mener at Fremskrittspartiet f.eks. er veldig gode på å presentere en lang rekke forslag til å styrke reparasjonsevnen, mens de på det som leder til de problemene som må repareres, slipper ganske fritt ut – enten det handler om alkohol eller tobakk. Vi har føflekk-kreft/solarium som et eksempel, hvor man mener at de tiltakene som der er truffet, skal fjernes, eller f.eks. innhold i mat. Både Høyre og Fremskrittspartiet har forslag når det gjelder fordelingspolitikk, som vil trekke i retning av større forskjeller – det blir tidvis også fremhevet som en fordel – men den undersøkelsen som Helsedirektoratet legger fram i dag, viser nettopp at små forskjeller er bra for helse.

Så undrer jeg meg veldig over, og jeg synes Kjersti Toppe holdt et godt innlegg her, at svaret – på utfordringene med mat og fysisk aktivitet i skolen – fra Høyre er å si: læreren. Jeg tenker: Hvor er motsetningen? Vi er alle for bedre og flere lærere. Det er viktig for skolen. Men det er et krysningsspunkt mellom helse og læring: det at elevene er rolige, har spist og får delta, og at de er sosialt sett jevnt fordelt. Jeg synes det er en underlig kortslutning og en ganske talende holdning.

Helt til sist: Det er mange forslag om at man skal fjerne avgifter her og fjerne avgifter der. Jeg er ikke imot å se på disse virkemidlene, men jeg tror vi må innse at de har

varierende til begrenset virkning på forbruket. På ett område synes jeg det er interessant å se at mens Fremskrittspartiet nå fronter skattefritak for trening på treningsstudioer – det tror jeg treningsstudioene er veldig for, og jeg vil ikke snakke ned betydningen av at flere trener på treningsstudio – sier veldig mange i denne salen, og det er jeg veldig glad for, at det aller viktigste vi kan gjøre, særlig for dem som sitter helt stille, er å bruke en urnorsk ressurs som ligger der helt gratis, og som 80 pst. av oss sier at vi gjerne bruker om vi skal bevege oss, nemlig friluftsliv. Det er ikke bare noe som skal se ut som en prektig holdning til at alle skal gå på tur. Jeg er veldig imponert over hvordan mange kommuner legger til rette for friluftsliv ved å gjøre veien kortere til det som allerede ligger der, og er et unikt folkehelsefortrinn for Norge.

Elisabeth Aspaker (H) [17:41:20]: Skolen er en viktig arena for forebyggende arbeid. Læreplanene legger til rette for at barn og unge skal få kunnskap om hvordan man best kan ta vare på egen helse ved å spise sunt og være fysisk aktiv. Men skolen alene kan ikke berge folkehelsen. Høyre mener at det er avgjørende å forsterke samarbeidet mellom skole og hjem på dette området. Skolen må bidra til å gi foreldrene innsikt i forskning om betydningen av at barn spiser frokost, har med mat på skolen og er i aktivitet også etter skoletid.

Høyre vil legge til rette for daglig fysisk aktivitet for elevene. Kommunene må utfordres til å utnytte det lokale handlingsrommet bedre, og kan f.eks. organisere skoledagen med lengre pauser som gir elevene større mulighet til å være fysisk aktive. Det er unektelig et stort paradoks at vi aldri har hatt flere kilometer med gang- og sykkelveier, men at vi heller aldri har hatt flere foreldre som kjører ungene til skolen, eller unger som får skoleskyss. Samtidig har vi undersøkelser som viser at det å gå til skolen er den beste starten på skoledagen, fordi elevene da møter våkne og kvikkere, og får større utbytte av den første delen av skoledagen.

En god skolehelsetjeneste er også viktig for å forebygge og hjelpe de mange barn og ungdommer som sliter med psykisk sykdom.

Det å forebygge skader kan være et betydelig bidrag til bedre folkehelse. Skadeforebyggende forum er koordinator for 20 kommuner og Sogn og Fjordane fylke, som alle er sertifisert etter Verdens helseorganisasjon-standarden «Safe Communities», eller Trygge lokalsamfunn, som det heter på norsk. Harstad ble i 1994 første norske sertifiserte kommune, og i komitéinnstillingen er det vist til at Harstad, sammen med Os i Østerdalen, har gått i front for systematisk skadeforebyggende arbeid, med godt resultat. I Harstad har helsesøster Solveig Rostøl Bakken og kirurg og professor Børge Ytterstad vært pionerer, og satt varige spor etter seg. Folkehelsegevinsten er udiskutabel når skåldingsskader hos små barn er så godt som utryddet, og når man i kommunen og eldreomsorgen har fått oppskriften på hvordan lårhalsbrudd hos eldre effektivt kan forebygges. Samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer og god ulykkesstatistikk har gjort det mulig å sette inn treffsikre forebyggende tiltak.

Trygge lokalsamfunn bygger på en modell og en metode basert på tverrfaglig samarbeid og lokal innsats på tvers av offentlig og frivillig sektor. Gevinsten av større satsing på ulykkesforebygging er økt livskvalitet, bedre utnyttelse av sykehuskapasitet og klok samfunnsøkonomi.

Ulykker er dødsårsak nr. 1 i aldersgruppen 1–44 år, ikke kreft eller andre sykdommer, som mange kanskje tror. Bedre kartlegging av ulykkesårsaker kan derfor være nøkkelen til sparte liv og flere gode leveår. Et godt skaderegister er derfor et godt folkehelseiltak.

Karin Andersen (SV) [17:44:27]: Først vil jeg slutte meg fullt og helt til representanten Toppes innlegg og helseministerens siste innlegg.

Jeg er også veldig forundret over at opposisjonen ikke forstår at skolemat og skolefrukt er bra. For å si det sånn, man får ikke særlig mange lærere for noen bananer. Hvis man er opptatt av det, må man prioritere lærere. Det ønsker SV, og det utfordrer jeg opposisjonen på.

Men jeg har tenkt å ta ordet til en annen sak, og det handler om at folkehelse også må handle om at helsevesenet ikke påfører folk helseproblemer. Det er mye medikamentbruk i Norge. En type medikamenter som det brukes fryktelig mye av, er de såkalte B-preparater: sovemedisiner, beroligende piller og smertestillende tabletter. Det er det man tar, og får, i forbindelse med livets kriser – veldig ofte altfor lenge. Det står i veilederen at man ikke skal ta disse medisinene lenge. Så oppstår det bivirkninger, som blir diagnostisert som ny sykdom, ofte psykisk, noen ganger fysisk, og man blir igjen medisineret. Dette blir folk syke av.

I Sverige og i Danmark har en store faglige enheter på dette, i Norge behandler vi dette sammen med både rus og annet. Dette er ikke rus. Det er ikke mennesker som har søkt rus, det er mennesker som søker demping av en smerte, og som blir påført et helseproblem.

Jeg er veldig glad for de merknadene som er kommet inn om at man nå skal ha en veileder, og jobbe med det. Men jeg tror ikke at det er mangel på veileder egentlig, for den som finnes, er ganske god, hvis den hadde blitt brukt. Men helseministeren sa at det var viktig å samle kunnskap, og jeg vil utfordre helseministeren litt på det å gå inn i dette feltet.

Jeg har i alle de årene jeg har vært på Stortinget, jobbet med folk som har falt ut av arbeidslivet, og har det sosialt vanskelig. I Sverige har man undersøkt det, og funnet ut at av de som detter ut av arbeidslivet og aldri greier å få fotfeste igjen, er det over 80 pst. som har en slik medikamentbruk, og som har fått store helseproblemer – det er kjernen til problemene som gjør at de ikke kommer seg opp igjen. Problemet er at det er vanskelig å trappe ned på dette. Noen blir trappet ned altfor fort, eller legen bare slutter. Det ender ofte i et rusmisbruk.

Det trengs etter min mening tilfriskningsenheter i alle helseregionene for dette. Det trengs kunnskap hos primærlegene for ikke å påføre folk helseproblemer, og i så fall hjelpe dem ut av det på en faglig bedre måte enn man gjør i dag. Jeg er helt sikker på at et dypdykk ned i denne kunnskapen er nødvendig i Norge, for jeg er ganske sikker på at

vi ikke har all kunnskapen, og i hvert fall på at den ikke er til stede i primærhelsetjenesten hos fastlegene, som er de som skriver ut medisiner, og som ikke alltid er i stand til å veilede slik at folk kan komme ut av dette igjen.

Karin Yrvin (A) [17:47:44]: Psykisk helse må ses i et folkehelseperspektiv, fordi alle har det. Det handler om glede og sorg, eller tristhet, det handler om hvordan vi tenker, vår atferd, hvordan vi opptrer i grupper, og hvordan vi er alene. Det handler om hvordan vi utvikler oss, om utadvendthet og innadvendthet, om holdninger og om engstelighet og mestring. Det handler rett og slett om hvordan vi går gjennom livet.

Ser en på psykologien som fag, vil en fort oppdage at det vi kaller sykdom, er viktig, men utgjør bare en liten del av faget. Vi hører ofte at verdien av innbyggernes arbeidskraft er større enn det vi har i oljeformuen. Da sier det seg selv at hvordan vi tar vare på den psykiske helsen, handler om hvordan vi forvalter landets mentale kapital.

Forebyggingen må starte tidlig. Barnehagereformen har gitt uante positive effekter. Det er omfattende dokumentasjon på at barnehager av høy kvalitet har store og langvarige positive virkninger på barns senere psykiske helseutvikling. Virkningen er aller størst for barn som kommer fra hjem der foreldrene har lav utdanning og inntekt. Fordi barna begynner der i tidlig alder, og nesten alle er der, og fordi det miljømessige grunnlaget for god psykisk helse gjerne legges i de tidlige barneårene, har barnehagene fått en betydning for folkehelsen som ingen i utgangspunktet hadde regnet med. Det er i barnehagen barn lærer å regulere følelsene sine, tenke logisk og kreativt, utfolde og styre atferden sin, håndtere forholdet sitt til andre og mestre utfordring og konflikt. Det er viktig at barnehagene fremmer psykisk helse og trivsel og bygger opp evnen til å stå imot belastninger som senere i livet kan føre til psykiske lidelser. Formålsparagrafen i barnehagene dekker ikke i dag det psykososiale miljøet. Det vil regjeringen gjøre noe med, og utreder nå dette. Det er god folkehelsepolitikk.

Skolen er en arena hvor barn møtes, og lærer. Der lærer de om fysisk helse, og om hvordan kroppen henger sammen, men jeg har gått igjennom læreplanene med psykisk helse for øye, og temaet er nesten fraværende. Dermed lærer ikke barn nok om hvordan hjernen fungerer, eller trener på evnen til å sette ord på det de opplever i livet. Utfordringene til barn oppdages for sent. Så det må tas en diskusjon om psykisk helse i skolen. Jeg vil gjerne berømme komiteen for å omtale lavterskeltilbud for barn og unge i skolen og satsing på skolehelsetjenesten. Det er helt riktig vei å gå, fordi alle har en psykisk helse.

Jorodd Asphjell (A) [17:50:21]: Rød-grønn resept er sunt. Det gir bedre folkehelse. Det gir et kulturløft. Det gir et frivillighetsløft. Og det gir et idrettsløft.

Frivillig sektor er viktig for å nå gode og viktige folkehelsemål. Fremskrittspartiet var inne på dette at vi satser for lite på frivillig sektor. Jeg vil bare minne om at i årets statsbudsjett ligger det 950 mill. kr i momskompensasjon, og til neste år er det lovet at det skal gå opp til 1,2 mrd. kr.

Det er en omforent løsning mellom frivillig sektor og regjeringen. I tillegg er det i inneværende budsjett bevilget 62 mill. kr til idrettsanlegg – av momskompensasjonen, som er en 100 pst. kompensasjon – og også i 2010 og 2011, med en liten avkorting i 2012. Det er gitt grasrotmidler til frivillig sektor på over 600 mill. kr. Det er også sagt at tippenøkkelen skal endres, til 64 pst., som vil bety en økning på over 600–700 mill. kr til norsk idrett, til å drive fysisk aktivitet.

Vi har fått mange gode innspill fra frivilligheten og norsk idrett. I dag ga jeg ut en pris, «Et sprekere storting». Vi har her i huset hatt klubbmesterskap i å gå trapper. En kvinnelig ansatt gikk i løpet av en uke 700 etasjer. Det er bra – det er god folkehelse i det. Idretten og frivilligheten bidrar på mange områder. Det er Stor & Sterk, Den fysiske skolesekken, Folkepuls, frisklivssentraler, Friskis & Svettis, Aktiv på Dagtid, Et sprekere Norge, idrettsskoler, seniordans, treningskontakter, Idrett og utfordring, Klubbtiltak Storby, Aktiv Bedrift, Sykle til Jobben og Aktiv Kommune. Det er viktig at vi – både storting og regjering – er med og bidrar til at frivilligheten kan stimuleres ytterligere, for å bedre folkehelsen rundt omkring i landet.

I tillegg til å stimulere frivillig sektor er det viktig å begrense en del faktorer. Det handler om bl.a. tobakksavgifter. Jeg er ekstra glad over å høre at også Høyre, på lik linje med regjeringen, ønsker høye avgifter på tobakk og snus, og ikke minst på alkohol. Slik begrenser man alkoholforbruket og slår samtidig ring om vinmonopolordningen, som gjør at begrensningen av alkohol blir stor. Det er viktig, tror jeg, når vi ser at mer tilgjengelighet til og lave priser på tobakk, snus og alkohol gjør at forbruket øker. Det er artig å se at et samlet storting, unntatt Fremskrittspartiet, er på linje for å gjøre tiltak for å bedre folkehelsen – som en viktig bit i tiden framover. Det må vi få fram på en god måte.

God informasjon ut i samfunnet er viktig – på skoler, gjennom organisasjoner som MOT osv. Dette må vi satse på også i framtiden. God informasjon for riktige valg er viktig.

Arild Stokkan-Grande (A) [17:53:39]: Jeg vil gjerne starte mitt innlegg med noe som illustrerer en veldig viktig forskjell mellom et stort flertall på Stortinget og særlig Fremskrittspartiet. Det går på synet på individ og samfunn. Også i denne debatten har Fremskrittspartiet sagt at vi først og fremst er individer og ikke grupper. Det er bare trist.

Som sosialdemokrat er jeg opptatt av å få fram hvor avhengige vi som mennesker er av fellesskap. Vi trenger å høre til et fellesskap. Vi trenger å kjenne en betydning i hverdagen, vi trenger å bety noe for andre. Det er mye folkehelse når vi føler det. Vi ser åpenbare og veldig tydelige folkehelseproblemer som følge av dyrking av individ og kropp, reklame, frislipp av alkohol og tobakk, ensomhet osv. Derfor er jeg som sosialdemokrat også opptatt av at vi må bygge samfunn hvor vi tar ansvar for hverandre, og hvor vi løfter i flokk. Dette er et stort frihetsprosjekt, for frihet er ikke bare frihet til, det er også frihet fra, noe diskusjonen rundt røykeloven er et viktig eksempel på. Her

er folkehelsemeldingen banebrytende. Jeg vil særlig trekke fram det som er viktig, som går på forbrukerspørsmål, matmerking og reklame rettet mot barn.

En annen måte å vise fellesskap på ser vi gjennom HUNT, helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag, som er en samfunnsdugnad hvor nordtrøndere – også ungdommer, gjennom Ung-HUNT – med stort oppmøte bidrar med sitt blod, noe som gir stor oversikt over folkehelsen, og som er relevant for resten av landet og internasjonalt. Nordtrønderne flytter kanskje ikke like mye som andre, så det er en ganske homogen og stabil gruppe å forske på. Vi ser også at det er kommet over hundre doktorgrader som følge av HUNT 1, 2 og 3. Det er svært verdifulle funn og data. Det er interessant at dette nå gjøres tilgjengelig for kommunene, slik at en på kommunenivå kan se hvordan det ligger an med folkehelsen – slik at man kan drive et aktivt, forebyggende arbeid i hver enkelt kommune. Det er bra. Dette er et pionerarbeid. I morgen får statsråden anledning til, som han selv sier, å se nærmere på dette arbeidet ved nok et besøk på HUNT forskningscenter i Levanger.

Jeg vil benytte anledningen til å uttrykke stor tilfredshet med at både folkehelsemeldingen og statsråden sender positive signaler om det arbeidet som skal skje videre.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [17:56:50]: Friluftsliv er viktig for vår fysiske helse så vel som for vår psykiske helse. Det gir gode arenaer for mestring og sosialt fellesskap. Friluftsliv er som lavterskelaktivitet i nærmiljøet godt egnet for alle og bidrar derfor til utjevning av sosiale forskjeller i folkehelsen.

For Kristelig Folkeparti er det avgjørende at friluftslivet forankres godt som et virkemiddel i folkehelsearbeidet. Turstier, lysløyper og større utmarksareal for turer og fritidsaktiviteter er blant de anleggene som blir brukt av størstedelen av befolkningen. Tilrettelegging for friluftsliv i nærmiljøet er et av de mest effektive tiltakene for å stimulere til økt fysisk aktivitet.

En skikkelig satsing fordrer offentlig drahjelp og støtte. Aktiv forvaltning av friluftsområder og skjærgårdsparker er nødvendig for å sikre attraktivitet og tilgjengelighet for allmennheten og legge til rette for positive friluftsopplevelser og fysisk aktivitet for alle.

Etter å ha hørt representanten Jorodd Asphjell tenkte jeg at selv om jeg skal slite tribuner i helgen og heie og heie og heie, må jeg støtte forslagene nr. 7 og nr. 11, der det tas opp at vi må øke tilskuddene til friluftsliv i de kommende årene. Det er viktig for folkehelsen at vi ikke bare satser på idrett, som er vel og bra.

Når det gjelder spørsmålet om innføring av skolemat, synes jeg vel at verken SV, Arbeiderpartiet eller Senterpartiet har all verdens troverdighet. De har sittet i regjering i åtte år uten å få til noe annet enn frukt og grønt på enkelte skoler, til tross for at de utgjør en flertallsregjering som vi i opposisjonen er underlagt hver eneste dag.

Kristelig Folkeparti er tilhenger av sunn mat i skolen. Vi vet at det er en sammenheng mellom sunne og gode måltider og skoleprestasjoner. De fleste barn i skolen i dag får med seg en god matpakke hjemmefra. For lærerne bør det være en overkommelig oppgave å følge

opp de elevene som ikke får det. Mat bør være et tema i skole-hjem-samarbeidet. Vi tror også at hver enkelt skole kan finne gode ordninger for å sikre at alle elever får i seg frokost og lunsj i løpet av skoledagen.

Så en liten visitt til en debatt vi hadde tidligere denne uken, om døvblinde og fritidsaktivitet. De døvblinde har fått et dårligere tilbud om fritidsaktivitet i forhold til de endringer som regjeringen la på plass i 2012. De mister tolkene som de skal drive fysisk aktivitet sammen med. De siste timene har vi diskutert fysisk aktivitet og forebyggende helse. Vi isolerer 350 mennesker som ikke får tolker nok til at de kan være fysisk aktive. Det bør være en utfordring også i denne debatten.

Håkon Haugli (A) [18:00:02]: Det har vært en god debatt. Jeg synes representanten Storberget minnet oss på noe viktig: Reparasjon koster. Det koster for den enkelte, og det koster for samfunnet. Vi må gå fra å være et reparasjonssamfunn til å bli et forebyggingssamfunn. Det gjelder justissektoren, det gjelder beredskapssektoren, det gjelder i helsepolitikken, og det gjelder ellers. Ja, nordmenn har god helse, men livsstilssykdommer er en global epidemi som også har rammet Norge. Røykere lever elleve år kortere enn ikke-røykere. Livsstilssykdommer fører ikke bare til sykdom og død, men også til redusert livskvalitet, skam og skyld, isolasjon og ny sykdom og uelse.

God helse skapes ikke på sykehus og legekontorer. Å bruke ressurser på forebygging er en god investering. Å la være er dyrt. Vi er enige om mye her i dag, men vi er også uenige om en del. Frukt og grønt i skolen har vært oppe, og det er interessant å høre representanten fra Kristelig Folkeparti angripe regjeringen for ikke å ha gjort mer, når hun søker samarbeid med noen som vil avskaffe det hun mener det er for lite av. Vi er også uenige om røykeloven – mye kan sies om det – og vi er uenig i alkoholpolitikken. Jeg må si det er spesielt å høre Fremskrittspartiet snakke om folkehelse. I partiets handlingsprogram står det at Norge skal følge EUs regler for import av alkohol og tobakk – en taxfree-kvote som Vårt Land har beregnet til 110 liter øl, 90 liter vin, 10 liter sprit og 20 liter sterkvin. At det blir fullt på Flytoget, er vel det minste problemet dette forslaget reiser.

Noen ord om friluftsliv til slutt: Friluftsliv trumfer alt annet. Representanten Tenden har rett i at friluftsliv er kilde til helse og opplevelser for mange, mange mennesker. Friluftsliv er så mye mer enn helse. Det reduserer stress, det gir naturopplevelser – store og små – som å kjenne vinden i håret eller oppleve en vinternatt i Rondane. Det gir økt kunnskap om dyr og planter, stjerner, planter, bær og sopp. Det handler om å sette opp et telt, knyte en knute, tenne bål. Alt dette er helt gratis. Arbeiderpartiet deler ambisjonen om å prioritere friluftsliv og vil derfor støtte forslag nr. 11 fra Venstre, som er omdelt på plasse- ne, og jeg vil oppfordre de rød-grønne representantene til å støtte forslaget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 11 og 12.

Sak nr. 13 [18:02:24]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønås Kjos og Per Arne Olsen om å styrke pasientrettighetene for sårbare pasientgrupper (Innst. 474 S (2012–2013), jf. Dokument 8:114 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Are Helseth (A) [18:03:28] (ordfører for saken): Dette representantforslaget tar utgangspunkt i at noen pasienter er ressurssterke og svært bevisste på hvilke tjenester man har rett til og behov for, mens andre pasientgrupper har et mindre bevisst forhold til dette.

En samlet komité har i merknadene understreket at mange enkeltmennesker av forskjellige grunner vil ha liten mulighet til å fremme sine rettigheter og behov, og det stilles særlige krav til lovgivning, regelverk, organisering, kunnskap og etisk refleksjon i helsetjenesten av denne grunn. Videre har komiteen fremhevet at de samme forhold i spesielle livssituasjoner kan være situasjonen for oss alle, også for enkeltmennesker som ellers ville regne seg som ressurssterke. Vi er alle sårbare ved alvorlig sykdom, og organisering og drift av helsetjenesten må ha dette som fundament.

Uheldige hendelser som fører til dødsfall, er svært alvorlig, og samfunnet har en etisk plikt til å arbeide systematisk for å forebygge slike hendelser. Det er derfor gledelig at bedre kunnskap, skjerpet bevissthet og systematisk forbedringsarbeid på hele pasientsikkerhetsområdet nå etableres blant de viktigste sakene på den helsepolitiske dagsorden og i helsetjenesten. Meld. St. 10 for 2012–2013 om kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgstjenesten beskriver både det arbeid som er i satt i gang, og retningen for videre arbeid. Gode løsninger vil innebære avveining av krevende dilemmaer, bl.a. knyttet til melding om uheldige hendelser, god læringskultur og spørsmålet om samfunnets reaksjoner ved brudd på lov og regelverk. Det er derfor behov for en vurdering av om dagens virkemidler for å håndtere mistanke om lovbrudd eller alvorlige hendelser er gode nok, inkludert en vurdering av problemstillinger knyttet til læring og bruk av sanksjoner overfor helsepersonell og virksomheter i helse- og omsorgstjenesten.

En samlet komité støtter derfor at regjeringen har varslet en bred utredning om hvordan samfunnet bør følge opp alvorlige hendelser og mistanke om lovbrudd. Komiteen mener det vil være naturlig at utvalget også vurderer hvor-

dan utsatte gruppers interesser bør ivaretas ved upåregnelige alvorlige hendelser og legger til grunn at pårørendes rolle også vurderes i tillegg til de arbeider som alt er gjennomført.

Jeg viser ellers til Stortingets nylige behandling og vedtak om endringer i pasient- og brukerrettsloven når det gjelder styrking av pasienters, brukeres og pårørendes stilling.

Etter flertallets vurdering er det vesentlige fra representantforslaget ivaretatt gjennom arbeid som pågår, og vi foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Per Arne Olsen (FrP) [18:06:49]: Det å miste sine nærmeste er noe av det verste som kan skje et menneske. Det å miste sitt barn er enhver forelders verste mareritt, og vi som ikke har vært i den situasjonen, kan bare forsøke å forstå. I dag vet jeg at det er en mor som følger denne debatten veldig nøye. Hun mistet barnet sitt på et norsk sykehus. Hun kom dit sammen med sin sønn for å få hjelp, men dro hjem alene.

Noen pasienter er mer sårbare enn andre. I dette tilfellet hadde ikke pasienten språk og kunne derfor ikke selv kommunisere med sine behandlere på sykehuset. Morens desperate forsøk på å formidle til helsepersonellet at hun merket på sin sønn at noe var alvorlig galt, ble ikke tatt på alvor. Hennes sønn ble bare 15 år.

Hver eneste slik historie rører oss alle. Vi har nok alle også opplevd hvor vanskelig det kan være å kommunisere med mennesker uten språk eller som på annen måte vanskelig kan gjøre seg forstått. Det er situasjoner som kan skje med oss alle. Noen har dette fra fødselen av og gjennom hele livet, andre opplever å være 100 pst. funksjonsfriske i det ene øyeblikket for så, f.eks. etter et hjerneslag, å være pleietrengende uten språk i det neste. Jeg og sikkert mange med meg har opplevd det flotte ved at mennesker som står disse nær, ektefeller, venner, barn osv., allikevel klarer å forstå og kommunisere, til tross for manglende språk. Når vi opplever dette i dagligdagse situasjoner, kan vi alle tenke oss hvor vanskelig det kan være i en alvorlig sykehussituasjon.

Møtet med disse menneskene og disse historiene har gjort noe med meg i mine fire år som helsepolitiker. Det gjør meg opprørt, det gjør meg sint og det gjør meg ivrig etter å få til forbedringer, slik at andre kan slippe å havne i tilsvarende situasjoner. Vi vil aldri klare å gardere oss mot alle uheldige hendelser i helsesektoren, men vi bør bruke de erfaringene vi har tatt med oss, til å forbedre helsetjenesten.

Jeg håper at ingen andre får oppleve det denne moren har vært igjennom. Dessverre tror jeg det kommer til å skje dersom man ikke legger til side politiske dragkamper og spillet mellom opposisjon og posisjon og setter kvalitet og pasientsikkerhet i høysetet.

I saken som er bakgrunnen for dette representantforslaget, har Statens helsetilsyn konkludert med at pasienten ikke fikk tilbudet hun burde vært gitt. Pasienten fikk altså ikke forsvarlig helsehjelp. Det som er spesielt bekymringsfullt, er likevel at denne saken ser ut til å avdekke et større problem enn mange – inkludert meg selv – forutså. Hvor-

dan blir sårbare pasientgrupper og deres pårørende møtt av helsetjenestene? Det er et spørsmål vi alle bør stille oss.

Det er ingen tvil om at noen pasienter har større utfordringer med å gjøre seg forstått i møte med helsesektoren enn andre. God kompetanse og etablerte rutiner for hvordan disse pasientene og eventuelt pårørende skal møtes, er avgjørende og helt nødvendig. Bare på denne måten kan vi unngå at lignende skjer igjen.

Jeg har dessverre igjen god følelse i kroppen i dag, og det skyldes ikke bare sommerforkjølelse. Stortinget kommer nemlig til å stemme ned dette forslaget om å styrke pasientrettighetene for sårbare pasientgrupper. Jeg synes det er et fryktelig dårlig signal å sende til landets pasienter og helsepersonell.

Regjeringen sier de ikke vil stemme for dette forslaget fordi de arbeider med en sak om å styrke pasientrettighetene for alle pasientgrupper. Det er veldig bra, men slett ikke et argument for at Stortinget bør stemme ned forslaget. Snarere tvert imot er dette et argument for at Stortinget bør gi et tydelig signal om at denne pasientgruppen fortjener et særlig fokus i det arbeidet som nå gjøres.

I mitt, sannsynligvis, siste innlegg fra Stortingets talerstol skulle jeg ønske meg et samlet storting for å gi regjeringen et signal om at denne pasientgruppen må prioriteres i forbindelse med forbedringer av pasientrettighetene.

Det ville ikke være en seier for Fremskrittspartiet, men det ville gi denne mammaen som sitter og følger debatten – og mange andre – et berettiget håp om å bli sett, trodd og ivaretatt av landets folkevalgte.

Jeg vil med dette ta opp de forslagene som det er referert til i saken.

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Jonas Gahr Støre [18:11:54]: La meg begynne med å si at jeg ser og hører denne moren som representanten viser til. Hennes sak har gjort inntrykk på oss. Og vi som politikere og landets folkevalgte skal ivareta hennes interesser.

Kvalitetsmeldingen hadde som mål å kommunisere et budskap om at nå må oppmerksomheten i mye større grad dreies mot den enkelte pasients rettigheter og kvaliteten vi tilbyr pasienten. Alle pasienter er på sin måte sårbare og har behov for oppmerksomhet, innhold og kvalitet. Tjenesten skal sette pasienter, brukere og pårørende i sentrum. God kvalitet og bedre pasientsikkerhet med færre uønskede hendelser er viktige mål. Da må vi ha systematisk kvalitetsarbeid i hele virksomheten, og arbeidet må forankres i toppledelsen – det er et lederansvar – men må være pasientnært så det holder.

Regjeringen og sentrale helsemyndigheter har et ansvar for å støtte tjenestens arbeid med kvalitet- og pasientsikkerhet. Pasientsikkerhetskampanjen i «I trygge hender» er et eksempel på et tiltak som er satt i verk på nasjonalt nivå. Fra 2014 videreføres kampanjen i et femårig nasjonalt program for pasientsikkerhet. Pasienter, brukere og pårørende er viktige ressurser i arbeidet med pasientsikkerhet. En av føringene er å videreutvikle brukervedvirkning i arbeidet

med pasientsikkerhet. Stortinget har også nylig vedtatt en rekke lovbestemmelser som skal styrke pasienter, brukere og pårørendes stilling ved uønskede hendelser og i tilsynsaker i helse- og omsorgstjenesten. Jeg er veldig opptatt av å følge dette opp nitidig i departementet.

Vi kan nemlig alle være sårbare når sykdom rammer en selv eller de nærmeste. Regelverket tar allerede høyde for at enkelte er mer sårbare enn andre, og at informasjon og hjelp må tilpasses deretter. Det er imidlertid vel så viktig at dette regelverket etterlevs for å imøtekomme det formålet jeg oppfattet at representanten understreket her i dag.

Etter dagens regelverk har pasienter, brukere og pårørende krav på informasjon om helsetilstand, behandlingsforløp og pasientrettigheter. Informasjonen skal være tilpasset mottakerens forutsetninger, og helsepersonalet skal, så langt det er mulig, sikre at mottakeren har forstått innholdet og betydningen av opplysningene.

Pasienter og brukere har også rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. Det er ikke bare en rett, men også bedre for behandlingen pasientene får.

Videre innebærer kravet til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp at pasienter og brukeres individuelle behov skal stå sentralt ved ytelse av helse- og omsorgstjenester.

Som kjent ser regjeringen behovet for å utrede hvordan samfunnet bør følge opp alvorlige hendelser og mistanke om lovbrudd i helse- og omsorgstjenesten. I morgen vil jeg legge fram forslag om et utvalg som skal utrede dette bredt. Denne utredningen er ett av flere tiltak som skal bidra til å sikre bedre oppfølging av hendelser som har ført til upåregnelig pasientskade eller død.

Jeg mener, i likhet med flertallet i komiteen, at mål og tiltak i stortingsmeldingen om kvalitet og pasientsikkerhet og de vedtatte lovforslagene ivaretar forslagsstillerens intensjoner, intensjoner jeg har forståelse og sympati for, og som jeg støtter, og at vi på denne måten styrker pasientrettigheter for sårbare grupper.

Videre vil spørsmålet om hvordan utsatte gruppers interesser bør ivaretas ved upåregnelige, alvorlige hendelser, være ett av flere temaer for det planlagte utvalget.

Jeg vil si fra denne talerstol til foregående taler at hans engasjement på dette området er viktig og vil bli savnet i denne salen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Arne Olsen (FrP) [18:15:30]: Jeg skal være veldig kort og bare be statsråden nok en gang om å forsikre meg om at det til tross for vedtaket i dag kommer til å bli et spesielt fokus på denne gruppen i det arbeidet som nå skjer.

Jeg vil bruke resten av replikken min til både å takke Stortinget, takke presidenten og ikke minst statsråden for gode debatter gjennom de årene som har vært – takke for den saklige uenigheten som har vært, og at vi på den måten vi bedriver demokrati, alle sammen har respekt for hverandre. Så skal jeg driste meg til å få lov å ønske statsråden lykke til i fremtiden, kanskje primært i opposisjon.

Presidenten: Presidenten vil også få lov til å takke Per Arne Olsen for den innsatsen og det engasjementet han har vist i denne sal.

Statsråd Jonas Gahr Støre [18:16:13]: Jeg tar imot de hyggelige ordene og skal gjøre det aller siste til skamme. Jeg vil legge all innsats ned i det – på et kameratslig vis.

Ja, jeg mener vi skal ha et særlig fokus på denne gruppen. Og jeg må si jeg opplever hos det aller meste man møter av helsepersonell en varhet for at mennesker er forskjellige, men at de er like i retten til den omsorgen de skal motta.

Sånn sett er det ingen omsorgsbehov som er helt like når vi kommer inn og er sårbare i en slik situasjon. Derfor mener jeg at det å ha et ganske universelt prinsipp om at det skal ytes helsehjelp og omsorg, er den beste måte å se den enkelte på. Jeg ville blitt litt urolig hvis vi skulle begynne å gradere hva slags omsorg og oppmerksomhet pasienter skal få, fordi vi alltid da vil komme i grenseland mellom noen pasienter som er kanskje på den siden eller kanskje på den siden.

Vi må ha tillit til opplæringen og ledelsen av dem som jobber i vårt helse- og omsorgsvesen – tillit til at de kan se de særlige behovene som representanten har vist til i det spesielle tilfellet han har nevnt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14 [18:17:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2013 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 486 S (2012–2013), jf. Prop. 174 S (2012–2013))

Are Helseth (A) [18:17:57] (ordfører for saken): Som i tidligere år er dette siste sak fra helse- og omsorgskomiteen til Stortinget. Det dreier seg om årlig regulering av takster for folketrygdrefusjon til legehjelp, psykologhjelp og fysioterapihjelp. Disse takstene løper fra 1. juli til 30. juni det neste året.

Prosessene for nye takster er i gang, men ikke avsluttet. Dette året vil det bli forhandlet med legenes organisasjon og med psykologenes organisasjon, og det vil være av grunner som fremgår av innstillingen, hørings- og drøftingsmøter med de tre fysioterapiorganisasjonene.

Det er samstemt komité, som bare fremmer felles merknader og støtter at departementet får de nødvendige fullmakter.

Siden dette er siste innmeldte sak fra komiteen i dette stortinget, vil jeg takke komiteen for veldig gode uenigheter, for godt arbeidsmiljø og mye folkehelse gjennom veldig mye god humor.

Presidenten: Siden det var siste sak fra helse- og omsorgskomiteen, vil presidenten benytte anledningen til å

takke for å ha fått fulgt mange interessante og gode debatter.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [18:19:29]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om E6 Halselv–Møllnes i Finnmark – styrings- og kostnadsramme (Innst. 509 S (2012–2013), jf. Prop. 175 S (2012–2013))

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [18:20:07] (ordfører for saken): Det er en enstemmig komité som ønsker å gi sin tilslutning til utbygging av E6 Alta vest. Det er en totalstrekning på 13 km hvor det inngår bygging av to tunneler på til sammen 3,6 km. Prosjektet vil som sådan forkorte E6 med om lag 2 km vei, og som sagt er det en enstemmig komité som står bak innstillingen.

Anne Marit Bjørnflaten (A) [18:20:58]: Som saksordføreren redegjorde for, er det en enstemmig innstilling i denne saken. Jeg er veldig glad for at vi fikk behandlet saken før sommeren og at komiteen var så fleksibel og smidig, for ellers ville vi fått stopp i byggingen av prosjektet.

Grunnen til at jeg tar ordet i denne saken, er merknadene fra opposisjonspartiene når det gjelder antallet anbud som har vært benyttet på denne strekningen.

Konklusjonen som opposisjonspartiene trekker, er slett ikke den konklusjonen og de erfaringene som Statens vegvesen og de øvrige aktørene som står bak denne utbyggingen, har i denne saken. Tvert imot har de veldig god erfaring med at det har vært så mange anbud på denne strekningen, for dette har gitt muligheten til å bruke både lokal, nasjonal og internasjonal kompetanse. Nå er det jo som kjent noen problemer knyttet til det ene internasjonale selskapet som er inne, men det er veldig gode erfaringer. Det har gitt stor konkurranse om de enkelte prosjekter, og det har gitt store lokale ringvirkninger at så mange lokale entreprenører har hatt muligheten til å delta i denne utbyggingen. Både næringslivet og bransjeorganisasjonene i området er fornøyde. Dette har også ført til en besparelse, men det har ikke tatt lengre tid eller hatt konsekvenser for tempoet.

Jeg mener at nettopp denne saken er et godt eksempel på hvor viktig det er å bruke ulike kontraktstrategier for ulike samferdselsprosjekter. Nå skal jeg ikke dra opp igjen debatten vi hadde på tirsdag i forbindelse med NTP. Den var både lang og omfattende. Men jeg vil likevel anbefale opposisjonen å innta en litt mer dynamisk og fleksibel tilnærming til ulike samferdselsprosjekter.

Presidenten: Som representanten Bjørnflaten var inne på, var NTP-debatten på tirsdag.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [18:23:26]: Jeg registrerer at vi er uenige i så måte i saken, men når det gjelder saksframlegget, er det en enstemmig komité som legger det fram.

Jeg tenkte så at jeg ville benytte anledningen til å ønske alle mine kolleger en riktig god sommer!

Presidenten: Det var en bra avslutning på sak nr. 15. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [18:23:53]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om revisjon og slutføring av Østfoldpakka. Utbygging og finansiering av E18 på strekningene Riksgrensen–Ørje og Knapstad–Retvet i Østfold og Akershus (Innst. 510 S (2012–2013), jf. Prop. 176 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingjerd Schou (H) [18:24:40] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for en fleksibel og rask behandling av en sak som kom på det aller senest mulige tidspunkt til komiteen. Så tusen takk for at det var mulig å få denne saken til behandling før Stortinget går fra hverandre.

Det vi skal behandle i dag, er to nye parseller på E18 mot svenskegrensen. Det er all grunn til å glede seg over to nye parseller på henholdsvis 6 og 7 km ny vei som legges ut til byggestart så snart vi har fattet vedtaket.

Ruten E18 Oslo–Ørje/Riksgrensen og Stockholm er den nest viktigste hovedveiforbindelsen til og fra utlandet etter korridor 1 Oslo–Svinesund. Veien har stor regional viktighet spesielt for Østfold og Indre Østfold, men også for gods- og persontrafikken til og fra Sverige, Finland, Baltikum og Russland – og dermed for hele landet.

Strekningen Oslo–Riksgrensen er viktig både for persontransport og næringsliv, og nærmere 20 pst. av all internasjonal godstransport til og fra Norge på vei fraktes på E18 gjennom Østfold.

Komiteen er tilfreds med at det legges opp til anleggsstart på strekningen Knapstad–Retvet i løpet av 2013 og strekningen Riksgrensen–Ørje i 2014, og at begge strekningene ventes åpnet for trafikk i 2016. Komiteen registrerer at dette er de to siste strekningene som inngår i utbyggingen av E18 Østfoldpakka, samt at det er lokalpolitisk tilslutning til det fremlagte opplegget.

I forbindelse med behandlingen av opplegget for utbygging og finansiering av prosjektet E18 Krosby–Knapstad er det vedtatt å forlenge også innkrevingsperioden fra 15 til 20 år på både E6 og E18.

Utbedring og nybygging av den 58 km lange strekningen skal nå slutføres med de to siste strekningene på E18

i Østfold. Komiteens flertall ser det som en viktig og nødvendig investering både for trafiksikkerhet og konkurransemuligheter.

Et annet flertall enn det jeg har omtalt – medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti – mener også at det er påkrevd at E18 blir ferdig utbygd som møtefri vei på hele strekningen Riksgrensen–Vinterbro innen 2020. For å sikre en sammenhengende utbygging må også strekningen fra Retvet i Akershus til Vinterbro i Akershus igangsettes som opprinnelig planlagt i første del av planperioden.

Så skal jeg omtale og påpeke noen særlige forhold, sett fra mitt parti Høyre. Vi vil understreke viktigheten av å få realisert nettopp E18 mellom Vinterbro og svenskegrensen og er kritiske til at dette ble gjort stykkevis og delt. Det har gjort at prosjektet både har tatt mye lengre tid og blitt mye dyrere enn nødvendig.

I Smaalenenes avis lørdag 8. juni i år står det i avisens leder: «E18 blir aldri ferdigstilt.» Høyre deler synet på at E18 har blitt en lærebok i kortsiktig tenkning og hvordan man sløser med våre skatteinntekter, både over statsbudsjett og med bompenger. Den første kommunestyrebehandlingen i Indre Østfold av forsering av E18 i Østfold med bompenger ble behandlet allerede i 1989. Vi registrerer at «forsert utbygging» til i dag har tatt 24 år og vil ha tatt hele 27 år i 2016, da strekningene forventes ferdigstilt. Det er all grunn til å minne om at tidligere senterpartileder Haga i valgkampen i 2005 lovet ferdigstilling i 2009.

E18 mellom Lundebø og Ørje er allerede blitt for smal og tilfredsstillende ikke dagens krav. En rekke broer og strekninger må utvides. Veien må gjøres om fra tofelts til tofelts med forbikjøringsfelt og midtdele, noe som det rapporteres er dyrere enn om det hadde blitt bygget firefelts vei fra starten av.

Utbyggingen av E18 gjennom Indre Østfold er et eksempel på hvordan man ikke skal planlegge og bygge for fremtiden. Høyre mener at firefelts vei på hele strekningen Oslo–Riksgrensen hadde vært å bygge for fremtiden. I stedet har vi bygget stykkevis og dyrt. Høyre vil ha mer vei raskere! Det å bygge helhetlig, raskere, fortløpende og med avklart finansiering sikrer mer vei for pengene. Innenfor dette området er det behov for moderne løsninger, som vi absolutt trenger, og som Høyre tar til orde for. Vi vil at eksisterende tofelts og trefelts strekninger på hele E18 Oslo–Ørje/Riksgrensen utbedres til firefeltsvei og viser til at Høyre tidligere har foreslått å bygge dette ut som et helhetlig offentlig–privat samarbeidsprosjekt, og at veien allerede ville vært ferdig med våre løsninger.

Gorm Kjærli (A) [18:30:03]: Først vil jeg takke saksordføreren for rask og god behandling. Jeg kan stille meg bak den delen av hennes innlegg som var saksordførerinnelegget, og jeg synes komiteen for øvrig fortjener ros for at de ville behandle saken. Det er ingen som mener dette er en ideell saksbehandling, men jeg tror både saksordføreren og jeg deler interessen av at denne saken kom fram i denne sesjonen.

Med disse to utbyggingene fullføres utbyggingen av E18 i Østfold, fra riksgrensen og innover fylkesgrensen til

Akershus og bygda Kråkstad. Det er litt artig at den siste saken jeg har vært med på å behandle i komiteen, ender opp i min hjembygd. Så fikk også jeg muligheten til å hilse hjem, som jeg har lagt merke til at er en vane å gjøre fra denne talerstolen. Den siste strekningen for å fullføre E18-utbyggingen fram til Vinterbro har plass i regjeringens Nasjonal transportplan, som Stortinget behandlet for et par dager siden. Med den strekningen kan vi sette sluttstrek for E18-utbyggingen.

Den egentlige grunnen til at jeg tok ordet, er en diskusjon om sideveistiltakene som er omtalt i innstillingens merknader fra opposisjonen. Det gjelder fv. 115 i Ringnesdalen. I Prop. 131 S for 2010–2011 blir det vist til at Skiptvet kommune forutsetter at utbyggingen av fv. 115 i Ringnesdalen skulle finansieres av Østfoldpakka. I proposisjonen blir det opplyst at det i forbindelse med vedtak om ikke å bygge kryss mellom E18 og fv. 122 i Spydeberg kommune, ble avtalt heller å øke rammen til sideveistiltak med 40. mill. 2004-kroner, som var den stipulerte kostnaden for krysset, og da som tilskudd til utbedring av fv. 115, som da var en riksvei. Dette skjedde i 2003. Tiltak på nåværende fv. 115 i Ringnesdalen var altså ikke en del av Østfoldpakka, men kom inn som et bidrag over rammen til sideveistiltak som følge av at krysset ved fv. 122 ikke skulle bygges.

I Prop. 131 S blir det forutsatt at kostnader utover dette må finansieres innenfor fylkeskommunens ordinære rammer til investeringer på fylkesveinettet, eventuelt innenfor gjenstående midler til sideveistiltak. Det har vært en kostnadsøkning. Etter det jeg kjenner til, har fylkeskommunen sagt seg villig til å finansiere halvparten av merkostnadene som utbedring av fv. 115 vil medføre, men det er ikke enighet mellom kommunene i Indre Østfold på bruken av sideveismidler for å finansiere resten. Dette foregår det en prosess på nå, og jeg tror vi fra Stortinget skal være forsiktige med å mene noe om dette.

På denne bakgrunn mener Arbeiderpartiet at det ikke er grunnlag for å hevde at E18 gjennom Østfold ikke kan anses som ferdigstilt før dette sideveistiltaket er på plass.

Til slutt: Som saksordføreren var inne på, er dette en sak det er viktig for Høyre med avklart finansiering. Vel, dette er jo en sak der det er uenighet mellom Høyre og Fremskrittspartiet om finansiering. Fremskrittspartiet har eget forslag i saken om full statlig finansiering. Høyre støtter regjeringen i at man skal delfinansiere ved hjelp av bompenger. Når det gjelder avklart finansiering, blir det spennende å se om man klarer å bli enige på borgerlig side om finansiering av denne veien og 56 andre prosjekter de neste ti årene.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [18:34:33]: Jeg kan ikke som representantene Schou og Kjærli hilse hjem i denne saken, men det er en utrolig viktig veistrekning som mange i mange år har ventet på å få fullført gjennom Østfold, og som det er viktig at man får bygd fullt ut videre til Oslo. Den er svært viktig fordi den er en av hovedfartsårene

fra Norge til Europa. Jeg er helt enig med representanten Schou i at det er ganske tragisk at det har tatt 24 år. Det kommer til å ta 27 år før man er ferdig med dette prosjektet som egentlig er ganske kort.

Så har jeg lyst til å si at jeg tror kanskje Dovrebanen og E6 Minnesund er et godt eksempel på at man begynner å tenke annerledes og gjøre ting raskere, på samme måte som OPS-prosjektet fra Grimstad til Kristiansand også er et godt eksempel på et prosjekt hvor man klarer å gjøre ting raskt og bra. Så kunne jeg dratt inn E18 i Vestfold som er nok et eksempel på dårlig måte å bygge ut vei og infrastruktur på. Jeg tror alle i denne sal er veldig godt kjent med det og hvor de forskjellige partiene står der.

Jeg må si at det er interessant å høre på representanten Schou som sier at hun er opptatt av at det skal være full firefelts vei her. For Fremskrittspartiet har hele veien fremmet forslag om full firefelts vei på E18 gjennom Østfold. Dessverre har Høyre stemt imot og ikke vært med på forslaget om å sikre full firefelts vei. Sågar har representanten Schou sagt i Østfold at hun er imot bompenger, skal stemme imot bompenger, og er for full statlig finansiering. Og nok en gang har representanten Schou og Høyre muligheten til det. Hvis man vil det nå, kan man faktisk stemme på fullfinansiering av de to siste parsellene. Det ligger det forslag om her nå, for Fremskrittspartiet er opptatt av at det er et statlig ansvar å sørge for et godt og skikkelig veinett i Norge. Da har man muligheten til å stemme for det hvis man vil.

Jeg synes det er ganske betimelig å se på hva som er kostnadene for denne utbyggingen. Utbyggingen i Østfold skulle koste 11 250 mill. kr. Bompengene skulle liksom være 5,8 mrd. kr, og det var 52 pst. Da kunne man jo kalt det et spleiselag, som man i sin tid kalte alle disse såkalte ønskene om at staten og bilistene skulle stille opp for hverandre. Men realiteten nå er at bilistene skal betale 73 pst., og da betyr det at det er noen andre som betaler mye mindre enn det de skulle betalt i utgangspunktet.

Dessverre opplever jeg at det er sånn denne regjeringen agerer, og det er sånn denne regjeringen holder på. Det er stort sett bilistene som får regningen, og som skal ta hoveddelen av kostnadene ved viktige infrastrukturprosjekter i Norge. For dette er viktig infrastruktur, dette er et kjempeviktig prosjekt fordi det handler om å få både gods og tjenester inn og ut av landet vårt og komme seg raskt til og fra.

Så blir jeg litt i stuss når det første man kutter når kostnadene går utover rammene sine, er tilførselsveien, altså fv. 115. Men enda verre, og som jeg synes er det aller verste her, er at da vi behandlet Nasjonal transportplan, var det 85 rasteplasser som vi var opptatt av å få på plass de neste ti årene, og som vi må få på plass de neste ti årene hvis vi skal sørge for at yrkessjåførene kan følge det lovverket som vi har pålagt dem å følge om kjøre- og hviletidsbestemmelser. Men noe av det første man velger å ta bort, er rasteplassen ved Smaalenene bru. Jeg synes det er ganske fantastisk. Jeg synes det er trist at ikke det politiske flertallet ser at rasteplasser er viktig for dem som har veien som levevei. Men sånn er det tydeligvis bare, at noen synes det er greit at vogntogsjåførene og yrkessjåførene som kjører

rundt på veinettet vårt, ikke skal ha de samme rettigheter og de samme forholdene som alle andre, og ikke kan oppfylle lovverket fordi de ikke har tilrettelagt den typen rasteplasser.

Så vil jeg ta opp forslaget vårt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp det forslaget han refererte til.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [18:39:47]: I likhet med foregående talere vil jeg understreke at komiteen har vært smidig, noe som har gjort at vi har fått behandlet denne saken. Senterpartiet gleder seg over enhver sak som vi greier å få vedtatt når det gjelder utbygging av infrastruktur. Det er kjempeviktig.

Strekningen Oslo–Riksgrensen er viktig for både persontrafikk og for næringsliv, og ikke minst for trafikken inn og ut av landet. Det er mye eksport – mye varer – som kommer inn og ut over strekningen E18. Derfor er det kjempeviktig at de to siste strekningene i Østfoldpakka blir realisert. De 58 kilometerne vil bli sluttført i strekningene som gjenstår i den.

Jeg hadde ikke tenkt å dra opp Nasjonal transportplan-debatten igjen, for vi hadde en lang og god debatt der vi diskuterte både finansiering, mer helhetlig utbygging og kortere planleggingstid. Det skal vi gjennomføre.

Men jeg registrerer med litt forundring at en rekke Høyre-representanter har ulikt syn hjemme i sine fylker og når de kommer inn i denne salen. Det har jeg registrert i mitt eget hjemfylke, og det har jeg også registrert fra talerstolen her i dag. Det må jo stå for deres regning. Det skaper bare enda mer spenning og utfordring når det gjelder de blå-blå alternativ til finansiering av veisektoren, der man verken er enig med seg selv eller enig internt. Det er krevende, ikke bare for velgerne ute, men også for de som skal forholde seg til dem som alternativ.

Jeg har lyst til å avslutte med å gratulere Østfold, som nå får en høyst tiltrengt satsing på Østfoldpakka, og gratulere oss som nasjon.

Helt til sist har jeg lyst til å takke komiteen for fire spennende år, og ønske alle sammen en riktig god sommer.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [18:42:16]: Det er en viktig veistrekning vi nå diskuterer. Det er Norges nest viktigste hovedveiforbindelse til og fra utlandet. Det er derfor veldig bra at komiteen, og også nå vi i Stortinget, kunne ferdigbehandle denne saken før vi går fra hverandre før sommeren, til tross for at den kom svært sent til Stortinget.

Det er oppsiktsvekkende at strekningen mellom Vinterbro og riksgrensen er satt i ni ulike parseller, og at vi har brukt så mye mer penger på denne utbyggingen enn det som har vært nødvendig. Et forskningsprogram på NTNU viser jo at på denne strekningen bruker vi nok mellom 20 og 30 pst. mer enn det som hadde vært nødvendig hvis vi hadde bygd denne veien ut på en annen måte, noe som har vært framme i media. Det er altså 24 år siden vi fattet første vedtak i Indre Østfold om denne veien. I gjennomsnitt tar det vel 9 år å bygge en vei, men her har vi brukt 24 år så langt, og vi kommer til å bruke noen få år til. Men

den dagen vi står i 2016 og har fått ferdigstilt hele E18, er viktig.

Jeg har lyst til å gå over til dette som gjelder hva som var med i det opprinnelige budsjettet, og hva som ikke var med. Representanten Kjernli tok opp dette med tilførselsveien fv. 115 fra Vamma. Han tok ikke opp dette med rasteplassen fra Smaalenene Bru, som også er en viktig sak i dette henseende, og som var med i det opprinnelige budsjettet. Når noen strekninger har klart seg godt innenfor budsjettrammen, mener vi at dette burde vært mulig å få på plass, slik at vi fikk en helhetlig utbygging av denne strekningen, med de tingene som burde være på plass.

Så må representanten Gorm Kjernli gjerne mene at vi ikke behøver å mene noe om tilførselsvei og finansiering av fv. 115. Men undertegnede mener at det bør vi mene noe om, for det har vi ment noe om tidligere. Vi bør også ferdigstille denne tilførselsveien, slik at vi får hele strekningen og den tilførselsveien på plass gjennom en god finansiering. Derfor ber vi om at regjeringen kommer tilbake til det i budsjettet for 2014.

Statsråd Marit Arnstad [18:45:05]: Ved behandlingen av St.prp. nr. 26 for 1999–2000 ga Stortinget sitt samtykke til delvis bompengefinansiering av utbygging av både E6 og E18 i Østfold. Det ble på det tidspunktet ikke tatt stilling til framdrift på utbyggingen, og utbyggingen har siden vært forelagt Stortinget i flere omganger.

E6 i Østfold sto ferdig som firefelts veg i 2008. Fram til nå har vi ikke hatt en endelig sluttplan for når E18 i Østfold kunne stå ferdig utbygd. Utenriks godstransport over E18 i Ørje er nest størst i landet etter E6 på Svinesund, og fortsatt utbygging er derfor viktig for regional utvikling og for å redusere næringslivets transportkostnader.

Regjeringen legger gjennom denne stortingsproposisjonen fram et samlet opplegg for slutføring av Østfoldpakka, inkludert utbygging og finansiering av E18 Riksgrensen–Ørje og E18 Knapstad–Retvet. Det er lagt vekt på at det er lokalpolitisk tilslutning til finansieringsopplegget. Anleggsstart på de gjenstående parsellene vil være i 2013 og 2014. Opplegget vil legge til rette for at E18 i Østfold kan stå ferdig utbygd høsten 2016.

Jeg er veldig glad for at komiteen så mulighet til å behandle denne saken på tross av korte tidsfrister, og jeg er veldig fornøyd med den klare tilslutningen til regjeringens opplegg og forslag som ligger i dagens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingjerd Schou (H) [18:47:07]: Når det gjelder utbyggingen langs Mjøsa har vi i dag sett at en av entreprenørene har gått konkurs. Det er klart at det gir uro for forsinkelser på den strekningen.

Men det jeg har tenkt å spørre statsråden om, er: Er de som nå skal forestå utbyggingen på de to parsellene som kommer på E18, gjennomgått og sjekket? Så vidt jeg har brakt i erfaring, har denne entreprenøren på utbyggingen langs Mjøsa, som nå har gått konkurs, også en milliardgjeld bak seg. Mitt ringe spørsmål er: Hvordan sjekker re-

gjeringen opp at de som får denne type anbud, har mulighet for å stå løpet ut?

Statsråd Marit Arnstad [18:47:54]: Det er jo slik ved enhver anbudsutlysning at Statens vegvesen vil gjennomgå en rekke forhold knyttet til både HMS-erklæring og til de økonomiske forholdene ved tilbyderne.

Jeg er gjort kjent med at Statens vegvesen også i forbindelse med de anbud som har vært lyst ut på fellesprosjektet, har hatt en gjennomgang av de ulike tilbyderne, og ikke har fått noen opplysninger som tilsier at de ikke kunne gi anbudet til Alpine Bau.

For øvrig er vel det egentlig ikke tema for dagens sak – men det er i alle fall de opplysningene jeg sitter med så langt i denne saken.

Ingjerd Schou (H) [18:48:40]: Nå var min første replikk knyttet til entreprenørene på E18, så sånn sett mener jeg nok at det absolutt berørte saken.

Men neste spørsmål handler om at forrige utbygging, Sekkelsten–Knapstad, ble sluttført 150 mill. kr under budsjett. Jeg ser at kommunene i området er svært opptatt av at det da bl.a. skulle være mulig å se på både dette med rasteplass og det som går på tilførselsveien.

Nå ser jeg at Statens vegvesen overforbruker i budsjettet, og kommunene får en regning i fanget – noe man ikke ville fått med offentlig–privat samarbeidsfinansiering, for da ville entreprenøren selv måttet ta den merkostnaden.

Hva er statsrådens vurdering av kommunenes uttrykte ønske om at penger spart tidligere, burde vært brukt til denne tilførselsveien?

Statsråd Marit Arnstad [18:49:35]: En må nok si at når det gjelder spørsmålet om tilførselsveg av fv. 115, har det jo vært en del diskusjon om det var en del av Østfoldpakka eller ikke.

Vi har jo fra statens side ment at rasteplassen ikke er en naturlig del av Østfoldpakka. En valgte likevel å ta inn noen tiltak som et bidrag over rammen for Østfoldpakka. Men en har kommet i den situasjon at når det gjelder ytterligere tiltak, er det tiltak som bør finansieres gjennom fylkeskommunens ordinære rammer. Men der er det en viss grad av uenighet mellom fylkeskommunen og kommunene, og det er en uenighet der som jeg er enig med representanten Kjernli i at en fra Stortingets og regjeringens side bør være forsiktig med å mene noe om.

Ellers må jeg si at det er interessant at representanten Schou mener at med Høyre i regjering ville dette vært ferdigbygd mye tidligere. Høyre satt jo i regjering i fire år – rett etter at den første proposisjonen ble vedtatt i Stortinget. De hadde all mulighet til å vedta dette som et forutsigbart prosjekt – eller et OPS-prosjekt. Det ble ikke gjort fra Høyres side i løpet av de fire årene de satt i regjering.

Bård Hoksrud (FrP) [18:50:59]: Dette er ett av flere prosjekter som kom gorrseint til Stortinget – for å si det forsiktig. Det kunne vært interessant om statsråden kunne forklart litt om hvorfor det tok så utrolig lang tid å klare å få disse sakene til Stortinget, og hvorfor man måtte rushe

igjennom på fjorten dager. Er det noe man ikke har sett her, som kan komme i ettertid? Eller er det andre grunner til at man har kommet så sent med proposisjonen til Stortinget? Siden statsråden nå står her, kan det være greit å få vite litt om det.

Så har jeg lyst til å utfordre statsråden på rasteplasser, for jeg vet at statsråden har sagt at hun er opptatt av å få på plass rasteplasser, slik at yrkessjåfører skal kunne stoppe og følge kjøre- og hviletidsbestemmelsene som de har. De blir nektet å stå mange steder, bl.a. får man ikke stå på statens kontrollstasjoner. Og så er dette noe av det første man tar bort. Er ikke statsråden enig i at det blir litt feil å ta bort det som er helt nødvendig for at de som er på veien, faktisk skal følge lover og regler? Burde man ikke fått på plass denne rasteplassen når vi nå er i ferd med å få på plass dette prosjektet?

Statsråd Marit Arnstad [18:52:03]: Jeg erkjenner at denne proposisjonen kom sent til Stortinget. Det har vært mye arbeid som skulle gjennomføres, også hos fagetaten, før en kunne legge fram saken. Vi har vært tydelige på at vi har ønsket at de skulle klare å få den ferdig. Vi har ikke lagt noe utilbørlig press, og jeg mener at de også har hatt den tiden de trenger for at det er kvalitativt godt nok. Men vi hadde nok ønsket at den skulle komme fram. Jeg er veldig glad for at den har kommet fram, og jeg er veldig glad for at komiteen også så seg råd til å behandle den, for hvis ikke ville vi ha risikert en ytterligere forsinkelse på inntil et halvt år på hele prosjektet, og det ville ha vært synd.

Når det gjelder rasteplasser, er regjeringens holdning at den omtalte rasteplassen som eksemplene her viser, er ikke en naturlig del av Østfoldpakka, og den ligger derfor ikke inne. Når det generelt gjelder rasteplasser, er jeg opptatt av det, og jeg mener at en bør ha gode og fornuftige rasteplasser, slik at en får innfridd de kravene næringen har til hviletid.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Irene Johansen (A) [18:53:30]: Først vil jeg takke komiteen for rask behandling av en viktig sak.

Det har vært en lang vei å gå fra utbyggingen av E18 startet og fram til vi nå i dag skal vedta slutføringen av Østfoldpakka, med utbygging av de siste to parsellene på E18 i Østfold.

Jeg vil understreke at vi gjerne skulle sett en raskere framdrift enn de 20–25 årene som er gått siden første vedtak ble gjort lokalt. Men for å snakke for de siste åtte årene, hvor vi har hatt en regjering med Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, har vi på Stortinget – sammen med våre lokale ordførere og fylkespolitikere som pådrivere – fått en langt raskere framdrift og en sammenhengende utbygging som gjør at vi nå ser slutten på byggeperioden.

Som ordføreren i Eidsberg fra Høyre her om dagen skrev på Facebook-siden sin – og jeg siterer:

«Jeg svingte innom en av riggplassene for E18-utbyggingen i Hærland ved 22-tiden i går kveld. Nærme-

re 20 mann var i arbeid, her går det unna. Åpning etter sommeren neste år. Da vil Hærland, Eidsberg og Indre Østfold fremstå enda mer attraktiv.»

E18 Oslo–Ørje/Riksgrensen og til Stockholm er den nest viktigste hovedveiforbindelsen til og fra utlandet etter Oslo–Svinesund. Veien har stor regional viktighet, spesielt for indre Østfold, men også for gods- og persontrafikken til og fra Sverige, Finland, Baltikum og Russland. Nærmere 20 pst. av all internasjonal godstransport til og fra Norge på vei fraktes på E18 gjennom Østfold. I dag er Østfolds innbyggere og de som kjører gjennom Østfold på E18, derfor glad for at vi med denne proposisjonen om få år kan se fram til en ferdig E18 med god standard hele veien fra Oslo til grensen til Sverige.

I proposisjonen legges det fram et samlet opplegg for slutføring av Østfoldpakka, med utbygging og finansiering av strekningene Riksgrensen–Ørje og Knapstad–Retvet, inklusiv gjenstående finansiering av tiltak på eksisterende E18 og sideveier langs E18 med anleggsstart på strekningen Knapstad–Retvet i løpet av 2013 og Riksgrensen–Ørje i 2014. Begge strekningene ventes åpnet for trafikk i 2016.

Høyre og representanten Schou har i innstillingen gjort et poeng av at det har tatt 20–25 år å få bygd E18, og at veien fortsatt ikke er ferdig, men at veien, med Høyres løsninger, hadde stått ferdig i dag. Jeg er enig i at det har tatt lang tid, og at slike store prosjekter bør organiseres, finansieres og gjennomføres som ett helhetlig prosjekt, slik regjeringen nå legger opp til i Nasjonal transportplan for 2014–2023. Men at det har tatt lang tid, er et tverrpolitisk ansvar. Representanten Schou og Høyre hadde god anledning til å forsere utbyggingen og starte E18 som OPS-prosjekt da de var i regjering for åtte år siden og representanten Schou var minister. At representanten Schou og Høyre nå mener de har bedre løsninger enn da de satt i regjering, gjenstår å se. Her mangler Høyre troverdighet.

Jeg har også merket meg at Høyre nå ønsker at eksisterende tofelts- og trefeltsstrekninger på hele E18 Oslo–Ørje/Riksgrensen utbedres til firefeltsvei med begrunnelse i trafikkveksten. Jeg vil peke på at Høyres representanter faktisk stemte for den utbyggingen med to og tre felt som er gjort, og det for kun to år siden.

Svein Roald Hansen (A) [18:56:48]: Jeg slutter meg til dem som har uttrykt takknemlighet for at komiteen har vist smidighet og fått proposisjonen behandlet, selv om den kom i seneste laget.

Så synes også jeg det er påfallende å høre i denne debatten og for så vidt også i debatten om Nasjonal transportplan hvor mange nye ideer og gode løsninger Høyre har kommet med etter at de kom ut av regjeringskontorene. Det er lite troverdig at man ikke har kommet med noe av dette før, for de er ikke nye, og de er heller ikke – viser erfaringer fra andre land – gode.

Men det jeg egentlig tok ordet for, var at representanten Bård Hoksrud, som i denne debatten – og som i tidligere debatter – snakket om at staten bør ta regningen. Det var gjort til et stort nummer fra hans side også da man diskuterte saken om obligatorisk bombrikke. Han mente at sta-

ten kunne spleise litt på den med bilistene. Representanten Hoksrud snakker som om staten er en rik onkel i Amerika, men statens penger er skattebetalernes penger. Så det representanten Hoksrud ber om, er at bilistene – i dette tilfellet – skal spleise med skattebetalerne, men skattebetalerne er jo ikke bare representanten Hoksrud og meg og andre som har god lønn. Det er pensjonister som betaler skatt, det er uføretrygdede som betaler skatt – det er staten. Så ser jeg at representanten Hoksrud nå tenker på oljefondet, men oljefondet er også innbyggernes penger. Så det er altså ikke slik at man kan skjerme innbyggerne. Man kan diskutere hvor stor fordeling som skal tas over statsbudsjettet, og hvor stor fordeling som skal tas inn i form av bompenger – i dette tilfellet. Men også det som tas fra statsbudsjettet, tas fra innbyggerne. Og det er ikke så veldig stor forskjell, tror jeg, på innbyggere med bil og innbyggere uten bil. Så uansett ender regningen på bilistene, det er bare et spørsmål om hvilken faktura man skal skrive den ut på.

Gorm Kjernli (A) [18:59:09]: Bare tre raske ting: Det gjentas fra opposisjonen at dette har tatt 20–25 år. Vel, det første vedtaket i Stortinget om utbygging av E18 og E6 ble gjort for 13 år siden.

Så til representanten Hoksrud, som lurte på hvorfor det har tatt så lang tid å få saken fram til Stortinget. Hvis representanten Hoksrud hadde lest proposisjonen, hadde han sett der at man på grunn av usikkerhet rundt innføringen over fylkesgrensen, som opprinnelig var planlagt, men som forrige gang vi behandlet utbyggingen av E18 ikke lå inn over fylkesgrensen, nå allikevel ligger inn over fylkesgrensen til Akershus. Den reguleringsplanen ble vedtatt i kommunestyret i Ski, som er den berørte kommunen, 15. mai i år. Derfor tok det sin tid før proposisjonen kom til Stortinget.

Men så til det siste poenget mitt. I det siste har vi hørt mye – spesielt fra Høyre, men også fra de øvrige opposisjonspartiene – om at vi er nødt til å styre mer i stort når det gjelder samferdsel. Senest var det representanten Helleland som i beste sendetid i Dagsrevyen sto der og sa at Høyre ønsker å styre mer i stort. Maken til dobbeltkommunikasjon når man gjør en rasteplass til en stor politisk sak i landets nasjonalforsamling! Lenger fra å styre i stort i samferdselspolitikken er det vel neppe mulig å komme.

Presidenten: Presidenten har oppfattet det sånn at det egentlig ikke var snakk om noen liten rasteplass, men det kommer vi sikkert tilbake til.

Bård Hoksrud (FrP) [19:01:13]: Der sitter representanten Svein Roald Hansen, og det var godt. Det var veldig bra. Når han begynner å prate om statens penger og bilistenes penger, hvem er hva og hvordan, er jeg veldig klar over det representanten sier. Men jeg synes også representanten Hansen bør bite seg merke i at bilistene betaler inn 55 mrd. kr i 2013. De får ca. 18 mrd. kr tilbake til veiformål i 2013. Det betyr at det er et overskudd her. Det finnes et overskudd her som man kan bruke enten på å bygge mer vei eller på andre måter.

Så sier representanten Hansen at det er bra at biliste-

ne skal være med og betale, for det er de samme pengene – det gjør ikke så mye hvordan man bruker pengene, for det er ikke så stor forskjell. Jo, det er en ganske vesentlig forskjell, for når man krever inn bompenger, skal man betale renteutgifter av dyre lån til Kommunalbanken eller andre banker av penger som de låner i utlandet, til langt høyere rente enn det den norske staten låner ut til f.eks. Danmark og Tyskland.

I de åtte årene vi har hatt den rød-grønne regjeringen, har over 10 mrd. kr gått til å kreve inn penger for alle bompengeprojektene som er blitt behandlet i denne salen. Det er ikke blitt penger til en eneste meter vei. I tillegg går over 30 mrd. kr til å betale rente til norske og utenlandske banker, hvor sjefene kan kose seg på den store bonusfesten.

Vi i Fremskrittspartiet synes det er en dårlig måte å bruke både bilistenes penger og andres penger på. Det er nettopp derfor vi sier at med alle de avgiftene som bilistene betaler inn til staten gjennom skatter og avgifter, er dette et statlig ansvar. Før het det veiavgift. Men jeg skjønner at noen synes det er dumt at pengene er øremerket til noe, derfor valgte de å endre navnet til årsavgift, for da kan man bare bruke dem til alt mulig annet.

Men vi vet at det er stor forskjell på den regjeringen som styrer nå og Fremskrittspartiet. Vi synes det er dumt at bilistene skal betale over 40 mrd. kr når de ikke får igjen en eneste meter vei, jernbane eller kollektivtransport for den saks skyld, fordi man har en dårlig og dyr måte å kreve inn penger på. Bompenger er en dyr og dårlig måte å kreve inn penger på.

Ingjerd Schou (H) [19:04:34]: Jeg takker for debatten. Jeg registrerer at noen mener at dette er et tverrpolitisk ansvar, og har lyst til å få frem vei- og jernbanebygging og dess like, men også har et ansvar for at det går så sakte. Jeg har lyst til å minne om at i de siste 40 årene er det noen som i 33 av de årene har hatt mer ansvar enn andre.

Jeg tror at folk flest er opptatt av å få vei raskere, og har liten forståelse for en klattvis og dyr utbygging. Sånn sett er det å ha andre og nye løsninger av de tingene vi ønsker oss både på planleggingssiden, på byggemetodesiden og på finansieringssiden. Jeg opplever at det også er det folk etterspør.

Så registrerer jeg også at posisjonen mener at det ikke er så veldig lenge siden dette ble behandlet i Stortinget, men jeg tør minne om at Stortinget ikke lever i et vakuum. De politiske vedtakene starter lokalt, og i 1989 startet dette. Jeg husker det veldig godt, for det var i mitt eget kommunestyre, og det var tilsvarende fem andre kommuner langs E18 som var avhengige av å få enighet om dette. Saken om en forsert utbygging av E18 startet i 1989, og jammen sa jeg forsert.

Da komiteens flertall under behandlingen av den siste saken i utbyggingsløpet påpeker det meget uheldige i at utretting av tilførselsvei fv. 115 fra Vamma og rasteplassen ved broen, som begge var med i det opprinnelige budsjettet for finansiering av nettopp delprosjektet Sekkelsten–Knapstad, ikke er tatt med i regjeringens forslag og kommunene i området påpeker det til stadighet,

tør jeg minne om at det er der ute politikken er oppe til eksamen.

Vi påpeker at E18 gjennom Østfold ikke kan anses fullstendig ferdigstilt i dette området før disse delprosjektene er sluttført. I tillegg påpeker lokalavisen at veien ikke blir ferdig, fordi den allerede er for smal ut fra den trafikkbelastningen og den årsdøgnstrafikken som allerede er der nå. Vi ser at den forrige parsellen på dette området var 150 mill. kr under budsjett, og kommunene i området uttrykker naturlig at det hadde vært ønskelig at denne tilleggsfinansieringen på 90 mill. kr burde ha vært med, fordi det opprinnelig var inne i helheten.

Jeg tror at et uttrykt ønske om at regjeringen vil komme tilbake med dette i statsbudsjettet for 2014, hadde vært denne helhetstenkningen. Statsråden sa selv at det også var noe uenighet i forståelsen av om dette hørte med i prosjektet eller ikke.

Jeg har lyst til å takke komiteen for arbeidet. Jeg ønsker også å takke for det arbeidet som er gjort i komiteen i hele denne fireårsperioden. Jeg regner med at dette er siste sak for oss.

Svein Roald Hansen (A) [19:07:48]: Med fare for at representanten Hoksrud trenger det siste minuttet også, vil jeg bare si at jeg tror regnestykket han gjør om det som betales inn i avgifter fra bilbruk og bilister, og det som brukes på vei, ikke er fullt så enkelt, selv om jeg også er enig i at det gis et overskudd som brukes til andre nyttige formål over statsbudsjettet.

Men hvis jeg kan sende med representanten Hoksrud en liten henstilling eller en liten tanke som han kan tenke på i ferien til vi møtes igjen, er det at han bør begynne å snakke om at bilistene kan spleise med skattebetalerne. Da ville man være litt mer presis på hva dette handler om.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [19:08:28]

Innstilling fra næringskomiteen om statens eierskap til Cermaq ASA (Innst. 511 S (2012–2013), jf. Prop. 178 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis adgang til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

–Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [19:09:15] (komiteens leder og ordfører for saken): Denne saken handler om statens eierskap

i Cermaq. Jeg vil bare starte med å si at så sent som den 14. mai i år behandlet Stortinget en sak om en statlig deltakelse i en fortrinnsrettsemisjon i Cermaq, og overtakelse av Copeinca, en av de største fiskemel- og fiskeoljeprodusentene i Peru. I selskapets generalforsamling den 21. mai stemte 62,5 pst. for transaksjonen, som da Stortinget også ga sin tilslutning til. Men det var ikke tilstrekkelig støtte til å gjennomføre finansieringen av Copeinca-transaksjonen.

Etter den tid har vi helt klart sett at aktiviteten overfor Cermaq har tiltatt. Derfor er det helt nødvendig at Stortinget også nå går de nødvendige runder når det gjelder statens eierskap i selskapet, og håndterer de fullmakter som regjeringen nå ber om. Slik sett har denne saken gått veldig raskt gjennom i komiteen, og jeg takker også komiteen for en grei behandling av saken i den korte tiden som har vært til disposisjon.

Vi visste allerede da vi behandlet forrige sak den 14. mai at det var stor interesse for selskapet, blant annet gjennom den aktivitet som Marine Harvest hadde utvist overfor til selskapet. I ettertid har vi, ikke minst gjennom media, registrert at også nå er det flere interesserte. Vi er også kjent med at det nå foreligger et konkret bud på Cermaq ASA fra Marine Harvest, men både Cermaq ASAs styre og Nærings- og handelsdepartementet mener at det budet ikke gjenspeiler de reelle verdiene i selskapet.

Det som dermed er igangsatt, er et aldri så lite kappløp om selskapets verdier. Vi fikk så sent som i dag i en pressemelding kjennskap til at Nærings- og handelsdepartementet nå iverksetter en prosess for mulig kjøp av aksjer i Cermaq ASA, under forutsetning av at Stortinget gir de nødvendige fullmakter nå i kveld.

Det som er viktig, er at man først og fremst sikrer og ivaretar verdiene i selskapet på en god måte både for staten og øvrige aksjonærer. Slik sett er det helt nødvendig at staten utøver et aktivt eierskap ut fra den situasjonen som nå gjelder. En fullmakt, slik regjeringen ber om fra Stortinget i dag, mener komiteens flertall er en nødvendighet for å håndtere verdiene på en god måte og samtidig gi staten tilstrekkelig verktøy for å håndtere situasjonen som har oppstått. Det er derfor av betydning at Stortinget gir en fullmakt til at staten kan kjøpe aksjer i Cermaq ASA opp til en eierandel på 65 pst., og at staten samtidig kan selge samtlige av sine aksjer. En utvidelse av salgfullmakten vil sikre at staten også kan velge å la Cermaq ASA bli slått sammen med en annen aktør, med frihet til å velge en hensiktsmessig oppgjørsform.

Det er viktig å sikre at verdiene i Cermaq ASA ivaretas på en best mulig måte. Flertallet mener bestemt at den fullmakten som de er innstilt på å gi regjeringen, er den riktige måten å håndtere situasjonen på. Nå antar jeg at mindretallet på en utmerket måte vil redegjøre for sine posisjoner i tilknytning til saken, men jeg har lyst til å understreke at det som nå er, skal vi si, kappløpet om Cermaq ASA, vitner vel om at handlingsrommet og muligheten for å utøve et aktivt eierskap kanskje blir noe begrenset gjennom det forslaget mindretallet velger å stemme for i kveld. Det er jeg egentlig litt undrende til, fordi marin sektor er et viktig strategisk satsingsområde for Norge, og oppdrettsnæringen kan i årene framover bli en del av en betydelig vekst.

Flertallet er derfor opptatt av – og jeg understreker det – at man gjennom de videre vurderinger og strategiske disposisjoner i forbindelse med en eventuell transaksjon, faktisk vurderer mulighetene for et strategisk eierskap hvor hovedkontorfunksjoner, forskning og strategiske funksjoner får en hovedbase i Norge – ja, gjerne med noe statlig eierandel i tilknytning til det.

Jeg vil med dette på det sterkeste få lov til å anbefale Stortinget å stemme for innstillingen i sin helhet slik den foreligger, slik at staten gjennom sitt eierskap kan sikres et tilstrekkelig handlingsrom som igjen kan bidra til en god industriell løsning for selskapet og en forsvarlig pris for aksjene, eventuelt i Cermaq ASA.

Jeg vil også tro at dette er næringskomiteens siste sak i Stortinget og vil således både takke for samarbeidet og ønske alle en riktig god sommer.

Torgeir Trældal (FrP) [19:14:17]: I løpet av kort tid behandler Stortinget nå to saker vedrørende statens eierskap i Cermaq ASA. Den første saken, Prop. 119 S for 2012–2013, ble behandlet i mai.

I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2013 ga Stortinget regjeringen fullmakt til å redusere eierskapet i Cermaq ASA ned mot 34 pst. gjennom utvanning som del av en industriell løsning. Statens eierpost i selskapet pr. i dag er 43,5 pst.

I forbindelse med behandlingen av Prop. 119 S for 2012–2013 ba ikke regjeringen om noen fullmakt til å kjøpe seg opp i Cermaq ASA. I Prop. 178 S for 2012–2013, som ligger til behandling i dag, ber regjeringen om en slik fullmakt til å kunne kjøpe seg opp til 65 pst.

Cermaq ASA er i regjeringens eierskapsmelding definert som et kategori 1-selskap, dvs. et selskap med forretningsmessig mål. Det framkommer av Meld. St. 13 for 2010–2011 om aktivt eierskap, følgende:

«Målet med statens eierskap i Cermaq ASA er å bidra til utviklingen av et viktig miljø for oppdrett, før og forskning på før i Norge og internasjonalt. Staten er opptatt av at selskapet er en vesentlig aktør i videreutviklingen av norsk oppdrettsnæring. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag.»

I forbindelse med behandlingen av eierskapsmeldingen fremmet Fremskrittspartiet forslag om å gi fullmakt til salg av aksjene i Cermaq ASA. Dersom regjeringen har andre intensjoner med eierskapet i Cermaq ASA enn det rent forretningsmessige, stiller Fremskrittspartiet seg undrende til at regjeringspartiene da ikke har flyttet selskapet over til en av de øvrige kategoriene for eierskap, som f.eks. kategori 2, selskap med forretningsmessige mål og nasjonal forankring av hovedkontor, eller kategori 3, selskap med forretningsmessige mål og andre spesifikt definerte formål.

Fremskrittspartiet vil understreke at det er selskapets styre som skal ivareta selskapets interesser, og så blir det opp til staten som aksjeeier å ivareta sine eierinteresser gjennom generalforsamlingen. Selskapets interesser og eierens interesser må ikke nødvendigvis være sammenfallende, men det hjelper.

Fremskrittspartiet mener at å bruke 2 mrd. kr av skattebetalernes penger til å kjøpe seg opp i selskapet til 65 pst.,

framtrer som et prosjekt med en betydelig risiko. Fremskrittspartiet vil understreke at selv om marin sektor er et viktig strategisk satsingsområde for Norge, så betyr ikke det at det må være et satsingsområde for statlig forretningsdrift.

Fremskrittspartiet mener også det er svært positivt at det nå framkommer interesse fra private investorer til å kjøpe statens aksjer i Cermaq ASA. Fremskrittspartiet har lenge ønsket å legge til rette for et salg av statens aksjer i Cermaq ASA dersom det skulle vise seg at det var interesse for det. Fremskrittspartiet vil også gi sin tilslutning til at man kan splitte opp selskapet og selge ut deler av virksomheten, dersom dette vil kunne medføre en bedre industriell løsning og en markedsmessig gunstig pris.

Når det gjelder fôrproduksjon gjennom EWOS, er Fremskrittspartiet av den formening at det er viktig at man sørger for fortsatt norsk kontroll på denne delen av selskapet, slik at man kan opprettholde hovedkontorfunksjon samt forskning og utvikling i Norge. Tilgangen til fiskefôr kan komme til å bli den største utfordringen for oppdrettsnæringen i årene som kommer. Det er på denne bakgrunn viktig å sikre at konkurransen i dette markedet fungerer på en tilfredsstillende måte, slik at ikke enkelte store aktører blir for dominerende.

Jeg vil med dette meddele at Fremskrittspartiet ikke støtter innstillingens I og II, men støtter innstillingens III.

Svein Flåtten (H) [19:18:12]: Et enstemmig storting gir i dag regjeringen en salgsfullmakt til å selge seg ut av Cermaq ASA, den samme fullmakten som Høyre har fremmet forslag om ved flere tidligere anledninger.

Situasjonen nå er en noe annen enn før. Tidligere har vi prinsipielt ment at staten som en betydelig eier i Cermaq ASA med konkurranseflater mot mange heleide private selskaper, har en dobbeltrolle når man samtidig er forvaltnings-, konsesjons- og tilsynsmyndighet.

Vår tilslutning til salgsfullmakten denne gang bygger fortsatt på det primære syn at dobbeltrollen er uheldig, og vi ser at situasjonen nå kan ligge til rette for at staten reduserer eller avslutter sitt engasjement. Men vi ser selvsagt også at et nedsalg nå kan bidra til en industriell løsning hvor norske arbeidsplasser sikres, utvikles og får en enda bedre fremtid.

Slike muligheter foreligger jo også og er et av elementene allerede i det spillet om selskapet som i øyeblikket foregår gjennom budet fra Marine Harvest, et spill som opposisjonen bare har et begrenset innsyn i – og heller ikke skal ha noe mer enn det – og derfor ikke bakgrunn nok til å danne seg et kvalifisert bilde av hva som er riktig å gjøre.

Som vi skriver i våre merknader, det er ikke umulig at et oppkjøp til 65 pst. kan skaffe selskapet fleksibilitet til løsninger, men vi er sterkt i tvil om det er riktig å bruke kanskje over 2 mrd. kr av skattebetalernes penger til et prosjekt som absolutt framtrer med en betydelig risiko, særlig når man ikke vet hva en som eier, vil med et oppkjøp til 65 pst., bortsett fra å være fleksibel. Da vil det være en betydelig usikkerhet hvorvidt man kan komme seg ut igjen av selskapet om en skulle ønske, og ikke minst til hvilken pris. Dette er en konjunkturutsatt næring, markedspriser svinger, om-

setningsforhold svinger, konkurransen varierer sterkt, produktkvalitet, sykdom, miljøproblematikk er en del ting vi kjenner fra dette området.

Vi har ikke noe grunnlag eller informasjon gjennom proposisjonen som svekker denne typen betraktninger. Og fra det samme ståsted, altså det utenforstående ståsted, synes utviklingen som kommer nå, med nye bud på deler av selskapet, å tyde på at det kan være mulighet for at man etter et oppkjøp, eller etter et nedsalg, kan stå igjen med 65 pst. i et Cermaq uten den vesentlige delen som fôrvirksomheten er, og da har man igjen et selskap med en overveiende del av sin virksomhet i utlandet og en relativt beskjeden andel i norsk virksomhet med norske arbeidsplasser. Det gir, slik vi vurderer det i dag, uten den kunnskapen som andre har, ytterligere en risiko for at de verdier som man kjøper opp som et fullintegret selskap, ikke lar seg realisere når salgsobjektet er et mer amputert selskap. Man har jo forpliktet seg både i proposisjonen og i de rød-grønne merknadene til å bidra til en god industriell løsning, samtidig som man får en forsvarlig pris, og ikke minst at det senere skal gjennomføres en transaksjon til aksjonærenes beste hvor statens eierandel igjen kan bli redusert. Det er et langt løp med veldig mange risikomomenter. Vi vet ikke hvordan dette skal skje, men vi er som sagt i betydelig tvil om denne svært løselige skissen kan oppfylles.

Så vil jeg også understreke at god næringspolitikk og godt statlig eierskap ikke alltid er bare å maksimere verdien, slik det ofte gis uttrykk for fra statsråden, i hvert fall i avisintervjuer, men også industrielle løsninger som tar vare på og sikrer norske arbeidsplasser. Det er et stadig tilbakevendende tema i utøvelsen av statlig eierskap, og vi behøver ikke gå så veldig langt tilbake i den rød-grønne næringspolitiske historie før vi finner eksempler på at hensynet til norske arbeidsplasser har spilt en langt større rolle enn hensynet til statens verdier eller maksimeringen av dem til enhver tid.

Så dette synes å være i betydelig grad situasjonsbetinget, og for dem som da ikke kjenner situasjonen, er det vanskelig å begi seg ut på dette løpet. Det er grunnen til at vi stemmer imot fullmakten til å kjøpe seg opp. Det har også med det å gjøre som representanten Aasland henger på i slutten av sitt innlegg, at han undres over opposisjonen, som begrenser mulighetene for å delta i kappløpet. Det er helt riktig, vi begrenser mulighetene for å delta i et kappløp når vi bare vet hvor det starter, men ikke hvor løypa går.

Alf Egil Holmelid (SV) [19:23:36]: Eg vil takke saksordføreren for ein grei gjennomgang av saka, og eg skal ikkje teikne opp att heile det biletet som blei lagt fram av han.

Denne saka gjeld fullmakt til regjeringa for å gjere oppkjøp og nedsal i Cermaq ASA. Frå før har regjeringa fullmakt til å redusere staten sin eigardel til 34 pst. No ber regjeringa om utvida fullmakter både til nedsal og oppkjøp.

Det har vore interesse rundt selskapet den siste tida, både for heile selskapet og for delar av selskapet. Det er no behov for å kome fram til gode industrielle løysingar.

Som førre talar refererte til, er vi opptekne av å kome fram til gode industrielle løysingar, og også sikre verdiane i selskapet. Det er ikkje nødvendigvis noka motsetning mellom gode industrielle løysingar og å sikre verdiane i selskapet.

Det er viktig at staten som ein stor eigar har handlingsrom til å leggje til rette for ei god utvikling av selskapet. Staten skal vere ein aktiv eigar, slik det er lagt opp til i stortingsmeldinga om statleg eigarskap. I stortingsmeldinga om ein aktiv statleg eigarskap er Cermaq ASA plassert i kategorien for finansielle investeringar. Samtidig peiker ein samla komité i innstillinga til Stortinget på at marin sektor er eit viktig strategisk satsingsområde for Noreg. Det går bl.a. fram av sjømatmeldinga, som nyleg er behandla her i salen.

Med ei berekraftig forvaltning av sjømatnæringa og oppdrettsnæringa kan oppdrettsnæringa få ein betydeleg vekst i tida framover, og dermed vil den strategiske betydninga av næringa iallfall ikkje bli noko mindre i tida som kjem.

Komiteen peiker på at regjeringa ved eventuelle transaksjonar vurderer moglegheita for strategisk eigarskap der hovudkontorfunksjonar, forskning og strategiske funksjonar får hovudbase i Noreg. Det er ting som ein må ha med i den vidare prosessen i handteringa av eigarskapen.

I denne saka får regjeringa utvida fullmakter for å ha større handlingsrom til å sikre verdiane i selskapet og til å sikre ein industrielt god eigarskap og vidareføring av selskapet. Men fullmaktene er ikkje pålegg om gjennomføring.

Irene Lange Nordahl (Sp) [19:26:20]: Cermaq er et av verdens ledende havbrukselskaper, der staten eier 43,54 pst. Statens målsetting med eierskapet i Cermaq er beskrevet i eierskapsmeldingen:

«Målet med statens eierskap i Cermaq ASA er å bidra til utviklingen av et viktig miljø for oppdrett, fôr og forskning på fôr i Norge og internasjonalt. Staten er opptatt av at selskapet er en vesentlig aktør i videreutviklingen av norsk oppdrettsnæring. Selskapet skal drives på forretningsmessig grunnlag.»

Jeg vil også legge til, slik flere representanter har vært inne på, at dette er en viktig strategisk næring for Norge, og vi har nettopp vedtatt sjømatmeldingen her i Stortinget.

Det foreligger nå et bud på Cermaq fra Marine Harvest, som har gitt tilbud på alle utestående aksjer i Cermaq. I en pressemelding 10. juni 2013 anbefaler Cermaqs styre sine eiere å avslå tilbudet, og ber aksjonærene vente på mulige alternative løsninger.

Marine Harvest har de siste ukene forsøkt å få kontroll med fôr- og oppdrettselskapet Cermaq. Regjeringen har på bakgrunn av dette fremmet en proposisjon for Stortinget om fullmakt til å kjøpe seg opp til inntil 65 pst. eierandel i Cermaq for å kunne sikre seg full kontroll, men også tillatelse til å selge hele statens eierpost. Målet med dette er å ivareta statens interesser og bidra til en industriell løsning.

Senterpartiet er opptatt av at staten aktivt skal ivareta sine interesser, og offensivt møte Marine Harvest. Senterpartiet mener at det i slike situasjoner er viktig å vise

handlekraft og ha handlingsrom til å håndtere ulike situasjoner som kan oppstå.

En sammenslåing av selskap med oppdrettskonsesjoner kan bli konsekvensen av den situasjonen som nå er oppstått.

Det har derfor vært viktig for Senterpartiet at regjeringen parallelt setter i gang et arbeid for å bidra til at verdiene i oppdrettsnæringen i større grad kommer kystsamfunnene til gode, og for å få fram tiltak som kan bidra til eiermessig mangfold i næringen. For Senterpartiet er det siste særdeles viktig.

For Senterpartiet er det et klart mål å bidra til at verdiene i oppdrettsnæringen i større grad kommer kystsamfunnene til gode og å bidra til å videreutvikle de små og mellomstore aktørene i næringen. Dette må vi klare å gjøre parallelt.

Med dette utgangspunktet støtter Senterpartiet forslagene i den framlagte proposisjonen.

Jeg vil i likhet med andre talere her benytte anledningen til å takke for et godt samarbeid i komiteen, og ønsker alle en riktig god sommer!

Steinar Reiten (KrF) [19:29:16]: Utviklingen i denne saken siden næringskomiteen startet behandlingen av Prop. 119 S i midten av april, sier vel mer enn ord om de betydelige verdiene som ligger i selskapet Cermaq ASA. Kampen om markedsandeler for oppdrettslaks og fiskefôr i verdensmarkedet er hard og intens. Det bærer også kampen om Cermaq tydelig preg av.

Cermaq ASA er et selskap som regjeringen i eierskapsmeldingen har plassert i kategori 1 av selskaper med statlig eierskap. Slik sett handler regjeringen helt i tråd med de føringer som er lagt for forretningsmessige vurderinger i forbindelse med statlig eierskap i denne kategorien. Eierskapsmeldingen åpner både for strategisk oppkjøp og fullt nedsalg av statens aksjeposter i kategori 1.

For oss i Kristelig Folkeparti har denne saken likevel flere sider ved seg enn de rent forretningsmessige. Vi registrerer at staten ved en riktig handlemåte kan innkassere en pen gevinst på sine investeringer i Cermaq ASA ved fullt nedsalg. Vi ser også at et oppkjøp opp til 65 pst. eierandel kan være nødvendig for å kontrollere spillet om selskapet. Likevel er det også nå, slik vi vurderte det så sent som i april i år, andre hensyn som veier tyngst når vi skal vurdere hvor hensiktsmessig det er med et fullt nedsalg i Cermaq ASA.

I eierskapsmeldingen gir regjeringen en del overordnede begrunnelser for statlig eierskap som prinsipp i den norske blandingsøkonomien. En av disse begrunnelsene er spesielt viktig for Kristelig Folkeparti: Det er muligheten til å stille forventninger om samfunnsansvar til selskaper der staten har eierinteresser. Slike forventninger til samfunnsansvar vil ikke ha like stor relevans for alle selskaper med statlig eierskap eller for alle transaksjoner der staten endrer sin eierportefølje.

Cermaq ASA er et selskap som har lokalisert hoveddelen av sin forretningsvirksomhet utenfor landets grenser, og majoriteten av selskapets ansatte er ikke bosatt i Norge. Gjennom forretningsområdet EWOS har Cermaq

en global markedsandel på 36 pst. innen fiskefôr, og gjennom forretningsområdet Mainstream en global markedsandel på ca. 6 pst. innenfor oppdrett av laks og ørret.

Det betyr at ledelsen i Cermaq ASA til daglig forholder seg til viktige etiske og praktiske avveininger når det gjelder behandling av arbeidstakere i land med andre arbeidsrettslige forhold, forvaltning av knappe fiskeressurser som råstoff for fiskefôr og betydelige miljøutfordringer knyttet til fiskeoppdrett. Vi vurderer det dermed slik at dette er en sak der statens muligheter til å stille forventninger om samfunnsansvar er særdeles viktig ut fra selskapets forretningsområde.

På side 56 i eierskapsmeldingen blir statens forventninger om samfunnsansvar bl.a. konkretisert i følgende punkter:

«Regjeringen forventer at:

(...)

- Selskaper med internasjonal virksomhet knytter seg til FNs Global Compact, og at selskaper med internasjonal leverandørkjede vurderer det samme.

(...)

- Selskaper med internasjonal virksomhet eller internasjonal leverandørkjede legger ILOs åtte kjernekonvensjoner til grunn for sin virksomhet.»

Fortsatt statlig eierskap i Cermaq ASA vil dermed gi storting og regjering mulighet til å stille klare forventninger til selskapet om samfunnsansvar på de nevnte områder også i framtiden. Ved et eventuelt fullt nedsalg av statens aksjepost vil den muligheten falle bort.

I inneværende periode har Kristelig Folkeparti gjentatte ganger påpekt de store miljøutfordringene som er knyttet til norsk oppdrettsnæring.

Kristelig Folkeparti har også tatt til orde for at statlige investeringer i ulike selskaper som opererer i det internasjonale marked, i sterkere grad må baseres på etiske vurderinger av selskapenes forretningsdrift.

I den sammenhengen har vi merket oss at Cermaq ASA i sine årsrapporter legger stor vekt på fyldig og god rapportering om arbeidsforhold for egne ansatte, bærekraft og etterlevelse av nasjonale og internasjonale lover og reguleringer. Det mener Kristelig Folkeparti er svært positivt, og i samsvar med de forventninger om samfunnsansvar som blir stilt av staten som deleier i selskapet.

Vi mener at fortsatt statlig eierskap i et av verdens største selskaper innen fiskeoppdrett og produksjon av fiskefôr i seg selv kan begrunnes med muligheten dette gir til å stille forventninger til selskapet om samfunnsansvar og etisk forsvarlig forretningsdrift.

Vi vil også minne om at Stortinget ved to anledninger i inneværende stortingsperiode har stemt mot fullt nedsalg av statens aksjer i Cermaq ASA. Det skjedde første gang da Stortinget behandlet eierskapsmeldingen den 9. juni 2011, og igjen under Stortingets behandling av en foreslått aksjeemisjon i selskapet den 14. mai i år. Det sier sitt om at flertallet på Stortinget er skeptisk til å la markedskreftenes frie spill få bestemme hvem som skal dominere og eventuelt kontrollere oppdrettsnæringen. Det gjelder både her til lands og internasjonalt.

Kristelig Folkeparti vil gi sin tilslutning til I og II i

innstillingen. Vi vil imidlertid stemme imot III, med de begrunnelsene jeg her har gitt.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Trond Giske [19:33:51]: La meg først få takke saksordføreren og komiteen for en grundig og rask behandling av saken. Staten skal være en profesjonell eier. Det betyr bl.a. at staten må ha evne og vilje til å handle raskt når det er nødvendig for å ivareta statens verdier, og jeg setter stor pris på den innsatsen komiteens medlemmer har lagt ned for å sikre staten den nødvendige fleksibilitet i en hektisk periode.

Marine Harvest framsatte 6. juni et frivillig tilbud på alle utestående aksjer i Cermaq med oppgjør i aksjer og kontanter. Etter Nærings- og handelsdepartementets syn gjenspeiler ikke budet verdiene i Cermaq. I børsmelding av 13. juni framgår det at heller ikke styret i Cermaq anbefaler aksjonærene å akseptere Marine Harvests tilbud. Styret har opplyst at de arbeider med alternative transaksjoner for å synliggjøre de verdier styret anser ligger i selskapet. I børsmelding av 17. juni opplyser selskapet at de har mottatt tilbud om kjøp av førselskapet EWOS for 6,2 mrd. kr. I samme børsmelding opplyses det at Cermaq har meddelt interessentene, investeringsselskapene Altor og Bain Capital, at deres tilbud om kjøp av EWOS til en samlet selskapsverdi av 6,2 mrd. kr vurderes som så interessant at Cermaq vil innlede en prosess med det formål å inngå en endelig avtale.

For å ivareta verdiene for staten og øvrige aksjonærer på best mulig måte i en situasjon hvor selskapet er i spill og det kan finnes flere mulig løsninger, er det behov for handlingsrom for staten som eier i Cermaq. Gjennom proposisjonen som i dag er til behandling, bes det derfor om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å kjøpe aksjer i Cermaq opp til en eierandel på maksimalt 65 pst. og en fullmakt til å selge samtlige av statens aksjer som del av en industriell løsning.

Gjennom muligheten til å sikre en eierandel på inntil 65 pst. av aksjene vil staten aktivt kunne bidra til gode løsninger for aksjonærene i Cermaq. Som nevnt i proposisjonen vil kjøpsfullmakten kun benyttes dersom det vurderes som verdiskapende, og med ambisjonen om at posten skal realiseres i en senere industriell situasjon.

Tilsvarende når det gjelder den ønskede salgfullmakten, vil den benyttes dersom det fører til en god løsning for staten og for øvrige aksjonærer. En utvidelse av den gjeldende salgfullmakten ned til 34 pst. vil gjøre at staten bedre kan bidra til at Cermaq slås sammen med en annen aktør, med frihet til å velge hensiktsmessig oppgjørsform. Dersom Cermaq skal inngå i et nytt selskap, kan det være aktuelt med et fortsatt strategisk statlig eierskap.

Jeg registrerer at komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at det å gi regjeringen en kjøpsfullmakt framtrer som et prosjekt med betydelig risiko. Mitt svar til det er at risikoen ved at vi ikke får en slik fullmakt, kan være større. Det er ikke slik at det ikke å gjøre noe er risikofritt. Det å være eier betyr også ansvar. Vi risikerer å miste innflytelse på hvilken løsning som blir

utfallet av prosessen. I dagens situasjon er det viktig at staten kan styrke sin eierposisjon om nødvendig, og jeg setter pris på at flertallet i komiteen støtter regjeringens ansvarlige linje. Etter departementets vurdering er risikoen ved at staten eventuelt kjøper seg opp i Cermaq, moderat. Vi vurderer at det vil være mulig å realisere en aksjepost til tilfredsstillende priser og bytteforhold om det skulle være ønskelig.

Regjeringen mener det er riktig og viktig å sikre statens handlingsrom i en situasjon hvor Cermaq er i spill. Jeg ber derfor om at Nærings- og handelsdepartementet gis de nødvendige fullmakter, slik som anmodet om i den framsendte proposisjonen, og er glad for at flertallet har sluttet seg til dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Trældal (FrP) [19:37:47]: I forbindelse med behandlingen av Prop. 178 S ber regjeringen om fullmakt til å kjøpe seg opp til 65 pst. i Cermaq ASA. Jeg registrerer at det i proposisjonen vises til nedsalgsfullmakt som ble gitt i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 1 for 2007–2008, men en har åpenbart ikke fått med seg den nedsalgsfullmakten som regjeringen selv ba om, og som ble gitt, i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S for 2012–2013.

I selskapsrettslige forhold har man minoritetsveto, eller såkalt negativ kontroll, ved 34 pst. Man har simpelt flertall ved 51 pst. Og man har majoritet og kan blokkere minoritetsveto ved 67 pst. Mitt spørsmål til statsråden blir: Kan statsråden svare på hvorfor en velger å be om fullmakt til å kunne kjøpe seg opp til akkurat 65 pst.?

Statsråd Trond Giske [19:38:36]: Som representanten selv påpeker, kan man med over en tredjedel av eierskapet i enkelte tilfeller være i en blokkerende situasjon. Det gjelder ikke bare staten, det gjelder også andre eiere. Ved at staten kommer opp på 65 pst. andel legger vi til grunn at det for alle praktiske formål vil sikre oss over to tredjedels flertall og dermed full handlefrihet dersom vi ønsker det. Det er bakgrunnen for denne fullmakten. Som jeg sa i mitt innlegg: Det ikke å ha en slik fullmakt og handlefrihet tror vi innebærer minst like stor risiko som å ha en slik fullmakt.

Hvis jeg får legge til: Jeg har litt vanskelig for å forstå det når Fremskrittspartiet sier at vi skal sikre en norsk forankring av EWOS og samtidig insisterer på at vi skal selge. Det er vanskelig å tenke seg at vi skulle selge til en lave-re pris til en norsk eier enn til en annen eier. Det vil være i strid med det mandatet vi har for å ivareta eierskapet i Cermaq og EWOS.

Svein Flåtten (H) [19:39:53]: Det er to begreper som næringsministeren har brukt de siste dagene i denne saken. Det ene er «å maksimere verdiene». Det bruker han mest i avisene. Det andre er «gode industrielle løsninger».

Å maksimere verdier vet jo Høyre egentlig hva dreier seg om, så det skal jeg ikke spørre så mye om.

Men hva innebærer «en god industriell løsning» i

denne saken for næringsministeren? Hvilket innhold har det – sett i relasjon til det han betrakter som en god og aktiv næringspolitikk?

Statsråd Trond Giske [19:40:30]: Det er litt avhengig av hvilken løsning som blir resultatet. Hvis staten selger seg helt ut av Cermaq og realiserer alle verdiene som ligger i selskapet, er det klart at vi da har en forpliktelse til å prøve å få en best mulig pris for selskapet. Det vil være en veldig viktig forutsetning.

Alle ansvarlige eiere – kanskje særlig staten – bør bidra til at arbeidsplassene, verdiskapingen og samfunnsbetydningen til selskapet blir videreført etter et eventuelt salg, en fusjon eller en annen alternativ løsning. Så det legger vi også til grunn at vi skal bidra til.

Det kan også være betraktninger rundt hvilke synergi-effekter som ligger i eventuelle samarbeidspartnere. Det vil også være en faktor som vi vil vurdere.

De fullmaktene vi nå ber om, gir oss full handlefrihet til å velge i hele dette spekteret av alternativer. Hvis vi ikke får fullmakten til å kjøpe oss opp, som Høyre ikke vil gi oss, begrenser vi mulighetene til å realisere disse verdiene.

Steinar Reiten (KrF) [19:41:46]: I et brev til departementet datert 17. juni i år skriver leder og fagsjef i Norske Sjømatbedrifters Landsforening bl.a. følgende:

«Den forestående oppheving av eierskapsbegrensningen i norsk havbruk – hittil har ikke noe selskap kunnet eie mer enn en fjerdedel av konsesjonene – vil øke risikoen for at store deler av den norske oppdrettsnæringen kommer i spill. Dersom staten i tillegg velger å selge sin strategisk viktige eierposisjon i verdens tredje største oppdrettsselskap til den ledende globale giganten – styrt fra Kypros og London – vil det være et sterkt signal til resten av den norske oppdrettsnæringen om å gjøre det samme. For hvorfor skal alle de andre oppdretterne langs kysten brette opp ermene og sikre styring og verdiskaping, hvis staten – den rikeste av oss alle – skulle la seg friste til å flagge ut og la Marine Harvest overta, som største gjenværende konkurrent. Dersom Regjeringen velger en utflaggingsstrategi for norsk havbruk, vil det føre til at Norge enda mer blir et rent produksjonsområde, og den økonomiske og samfunnsbyggende effekten av dette vil bli betydelig innskrenket for landet vårt.»

Hva er statsrådets kommentar til det siterte utdraget fra brevet?

Statsråd Trond Giske [19:42:45]: Det første jeg vil si, er at det ikke ligger noen konklusjon på bordet om hvordan denne prosessen ender. De som forskutterer at det blir en Marine Harvest-fusjon, tror jeg skal ha litt is i magen og vente på at prosessen går.

Når det er sagt; Cermaq er et stort og verdifullt selskap, men andelen av norsk oppdrettsnæring er forholdsvis liten – ca. 4,5 pst. Så en fusjon mellom Mainstream, som er oppdrettsdelen, og andre selskaper, vil ikke være en veldig stor bidragsyter til en konsolidering.

Stortinget har for veldig kort tid siden behandlet disse

spørsmålene, og det er der man må ta stilling til strukturrammeverket for oppdrettsnæringen. Det gjør vi ikke gjennom eierskapet. Det skal forvalte verdiene, arbeidsplassene og verdiskapingen i det selskapet vi eier.

Jeg registrerer også at de tre opposisjonspartiene har tre forskjellige standpunkter. Det blir spennende diskusjoner, hvis det skulle bli et borgerlig flertall.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 18–27 behandles under ett. Alle sakene gjelder andre gangs behandling av lovsaker. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 18 [19:44:12]

Stortingets vedtak til lov endringer i lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland (Lovvedtak 103 (2012–2013), jf. Innst. 301 L (2012–2013) og Prop. 86 L (2012–2013))

Sak nr. 19

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeloven 1902 og straffeloven 2005 mv. (forberedelse av terror m.m.) (Lovvedtak 104 (2012–2013), jf. Innst. 442 L (2012–2013) og Prop. 131 L (2012–2013))

Sak nr. 20

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven mv. (behandling og beskyttelse av informasjon) (Lovvedtak 105 (2012–2013), jf. Innst. 445 L (2012–2013) og Prop. 147 L (2012–2013))

Sak nr. 21

Stortingets vedtak til lov om endringer i passloven (politiets adgang til å benytte passregisteret) (Lovvedtak 106 (2012–2013), jf. Innst. 452 L (2012–2013) og Prop. 153 L (2012–2013))

Sak nr. 22

Stortingets vedtak til lov om endringer i rettsgebyrloven og lov om notarius publicus (gebyr for notarialforretninger og testamentoppbevaring) (Lovvedtak 107 (2012–2013), jf. Innst. 453 L (2012–2013) og Prop. 148 L (2012–2013))

Sak nr. 23

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosess-

loven (bording av skip ved terrorhandlinger m.m.) (Lovvedtak 108 (2012–2013), jf. Innst. 411 L (2012–2013) og Prop. 132 L (2012–2013))

Sak nr. 24

Stortingets vedtak til lov om endringer i inndelingslova (Lovvedtak 109 (2012–2013), jf. Innst. 393 L (2012–2013) og Prop. 109 L (2012–2013))

Sak nr. 25

Stortingets vedtak til lov om stillingsvern mv. for arbeidstakere på skip (skipsarbeidsloven) (Lovvedtak 110 (2012–2013), jf. Innst. 456 L (2012–2013) og Prop. 115 L (2012–2013))

Sak nr. 26

Stortingets vedtak til lov om endringer i vegtrafikkloven (miljøfartsgrenser) (Lovvedtak 111 (2012–2013), jf. Innst. 350 L (2012–2013) og Prop. 126 L (2012–2013))

Sak nr. 27

Stortingets vedtak til lov om endringer i forsvarspersonelloven (Lovvedtak 112 (2012–2013), jf. Innst. 383 L (2012–2013) og Prop. 57 L (2012–2013))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til noen av disse sakene.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 21 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 8–19, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 20 og 21, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslagene nr. 1–19 er inntatt i innstillingen, og forslagene nr. 20 og 21 er omdelt i salen.

Det voteres over forslag nr. 21, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om studentboliger som eget reguleringsformål.»

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 76 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.07)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 20, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest foreta en gjennomgang av forskrifter tilhørende plan- og bygningsloven, med sikte på å gjøre det enklere å leie ut del av egen bolig og å øke det kommunale handlingsrommet i forbindelse med godkjenning av slike utleieenheter.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 56 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.27)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8–19, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere inn klima som et satsingsområde for Bygg21.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en utredning av sammenhengen mellom Kreftregisterets registrering av lungekreftsdødsfall og eksponering for radon, og betydningen av nye byggs tetthet for eksponering av radonholdige gasser.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle som er risikoutsatt for radonproblem, får tilbud om radonmåling.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med forenkling og reduksjon av virkemidler i byggenæringen med sikte på å legge grunnlaget for et velfungerende marked uten unødvendige statlige tilsyn og inngrep.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest iverksette tiltak som medfører at bruken av innsigelser går ned.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag til lovendringer som medfører at private kan komme med forslag om områderegulering.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med uavhengig kontroll, som ble innført 1. januar 2013.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne kravet om universell utforming på boliger under 55 m².»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse planene om å innføre krav om passivhus fra 2015.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne de kravene til energieffektivitet som er knyttet til TEK7 og TEK10, slik at minimumskravene for energieffektivitet tilsvarer TEK97.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en omfattende gjennomgang av det regelverket som i dag styrer regulering av tomteareal og boligbygging med sikte på å gjøre regelverket mindre omfattende, enklere og mindre byråkratisk.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å fremme forslag om å oppheve plan- og bygningsloven § 12-4 (5) som blant annet sier: «Er bygge- og anleggstiltak som hjemles i plan fremmet med bakgrunn i privat reguleringsforslag etter § 12-11, ikke satt i gang fem år etter vedtak av planen, kan tillatelsen til gjennomføring av planen ikke gis uten nytt planvedtak.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 77 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.52.59)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en endring i plan- og bygningsloven § 5-4 om at innsigelser begrenses til der «berørt statlig og regionalt organ kan fremme innsigelse til forslag til kommuneplanens arealdel og reguleringsplan i spørsmål som er av nasjonal eller vesentlig regional betydning» og hvor formuleringen «eller som av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde», utgår.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 61 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.16)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1, 3–5 og 7, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til revisjon av plan- og bygningsloven, samt bestemmelser i byggt teknisk forskrift (TEK10), med mål om å lempe på krav til nye boliger og utleieboliger.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide klare retningslinjer for hvordan innsigelser kan fremmes, slik at antallet innsigelser kan bli redusert.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en endring av fristbestemmelsen, jf. plan- og bygningsloven § 12-4 (planers rettsvirkninger) slik at den bortfaller.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå plan- og bygningsloven med sikte på forenklinger for å sikre bedre fremdrift i planprosessene.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for bygging av minst 2 000 studentboliger i året, og oppheve kostnadsrammen.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.53.38)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke ordningen med Boligsparing for ungdom (BSU) gjennom å heve beløpet man kan spare fra 150 000 til 300 000, heve fradragssatsen fra 20 til 28 pst., og heve det årlige spare-taket til 25 000.»

Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 54 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.54.00)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 17 (2012–2013) – om Bygging – bu – leve. Ein bustadpolitikk for den einskilde, samfunnet og framtidige generasjonar – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti

- forslagene nr. 2 og 3, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 4 og 5, fra Gjermund Hagesæter på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 6, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslagene nr. 1–5 er inntatt i innstillingen, og forslag nr. 6 er omdelt i salen.

Det voteres over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg for å gjennomgå og fremme forslag om å redusere det totale antallet av lover, forskrifter og rapporteringskrav mv. som regulerer kommunesektoren og lokaldemokratiet.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 77 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.54.53)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2014 foreslå en økning i inntektene til kommunene med 2,5 mrd. kroner utover det regjeringen signaliserer i kommuneproposisjonen for 2014, og at disse midlene hovedsakelig øremerkes som driftsmidler til eldreomsorg, grunnskole, samhandlingsreform og rus og psykiatri.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2014 med en oversikt over det faktiske behovet for rehabilitering og habilitering av kommunal og fylkeskommunal infrastruktur, og fremme de nødvendige forslag til en opptrappingsplan som legger forholdene til rette for nødvendig oppgradering.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.55.10)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at 4,25 pst. av selskapskatten beholdes av de kommunene der verdien er skapt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre telletidspunktet for nye innbyggere i vekstkommunene slik at disse

kommunene får økonomiske midler etter faktisk antall innbyggere.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 60 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.55.30)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke digitaliseringen av offentlige tjenester og sikre en fungerende nasjonal strategi for IKT-løsninger som styrker kommunenes evne til å levere tjenester til sine innbyggere.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 54 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.55.49)

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget gir Kommunal- og regionaldepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 2 653 mill. kroner for 2014. Beløpet foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommuner og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 76 mot 24 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 19.56.47)

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten har Morten Ørsal Johansen satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag om krav til at utenlandske borgere som ansettes i offentlig sektor, har tilfredsstillende kunnskaper i norsk språk slik at de er i stand til å kommunisere på en trygg måte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for utenlandske ansatte i offentlige virksomheter slik at de oppnår et tilfredsstillende kunnskapsnivå i norsk språk.»

Det votes alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:36 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gjermund Hagesæter, Morten Ørsal Johansen og Åge Starheim om å styrke norsk språk i offentlig tjenesteutøvelse – avvises.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble komiteens innstilling ble bifalt med 75 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.57.28)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2013 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
2315	1	Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet (Ny) Driftsutgifter, bevilges med	800 000 000
1503	70	Midler til opplæring og utvikling av tillitsvalgte Tilskudd, økes med	9 087 000
fra kr 149 934 000 til kr 159 021 000			

II

Stortinget samtykker i at det med virkning fra 1. mai 2013 foretas regulering av lønningene mv. for arbeidstakere i det statlige tariffområdet som er medlemmer av LO Stat, YS Stat, Unio og Akademikerne i samsvar med protokoll av 30. april 2013.

III

For embets- og tjenestemenn som ikke er medlemmer av organisasjoner som nevnt i II og derfor ikke får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt i hovedtariffavtale, skal det gjelde de samme lønns- og arbeidsvilkår som etter II. Embets- og tjenestemenn som er tatt ut av hovedtariffavtalen, får sine lønns- og arbeidsvilkår fastsatt administrativt i egen kontrakt.

IV

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet får fullmakt til å fordele bevilgningen under kap. 2315 Lønnsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet, post 1 Driftsutgifter, på de av postene i statsbudsjettet som har lønnsbevilgning.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til inngåelse av avtale mellom Norge og EU om vilkårene for Norges deltakelse i Det europeiske støttekontoret på asylfeltet (EASO).

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Trine Skei Grande satt frem ett forslag på vegne av Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ overfor de skandinaviske, eller nordiske, landene om opprettelse av en felles landinfo i utlendingsforvaltningen.»

Forslaget er omdelt på representantenes plasser i salen.

Forslaget fra Venstre er levert inn etter den fristen som er satt opp i Stortingets forretningsorden § 39 for innlevering av forslag som det skal realitetsvoteres over. Presidenten vil likevel foreslå at det voteres over forslaget. – Det anses vedtatt.

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:67 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borg-hild Tenden om fellesnordisk landinfo – bifalles ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Venstre ble innstillingen bifalt med 99 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 19.58.47)

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra presidentskapets medlem Øyvind Korsberg
- forslag nr. 2, fra presidentskapets medlem Akhtar Chaudhry

Det voteres først over forslag nr. 2, fra Akhtar Chaudhry. Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet utrede hvordan Stortinget best kan sikre seg uavhengig kompetanse ved behandling av lovforslag.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 81 stemmer mot og 19 stemmer for forslaget.

(Voteringsutskrift kl. 19.59.19)

Morten Ørsal Johansen (FrP) [19:59:32] (fra salen): Jeg stemte feil.

Eirik Sivertsen (A) [19:59:34] (fra salen): Jeg stemte også feil.

Presidenten: Det var nok flere som stemte feil, så da tar vi voteringen om igjen.

Votering:

Forslaget fra presidentskapets medlem Akhtar Chaudhry ble med 90 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.59.58)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra presidentskapets medlem Øyvind Korsberg.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber presidentskapet nedsette et utvalg for å utrede hvordan Stortinget best kan forsterke egen mulighet til å følge opp lovarbeid og sikre tilgang til uavhengig og kompetent vurdering av lovforslag, herunder om lovforslag kan være i strid med Grunnloven, rettsordningen, borgernes rettsikkerhet og menneskerettighetene.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra presidentskapets medlem Øyvind Korsberg ble med 77 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.00.20)

Presidentskapet hadde innstilt:

Dokument 8:120 S (2012–2013) representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Ulf Erik Knudsen og Øyvind Vaksdal om egen lovrådgiver for Stortinget – bifalles ikke.

Presidenten: Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti her vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 63 stemmer for og 36 stemmer mot presidentskapets innstilling. (Voteringsutskrift kl. 20.00.51)

Presidenten: Her er det flere som stemte feil.

Det er voldsomt mye feilvotering i dag. Har ikke representantene lyst til å gå hjem i kveld?

Presidenten foreslår at vi tar voteringen på nytt.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble bifalt med 67 mot 33 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.01.23)

Votering i sak nr. 8

Presidentskapet hadde innstilt:

I

Fra 1. oktober 2013 fastsettes grunntilskuddet til kr 4 134 400 per år, opposisjonstilskuddet fastsettes til kr 2 584 000 per år og representanttilskuddet fastsettes til kr 682 186 per år. Beregningen av rådgivertilskuddet til partiet med presidentskapsvervet videreføres uendret.

II

Gruppene får videreført gjeldende tilskuddsberegning ut 2013 dersom det gir et høyere tilskudd enn ny beregningsmodell. Dette gjelder ikke opposisjonstilskuddet ved eventuelt regjeringsskifte.

III

Følgende retningslinjer gjøres gjeldende for all bruk av tilskudd fra Stortinget til stortingsgrupper og uavhengige representanter:

Bruk av tilskudd til partigruppene

§ 1 Formål

Stortinget gir partigruppene tilskudd for at gruppene skal kunne drive sin virksomhet slik at stortingsrepresentantene kan utøve sitt stortingsverv.

§ 2 Virkeområde og definisjoner

Disse reglene gjelder all bruk av tilskudd fra Stortinget til stortingsgrupper og uavhengige representanter.

Med virksomhet i § 1 menes drift av et politisk og administrativt støtteapparat for stortingsgruppene, samt anskaffelse av varer og tjenester som gruppene finner nødvendig for å ivareta sine funksjoner i Stortinget.

§ 3 Rettslig stilling

Partienes stortingsgrupper og uavhengige representanter er å betrakte som egne juridiske enheter med ansvar for eget personell og egen økonomi.

Stortingsgruppene vedtar selv regler for sin økonomistyring.

Det er gruppenes ansvar å påse at tilskuddet blir brukt som forutsatt i retningslinjene. Er man i tvil, forelegges saken for presidentskapet.

§ 4 Tilskuddets størrelse

Gruppetilskuddets størrelse beregnes ut fra et grunntilskudd og et tilskudd per representant. Grupper som er i opposisjon, det vil si grupper som ikke er med i regjering, og har to representanter eller flere, får i tillegg et *opposisjonstilskudd*. Grupper i opposisjon med én representant får ikke tillegg. Den gruppen som har presidentvervet, får i tillegg dekket et beløp tilsvarende 50 prosent av en rådgiverstilling.

Ved regjeringsskifte vil opposisjonstillegget falle bort for partier som går inn i regjering, og komme i tillegg for partier som går over i opposisjon, fra den 1. i måneden etter at regjeringsskiftet har funnet sted.

Representanter som trer ut av sin stortingsgruppe og blir uavhengige, mottar 50 prosent av det til enhver tid gjeldende representantbaserte tilskuddet. Representanter som går over fra én gruppe til en annen, tar med seg 50 prosent av det representantbaserte tilskuddet. Tilskuddet til den stortingsgruppen de har trådt ut av reduseres med 100 prosent av det representantbaserte tilskuddet.

Grupper som reduseres etter et stortingsvalg, opprettholder sitt grunn- og representantbaserte tilskudd ut året. Deretter korrigeres tilskuddet i henhold til det nye antall representanter.

Grupper som faller helt ut av Stortinget etter et stortingsvalg, opprettholder sitt grunn- og representantbaserte tilskudd ut året. Deretter stoppes tilskuddet. Grupper som faller helt ut, skal tilbakebetale til Stortinget de tilskuddsmidlene som står ubrukt etter at alle avviklingskostnader er dekket.

§ 5 Forhold til egen partiorganisasjon

Det skal være et klart skille mellom den offentlige støtten som går til partiorganisasjonene, og *det tilskuddet* som bevilges over Stortingets budsjett til stortingsgruppene.

Ingen midler skal overføres til partiorganisasjonen sentralt. Gruppene kan likevel kjøpe følgende tjenester fra eget parti:

1. lønnskjøring,
2. regnskapsføring,
3. kommunikasjonstjenester og
4. HR-tjenester.

Honoraret for kjøp av slike tjenester skal kun dekke kostnadene partiet har ved å yte gruppen slike tjenester.

Honorarets størrelse skal presiseres i egen note i regnskapsrapporten til presidentskapet.

Ansatte i stortingsgruppene skal *i hovedsak* ha sin arbeidsplass i Stortinget og ikke i partiorganisasjonen sentralt eller ved partikontorer lokalt i distriktene. Det er likevel anledning til å disponere personell noe friere *fra 1. mai i valgår*.

§ 6 Reiser og arrangementer

Representantenes utgifter til reiser og arrangementer dekkes over Stortingets driftsbudsjett i samsvar med bestemmelser om stortingsrepresentantenes godtgjørelser.

§ 7 Godtgjørelser og naturalytelser til representanter

Bortsett fra eventuell tilleggsgodtgjørelse til parlamentarisk leder og *inntil to nestledere* skal tilskuddsmidler ikke utbetales som godtgjørelse eller benyttes til naturalytelser til stortingsrepresentanter. Innberetningspliktige ytelser skal spesifiseres i egen note i regnskapsrapporten, slik at det framgår hva hver enkelt har mottatt. Det legges til grunn at de ytelser det her er snakk om må ha karakter av faste ordninger som kan ses som en form for godtgjørelse til vedkommende representant, og at situasjonsbestemte ytelser, som for eksempel åremålgaver/tilstelninger og lignende, faller utenfor.

Gruppene kan likevel tilby representantene forsikringsordninger. Forsikringsordningens kostnader skal presiseres i egen note i regnskapsrapporten til presidentskapet.

§ 8 Politisk reklame

Gruppetilskuddet skal ikke brukes til kjøp av politisk reklame for partier eller stortingsgrupper i media. Med politisk reklame menes annonser, kommersielle kampanjer og markedsføring av politiske standpunkter, verdier og budskap. Med medier menes alle former for medier, for eksempel aviser, radio, fjernsyn, nett, kino og boards. Gruppetilskuddet kan dog brukes til kjøp av stillingsannonser og lignende.

§ 9 Regnskapsføring og revisjon

Stortingsgrupper og uavhengige representanter skal føre regnskap. Årlig regnskapsrapport sendes til presidentskapet innen 15. mai påfølgende år. Antall ansatte i stortingsgruppen skal framgå av regnskapsrapporten. Regnskapsrapporten skal følge kontantprinsippet og vise påløpte utgifter. Presidentskapet gir nærmere bestemmelser om regnskapsrapportens utforming, slik at rapportering kan skje etter en ensartet mal.

Regnskapene til stortingsgruppene og uavhengige representanter skal årlig revideres av en statsautorisert revisor oppnevnt av Stortingets presidentskap. Revisjonsberetningen for hvert grupperegnskap framlegges for presidentskapet sammen med regnskapsrapportene.

Revisor skal kunne bistå partigruppene med nødvendige avklaringer.

Revisor fakturerer hver enkelt gruppe direkte for sine tjenester.

Regnskapsrapporten og revisjonsberetningen gjøres offentlig tilgjengelige når de fremmes for presidentskapet.

§ 10 Tildeling

Hver enkelt gruppe mottar et tilskuddsbrev en gang i året der beregningen av tilskuddet framkommer.

Tilskuddet utbetales månedlig, med ca. 1/12 av det totale årsbeløpet.

§ 11 Regulering

Gruppetilskuddet reguleres årlig, hvorav 80 prosent følger årslønnsveksten i staten slik den framgår fra Det tekniske beregningsutvalget, og 20 prosent reguleres med konsumprisindeksen slik den framgår av Statistisk sentralbyrås beregninger. Gruppetilskuddet rundes av til nærmeste hele tusen kroner.

§ 12 Utfyllende bestemmelser

Stortingets presidentskap kan utfylle disse retningslinjene.

§ 13 Ikrafttreden

Retningslinjene trer i kraft fra 1. oktober 2013.

IV

Retningslinjene trer i kraft 1. oktober 2013.

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

– forslagene nr. 1 og 2, fra presidentskapets medlem Akhtar Chaudhry

Forslag nr. 1 lyder:

«Økning i årlig gjennomsnittlig godtgjørelse for stortingsrepresentanter, statsminister og statsråder i 2013 settes til 17 582 kroner, tilsvarende om lag årlig gjennomsnittlig kronetillegg for heltidsstillinger i Norge. I samsvar med dette samtykker Stortinget i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2013:

Stortingsrepresentanter	kr	820 940	pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr	1 161 437	pr. år
Statsminister	kr	1 422 399	pr. år»

Forslag nr. 2 lyder:

«Utviklingen i godtgjørelsen til stortingsrepresentanter, statsråder og statsminister fastsettes på basis av økning i årlig kronebeløp for en gjennomsnittslønn i Norge.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og presidentskapets innstilling.

Presidentskapet hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2013:

Stortingsrepresentanter	kr	836 579	pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr	1 195 072	pr. år
Statsminister	kr	1 469 831	pr. år

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentskapets innstilling og forslagene fra presidentskapets medlem Akhtar Chaudhry ble presidentskapets innstilling bifalt med 93 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.02.23)

Votering i sak nr. 10

Valgkomiteen hadde innstilt:

Som medlemmer og varamedlemmer til forberedende fullmaktskomité velges:

	<i>Medlemmer:</i>	<i>Personlige varamedlemmer:</i>
1.	Bendiks H. Arnesen, leder	Svein Roald Hansen
2.	Gerd Janne Kristoffersen	Wenche Olsen
3.	Tore Nordtun	Jan Bøhler
4.	Marit Nybakk	Marianne Aasen
5.	Sverre Myrli	Truls Wickholm
6.	Tone Merete Sønsterud	Lise Christoffersen
7.	Anders Anundsen, nestleder	Bård Hoksrud
8.	Ulf Leirstein	Christian Tybring-Gjedde
9.	Solveig Horne	Vigdis Giltun
10.	Sylvi Graham	Svein Flåtten
11.	Michael Tetzschner	Ingjerd Schou
12.	Gunnar Gundersen	Nikolai Astrup
13.	Geir-Ketil Hansen	Heidi Sørensen
14.	Magnhild Meltveit Kleppa	Anne Tingelstad Wøien
15.	Laila Dāvøy	Kjell Ingolf Ropstad

Votering:

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2014 øke tilskuddene til friluftstiltak.»
Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt frem 11 forslag. Det er

– forslagene nr. 1–11, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre.

Forslagene er omdelt i salen.

Det votes over forslagene nr. 1 og 10, fra Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i avgiftssystemet for å stimulere til et sunnere kosthold, blant annet ved å fjerne moms på frukt og grønt.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan fordelingen av spillemidler i større grad kan benyttes til å aktivisere lite aktive i alle aldre.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 100 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.03.58)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Venstre.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 94 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.04.16)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 6, fra Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bedre rammevilkårene for frivillige organisasjoner og sosiale entreprenører som tilbyr helse- og velferdstjenester eller som organiserer folkehelsefremmende aktiviteter.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre avgiftssystemet for alkohol for å vri konsumet fra sterke til svakere alkoholholdige drikker.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 78 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.04.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 4 og 5.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en nasjonal opptrapping for helsestasjonene over fire år.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke skolehelsetjenesten, samt studentsamskipnadenes helsetilbud.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke utdanningen av helsesøstre.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 69 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.04.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en prøveordning med fastpsykolog i kommunene.»

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 61 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke momskompensasjonsordningen for breddeidrettsanlegg.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 58 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.05.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan friluftsliv i større grad kan prioriteres for å oppfylle statens mål i folkehelsepolitikken og de idrettspolitiske mål om «idrett og fysisk aktivitet for alle»»

Presidenten vi gjøre oppmerksom på at her har alle partiene varslet at de vil stemme for forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 34 (2012–2013) – om folkehelsemeldingen God helse – felles ansvar – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten har Kari Kjønaas satt frem ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2014 sørge for at Special Olympics Norge får en stabil og forutsigbar finansiering.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:116 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Solveig Horne og Kari Kjønaas Kjos om et styrket aktivitets- og folkehelse tilbud for mennesker med psykisk utviklingshemning – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 73 mot 26 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.06.52)

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Per Arne Olsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Per Arne Olsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes først over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en tiltaksplan for å forbedre pasientsikkerheten generelt og til sårbare pasientgrupper spesielt. Sykehusene, Statens helsetilsyn og pasient- og brukerorganisasjoner bør inviteres til å delta i utformingen av en slik konkret tiltaksplan.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.07.19)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:114 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders Anundsen, Jon Jæger Gåsvatn, Kari Kjønås Kjos og Per Arne Olsen om å styrke pasientrettighetene for sårbare pasientgrupper – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det voteses alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak der man styrker pårørendes rettigheter etter alvorlige, uheldige hendelser i helsetjenesten.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som sikrer tilstrekkelig motivasjon i helsesektoren for å lære av egne og andres feil, og på den måten redusere uheldige hendelser.»

Venstre har varslet at de vil stemme for forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble innstillingen bifalt med 54 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.08.01)

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet får fullmakt til å gjøre endringer i løyvingane til trygderefusjonane for legehjelp, psykologhjelp og fysioterapi frå 1. juli 2013. Endringane vil bli gjort på grunnlag av eventuelle avtaler med Den norske legeförening og Norsk Psykologforening og den pågåande høyringsprosess for endringar i forskrift om stønad til dekning av fysioterapi.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 15

Komiteen hadde innstilt:

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å gjennomføre prosjektet E6 Halselv–Møllnes innafør ei kostnadsramme på 992 mill. kroner.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Under debatten har Bård Hoksrud satt fram ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget samtykker i slutföring av Östfoldpakka og var utbygging av E18 på strekningene Riksgrensen–Örje og Knapstad–Retvet bygges som omtalt i Prop. 176 S (2012–2013). Stortinget samtykker vidare i at prosjektet i sin helhet finansieres av staten. Stortinget ber regjeringen sørge for nødvendig forskuttering av midler for å holde planlagt fremdrift, og at endelig finansiering legges inn i sluttsalderingen for budsjettet for 2013.»

Det voteses alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet får tillatelse til å ta opp lån og kreve inn bompenger til delvis bompengefinansiering av utbyggingen av strekningene Riksgrensen–Örje og Knapstad–Retvet. Vilkaorene fremgår av Prop. 176 S (2012–2013) og Innst. 510 S (2012–2013).

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet og fastsette nærmere regler for finansieringsordningen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 78 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.00)

Votering i sak nr. 17

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan kjøpe aksjer i Cermaq ASA slik at statens eierandel kan økes opp til 65 pst.

II

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i statsbudsjettet for 2013 kan utgiftsføre kjøp av aksjer i Cermaq ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer.

III

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan selge, med oppgjør i kontanter og/eller aksjer i et annet selskap i samme bransje, samtlige av statens aksjer i Cermaq som en del av en industriell løsning.

Presidenten: Det votes over innstillingens I og II.

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til I og II ble bifalt med 60 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.23)

Presidenten: Det votes over innstillingens III. Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling til III ble bifalt med 79 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.09.45)

Votering i sakene nr. 18–27

Presidenten: Når det gjelder sakene nr. 18–27, er de andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 103–112.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til noen av sakene. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

S a k n r. 2 8 [20:10:06]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Presidenten vil få lov til å takke for seg. Det er siste gangen jeg presiderer i dag – og «forever», tror jeg. Tusen takk for meg. Det har vært en stor glede. (Applaus i salen)

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 20.10.
